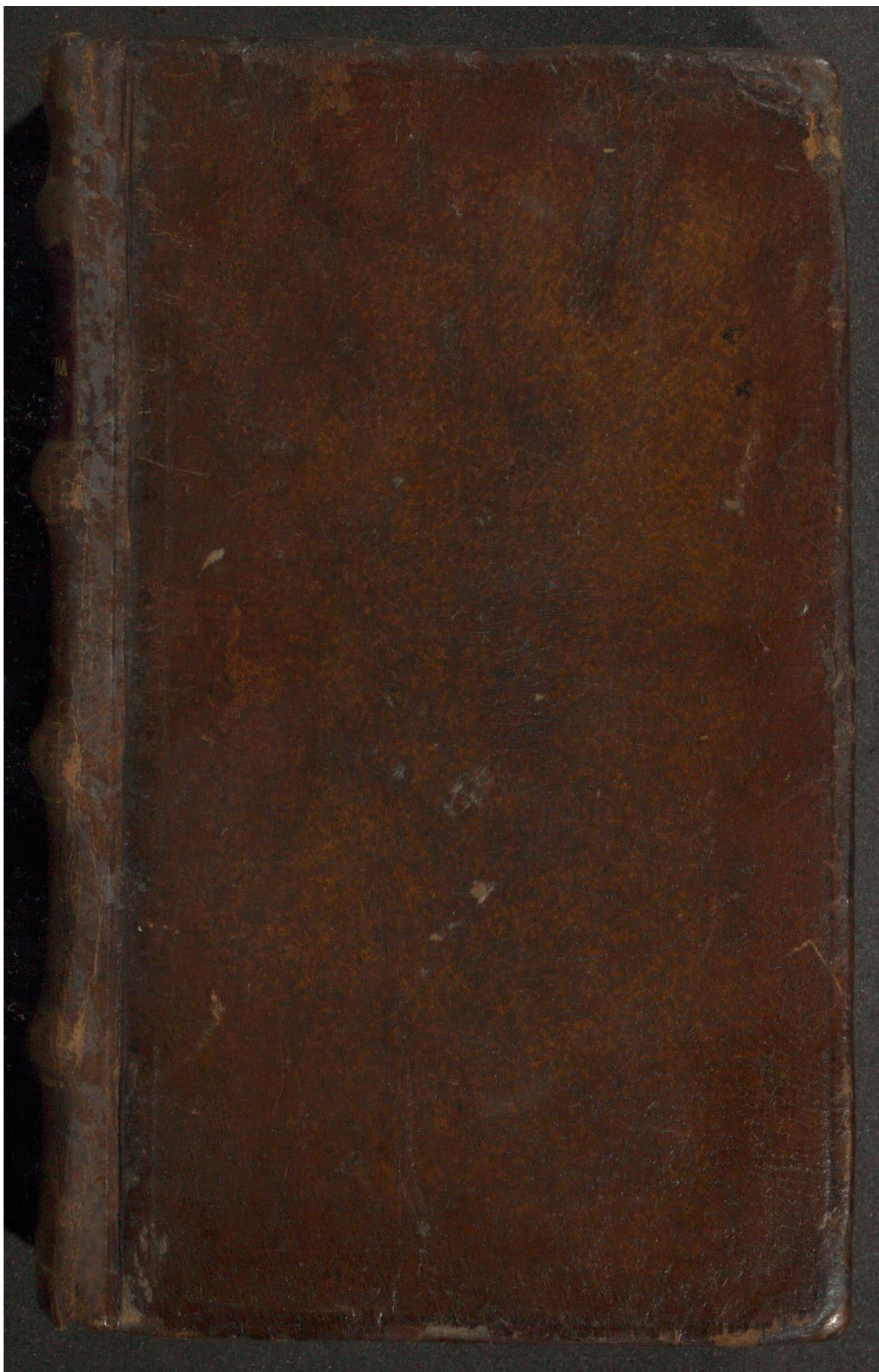

REMIGIUS
DAEMONOLATREIA
1596

Ex

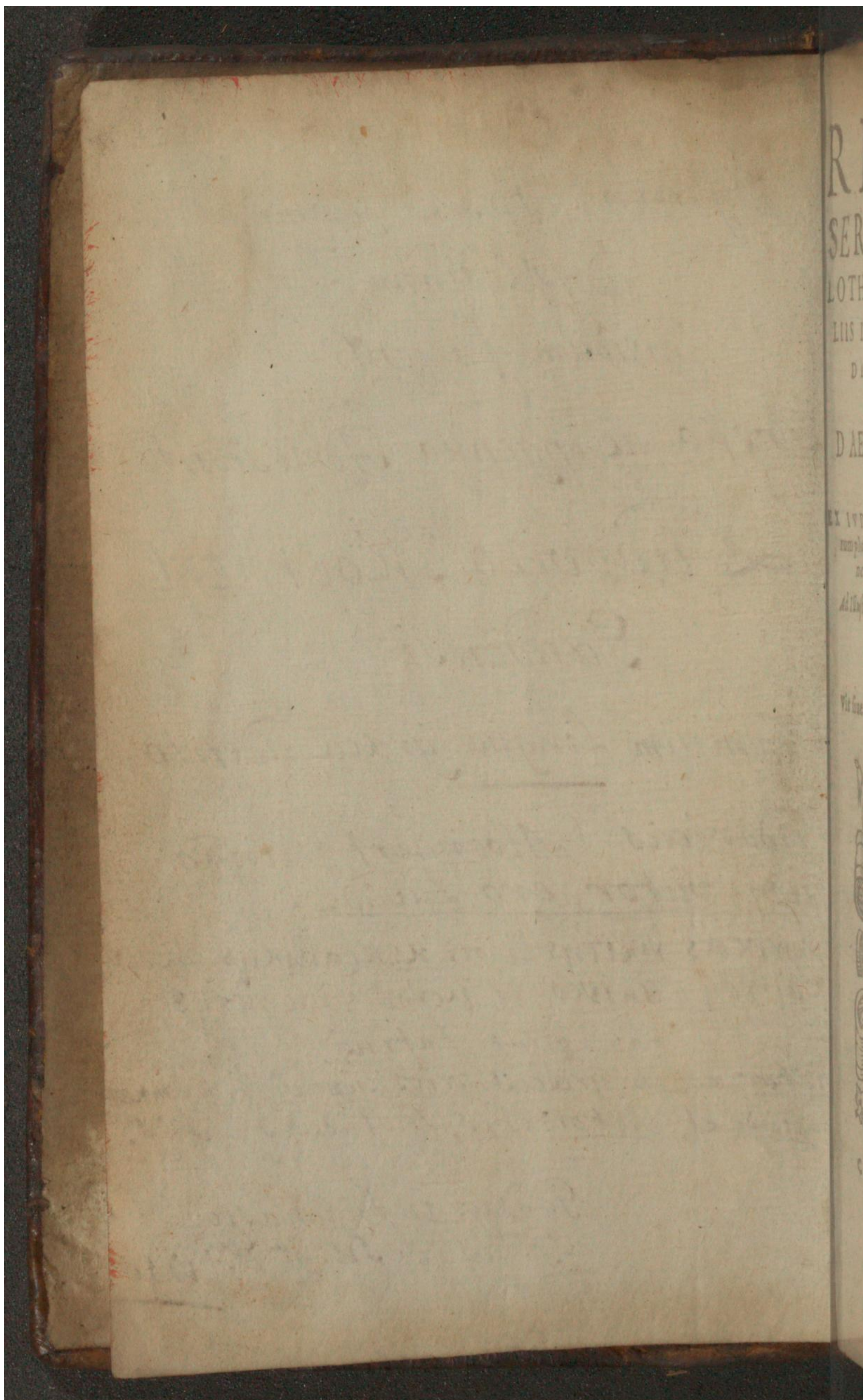
infima classe grammatices
ad Mediam
gradum facienti
Probo ac ingenuo Adolescenti
Ludovico Moeraert
Gandensi
Præmium Linguæ græcæ adepto.

Ludovicus Moeraert, anag
Sum victor, ero Laude.

Ἑλλινικοῖς νικητης εἰ ὅτι κεκρατηκης ἀλλων
καὶ ἐσῃ ἐπαινω, ει μονον εγκονεις
sic sonat Latine.

victor es in græcis socios cum viceris omnes
Laude et victor eris, si studeas Latijs.

Gandavi in Gijmnasio,
Socis Jesu. 9a 7bris 1740

NICOLAI
REMIGII
SERENISS. DVCIS LOTHARINGIAE A CONSILIIS INTERIORIBVS, ET IN EIVS DITIONE LOTHARINGICA cognitoris publici

DAEMONOLATREIAE LIBRI TRES.

EX IVDICIIS CAPITALIBVS NONGENTORUM plus minus hominum, qui sortilegij crimen intra annos quindecim in Lotharingia capite luerunt.

Ad Illustrissimum Principem, amplissimumque Cardinalem Carolum à Lotharingia.

LEVITICI CAP. XX.

Vir siue mulier, in quibus Pythonicus vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur

COLONIÆ AGRIPPINÆ.
Apud Henricum Falckenburg.
ANNO Iↄ. CIↄ. XCVI.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AMPLISSIMOQVE CARDINALI CAROLO A LOTHARINGIA, Domino ſuo colendiſſimo.

NICOLAVS REMIGIVS FOElicitatem exoptat perpetuam.

Cceſſit ad eam temporum, in quæ noſtra ætas incidit miſeriam ac calamitatem hic longè maximus malorum cumulus (Princeps illuſtriſſime) vt iam nihil ſit adeò in procliui; quodque æquè pro nihilo ducant homines, quàm non dicam maiorum ſpretis inſtitutis inſolentes cultus ac religiones ſibi ad libidinem fingere ac comminiſci, ſed etiam ipſam de Deo, cui cæteræ omnes naturæ parent, perſuaſionem ac opinionem penitus exuere atque à ſe abdicare. Quorum quidẽ multos labefactauit pertinax ac curioſa temeritas in ijs exquirendis & rationis iudicio expendendis; quæ tamen om-

nem omnium ſenſum captumque ſuperarent. Qui quod in hoc

— humano vela dedere

Ingenio

facto naufragio in horrendos ſummæ impietatis æſtus ac voragines ſeſe ipſi immerſerunt. Alios contrà perdidit mentis tarditas ac ſtupiditas; quæ maximè credulitati expoſita eſt, vbi ira, cupiditate cæteriſq;, quę facilè impellunt, affectionib. ceu flabello excitantur. Quo ex aucupio ſolitus ſibi prædã comparare Diabolus noncesſat explorare, ſicubi ea prędıtũ ſocordia quemq̃ nanciſcatur, quem aut egeſtas ad deſperationem, aut iniuria ad vindicationẽ, aut omnino rei alicuius deſiderium ad conſecutionem adeptionemq; inuitet atq; alliciat. His.n. veluti ſtimulis cõmotos, ac ad quoduis cõſilium promptos paratosq; adoritur. Et magnificis ſpecioſisq; pollicitationibus inductos ſibi addicit ac mancipat. Illos quidem prioris generis ἀθέους ferè parit, alit ac tegit ea quæ ex regionũ varietate ac confuſione erupit noſtris temporib. libertas: in eumq; numerum iam euaſiſſe rumor eſt, qui facilè credi non poſſit. Sed

aut

aut quòd taciti impietatē suam concoquunt, ac velo eius quæ ad manū venit religionis se obtendunt nō aduerti aç deprehendi: aut quia ex opinionis suæ studio nullas turbas cōcient negligi aç indignissimè mitigato in tanta humani cordis impietate nomine licentiosos tantū appellari, nec in eos disquisitiones fieri, aut exempla edi. Hos alteros sortilegij labe infames, vtinā ne adauxisset eorū, qui erudiendis ad pietatē hominū animis publicè pręsunt, segnities atq; inertia. Nam certè hoc res ipsa indicat, eos vt plurimū vicanorū rusticorumq; esse genere, apud quos aut frigidæ, aut raræ, aut omnino nullæ cōciones habentur de Deo, deq; ijs quæ fidē (cuius præsidio præcipuè tuti sumus à veteratoris illius insidijs) in Christianorum mentibus stabiliunt, fouent, ac conseruant. Quod fortè multos impulit, vt rem miseratione potius, quā supplicio dignam existimarent. Tantum scilicet ad eiusmodi homines deuenisse mali, nō ex affectato, sed quasi necessario debilitatis imbecillitatisq; suę infortunio: Hocque quicquid est intra solam insaniam mentisque errorem

consistere non etiam ad alienam iniuriam pertinere ac progredi. Et fortasse nonnullos Francorum (qui alioqui cęteris hominibus ingenij acumine iudicijque synceritate in nullo sunt inferiores) detinere potuit; ne admodum magnam ijs rebus fidem adhiberent. Verùm cùm ea siue deliratio, siue impietas habeat coniunctam atque implicatam societatem veneficij, aliorũque scelerum quæ se facilè produnt: mirum est, quòd aliquãdo ex fumo ignem non deprehenderint. Certè mihi cui à tot annis cõtigit de ijs quæ in Lotharingia capitaliter admissa sunt, iudicia exercere: iam nihil reliqui esse putaui, quin pleraq; omnia, q̃ de istiusmodi maleficijs vel ad prodigium narrantur vera ducerem: ac præterea qualia ipse ex quæstionũ quæ de ijs habitæ in manus meas peruenêre, inspectione comperi, memorię ac literis proderẽ. Nec id quidẽ primũ certo destinatoq; consilio facere institueram, qui scirem ab eruditissimis viris multa eademque iusta esse ea de re edita volumina, cuiq; à re tum sua, tum publica tantũ nõ esset otij, vt defungi hic possẽ opera aliqua

non ingrata ac inutili. Sed cũ (vt soleo temporibus negotia mea diuidere, ac laboris tædium varietate quantũ possum effugere) à re iudiciaria subtrahere me ad amœniora studia, ac fortè ex recenti vel auditione, vel lectione, adhuc hęreret aliquid de sagarũ pręstigijs ac incantationibus: id quasi poëticum aliquod figmentum arripiẽs (nam ferè affinitatẽ aliquã habere videntur) inde versus aliquos conficiebam, ac post in aduersaria negligenter reijciebã. Hoc solũ in lucro deputans, quod otium lusissem, nec me lãguori ac desidiæ dedidissem: Tandem & incessit cupido, adhortantibus multis, & fortè otium prębente, quã in vrbe grassabatur pestilentia, scopas illas dissolutas ac discinctas cõnectere: vt ijs, quantũ in me esset, euerrerẽ, si quid adhuc in cuiusquã animo resideret, quod eius in istis amplectendis fidẽ remoraretur. Sed cùm hoc ne sic quidẽ validũ ad persuasionem videretur (quis .n. eo orationis genere ipsam etiã veritatem mendacij suspectam non habeat?) adhibui quæ ad eam asserendam momenti atque authoritatis plurimum apud homines habere solent, rerum, perso-

narum, locorum, atq; temporum, quæ intercessissent, peculiarem, certam ac luculentam designationem. Atq; equidem non omnium, sed quę tantùm posterioribus annis obseruassem atq; annotauissem. Nam vt dixi non erat primum consilium hanc narrationum syluam cōgerere, nec ad id me comparaueram. Hoc autem quale quale est, cui sic casu magis quàm iudicio extrema manus accessit; eo etiã faciliùs prodire in publicum passus sum, quòd intellexissem à maximæ prudentiæ viro Theodoro Alisio rationũ in regia Lotharingiæ præfecto, id, si ita fieret cordi fore serenissimo Duci nostro parenti tuo, qui cum ea de re fortè sermonẽ habuisse se dicebat. Reliquum igitur fuit, illi patronũ vt deligerem, in cuius præsidio ac clientela esset aduersus eorũ petulantiam, qui cupidè omnia obseruare, ac in peiorem partẽ rapere solẽt. Cui rei adhibere te tantũ principẽ, ac maximis quibusq; regibus totius Europæ, quæ Christũ nouit, consanguinitate propinquũ, extremæ audaciæ fuisset, nisi ego homo Lotharingus è patrio penu depromens q̃ alicui vsui esse

posse

posse puto, abs te, qui præcipuum es Lotharingię decus atq; ornamentum, vernacula quasi fiducia hoc peterem præsidij. Ac potius nisi tua ea esset humanitas, quam, nemo qui rogaret, in te adhuc sibi claudi senserit. Ea tua in omnes, quos aliqua literarum commendatione cognitos habes, animi propēsio ac beneuolentia, vt nulla tibi alia maior de quoquā promerendi afferri posse dicatur occasio. Quibus fretus si huic meo labori nominis tui splendorē mutuari ac inferre audeo, quo magis illū à tenebris vindicem: tuæ erit æquanimitatis, hoc illis causis & rationibus, quæ omnes à te sunt, condonare: ac vel tua amplitudine atq; tua dignitate indignū, tamen ab eo gratū acceptumq; habere, qui tibi se totum, quàm humillimè demississiméq; potest addicit ac deuouet. Quiq; à rerum summo opifice nunquam cessabit contendere, te vt diu saluum incolumemque ad maxima atque ardua quæque conseruet, ac optata tibi tua omnia semper offerat. Nancæij.

LECTORI CANDIDO S.

ORIS est, qui à se scripta edunt, instituti sui rationem aliquam præfari: ne aut ad id temere prosiliisse aut rectè susceptum consilium arroganter dissimulasse videantur. Hoc ne committerem, isto præsertim argumento tam variè, dubieq; à multis tractato: dedi operam, lector, vt & propositi mei tibi causa aliqua constaret; &, si quem apud te locum rationes meæ inuenirent, etiam probaretur. Euenit, vt qui eandem rem sæpè versant, eius notiones aliquas in animis suis informēt: quarum deinde memoriam gestiant literis consignare: vel vt otium suum interim oblectent, vel etiam quod eiusmodi commentationes suas ad aliorum vtilitatem non omnino malè impertiri posse putant. Vtrumque, sed dissimili studio, sequutum esse me in hac, quam promulgaui Dæmonolatreia non ibo inficias. Nam dum annos perpetuos ferè quindecim in sontes, quos per id tempus habuit Lotharingia, quæstio nes, iudiciaq; exerceo: oppleui quasi totum caput mihi sagarum, qui inter eos frequentes occurrebant, prodigiosis conuentibus, comessationibus, tripudiis, fascinationib. ac venenis, in aëre cōcursationibus, stupri cum Dæmone infanda cōsuetudine, crebris, vt videtur, in alienas formas mutationibus, atq; id genus flagitiis, ac impietatibus; quib. earū vita vulgo est inquinata, ac contaminata. Ac si quando (vti solent facere qui in aliquo literarū studio sunt versati) ad mansuetiores Musas diuertere, atq; aliquid ad animi oblectationem meditari contingeret (nam interdum subducta foro dabat pagina versum) offerebant se tamen illa, ac quadam veluti memoria recentis impor-

tunitate

tunitate inculcabãt, quæ ipse nec ingratus admittebã; quòd non infelicem materiam carminibus (quem tum otio meo lusum fortè deligebã) suppeditatura videbantur. Dũ igitur modò hoc, modò illud, prout vnũquodq; sibi animus per occasionem decerpit, vsurpo, ac seorsum attingo: idẽ vsuuenit mihi, quod ijs solet, qui è quaq; veste quã concinnant, segmenta in cistam primùm quidẽ abijciunt aceruatim, ac negligenter: pòst vbi in aliquem numerũ iam accreuisse putant, retractant diligentiùs singula, atque ex cõmodissimis quibusq; centonem aliquem colligunt: cui si nihil aliud, at certè ipsa, quæ veluti emblema aliquod vermiculatis crustis distinguitur varietas aliquam affert cõmendationem. Verùm quoniam rerum gestarum narrationes (qualibus ferè hic cento confertus est) præcipuam accessionem gratiæ habent ab ipsa luce veritatis; quòd vera, quàm ficta, excogitataq; legantur attentiùs; quodq; homines tẽpus suum faciliùs traducant in ijs rebus, quæ cum delectatione coniunctã habent vtilitatis expectationẽ: non malè operã locaturum me putaui, si ea quorũ fides, tũ ex sua nouitate, atque insolentia, tũ ex orationis, quo scribuntur, genere labascere poterat, vindicarẽ à tam immerita opinione, adhibitis, quæ ad asserendam veritatẽ vulgo plurimũ valent, rerum, personarum, locorum, ac temporũ proprijs, & distinctis argumentis. Quorũ tamen cùm initio nullã mihi copiam comparassem; illaq; vti ex singulorum dispersa collectione generatim, atq; vniuersè animo meo sese offerebant, per ludum, vt dixi, attigissem: cœpi abhinc quinquennio obseruare, atque exscribere ex quibusque rerum quæstionibus quæ ad ea sigillatim referri, atque adaptari posse videbantur.

bantur. Ac prætereà quo id cumulatiùs explerem, euoluere quæ superioribus annis neglexeram. Demùm cùm ruris (quo secesseram propter in vrbe gliscentem pestilentiam) solitudinem eblandiri aliqua ratione cuperē: cōmodum inter chartarum fasciculos nactus, quæ sic in commentarios retuleram, ea otiosè ad certa redegi capita, quæ nudis, ac simplicibus illis suo ordine responderent, ac quasi partes ad totum suum accederēt. Hæc nunc, lector, tibi videnda exhibeo modicè, ac fideliter denarrans: quæ ipse diuturno vsu, atque obseruatione comperi. Quæ tu, opinor, nullam causam habes cur reijcias: nisi si hoc est (quod aiunt) non esse ferendos, qui otio abutuntur in terrendis hominum animis rerum vanarum, futilium, & quæ vix rudibus illis sæculis se tueri potuissent, affectatis narrationibus. Quæ etsi retūdit satis ea de qua modò dixi, circunstantiarum authoritas publicis etiam loci cuiusq; vbi gesta recitantur, monumentis testata, atq; consignata; tamen vt & hunc scrupulum, dubitationemq; ex illorum animis euellerē qui ad ea peregrini, atq; hospites fortè accederent; nō piguit ex locupletibus, & luculentis authoribus ijs consentanea quædam, ac veluti παράλληλα breuiter adiungere: siquidem rerum similiter gestarum commemoratio, non paruam veritati lucem, authoritatemq; afferre perhibetur. Dæmonolatreiæ nomen feci: quòd, licèt metamorphoses, veneficia, sanationes, præstigias, tempestatum cōmotiones, aliaq; id genus portenta multa contineat, quibus singulis suus alioqui titulus rectè constare possit: præcipua tamen visa sit adeò nefandæ in cultu ac veneratione impietatis consideratio: quòd eius præsertim causa illa omnia adornari, instrui, atq;

ffici certum sit. Nam equidem opinionem aliquam diuinitatis ex sua difficultate, magnitudineq; imprudentioribus ingenerant, ac relinquunt: vti facilè miseris mortalibus simulata fictáue pro veris obrepere solent. Quis enim pro numine non colat, qui rerum formas, ac species ad nutum vertere, atq; immutare, vitam momento adimere, eandemq́;, ceu à morte iteratam, reddere; elementa pro arbitrio temperare, futurarum rerum euentus pronuntiare, atq; innumera alia, quæ humanas vires superent, ac vincant, præstare posse existimantur? Porrò nullam me in istis exponendis secutum esse artem, nullam tenuisse viam, atq; rationem si quis obijciet: non ego ob id illi magnopere sim infensus, qui habeam vnde excusem. Quis enim (vt est in prouerbio) ex arena funiculum vnquam sperauit se nectere posse? Et tamen satius esse duxi hæc qualiacunq; sine ordine, κ̀ ἄνευ τάξεως lectori communicare, atq; exhibere: quam dum parum concinnus videri timeo, pati vt in occulto diutius iaceant crassis circũfusa silentij tenebris: qui præterea sciam multa illis contineri, quæ nemo adhuc (quod audiuerim) scriptis mandauerit: aut certè non ea testimoniorum authoritate confirmauerit, tanta varietate distinxerit, exemplorum numero adæquauerit. Tum hæc (vti modò dixi) sic singula primùm attigi, vt nihil minus cogitarem, quàm ea aliquando concinnare, atq; in vnum corpus redigere: sed ipsa iam per partes informata materia, atq; equidem haud omnino pœnitendo labore tandem peruicit, vt in hanc, qua nũc prodit, formam quantumuis rudem sineremcoalescere. Veluti quæ ex temerè primùm sparsis ædificijs progressu temporis coagmentantur vrbes, inordinatas, incompositasq;

compositasq; viarũ regiones habent: quia scilicet non fuit ab initio destinata collocationis vniuersa, certaque facies: sed vt quidq; minus inæquali situ, indecentiq́ue serie ad aliud referri, atque adaptari potuit, ita est in suum ordinem digestum, atq; distributum. Quamquam nec adeò incondita, inconcinnaq; est hæc cogeries; quin orbem, contextumq́; aliquem obtineat: eum videlicet, non quem artes, quæ præceptis traduntur, accuratè, exquisiteq; postulant: sed qualis in narrationibus esse solet, vbi suo quidque quemadmodum euenit, ordine, ac loco recensetur. Sic malui scribere, quomodo homines primùm sortilegij labe inficerentur: quas proximè artes edocerentur, vti ad conuentus suos properarent, quæ in ijs struerent consilia: vt deindè ex composito mortaliũ valetudinem affligerent, restituerẽtve: Satis calamitatem inferrent: vincti vel resipiscerent, vel sic se obfirmarent, vt quæstorum etiam sagacitatem eluderent: aliaq; id genus multa patrarent, ac designarent, quæ hîc nimis longum sit recensere. Nam certè ex istis omnibus sagas esse, nisi si planè nihil videre, ac intelligere volumus, facile erit perspicere, ac dignoscere: Quæ in hac disputatione prima, præcipuaq; fortè erit quæstio: & omnino si minus delectabit vniuersa ista species, fortè quia sic diffusa, ac dissoluta: at iuuabit, ac proderit singulorum notitia, atque intelligentia: Παραδοξόλογον forsan, & ματαιόλογον dicent me nonnulli, qui sagas loquar nimbos molientes, aëra perrumpentes, angustos aditus permeantes, cũ Dæmonib. cõmessantes, saltantes, concumbentes, ac prodigiosa, portentosaq; id genus pleraq; edentes: sed sciant, velim, me primùm hîc non rumore dispersa, sed multo-

rũ ſeparatis, cõſentientibusq́; teſtimonijs (vt iam dixi) comperta narrare. Tum non captioſè, ſed probabiliter ea diſputare, exquiſitis etiam ad Chriſtianæ religionis rationem argumentis, & probationibus: denique liberũ omnibus facere, contrà ſi velint, vt ſentiant: neque enim ſcita velle pronuntiare me, ac decreta. Quamquam ſi quis de illis ſententiam eam roget, à vero non vſquequaque aliena eſſe exiſtimauerim: ac certè propius fidem, quam pleraque alia, quæ tamen pro certis, ac indubitatis ſcripta reliquit antiquitas. Quid enim ſi (vt reperitur in C. Epidij commentarijs) arbores locutas nunc dicam, aut etiam bouem, aſinumue? Quid ſi oliuetum vniuerſum viã publicam trangreſſum, arua que inde è contrario in locum oliueti profecta? quod tamen in agro Marrucino ſua ætate factum retulit Plinius. Quid ſi Amphionem feras, & arbores: Orpheum ſaxa vocibus, & carminibus, id eſt ἐπῳδαῖς, quo volebant, trahentes? Scripſit tamẽ Pauſanias ἠλίακῳν β narratum ſibi fuiſſe ab AEgyptio quodam hoc illos, quòd inſignes eſſent Magi, verè præſtitiſſe. Quid ſi montes duos arietum inſtar inter ſe concurrentes, recedenteſque? quod in agro Mutinenſi olim eueniſſe Romanorum teſtantur hiſtoriæ. Quid denique, ſi terram ſua ſponte diſcumbentibus gramina ſubſternentem: Tripodes in medium procedentes, vinumq́;, ac aquam fundentes: æneos pincernas cyathos proferentes: quod apud Hiarcham, alioſque Gymnoſophiſtas vidiſſe ſe retulit Apollonius? Non eſt igitur narrationibus idcirco fides detrahenda: quòd noua, inaudita, ac ſæpè contra quam ferant naturæ leges, ad exitum aliquem perducta contineant: ſiquidem multa ſunt, quæ

Damo-

Dæmones pro maxima sua potestate faciunt, ab omni, quem natura tenere solet, modo, atq; ordine alienissima. Nemoq; ob id indigna illa iudicat, quæ posteritati prodantur: si modò talia sunt, quæ absurdi nihil habeant. Nam certè scio multos esse, qui per eorum causam, ridicula, atq; inepta multa comminiscantur: veluti qui sagas suis pharmacis homines ex hominibus exuere, atq; in feras vertere: ex earum corporibus emigrare ad tempus animas, ac in ea, ceu postliminio, redire: Dæmonum compressibus eas grauidas fieri, aliaq; eiusmodi pleraq;: quæ seriò etiam nobis narrant, ac persuadere conantur. Quibus ego sic habenas effusè laxantibus nihilo sim æquior, quàm illis qui nimiū eas inhibent, ac compescunt. Vtrobiq; enim par erratum admittitur: & ea, quæ ratio, experientiáque diuturna comprobant, reijciendo: & quæ sapientissimi cuiusque fides semper respuit, admittendo, ac confirmando. AEstimabit igitur lector, atq; expendet pro suo sensu omnia: ac si quid fortè vel per incredulitatem, quæ in optimi cuiusque mentem facilè irrepit, insolentiùs approbauimus: vel per fastidium quo modestissimi quoque nonnumquam tentantur, liberiùs damnauimus: id ei condonabit, quam nos nobis in hoc dissertationis genere ex tam frequenti iudiciorum vsu consequuti videmur experientiæ, simul & confidentiæ. Fit enim, vt quæ quis præsens vel vidit, vel audiuit, ea orationis maiore narret fiducia; præfractiùsq; aduersus eos, qui contrà sentiunt, defendat. Quamquam hîc mihi bene conscius sum, nihil certandi scripsisse studio: nihil quo ex argumenti nouitate admirationem mouerem, gratiam captarem: sed tantùm in eum veritatis scopum, quo multi

alij: quorum tamen minus instructa esset iaculis pharetra, quàm nostra nunc est, collimasse, atq; oculorum aciem direxisse. Qui conatus, si ita (vt speramus) accipientur, & alij (auxiliante Deo) aliquando consequentur, quos nemo, qui æquum se nobis præbere volet, frustra vnquam esse dixerit.

CLAVDII ET EMMANVELIS AD PATRIS LIBRVM HENDECASYLLABI.

IDem cùm tibi lucis extet author,
Qui nobis quoque lucis extat author
Successiuæ operæ, liber, parentis
Fraternè minus, & minus benignè
Hîc fecisse putemur, à paterna
Si te fortè domo peregrè euntem
Nullis muneribus viaticóue
Vt notos decet vsque prosequamur.
Ergo quas inopes scholæ ministrant,
Iis te si meliora sint daturi
Impertiri opibus iuuat pusillis,
Sic est ingenium scholasticorum,
Vt quis quemque colit magis vel odit
Illi carminibus benè ominari,
Isti carminibus malè imprecari.
Primùm nemo sua procacitate
Te proscindere tentet immerentem:
Aut si cui potis haud erit tenere
Se, quod carpere fortè consuêrit
Quicquid non sua cudit officina;

Huic, vt lingua suum exeret venenum,
Aures prominean t vtræque duplo
Hirsutæ magis atque surrigentes,
Quàm quas rex stolidus premebat olim
Mitra sub Phrygia, & truci capillo.
Iam nunc tutior hacce sanctione
Tete quodlibet infer in tribunal
Audens, atque tuo cie flabello,
Si quis languet adhuc sepultus ignis,
Quem lentus dubitet ciere Iudex.
AEtas hæc vt habet satis superque
Multos, relligio quibus sit vlla.
Exercere striges seueritate
Legum, vltricibus & cremare flammis.
Sed nos fortè minus decenter ista
Qui Musas colimus benigniores,
Et quæ ætas etiam est vtrique nostrûm
Procliuis minus ad seueritatem,
Procliuis magis ad benignitatem:
At nemo vitio dabit tueri
Nos idem quod & is piè tuetur
Huius qui tibi lucis extat author,
Nobis qui quoque lucis extat author.

AFRICANI AD PATRIS LIBRVM.

τετράστιχον.

SEd nec tu, liber hinc mihi nō donat' abi-
Prosequar at voto, si nihil est aliud. (bis
Scilicet immeritū ne te mala lingua lacessat
Excusentq; boni, si quid erit segnius.

SVM-

SVMMA SINGVLORVM CAPITVM HVIVS OPERIS.

LIBRI BRIMI

CAP. V.

CAP. VI.

CAP. VII.

CAP. VIII.

CAP. IX.

CAP. X.

quæ

CAP. XI.

CAP. XII.

CAP. XIII.

CAP. XIV.

CAP. XV.

CAP. XVI.

CAP. XVII.

CAP. XVIII.

CAP.

LIBRI TERTII CAPVT I.

EODEM mentis errore nos tunc Diuos morborum authores facere, quo olim Ethnici infortuniorum suorum causas in Deorum aliquem reijciebant. Ex eo rursus alium esse creatum de sanatione ab ijsdẽ necessariò petenda: quasi qui sunt à scorpionibus icti. Quem non parum confir-

CAP. II.

CAP. III.

CAP. IV.

CAP. V.

CAP.

DÆMONOLATREIAE EX IVDICIIS CAPITALIBVS NONGENTORVM PLVS MINVS HOMINVM, QVAE SORtilegij crimen intra annos ſedecim in Lotharingia capite luerunt.

LIBER PRIMVS.

QVIBVS ILLECEBRIS HOMINES à Dæmonibus primùm trahantur, labeq́ ſortilegij inficiantur.

CAPVT PRIMVM.

INeſcandi, perdendiq́ue hominis tot occaſiones arripere ſatanam, quot illi natura ingenerauit affectus, ipſa noſtro magno malo fidem facit experientia: ferè.n. aut libidinibus, & amori deditos potiundi oſtentata ſpe lactat: aut pertæſos egeſtatis diutinæ larga, atq; ampla opum aliqua pollicitatione pellicit: aut ad vltionem, ob acceptam fortè iniuriam inflammatos, oblata explendi odij facultate percellit: aut denique quauis alia corruptela, dulcedineque deprauatos in leges ſuas trahit, ac veluti nexos ſibi addicit. Ac qd' quis hîc intelligat cœcos illos animi

affectus, cupiditatesque, quæ homines ad nequitiã impellere solent, aliud est de quo sermonem nunc instituimus. Nam id quidem sit intemperanter abuti otio, & literis, si toties decantatam Promethei & Epimethei, rationis, & appetitus veluti pugnam, & dimicationem inculcare velimus. Hoc plus dicimus, non modò grassari in homines satanam occultis, ac velut domesticis eiusmodi affectionibus, & (vt sic loquar) actis per ipsorum viscera cuniculis; sed palàm, apertoque (quod aiunt) Marte: explanata scilicet vocis impressione, ac comparata ad colloquium, quæ sub aspectum cadat, persona: qualem illi memorant 1 fuisse, dum tãquam
1. Matt. 4. consertâ manu cum Seruatore in eremo col luctaretur. Atque hoc equidem illi procliuius esse facere, cum difficultatibus labefactatum quempiam nanciscitur. Inde enim orationem ferè auspicari solet, quòd eius vicem doleat, cupiatque adesse, atque opitulari. Sed neutiquam id se præstare posse, nisi is prius rupto, quod in baptismo pepigerit, fœdere velit in suam potestatem transire, & se pro hero habere. Si id ita parum procedit, nec verbis satis promouetur negotium: tunc adhibentur, quas modo dixi, illecebrę, atque lenocinia: grata aliqua ementiti corporis forma, ac venustas, ipsaque, si velit fruendi potestas: magna in speciem pecuniarum vis, ac copia: demumque pharmaca ijs morbo vciscen-

vlciſcendis, quos infenſi ſeruant: vel ſanandis, quibuſcum accepto beneficio in gratiam redierunt: ſæpè etiam qui intentatis minis, ac inceſto, vel verberum, vel carceris metu, ferocius vrgent, atque inſtant. Nam pari loco vtrumque habent ſortilegi, tamq́ue commodè aliquid vi ab eis extorquetur, quàm precibus, & blanditijs impetratur. Quorum tamen nihil in præſentia confirmare exemplis decreui, quoniam ea deinceps ſuum quęque locum ſunt plenius habitura: hoc nunc contentus addere, quod in iſto malarum impulſionum genere rarius atque infrequentius reperi vſurpatum. Hoc verò eſt quod illis ſatan aliquãdo etiam pericula intendit, ac formidines opponit, quos blanda oratione permouere nequit. Claudius Morelius 2 Serræ dãnatus veneficij, cùm rogaretur, quę res maximè illum impuliſſet, vt ſe primùm Dæmoni addiceret, reſpondit: non antè verbis, quicquid lenocinaretur, ab illo vinci potuiſſe, quàm vbi de vxoris, liberorumq́ue nece terrorem inieciſſet. Antonius VVelſch, 3 cùm de obtorquendo collo, niſi in ijs quæ iubebat, pareret, minas intendiſſet non auſum fuiſſe quicquam illi amplius denegare, ita is dicta ſua iam iam in illum executurus videbatur. Alexiæ etiam Drigeæ 4, cùm eam nullis pollicitationibus obſequentem ſibi poſſet adiungere, tandem interminatus eſt muri ædiũ quas illa inhabitabat,

2. Non. Decemb. 1586.

3. In Guermingen 14. Cal. Ianu. 1589.

4. Haracuriæ. 4 Idus Nou. 1586.

ruinam: quæ & non multò post est consecuta. Eiusne ille causam præbuerit, an tantùm impendentem pręuiderit, ac denunciauerit, alibi fortè commodiùs dicetur. Certè habet Ethnicorum historiæ satis multa exempla, quæ ædificiorum deiectiones, satorum strages, terræ hiatus, aëris ardores, aliasq; id genus calamitosissimas tempestates, in hominum perniciem à Dęmonibus, non aliam ob causam inuectas, memorant, quàm vt corũ mẽtes noua semper aliqua voti religione obstringerent, suamq; in illos tyrannidem magis, magisque prolatarent. Vnde hoc primùm colligere est, nõ esse fabulosum quòd vulgus Sagarum loquitur sibi præsentibus præsentes adesse Dæmones, ac coràm congredi. Tum in se permouendis, quę duo potentissima sunt ad labefactandas mortalium mentes, spem ac metum, cupiditatem, ac formidinem, vti sunt rerum valde periti, adhibere, atque admouere.

QVEMADMODVM DOLIS SVIS captos Dæmones medicato puluere, virgis, vnguine, varijsque id genus venenis instruant: quorum alia mortem, alia morbum tantùm, quædam etiam sanationem afferant. Vtq; ea neque semper, neque omnibus sint noxia: sed reperiantur, quibus sæpè frustra sint aspersa: maximeq; qui in maleficos capitalia iudicia exercent.

CAP.

CAPVT II.

IAm inde ab initio Diabolus homicida est, nec vnquam cessauit homines pietate destitutos ad cædes, ac parricidia impellere. 1. Ioannis 8. Cap. Vt mirum non sit, si quos semel illaqueauit, eos inprimis ad veneficia paratos, instructosque habere studeat. Ac ne vel veneni penuria, vel eius propinandi difficultas cuiquam ad eam rem moram, impedimentumque afferat, minutum puluerem primo quoque congressu administrat, qui morbi necisve certissimam, cui ita constituerit, causam præbeat: quemque, vt noceat, non sit necesse in cibum, potumve infundere, aut nudo corpori affricare, sed leuiter etiam in vestes ipsas spargere. Eum qui necat, atri, qui morbum tantùm facit, cineritij, aliquando etiam rufi esse coloris. Ac quoniam sagæ sæpè metu, vel pretio, nonnunquam etiam misericordia (à qua nec omninò profitentur se alienas) adducuntur, vt morbo sic affectis curationem adhibeant, vti post latiùs dicetur: ne desit quoque ad eam rem paratum remedium, tertium accipiunt albi coloris, cuius vel aspersione, vel in esculentum, poculentumve immissione, morbus propulsetur. Hæcque pharmaca suis sic officijs, ac viribus solo colore distincta. Claudia Fellæa 2. Ioanna à Banno 3. Nicolæa Piscatrix 4. ac pleræque omnes eius sodalitij memo-

2. Mazeleij. 5. Id. Nouē. 1584.
3. Manerij. 3. Non. Ian. 1585.
4. Gerbeuillei Nonis Maij 1585.

memorant, se semper talia vsu comperisse, qualia hîc prædicantur. Qui tamen colores non tam sunt diuersi, ne in venenorum, quæ ipsi imbuunt, delectu quis hallucinetur (à Dæmone enim non ab innatis qualitatibus ea efficacitatem suam habent) quàm vt sit in quo pacti conuenti fides elucescat, veritas probetur, & constantia. Addunt Matheola Guilleræa, 5 & Ioanna Alberta 6 cineritium illum puluerem, etsi vulgo faciat morbum non lethalem, necandi tamen vim habere, vbi primùm à veneficis vsurpatur, post datum nefariæ illi militiç nomen. Tantam scilicet id εἰσαγωγικὸν, ac primum rudimentū habet prærogatiuam. Hoc certè non sine aliqua admiratione est, quod istiusmodi toxica sortilegi non modò tegunt rerum ad fugandos Dæmones comparatarum vsu, ac ministerio; sed nec inter ipsas expiationes, ac sacrorum procurationes præbere abstinent. Iacobeta Equina 7 cum Petronij tribulis sui filiæ, cui amatorem inuidebat, pro libidine nocere non posset (ab illa enim ne quam inferret iniuriam sibi diligenter ea cauebat) tandem aspergillo lustrali, quod istiusmodi puluere virulento infecerat, quasi aliud agens in templo orantem inspersit. Quo facto statim grauissimo morbo est correpta: quem & mors nō multò pòst est consecuta. Alexia Belhoria, 8 cum tota vicinia se vna neglecta ad epulum, quod vir equestris

5. Mazeleij. prid. Non. Decē. 1584.

6. Sampetromōtij. 6. Id. Noue. 1581.

7. Serrij 5. Id. Octo. 1587.

8. Blainuillæ ad aquas 17 Cal Febru. 1587.

Darnyelius dabat in filij die initiali, esset vocata: eum contemtum non ferens, à baptismo recentem infantem, non aduertentibus, qui asportabant, eiusmodi venenato puluere aspersit, ac necauit. Ac ne minus expeditus sit eius vsus, si semper sit necesse in manu promptum habere, ac deinde dispergere: habent & virgas eo medicatas: vel etiã vnguine aut re quapiam alia perniciali illitas, quas sępiùs gestant per occasionem abigendi pecoris: his ceu ioco sępè obuios feriũt homines, quos perditos volunt. tum etiam pecudes: nec equidem irrito, atque innoxio tactu: vt testatum sua confessione reliquerunt Franciscus Fellæus 9, Margareta Vuarnia 10, Macheola Guilleræa, 11 & cuius modo memini Iacobeta Equina. Nisi si quis fortè ab eorum iniurijs tuti sunt benignitate aliqua numinis singulari. Neque enim illis infinita semper est in omnes potestas: vti à Dæmone suo non semel inaudisse se retulerunt Iana Gransanctæa, 12 & Catharina Ruffa. 13 Equidem memini Asinariam Nanceianam, cùm me quæstore ad interrogata ex elogijs testium responderet, ac de hoc præsertim rogaretur, indignabundam hæc esse locutam. Quàm benè agitur vobiscum, ô Iudices, quòd nobis in vos nihil quicquam licet. Nam nulli sunt mortalium quos tam lubenter insidijs nostris appetamus, qui sic gentem nostram omnibus pœnis, supplicijsque

9. Mazelarij. 14. Cal. Ian. 1584.

10. Roncæij Calen. Dec. 1586.

11. Pangeij an. 1584.

12. Condæij, mense Iulio 1582.

13. Vellez ad Mosellam 5. Cal. Aug. 1587.

cijſque proſequimini. Idem Iaquelina Xaluetia 14. ſponte, nec quoquam ei interrogatione præeunte, recenſuit: Hæc propter ſortilegij, qua pridem laborabat, ſuſpicionem in vincula coniecta, ac poſtmodum Iudicis pronunciatione ijs ſoluta fuerat: quòd ſcilicet ſilentio pertinaci omnia quæſtionũ tormenta ferendo ſuperaſſet. Hoc igitur ſecum ſæpius animo voluens, prius quieſcere non poterat, quàm quæſtorẽ, qui ſeueritatem in illam tantam adhibuerat, aliquo damno afficeret (eſt enim hæc ſagarum colluuies, ſupra quã dici queat, procliuis ad vindictam) Dæmonem igitur ſuum obtundere nõ ceſſabat, dum is eius odij explendi aliquam rationem & tutam, & facilem inueniret. Sed is imbecillitatis ſuæ ſibi ea in re conſcius, primùm quidem negotium ex alia, atq; alia difficultate trahere, & cauſas, ne id faceret, fingere. Verùm cùm Xaluetia efflagitandi finem non faceret, tandem pudens, ac dolens, quòd contra quàm ipſe apud eam nõ ſemel prædicauerat, videret iamiam proditam iri ſuam illam imbecillitatem, atque impotentiam. Iſta certè me mea Xaluetia (inquit) peſſimè ſemper habuit illorum carnificum effrænata in vos ſæuitia, pridemque, & ſæpè de ea vindicanda fuit animus: ſed omnes conatus mei (vt ingenuè fatear) in nihilũ recidêre: quòd illi in eius ſint præſidio ac tutela, qui ſolus inceptis meis obſi-

14. Buxerij ad quercum. 4 Calend. Maias. 1588.

obsistere potest. Sed faxo, vt tantam suam rabiem in commune saltem luant: dum hac, atque illac sata cultaq;, quãtum possum, tempestate percello, ac protero. Huic est non absimile illud Nicolaę Moreliæ 15, quæ recẽ suit Dæmonibus insitum, atque inustum esse præcipuè eorum odiũ, qui leges exercent in veneficos; frustra tamen ad vindictam quicquam aduersus illos tentari, atque incipi. Ecce vt Deus sartam, tectamque præstat auctoritatem ijs, quibus in terris suum demandauit imperium: quoque ob id disertè nominis sui prærogatiua, atque honore impertiuit, Deos vti se appellans 16. Nimirum vt sint sacrosancti, ac ne ipsis quidem sagarũ ob muneris, officijque sui causam sortilegijs violabiles. Imò nec Dæmonum ipsorum præceptis, vel minimum obnoxij, etiamsi suam illis fidem antè labe ista aspersi obstrinxerint. Nam hoc sortilegis magistratus sanctitatem præstare, tantisper dum in eo sunt, vt quiescant ab alioqui importunissimis eiusmodi Magistellorum suorum querelis, atque instigationibus, memorauit Desiderius Financius 17. inquiens eum, cui se addixerat, toto tempore, quo magister municipij extitit, à se nõ esse visum: cũ cæteroquim diligentissimum ad quamcumq; occasionem monitorem anteà habuisset. Capessat igitur confidenter magistratus, quæ sui sunt officij, agnoscatq; se ei vocationi seruire, in qua Deum

15. Sarræ 9. Calend. Februar. 1587.

16. Psal. 190.

17. Sandiodati Idus pridie Iulias 1586.

propugnatorem paſſionum, defenſoremque ſit ſemper habiturus. Simili ſanctitatis cauſa, atque occaſione Marcus refert apud Pſellum, Dæmonem ſuum in diebus crucifixionis, ac reſurrectionis nihil inſonuiſſe, etiamſi id ab eo obnixè contenderet. Atque hæc venenorum tantùm, quæ ſortilegis adminiſtrant Dæmones, ſic innoxia vis eſt illis, quos modo dixi, iudicibus: Nam ſi quæ præterea ſua manu legunt, ac miſcent; dubium non eſt, quin ea omnes æquè lædant, inſitumquè virus in quoſuis, pari virtute exerāt, ac diſtingant. Sortilegos verò ſuas præter eà officinas habere refertiſſimas beſtiolis, plantis, ac metallis, quæ natura præſenti aliquo veneno inſtruxit, ipſa experientia ſæpius comprobauit. Atque adeò tam multis, varijſquè, vt tot recenſeri poſſint, quot apud Homerum Agameda cognouiſſe dicitur: Η τόσα φάρμακα ὅιδη ὅσα τρέφει εὐρεῖα χθών.

18. ſ. Iliad 6. Nam diſciplina, & tyrocinium ſub eodem præceptore illis eſt, qui nihil eorum ignorat, quæ ad hominum perniciem valent. Sed hæc in gremio naturę latere malo, quàm me nomenclatore in cuiuſquam venire notitiam. Quæ me etiam cauſa ſemper impulit, vt quoties ea in eorum quæſtionibus ſcripta reperirem, omnino inducenda cenſerem: Saltem commonefacerem, addita è regione νόθεσία, vt ab actuario, dum is quæ-

tiones illas medio foro recitat, prætermitterentur. Sic enim sunt in Lotharingia rerũ capitalium iudicia, vt imperitæ atque adeò armatæ multitudinis suffragijs, cum summa editione, ac citra prouocationem in reum in publico expositum reddantur: ex Nanceiani tamẽ duumuiratus sententia, ad quem de tota re prius referri oportuit. Atque vtinam ne tam multis nunc innotescerent. Verùm hoc ita more hominum euenit, vt quæ clam magis esse expedit, ea in lucem audaciũ prorumpant: Et est istiusmodi rerum memoria diuturnior, sæpè quoq; iucundior, quam earum, quæ ex vsu sunt mortalium. Hoc modò, tunsilla etiam, quibus Circe, & Medea toxica sua contundebant, in Seleneæ monte multis post ætatibus, cum admiratione visa scripsit Scholiastes Theocriti. Quid verò, si ipsa venena, vel etiam eorum conficiendorum artes, & præcepta, monumento aliquo exarata reperissent, facturos fuisse putamus, qui sic sola instrumenta in pretio aliquo quasi Epicteti fictilem lucernam habuerunt.

VNGVINE SVO MAGICO IMPVNE sagas manus, seque adeo totas illinere: quo tamen si cuiusquam vestem vel extremam attigerint, id illis continuò mortiferum sit futurum, si modo lædendi est animus. Nam aliter eum contactum innoxiũ esse, atque expertem iniuriæ.

CAP. III.

INſidioſiſſima eſt alia ſpargendi veneni ratio, cum manus eo illitas, ceu demulcendo ſummis etiam veſtibus admouent: Nam vix eſt, vt cauendo effugere queas, quòd habeat ea res ſpeciē beneuolētiæ potius, quàm iniuriæ. Et tamen præſentiſſimum id eſt corpori venenum, vti ipſa ſæpè experientia manifeſtum fecit. Quod vel ex eo maiorem admirationem habet, quia nuda manus impunè, ac ſine vlla noxa imbibit, quod ſic virus habet per conduplicata etiam veſtimenta penetrabile. Quòd enim dicas reperiri, qui peſtis veluti fomitem in alios tranſmittant, ipſi alioquin ab ea tuti, atque illæſi hoc non habet eandem rationem. Nam eiuſmodi Sagarum contactus (vt alibi dicetur) iis tantùm noxius eſt, & lethalis, quos iniuria affectos volunt: morbi autem peſtilentis contagio, etiam in eos manat, quos minimè velis. Quæ res me impellit, vt credam hic Dæmonis latenti miniſterio atque opera aliquid fieri, quod non appareat, ſed intus tantùm graſſetur: vnctionemquè illam exteriorem ſymbolum ſolum eſſe eius conſcientiæ, quam ad tam nefarium facinus miſeri illi eius ductu ac conſilio afferunt. Siquidem experientia deprehenſum habemus, ſine noxa illam & geſtari, & attrectari à quouis poſſe, poſtquam in vincula coniecti ſortilegi, ſocietatem Dæmoni ſuo renuntiauerunt: vti vſu-

1. Cap. 37. huius libri.

ueni

uenit, cum refertas ijs pixides inter lecto-
tum, quibus earum perquirendarum cura
demandata est, manus agnoscũt. Quod non
ita pridem Fressenij (qui pagus est in Ger-
mania ditionis Lotharingicæ) euenit. Cùm
enim ibi Maria Alberta 2, & Catharina Præ-
notia 3, iam iam veneficij damnandæ roga- 2. 4. Non. Septemb. 1589.
rentur, mala sua venena, si quæ fortè domi
reliquissent, indicare: ne cui illis vita defun-
ctis, fraudi esse possent: idq; statim fecissent: 3. Iisdem die & loco.
allatæ sunt à perquisitoribus ollæ duæ ficti-
les, in quibus inesset bitumen luteis, albisq;
guttis intermixtũ, ac metalli micis variè luci
dũ. Quod & ibidẽ Keluers Otilla 4, Yzarts
Anguel 5, ac pleræq; sagæ multis alijs in lo-
cis factitasse reperiuntur. Porrò ne quis pu-
tet ea sic illas iudicare, dum quæstorib. suis 4. 8. Idus Aug. eod. an.
placere student, ac quæ in alios, eosq; non il-
laudatos familiæ vsus vnguenta aliquando 5. 7. Idus eiusdem mẽsis.
comparauerunt, ea pro istiusmodi malis ve-
nenis illos astutè ostendere; non ita res est,
multaq; concurrunt, quæ nihil hic fingi, aut
simulari manifestè arguunt. Nam primum,
si in ignem mittantur, fulgorem, strepitum,
nidoremque edunt, atque emittunt, qualem
nulla res alia edere, atque emittere queat: v-
ti obseruatum reliquit Iana Michaëlia 6. Tũ 6.
visæ, quæ statim ac se eis illinendi ac perfri- In agro Stiuẽsi 4. Non. Iun 1590.
candi potestatem à Iudice accepissent, mo-
mento sursum efferrentur, ac disparerent: v-
ti de Pamphile sua recitat Lucius 7: quæ, in-
quit

quit indidem in se ingesto tali vnguine, iam
7. Apud Apuleium lib. 3. de Asin. sui periclitabunda paulatim terra resultaui
ac mox in altum sublimata forinsecus to
tis alis euolauit. Et omnio de vnguinis i
stius Magici vsu, facultate, ac viribus conue
niūt quodquot hactenus etiam diuersi, super
ea re sunt interrogati sortilegi. Imo & colo
rem etiam studiosè designant, quo fides ma
gis sit non esse somnium, sed rem oculis ipsi
8. Sandominici 5. Idus Decemb. 1586. visam, ac perceptam Ioanna Gallæa 8, refer
præbitum sibi à Dæmone quercinis frondi
bus obuolutū, fuisseq; albidi coloris: se eti
eo vt plerumque delibutas manus habuisse
ne ad vllam occasionem deesset nocendi ma
teria, atque instrumentum. Alexiæ Drigea
9. Haracuriæ 4. Idus Nouemb. 1586. 9, consentiens est huic oratio, nisi colorē ai
illi fuisse subruffum: eòque, cum impellen
te Dæmone maritum vnà concumbentem
ac somnum capientem illeuisset, non multò
post in summa miseria, ac membrorum con
flictatione decessisse.

DEMONES SVIS, CVM PRIMVM *eos adoriuntur, pecunias conferre, quæ est sublati præstigijs, fimus, testæ, folia, aliaque id genus quis quilia esse reperiantur. Cur veras largiri neque an cùm tamen eorum, qui terra abditi latent, thesau rorum custodes, asseruatoresq; esse dicantur.*

CAP. IIII.

MIrum 1, cùm credātur Dæmones ma
ximos quosq; thesauros, qui defossi

c reconditi latent, asseruare, atq; in potesta-e sua habere; tamen nihil vnquam illorum depromere posse, quo tam sæpè iactatã apud uos munificentiam, liberalitatem, re vel mi nimùm comprobent: Aut si quid certè depromunt, ac verè ostentant, non hoc agunt, quo eius fruendi potestatem vllam faciant: sed magis, vt tali veluti esca illectos, ludificatosq; homines perdant, ac ad exitum, interitumquè adducant: vti Norimbergensi cuidã accidisse Anno M.D.XXX. narrauit Melanchton in progymnasmatis Physicis 2. Ei Dæmon, inquit, locum indicauerat, vbi thesaurum ingentem pridem obrutum esse aiebat. Hunc igitur gazis inhians ille properè aperit. Ostendit se primùm fornix, ac sub eo capsa ab excubante nigro cane asseruata: quã dum rapturus fornicẽ penitùs subit, eius ruina momento oppressus interijt. Quo viso qui eius incœpti spectator, ac testis fuerat ex eius familiaribus quidam tanti periculi metu consternatus aufugit, ac rem omnem sicuti eam ipse viderat, in vulgus disseminauit. En, vt præsentium etiam opum participem illum Dæmon facere noluit, quem tamen earum spe certa, atque indubitata lactauerat. Quæ aliorum etiam Dæmonum pridem fraus fuit, & malitia, quemadmodum sæpissimè experientia est comprobatum. Et certè id parsimonia, ac retinendæ rei, cuius, alioqui nihil indigent, studio ab eis fie-

1. Greg. Cedrenus in additionibns ad Zonaram in vita Anastasij Dicori.

2. Lib. 2.

eis fieri, stultum sit credere. sed potius sic esse hominibus immensa Dei bonitate, ac prouidentia consultum, ne si veras illi largirentur opes, nullius iam tuta esset à tantis illecebris integritas: semelque conparatæ ad omnem nequitiam, flagitiumq; materiam suppeditarent: vti Thales 3. dicit illas φάρμακα εἰς κακίαν ἴχειν μύρια. Ergo (vt inquit Psellus 4.) nihil eorum, quæ promittunt, ex se tradere possunt: sed visu tantùm quædam inania suis cultoribus afferunt, varia prorsus, & instabilia. Sennel Armentaria 5, accepta dono à Dæmone, vt sibi videbatur, pecunia, gestiens domum properè rediјt, eam vt numeraret: Sed excusso sacco nihil nisi testas, ac carbones reperit. Catharina Metensis 6, Succerdam: Claudia Morelia 7, Benedictus Drigæus 8, Dominica Petronina 9, ac plerique alij, arborum folia. Ioanna à Banno 10, cum nummum aureum charta conuolutum in via reperisset, vti Dæmon euenturum prædixerat, atque eum marito cupidè ostentaret: aduertit tandem non sine pudore, pro auro nactam se calculum ferrugineū qui etiā contactu primo facilè in frusta dissiliret. Vna Catharina Ruffa 11, inter omnes quorum quęstiones capitales in manus meas venêre agnoscit, nummos tres se semel sine fraude ab eo recepisse.

3. In libro de collationibus diuitiarum & virtutis.

4. In cap. cur Dæmones timeant minas.

5. Dusæ prid. Cal Octob. 1586.

6. Dusę, pridię Non. Nouemb. 1586.

7. Serrę. 3. Non Decēb. 1586.

8. Haracuriæ 18. Cal. Ianu 1586.

9. Pangæij 13. Cal. Nouēb. 1586.

NON SATIS ESSE DAEMONIBVS *diserta verborum stipulatione obligatos, nexosq; homines*

homines habere: sed illis præterea notas vnguibus suis inscribere, quæ seruitutem in quam abduxerunt, perpetuò testentur. Qua sæpius corporis parte fiat inscriptio: vtq; sensu penitus illam orbent, ac destituant.

10. Manerij 3. Non. Iulias. 1585.

11. Vellex ad Mosellam 5 Calen. Augus. 1587.

CAP. V.

DOminorũ in seruos importuna multis modis olim fuisse fertur crudelitas & sæuitia: sed in hoc maximè intolerabilis, quod notis eos compungendos curabant, vt haberent quod fugam, si in quam se forte darent, comitaretur, ac deprehensioni magis obnoxios redderet. His adeò barbaræ, atque inhumanæ seruitutis veluti tesseris inustos, ac insignitos etiamnum hodie habet Diabolus, quos recens sibi addixit, præcipueq̀ue (aiunt nonnulli) ea in parte corporis, quæ à sacrorum Antistite in die cuiusq̀ue initiali chrismate fuit delibuta: vti fures abacti pecoris signa, suis impressis immutare solent: Quæ ratio sicuti parum probabilis mihi videtur (nam & ea quæ Antistes nihil attigit, sæpius vnguibus suis fœdant, atq; inquinant, quemadmodum pòst dicetur) ita non facilè eorũ sententiæ accesserim, qui negant abolendis baptismi monumentis, notas eiusmodi quasi contrarium symbolum adhiberi: frustra enim (inquiunt) expungi è corpore is character tentatur, qui penitus hæret in anima: cùm eadem ratione su-

perfluũ dici poſſit in baptiſmo aquã corpo-
ri ſuperinijcere, qua tamen animi lues inte-
rior elui denotatur. Certè vt vt res ſit iam ni-
hil ea dubitationis habere poteſt: poſt quàm
non modo, qui eam ſuo damno experti ſunt
diuerſi diuerſis locis, atq; temporibus eam-
dem referunt: ſed etiam iis indicijs cõpro-
bant, quæ ſint oculis manifeſta, dum veſtigia
oſtendunt: & rei nouitate prodigioſa, cum
ſine doloris vllo ſenſu, vulnus ea parte, quæ
ſic vngue Dæmonis eſt exarata, penitiſſimè
admittunt. Alexia Belhoria 1, Nicolæa Mo-
relia 2. & Ioanna Gerardina 3, concorditer
declarauerunt, ſe illud perfidiæ ſuæ Symbo-
lum in ſumma fronte inuſtum habere. Qui-
rina Xallæa 4, in occipite: Claudia Fellæa 5,
in pectore, & à tergo: Dominica Euræa 6, in
coxa: Iana Nigra 7, in dextro: Iaquelina Xal-
uelta 8, in ſiniſtro humero. Atque eiuſmodi
veſtigia illo ipſo, quo à fide defecerunt, tem-
poris momento, ſibi à Dæmone inſcripta
fuiſſe. Porrò eius rei fidem præterea facere
ipſas cicatrices in leue callũ obductas, ſi quis
parum iſtis credulus periculum facere ve-
lit. Et quod magis mirum videri poſſit, totus
ille locus ita exanguis eſt, ac ſenſu labefacta-
tus, vt ne admiſſa quidem acus altiſſimè aut
dolorem faciat, aut ſanguinis minimum eli-
ciat, Idq; ita iam pro comperto habent reru
capitalium vindices, vt inde quæſtionis a
tormentorum ſæpe initium faciant. Quòd
non

1. Blamuillæ. 17. Calend. Febru. 1587.
2. Serræ. 3 Nonas Decẽb. 1586.
3. Pangæij 11. Calen. Decemb. 1584.
4. Blamuillæ. 5. Cal. Martias. 1582.
5. Mazilæij 5. Idus Nouemb. 1584.
6. Charmeſij. 5. Cal. Decemb. 1584.
7. Leherij 5. Calend. April. 1588.
8. Buxerij. ad quercum 3. Calend. Maij. 1588.

non & ita pridem Spinalij re fuit iam proba-
tum. Nam cùm Isabella Pardæa 9. ibi ob sor- 9.
tilegij crimen comprehensa, vrbis præfecto Pridie No-
partem corporis sic à Dæmone inscriptã in- nas Maias.
dicasse, subijt ei in animum, experiri, verùm 1588.
ne id esset, quod de eiusmodi stupore fereba-
tur. Ergo iussit in eam aciculam penitissimè
infigi, atq; inculcari. Quod cũ in satis magna
hominũ frequentia esset factum, & incruen-
tum omnino vulnus apparuit, & nullũ saga
doloris, vel minimi indicium aspicientib. de-
dit. Rursus Brindusij. Ibi Claudia Bogarta
10. tormentis iã exhibenda, ad cutẽ, vt moris
est, detõsa fuerat, ob idq; cicatricem nudam 10.
in summa fronte ostendebat. Suspicatus igi- 3. Calend.
tur Quæstor quod verè erat, scilicet impres- Nouemb.
si à Dæmone vnguis vestigium, quod ante ca- 1590.
pillis tegeretur, in id iubet aciculã altissimè
infigi: Quod cùm esset factum, nec illa dolo-
ris vllo sensu affici, nec vulnus vel tantillum
cruore manare visum est. Perstitit tamen ve-
rum negare, ac dicere eum olim ex iactu la-
pidis torporem esse obductum. Sed post-
modum tormentis admota, non tantùm ag-
nouit id sibi à Dæmone inflictum fuisse: sed
& plurima alia, quæ indignissimè ab eo pas-
sa fuerat enumerauit. Nouissimè 11. & Es- 11.
sæij, qui pagus ab hac vrbe miliario abest, 18 Calen. Iu-
cùm hoc loci Dynasta præsens in Mugeta lias 1591.
sortilegij rea lictorem periclitari iussisset,
ac is illam idcirco nudam statuisset, in-

uestigaturus sicubi tesseram illam reperiret, tandem in sinistro femine macula verrucæ instar apparuit, in quã cùm ferrum, vel quantum poterat, adegisset, nec à Mugeta vocem, nec ab ipso vulnere sanguinis guttam vllam elicere, atque exprimere potuit: cùm rursus locum maculæ proximum leuiter etiam vulnerasset, ingentem ea ex dolore clamorem edidit, largus cruor sese inde effudit. Quæ autem tanti stuporis causa esse queat, non admodum anxiè erit ei quærendum, qui ipse secum reputauerit, quemadmodum nihil vnquam homini à Dæmone nisi mortiferum, atque exitiale accidere possit. Nam equidem longe à vero aberrare mihi videntur, qui sic à naturalibus causis eius rationem arcessunt. Corpora quæ sibi Dæmones excitant, plusquam glaciali rigere frigore. Vulgo autem ea orbari sensu, atque obstupescere, quibus extremè frigida admouentur, vel circunfunduntur: vti hyeme summa torpere, languereque magis solemus: & ætate iam affecta, quæ mortis veluti rudimentum quoddam est (sunt autem mortui adeò insigniter frigidi) inquit Plutarchus (12. vt aciem nouaculę si quis tentet admouere, propter incomparabilem rigorem obtundat) sensus omnes sint tardiores, atque hebetiores.

12. In l. Aqua. an ignis sit vtilior.

--- sed enim gelidus tardante senecta,
Sanguis hebet, frigentq; effœta in corpore vires.

Et in ipsis quoque animantium corporibus, quæ partes minimum caloris habent, sensu minus pollent: qualia sunt pili, ossa, dentes, aliaque id genus, quæ (vt inquit apud Macrobium Disarius 14,) effectui animæ sensum ministrantis sunt penetrabilia. Nam talis vtique censeri nequit, qui membris animalium vnà cum vulnere stupor à Dæmonibus infigitur. Primùm, quod si quis manum admoueat, nihil ipse tactu distinguat, aut vlla qualitate immutatum reperiat. Deinde, quod causis quę in se efficientiam naturalem cohibent, sublatis, maximequè, si quæ extrinsecus accedunt, effectus quoque cessare oporteat. At sic est is, de quo loquimur, Dæmonum contactus, vt inducta ab eo sensus alienatio semper duret; quoque longius à sua causa abest, eo magis conualescat. Tum sagarum manus ad eandem perniciem à *Dæmonibus* instructæ, sæpè tepentes sunt, & eiusmodi rigoris expertes: apprehensa tamen intermedijs etiam vestibus membra, perpetuo hoc torpore debilitant, vti experientia ipsa non semel comprobauit. Deniq; defloratæ, ac delibatæ tantum cutis vitium (vt chirurgorum verbis vtar) in sola cute, nisi quid aliud est, consistit, nec altius progreditur. Leuissima autem eiusmodi laceratione, quicquid subest, vel quantum longissima acicula penetrare potest, sensu orbatur, atque exhauritur. Omnino igitur

13. Virgil. Aeneid.

14. Lib. 7. Saturn. cap. 9.

causam aliunde esse oportet, quam ab eiusmodi frigore: quantumuis duro, atque acerbo. Cuius generis etiã illud esse puto, quod Meteorologi quidã, percussa, afflatáue fulmine animalium membra, perpetuúm exanguia, ac torpida fieri produnt. Nam fulminis contra ignea natura est, multorumq; id sæpè incendiorum causa extitit, quemadmodum pluribus ostendit Seneca 15, in quæstionibus naturalibus. Hoc igitur quod iam nobis dictum est, identidem inculcare conuenit: in satana nocendi, perpendiquè vim occultam esse, ac nullis naturæ legibus astrictam: otiosequè illos agere, qui quæ is facit, ac certam aliquam naturæ rationem exquirunt: quasi non illi sit potius perpetuum cum natura dissidium, ac contentio. Et id quidem ab hoc vno exemplo (quod superioribus quasi corollarium accedet) fidem vel locupletissimam sibi vendicare potest, quod nunc nuper, dum in Sanmardano nostro rustico, à mulieris, quæ tum forte sortilegij comperta fuerat, marito inaudiui. Pridem quidem se eam de mala aliqua arte suspectam habuisse, vel inde maximè, quod singulis, quæ Veneris diem proximè antecessissent, noctibus, cùm accubaret, glaciei instar rigentem semper sensisset. Id enim tempus ferè est in Lotharingia (vti à nobis paulò antè dictum est, quo sagæ dimisso conuentu, à Magistellis suis digredi

15. Lib. ii. ca. 21

gredi

gredi ſolent.) Nam & eiuſmodi rigorem ex illorum recenti contractu eas contrahere, ac aliquantiſper retinere poſſe non eſt vtique dictu incredibile, atque abſurdum. Qua autem ratione alia, quàm quæ modò dicta eſt haud facile eſt coniectari.

DAEMONES CVM HOMINIBVS *concumbere: ſed frigido, iniucundo, irrito, atque effœto coitu: matrimoniaquè nihilominus frequentare: Zelotypiam etiam fingere: atque aſſimulare.*

CAP. VI.

ABſurdum eſt (inquit Plutarchus in Numa, contra receptam ab AEgyptijs ſententiã diſputans) credere Dæmones humana forma, ac venuſtate captos, libidinoſæ voluptatis vllam cum homine conſuetudinem habere. Omnino enim natura eos ſtimulos adhibuit ad ſobolem, propagationemquè cuius nihil indigent Dæmones, vt qui certo, ſtabiliquè numero ab initio ſint creati 1, Tum ad hominis tam admirabilem fabricam nulla vt ſuccedat, concurrere neceſſe eſt. Primùm enim eſſe conuenit ſpecierũ σύνερξιν καὶ συζυγίαν, quæ nulla eſſe poteſt Dæmoni cum homine: adeò natura inter ſe diſſident mortale, immortale: corporeum, incorporeũ: ſenſus particeps, ſenſus expers: & ſi quæ ſunt magis pugnantia, atque cōtraria. Quæ quomodo inter ſe iungi, ac copu-

1. Lactantius lib 1 de falſa relig. Cap. 8.

lari queant, non videò; tantùm abest vt inde oriri quicquam posse putem perfectum, atque absolutum. Siquidem proportionem semper aliquam esse oportet eius, quod agit ad id, quod patitur, extremaqùe medio aliquo coniungi, vt inde effectus aliquis consequatur. Denique si simile à simili generatur, quale id, quæso iam esse poterit, quod ex tã diuersis, dissimilibusqùe naturis coalescet, atque orietur? At dices, scio, Dęmones, cùm se ad id opificium comparant; in corpus aliquod indui, quod ab ijs velut animatum humani speciem, vim, ac naturam habeat (siquidem homo spiritu, & corpore continetur). Esto corpore aliquo se induant, nam in eo tecum mihi conuenire libet; puto id vel hominis defuncti cadauer erit, vel ex concretis, densatisque vaporibus moles aliqua. Nam his ferè duobus modis illos se nobis videndos, exhibere, memini me alibi dicere. Quid obsecro absurdius, incredibiliusque dici, aut fingi potest, quàm quod vitæ animalis sit expers, id ad eam alteri impertiẽdam vim, ac facultatem aliquam habere? Nam certè secundum naturam, cuius propria est hæc molitio, nisi viuentis genitale nullum semen esse potest: quicquid Petrus Paludanus, & Martinus Arelatensis dixerint Dæmones, cùm ad eam rem se parant, è mortuorum hominum cadaueribus semen veluti emulgere. Nam tam ridiculum est hoc quàm

quàm quòd prouerbio vſurpatur: Ab aſino mortuo crepitum. Iam ſi ex denſatis, coalitiſque vaporibus, quod Diuo Baſilio 2. aliiſque multis placuit, nihilo certè felicius procedet negotium, nec erit res ea factu, quàm quæ modo dicta eſt, procliuior. Nam ſi ſola ignea natura, (vt ait Cicero) 3. vim habet in ſe vitalem per omnem mundum pertinentem, ſine qua nulla ſit procreandi facultas, nulla gignendi cauſa: ſi, vt inquit Plutarchus 4 nulla eſt ratio, ob quam patriæ, & aſpera montium ſaxa fœcunditatis damnentur, quam quod ignis in totum nihil habent, aut ſi quid habẽt, id oppido quàm exiguum eſt: quæ quæſo vitæ ſemina, quæ naſcendi principia ab eiuſmodi nebuloſo parente expectanda ſunt, qui ipſe nullo editus patre nihil in ſe habet caloris, quod generando infundat, ac communicet. Nam & certè hoc omnes vno ore loquuntur, quę Dæmoni corporis ſui copiam faciunt, Sagæ (faciũt autem omnes vbi ſe illi addixerunt, eſtq; hoc quaſi primum pignus initi cum illo fœderis) ſe illius ſemine, ſi quod effundit, in tantum frigido contaminari, vt eo admiſſo totæ ſtatim horrore diſſiliant. Marci apud Pſellum 5 eadem oratio eſt. Si quod (inquit) excrementum ſentiuntur emittere, id vti corpus vnde manat, ſic calore eſt deſtitutum, vt eo nihil ad procreationem æquè inhabile, ineptumque eſſe poſſit. Cui rei & ipſa aſtipulatur ex-

2. In 10: Eſaiæ.

3. 2. Lib. de nat. Deor.

4. In lib. Aqua an ignis ſit vtilior.

5. In libro de Dæmonib.

perientia, ne hic per omnia rationum momenta decurram, quæ vulgò in hanc sententiam afferri solent. Refert Alexāder ab Alexandro, 6 audisse se à quodam familiari suo, illi amici paulò antè defuncti imaginē (credibile est eam fuisse illudentis Dæmonis spectrum aliquod) summo pallore, ac macie ad se accessisse, ac conatum esse vnà se cum illo in lecto collocare: sed cùm contra luctando id facere fuisset impeditus, pedem tamen intulisse vsque adeò gelidum, ac rigentem, vt nulla glacies illius frigori comparari posset. Refert & alicubi Cardanus non absimilem huic narrationem de quodā æquali suo, qui in cubiculo, quod pridem erat Dęmonū occursationibus infame, noctu decumbens frigidæ manus palpum sensisset. Ad domestica redeo. Ponsetæ Esselinæ Leherij, 7 ob sortilegium damnatæ, consentanea est superioribus agnitio: Dæmonis sui manū, si quando (vt amatores solent) in sinum immitteret, semper sensisse marmoris instar duram, ac rigentem. Addunt & Auerroës, Albertus, compluresq́ue alij prodigiosæ istiusmodi generationis modum tertium superioribus duobus fortè credibiliorem, ac probabiliorē. Dęmones scilicet id semen incubos immittere, quod ante succubi exceperunt: qui modus rectè ex eo defendi possit, quod breui tantū intermissę patrationis momento à naturali, & consueto hominum distet.

6. Lib. 2. Genial. dierū cap. 9.

7. Pridie Nonas Aprilis 1583.

ſtet. Cui etiã vitio facilè occurrant ea, quàm maximam habent Dæmones in rebus conſeruandis, ac ab interitu ſuo defendendis, dexteritate Hic igitur ſiue vir incubet, ſiue ſuccubet fœmina, liberum in vtroque naturæ debet eſſe officium, nihilque omnino intercedere quod id vel minimum moretur, atque impediat, Si pudor, metus, horror, ſenſusque aliquis acrior ingruit; illicet ad irritum redeunt omnia è lumbis, effœtaq; prorſus fit natura. Ob idque etiam ſæpè ipſa ſibi amoris proxenetas, libidinisque fomenta adhibet, quibus veluti calcaribus ad rei Venereæ patrationem concitetur. At hoc qui nobis iſtos concubitus, ſuccubitusque Dæmonum memorant, vno ore loquuntur omnes, nihil ijs frigidius, ingratiusque quicquam fingi, aut dici poſſe. Petronius Armentarius, 8 membra ſibi omnia ſtatim, atque Abrahelem ſuam complectebatur, diriguiſſe. Hennezelius, 9 quaſi in frigida oppletam ſpecum immiſiſſet, re imperfecta Scuatzebourg ſuam (erant verò hæc ſuccubarum nomina) reliquiſſe ſe prodiderunt. Sagæ quoque omnes perhibent, ſic Dæmonibus ſuis comparata eſſe, quæ putantur virilia, vt ſine ſenſu maximo doloris pre vaſtitate, rigoreque nimio admitti non poſſint. Alexia Drigæa 10 recenſuit Dæmoni ſuo penem, cùm ſurrigebat tantũ ſemper extitiſſe, quanti eſſent ſubices focarij, quos tum forte

8. Dælhemij.

9. Vergauillæ Menſe Iulio 1586.

10. Haracuriæ 4. idus Nou. 1586.

forte præsentes digito demonstrabat: scroto, ac coleis nullis inde pendentibus. Claudia Fellæa, 11. expertam esse se sæpius instar
11. Mazilæij 5. Idus Nouē. 1584. fusi in tantam vastitatem turgentis, vt sine magno dolore contineri à quantumuis capace muliere non posset. Cui astipulatur & illud Nicolææ Moreliæ 12 conquerentis sibi, quoties à tam misero concubitu discedebat, decumbendum perinde fuisse, ac si diutina aliqua, ac vehementi exagitatione fuisset debilitata. Retulit & Didatia Miremontana, 13 se, licet virum multos iam annos passa esset, tamen tam vasto, turgidoque Dæmonis sui inguine extensam semper fuisse, vt substrata lintea largo cruore perfunderet.
12. Serræ 14. Calen. Feb. 1587.
13. Præneij pridie Calend. Augu. 1588.
Et communis fere est omniũ querela, perinuitas se à Dæmone suo comprimi, non prodesse tamen quod obluctantur. Vnde puto, satis clarum manifestumque est tali concubitu nec irritari, nec elici vllum semen posse. Quod tamen nemo nescit, veluti symbolum ad procreationem conferri oportere. Sed esto, possit aliquis inter adeò frigidos, inamœnosque complexus despumare in libidinem. Sit hinc vir, illinc fœmina veluti ad manum. Ex vno ad alterum magna celeritate, ac desultorum in modum tranfeatur. Quæ in hac mora tam pusilla intercedere potest, quę tantę rei molitionem, exclusis, qui comitantur, spiritibus non impediat? Irritus est ad generationem coitus, inquiunt

quiunt Physici, si ad locos caulis non penetrat, ac pertinet: vnà enim spiritus excerni oportet, nec in via diffundi, ac dissipari. Si quidem rectè Zeno 14 sperma dixit esse mixturam, ex omnibus animæ viribus reuulsam: quod nisi perpetuis, ac directis ad eosdem locos arteriæ meatibus integrum, valensque peruenire nequit. Ob idque pudendum maximè in coitionibus intentum esse oportere dixit Galenus, 15 vt quàm longissimè semen feratur. Quamuis enim fœcundũ sit, si tamen procul vibrari non potest, vt ijs euenit, qui ὑποσποδαῖοι nominantur ad procreationem, generationemque omninò est inhabile. Et vt hæc ita sint omnia, vti autumant, hic tamen faciant necesse est Deum prodigiosarum istiusmodi libidinum administrum, ac συγγενητὴν. Nam si aliud nihil ad generationem conferre possunt Dæmones, quàm quod homines ipsi conferre solent, videlicet genitale semen, vnde animalis facultas, ceu ex traduce, propagatur: ad absolutionem autem, perfectionemque humanæ illius fabricæ accedere oporteat, & rationis participem animam: consequens certè est, vt aut imperfectum opus, nec absolutum relinquatur: aut Deus ipse ei inchoato manum vltimam addere, ac veluti coronidem imponere habeat necesse. Nam certè (inquit Aristoteles 16) mens extrinsecus accedit, & diuina est, nec ex ipsa seminum natura oritur.

14 Apud Plutarch in lib. De cohib. iracundia.

15. Lib. de vsu partium 14.

16. II. Lib. de ortu & interitu.

Et Se-

Et Seneca, 17 si propriam mentis originem aspexeris, non est ex terreno, & graui concreta corpore; sed ex illo cœlesti spiritu descendit. Iamblicus 18 etiam ex AEgyptiorum, Assyriorumque Theologia, refert hominis materiam, ex humano coitu optimè coaptari: à causa verò superiori, vniuersalique adhiberi formam. Et probata est à pijs omnibus 19 sententia, animas rationis participes diuinitus tunc nouas creari, & corporibus inseri, cùm membra formam suam, ac figuram iam sunt consecuta: scilicet circiter quadragesimum quintum 20 à conceptione diem. Inspirauit (ait Moses 21) in faciem eius spiraculum vitæ: id est (vt interpretatur Iosephus 22) spiritum immisit in hominem, ex fermentata humo ante à se informatum. Neque equidem, vt is ad posteros, ceu ex scatutigine solent riuuli, perpetua serie demanaret. Quod quidam non pœnitendæ eruditionis vir, fortè hac de re cum eo sermones cōferenti mihi persuadere conatus est, ex illis quæ præcedunt, verbis: CRESCITE, ET MVLTIPLICAMINI. Nam ista animorum ex animis propagatio, neutiquam ipsorum, quæ tamen certa indubitataque est, immortalitati conuenire potest: quòd quicquid ab alio principium, causamque habet id suum etiam finem, exitumque aliquando sit habiturum. Longè sapientius Essæi, 23 qui animos ex æthere subtilissimo in cor-

17. In li. de consolatione ad Albinam Cap. 6.

18. De Myst. Ægypt.

19. D. Augu. in libr qu. vet. & noui test. post sententiam Rabinorum Dauid Kimchi in Zachar 12. & Mosis Ægyptij.

20. Hipocr. in Lib. de natura fœtus.

21. Genes. 11.

22. Lib. 1. Antiquit. Iudaicarum cap. 1.

23. Apud Iose. Lib. 11 De bello Iudai. cap. 7.

in corpora, ceu carceres illecebra quadam naturali tractos commeare dixerunt. Et certè in hoc eorum sententia præualere debet, vt qui à prima ætate libris sacris, prophetarumque effatis assiduè incumbentes Mosaicæ historię sensum, longè alijs melius callere potuerunt: Quibus quoque in hoc non assentiri pudor nobis sit maximus, qui habuerint alienissimos, etiam ab omni veri Dei cultu homines suæ sententiæ astipulatores. E quibus iam audiamus Porphyrium, 24 pertinacissimum etiam hostem Christiani nominis de ea re loquentem. Certa est, inquit, Essæorum religioni, Philosophiæque deditissimorum hominum sententia, animas immortales existere, atque ab æthere tenuissimo descendentes corporibus applicari ῥύμῃ, id est, impetu, & instinctu naturali tractas ad corpora. Quæ quidem non recensentis tantùm: sed probantis, laudantisque aliorum placita, ac decreta oratio est. Proclus 25 quoque, qui post Porphyrium secundus contra Christianos suis Epicherematis adeò infestè latrauit, istam animorum in humana corpora è superis locis migrationem, ex eaque adeò insignem in alias conditiones mutationem ita describit. Descensus animę in corpus seiunxit quidem illam à diuinis animis à quibus intelligẽtia potestate, ac puritate implebatur: coniunxit verò generationi, naturæ, materialibusque rebus, à qui-

24. In li. de abstinentia Antiqu.

25. In lib. de anim. & Dæmone.

à quibus obliuione, errore, & ignorantia est imbuta. Vnde apparet mentem diuinitùs accedere, non parentũ semine infundi, ac communicari. Quæ & Aristotelis 26 doctrina fuit, dum inquit mentem substantiam quandam esse, quæ aliunde aduenire videtur, ac non interire, id est (vt ex amplioribus Lactantij verbis magis apertum reddam) quæ sentienti tantisper dum ipsa viuit, atque alitur, coniuncta est: Sic enim is libro septimo de Institutione diuina aduersus gentes loquitur: Non idem mens est, & anima. Ex quo igitur tempore spirandi facultatem accepit id est, vt ego interpretor, animali facultati adiuncta est, cum eadem vsque ad vltimum durat; donec emissa corporis claustro, ad suam sedem reuolet. At huius argumenti pondus eleuet forsan aliquis, inquiēs ex stupris, incestibus, adulterijs, nefandisque alijs amoribus nasci infantes. Neque tamen hoc cuiquam absurdum videri, quòd Deus illis vti alijs, qui ex legitimis nuptijs eduntur, mentem diuinitus infundat: aut Deum idcirco istiusmodi flagitiorum, libidinumque comitem, atque administrum inclamare. Et certè multum interest, serueturne is, quem Deus constituit ab initio, naturæ ordo, & series: an prẹter ipsum, ac potius in eius contumeliam, ludibriumque tentetur aliquid, atque incœptetur. Edictum de propagatione humana summum, perpetuumque hoc primum

26. Lib. 1. de anima Cap. 4.

primum fuit. CRESCITE, ET MVLTIPLICAMINI. Directum est, ac simplex. Ac quemadmodum Iurisconsultis directa in testamentis dicuntur, quę recta a testatore in eum, de quo agitur, nulla alterius opera interposita, &, vt vulgus loquitur, immediatè transeunt: ita ad homines ab hominibus hoc recta transit, nulla eius opificij societate cum Dęmonibus communicanda. Deus, (inquit P. Lombardus 27) non incongruè humanæ conditionis modum, quem à principio instituit, licet peccata hominum intercesserint, sine immutatione conseruat. Ex altitudine iudiciorum eius hæc sunt 28. Nam & Abrahamus 29 ex Agare AEgyptia, sic volente Deo, Ismaëlem multarum gentiū parentē: & Lothus 30 eius nepos adoptiuus, (ex filiarum incestuolo cōcubitu Moabum, & Ammanum, vnde duxére originem Cœlesyriæ adeo numerosi populi, sustulerunt. Verùm non eadem ratione censeri debet, si quis semen suum Molocho dederit, aliterque eo vsus sit atq; edicti illius perpetui fert sententia, ordo postulat, exigit vsus, atque necessitas. Et certè ne ipsi quidē Ethnicorū Philosophi probauerunt poetarum in hoc licentiam: quod Deorum amores, matrimonia, libidines, adulteria in scenam producerent; Homerumque ob id è sua republica eiecit Plato: simili exemplo, quo eum Athenienses iudicio insanum pronuntiauerunt;

27. Lib. II. sent. distin. 32.

28. Roma. II.

29. Genes cap. 16. vers. 10.

30. Gene. ca. 19 vers. 37. 38.

31. quia(inquit Cornelius Nepos 31.) Deos cum
In Epist. q̃ ad Salust. præmisit Daretis historiæ. hominibus belligerare descripsisset. Quod
& fusius exagitauit Serapion in Panegyrico
32. Suidas. 32. Quo magis mirum videri possit, tam mul-
tos Christiani nominis authores, in ea opi-
nione hærere, sententiamque in hoc suam
mordicus etiam tueri, ac defendere. Nam &
Iornandes Gothorum imperante Iustinia-
no Episcopus, in eo libro, quem de Getha-
rum origine scripsit, non dubitauit referre,
fuisse in Scythia magas mulieres, patrio ser-
mone Aliorumnas nuncupatas, quæ à Fili-
mero Gothorum rege in vltimas solitudi-
nes adactę, atque ibi ab immundis spiritibus
33.34. De vniuersali bono. compressæ tetros, ac feroces homunculos e-
didissent, vnde suam Hunni duxissent ori-
35. ginem, Et Guilielmus Parisiensis, Thomas
Lib. 21. c. 30. Brabantinus 34. Vincentius 35. Hector Boë-
36. Lib. 8. tius 36. Ioannes Nider 37. atque alij eadem de
37. Cypri incolis, Hellequinis, Vrsinis, ac Mer-
Libr. 5 for. De malef. cap. 10. lino Anglo confidentius narrauerunt, quam
pateretur Ecclesiasticæ historiæ fides, atque
38. authoritas. Suam post Lactantium 38 (cuius
Lib. 11. de orig. errorum. tamen pridem error in hoc damnatus est)
ex eo defendentes sententiam, ꝙ in Genesi
39. 39 legitur, hominum filias suis cõplexibus
Cap 6. filios Dei suscepisse. In quo quam longè rem
40. à veritate sua detorqueant, satis in eum lo-
Rab. Dauid Kimhi D. Tho Theoph. & Archid. Anti. cum interpretes 40 indicant inquientes fi-
lios Dei non natura, ac generatione illic di-
ci: sed peculiari quadã beneficentia, qua prę-
ter cæ-

ter cæteros Deus illos complexus eſt, ac tanquã vnicè charos in familiam ſuam cooptauit: quales fuerunt filij Seth. Quemadmodũ 41 filiæ hominum contra appellantur, quæ nihil in ſe commendabilius habent, quàm quod ab homine ſunt natę, & progenitę, quales fuerunt filię Caim. Et equidem D. Augustinus 42 locum illum enarrans, nihil tale comminiſcitur, licèt eum non fugerint, quę de incubis, ſuccubisque priſca narrauit gentilitas: ac præterea alibi 43 diſertè pronuntiauerit, non eſſe fabuloſum, quod aiunt Dæmones cum hominibus concumbere. Quod & ego pro vero habendum cenſeo: ſed 44 non ea cauſa id fieri, quo inde ſobolem tollant, vel voluptatem aliquam capiant, afferantve (matrimonia, inquit Plinius, 45 inter Deos credi; tantoque æuo ex ijs neminem naſci, puerilium prope deliramentorum eſt:) Verùm potius vt tali ſtupri conſuetudine eos, quos ſemel illaqueauerunt, in flagitia magis, magisque ingurgitent. Inde ridicula illa quod & redamari, atque in amoris propenſione (ſi Dijs placet) ſibi reſponderi volunt. Imò & matrimonia, vt alibi 46 dicetur, iungere, ac frequentare, non minore equidem vel mœchi, vel riualis impatientia, quàm inter homines eſſe conſueuit. Recitat Nicolæa Morelia 47. cùm ea iam ætate eſſet, quá ſolent à procis ambiri virgines: ob idque frequentes apud ſe ij adeſſent, ſępè

41. Bartholomizę, Vvecchemerus in Phraſ. diuinæ Script.

42. Cap. 23. lib. 15. de Ciuit. Dei.

43. Cap. 23. lib. 5 de Ciuit. Dei.

44. Turquem. Hexam. dialogo 3.

45. Lib. 2. ca. 7.

46. Ca. 11. li. 1.

47. Serræ 13. Cal. Febru. 1587.

hoc in ipſam duriſſimis verberibus Magiſtellum ſuum animaduertiſſe, quod illos intromitteret: ac præterea interminatum fuiſſe grauiora, ni in poſterum abſtineret. Et in ſabbatarijs conuentibus maleficorum nefas eſt (vt plerique omnes recenſent) eam quam ſibi alius matrimonio iunxerit, attingere, aut etiam probri ſollicitare: Adeò verſutè ſimulato amori Zelotypiam prætendunt. In quam etiam ſententiam refert Eraſmus,
48 48 oppidum fuiſſe in Heluetia Schiltach nomine, quod malus Dæmon totum exuſſiſſe credebatur: non aliam ob cauſam, quam quia cauponis (è cuius etiam ædibus flammæ initium fuerat) filius mulierculam quã is ſibi amicã adiunxerat, attrectaſſet: vt deinceps fuſius ſuo loco narrabitur. Sed hæc omnia tanto maiore ſtudio ſimulantur, quanto à veritate abſunt longius: nũquamque operoſior eſt veri oſtentatio, quàm vbi mendacium, veluti anguis in herba latet, atque obſconditur. Cùm enim coniugium ad vitanda ſtupra, procreandamque ſobolem ſit inſtitutum: neutrius autem, vt iam dictum eſt, indigeant Dæmones, quod nec Venerearum libidinum illecebris trahantur; nec liberorum deſiderio aliquo afficiantur: dolos, machinas, fallacias, & præſtigias hæc omnia eſſe oportet. Quod & ex eo magis clarum, manifeſtumq; fit, quod qui eam Dæmonum γονοποιίαν defendunt: contraria nihil-

48 Epiſt. familiar. lib. 27. Epiſt. 20.

nihilominus inter ſe ſentiunt, vbi quale ſit ortu, natura, ac moribus, quod inde naſcitur conſtituunt: (quæ certè in tam contrarias ſententias de eadem rediſceſſio facile mendacium arguit) ſi quidem alij humano tantùm ſemine id procreari per eas, quas modo dixi, ſe viris ſubijciendi, tum propere fœminas ineundi vices, autumant: Adamiticosq́;, qui inde exiſtunt, liberos, appellant: quaſi ab Adamo, vt cæteros homines perpetua ſerie propagationis deductos, ac deriuatos: tum in infantia noctes, dieſque vagire, 49 plumbeos, macieque deformes eſſe: etiamſi nutrices quinque totas fugant. Hæcque vitia eſſe adulterini, ac tranſlatitij illius ſeminis: Alij contra in illis elucere virtutes, quæ humanas longè ſuperent, ſuſpitionemq́ue afferant admixtæ alicuius diuinitatis, qualem olim heroibus ſuis tribuebat antiquitas: qui & ob id (inquit Lucianus) neque Dij, neque homines; ſed vtrumque eſſe credebantur. Eius adeò rei documentum eſſe ampliſſimum, quod de Caſtoris, Pollucis, Bacchi, Alexandri, Romuli, Aeſculapij, aliorumq́ue id genus ἡμιθεῶν procreatione, literis proditũ reperimus; genitos ſcilicet fuiſſe; cum quos, ea ætas Deos, nunc Dæmones vocamus, illorum matres facto per alienæ formæ aſſimulationem fuco, compreſſiſſent. Quos etiamnum incubi, quos nobis hodiernę memorant ſagæ, facilè faciant:

49. Gulielmus Pariſienſis in vltima parte de Vniuer.

cùm nihilominus illis vires ſint ad procreationem habiles, atque idoneæ. Quamquam id ea ſolum gratia ad inuentum, excogitatumq́ue fuiſſe forte dixerit aliquis, vt matrum illarum turpitudo eo commento tegeretur: quòd pudor fuiſſet illuſtribus ortas parentibus, adulterij, inceſtus, probri inſimulari. Nec æquum fuiſſet tam excellentes, præclarosq́ue belli, ac pacis artibus viros, quiq́ue ſuis laboribus, eximijſq́ue factis rempublicam auxiſſent, natalium labe aliqua aſpergi, ac contaminari. Hæret tamen adhuc nunc in plerorumq́ue omnium ſermonibus, ac mentibus illa vti veriſſima, certiſſimaque opinio. Iam quod inſtant magis, ac validiſſimum, firmiſſimumq́ue ad eam rem argumentum nactos ſe putant, dum oſtendunt partus ita à Dæmonibus compreſſarum mulierum nonnunquam informes, prodigioſos, ac portentoſos exiſtere: quales Cardanus in Scotia;50 Leuinus Lemnius in Belgio;51 nos etiam Lotharingia, dum in ſagas quæſtiones exercemus, non ſemel obſeruauimus: id quidem facile erit ei diluere, qui penitiùs totum hoc negotium volet rimari, atque expendere. Nam, quod ait Vlpianus 52. iſtiuſmodi oſtenta contra naturam eſſe; hoc ego ſic interpretor, quaſi dicat, ea communibus naturæ legibus aduerſari, id eſt, modum à natura præſcriptum, vel ſuperfluis, ac luxurianti-

50. Cap.39 lib. 16. de Var.

51. Cap.8. lib.1, de occul nat.mirac.

52 In lib oſten gum, de ver ſign.

riantibus membris excedere: vti cùm quis nascitur tribus manibus forte, aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quæ naturæ minus respondet: qualis fuit infans ille, quem Ammianus Marcellinus 53. memorat natum apud Daphnen amœnũ, & ambitiosum Antiochiæ suburbanum: ore gemino, dentibus binis, promissa barba, quatuorque oculis. Et ætas nostra bicipites, sedigitos, bicorpores, geminatisq; alijs artubus admirabiles multos vidit. Vel necessarijs, consuetisque desici, ac destitui: vti fuit massa illa informis spongiæ, vrticæue marinæ instar palpitans, ac vitæ etiam speciem præbens, quam non ita pridem (inquit idem Leuinus 54.) enixa est insularis quædam mulier, in inferiore Germania. vt hîc omittã dicere Monoscelos singulis cruribus: Blẽmyos ἀκεφάλους: & Arimaspos vno oculo in fronte; quos nobis narrat Plinius 56. nam suam certamque propagationem habuisse feruntur. Vel sic deprauata, infamique forma, ac specie apparere, vt horrorem etiam sua fœditate, immanitateque aspicientibus incutiant. Quale fuit illud, quod Christianus Massæus 57. non multis diebus pręcessisse Rauennæ direptionem recenset. Infans scilicet Hermaphroditus, aspera vno cornu fronte, alatis brachijs, oculato genu, pede accipitris istis notis V. ✠ pectore insignito. Rursus & aliud non minus stupendum, quod enim

53. Rerum gestarum lib. 19. sub. fin.

54. Lib. 1. De natur. occul. mira. cap. 8.

56. Lib. 7. ca. 11. & lib. 5. ca. 8.

57. Chron. libro 20.

58. Loco supra memos. Leuinus 58 sua ætate visum testatur: Adunco videlicet rostro, longo, teritique collo oculis vibrantibus, cauda acuminata, stridenti voce, pedibus expeditissimis vt quibus hac, atque illac celerrimè discurreret, latebras conclauis perquirens. Quæ tamen omnia quantum ad animalis corporis fabricam attinet, ex ijsdem causis initium capere; quas natura in cęterarum rerum molitione adhibet, nemo est qui non sit facilè concessurus, si modò se ijs rationibus duci sinet, quæ in hoc argumenti genere plurimum semper momenti habuerunt. Nam primùm, vt silentio prætermittam geminationes, agnationesque illas membrorum (minus enim suspectæ sunt istius Dæmonogomæ, quòd constet eas à seminis copia, abundantiaque promanare, & figuram nouam, alienamque nullam prætereà habeant) ac à mola illa informi, atque inelaborata, quæ monstri affinior videtur, incipiam: ne inter Medicos quidem controuersia est, quin ei materiam natura ipsa suppeditet. Sed in hoc tãtùm diuersi sunt, quod formæ vitium alij in mala vteri constitutione: alij ex sordido, improbove semine: alij ex astrorum contuitu, syderumque influxu, ac præsertim quartæ, silentisque Lunæ, quam Varro intermenstruum vocat: alij denique ex alijs causis naturalibus arcessunt. Fieri enim horum ali quo, vel omnib. simul, vt concinnã formam decen-

decentemque figuram ea consequi non valeant. Addunt & nonnulli ex prurientis mulieris imaginaria Venere, ac sine vllo viri concubitu, qui in hoc negotio agentis, quod proprium formæ est, partes obtinet, absurdas eiusmodi formas asciscí: nam & gallinæ oua pariunt, citra vllam galli operam, quę ob id, quantocunque incubentur tempore, non animantur tamen: sed potiùs putrescunt. Vtcumque res sit, à nemine adhuc ambigi audiui, quin eiusmodi fœtus à natura, non etiam à Dæmonibus causam habet. Nam & honestæ matronę, ac alioqui à tam nefandi concubitus suspicione alienissimæ, sæpè talem edere visæ sunt. Et contrà sagæ, quibuscum stupri quotidianam ferè consuetudinem habere dicuntur Dæmones, infantes suos sæpè pariunt omnibus naturæ numeris, & partibus perfectos, atque absolutos. Iam quod attinet ad horriferos illos partus, qui ipso quo eduntur in lucem momento stridore, discursu, ac specie, quales vulgo Dæmonibus affinguntur, terribiles se ostendunt; etsi vrgent illi non parum ad inferendam hanc de Dæmonum τεκνοποιΐα opinionem: siquidem inquit Euripides,

Ἡ φύσις ἑκάστῳ τοῦ γένους ἐστὶ πατρίς. 59. 58.

Si tamen eorum efficientes causæ paulo attentiùs considerabuntur, nihil quoque reperientur habere, quod suum natura non agnoscat. Palàm est quanta formarum varie- In Electra.

tate in hominibus præsertim ea ludat, vtquú ex eo, qui adhuc illorum extitit, numero vix duo reperti sint vultu, moribusq́; per omnia consimiles, vel si vno sint partu editi: Quod in Esau, & Iacob res ipsa olim fecit manifestú. Eius causam, si rogetur Physicus, non continuò in seminis genitalibus facultatibus eam constituet, quasi natura ex vna, eademquè causa res adeò diuersas sit editura; cùm contra (vt inquit Cicero 60,) eius via perpetuò vna sit, & simplex similium appetentissima, ac adeò rapacissima. Quid ergo quàm tandem tantæ diuersitatis causam probabilem satis constituemus. Et de hac quidem variè disputant illi: sed in eo plurium consensio est, vt ad matris imaginationem potius referenda videatur. Memorabile est, quod de ea re in Iacob sacra historia 61, legitur. Is pacto cum Labane socero conuenerat, vt sibi habere liceret eas omnes, quæ in grege maculis interstinctæ, conspersæq́; reperirentur pecudes. Quo igitur plures eius generis ederentur matribus ad aquam appellentibus è populo amygdala, castaneáue virgas coloribus distinctas opponebat, quarum frequéti aspectu sensus earum afficerentur, vnaq́; qui postmodum concipiendus erat fœtus, Quæ etiam illi frustra non fuit cautio: Nam matres illæ ferè omnes agnas edebant maculoso vellere quamuis qui, iniret eas talis nullus in toto grege existeret. Ab innata igitur semi-

60. In Catone & Lælio.

61. Gen. C. 30. vers. 38.

minis facultate non erat ea veritas, ac di-
ersitas: sed ab illis, quæ extrinsecus obrepe
ant, imaginibus. Quam si tantum brutis a- 62.
imantibus, quæ nihil tamen mente agitant, Tuscul. q. II.
atura vim tribuit, ac facultatem, quid de ho 1. De finib.
nine futurum putamus, cui animus est (in- bon. lib, 2.
quit Plato) ἀεικίνητος, id est, (vt interpreta- de Diuinat.
ur Cicero 62,) seipsum semper mouens, sem lib. 2.
per aliquid agens, nunquam agitatione va-
cuus non etiam inter dormiendum? Siqui-
dem illarum rerum visa eum fatigant, quas
vigilans gesserit, aut cogitarit 63. Quæ pu- 63. De Diuinat.
to causa fuit Plinio 64, vt diceret plures in lib. 2. Ma-
homine, quam in cæteris omnibus animali- crob. Lib. 1.
bus apparere differentias, quia videlicet co- in Somnia
gitationum velocitas, animi celeritas, inge- cap. 3.
nijquè varietas mutiplices notas imprimat: 64. Lib 7. ca. 12.
cùm cæteris animantibus immobiles sint ani
mi, & similes omnibus, singulisquè in suo cui
que genere. Ac licet Leonardus Vvairus 65, 65.
in eo tractatu quem de Incantationibus edi- Lib. 2. cap. 5
dit, disputet eiusmodi macularum in pe-
cudibus Iacob varietatem, ex occulta diui-
næ voluntatis potentia magis fuisse, quàm
ex obiecta illa colorum interpunctione: ip-
sa tamen historiæ veritas, si exactè perpenda
tur, contrà facere videtur. Nam si hoc
sic facere instituit Deus, quid necesse fuit i-
stud de virgis, quod certè probabile in natu-
ralibus causis fundamentum positum habet,
quasi subsidium aliquod, atque instrumen-

tum

tum opificij sui adhibere ? Et certè se-ipse Vvairus suo iugulat gladio, tũ euestigio laudata contra Diui Augustini 66. authoritate:

66. Lib. 12. de ciuit. Dei.

tum superioris libri capite vicesimo, seriò etiam adductis in contrariam sententiam argumentis: quod, inquit, socerum Iacob bona pecoris parte, adinuenta illa virgarum viriatione cum insigni eius damno fraudauerit: quod gallinis, cùm oua incubant, tales offerri soleant colores, qualibus distinctos earum pullos volumus: quod ea cautio sit maxima, ac prouisio qui dãt liberis operam, ne alijs exornetur genialis lectus imaginib. ac tabulis, quàm quæ honestam, liberalemq; aliquam speciem ostendunt. Similitudinum enim in mente reputatio est (inquit Plinius 67.) & in qua credantur multa fortuita pollere. visus, auditus, memoria, haustæq; imagines sub ipso conceptu. Et mulieres (ait Plutarchus 68) sæpiusculè repertæ sunt, quæ similes illis simulachris, statuisquè partus eniterentur, quas in delitijs habuissent. Quod tamen ego prorsus sic dictum non intelligo, quasi vniuscuiusque figuram ac lineamenta inde causam suam necessariò mutuari, atque habere putem. Nam naturam hic etiam ius suum sibi vendicare indicat, quod non modò liberos, sed & nepotes parentum suorum vultus, mores, vocem, incessum, staturam denique ipsam, multis etiam post annis referre videmus. Imò & in parte corporis aliqua no

67. Lib. 7. ca. 12.

68. Lib 5 de plac. philos. cap. 12.

tam

iam generis sui propriam, ac peculiarẽ. Vti Seleuci filij 69, nepotésque anchoram in femore: Daci 70, in brachio certũ aliud quoddam generis sui insigne ad quartum vsque partum ostendisse perhibẽtur. Bargami 71. quoque in Coleonum familia (quàm vnus maximè illustrauit Bartholomæus ille, cuius adhuc Venetijs ad D D. Ioannis & Pauli erecta visitur statua equestris) peculiare fuit mares vt plerunque tribus nasci testiculis: ob idque adhuc eius familiæ symbolum tribus nigris testiculis esse notatum, atque insignitum. In Lepidorum 72, etiam gente tres intermisso ordine obducto membrana oculo geniti memorantur. Et indubitatum exemplum est Nicæi nobilis pictæ Bysantij geniti: qui adulterio AEthiopis nata matre, nihil à cæteris colore differente, ipse autem regenerauit AEthiopem. Cui & germanum illud est 73. de muliere quadam Græca, quæ cùm enixa esset infantem, ob idque adulterij esset damnata, progenies AEthiopis quarta inuẽta est. Tum & hoc in corporibus liberorum Pythonis Nisibensis hastæ figuram signum Spartanis conueniens, post multi temporis reuolutionem, tanquam ex altissima generis similitudine emicuisse. Verùm si quæ maior in corpore apparet turpitudo, ac deformitas, quæ ei figuram indat à communibus, & vulgaribus alieniorem, vt plerumque eas ab eiusmodi phantasiæ violento, vehementique

69. Iustin. lib. 15.

70 Plin. lib. 7. cap. 11.

71. Hist. Venet.

72. Plin. lib 12. cap. 12.

73. Plutarch. in lib. de sera num. vindicta.

tique motu progredi. Nam certè si quid mulier auidius animo concipit, ac menti inculcat altius, siue in ipso conceptu, siue etiam ineunte gestationis tempore, huius imago vti dictum est, vt plerumque in fœtu elucescit. Dum enim vehementius, attentiusquè rerum vel obiectarum, vel concupitarum species animo voluit, ac versat; euenit, vt earum figura concursantibus vnà humoribus, quos ad id habet obsequentes embryoni, indatur atq; imprimatur. Viso.n.sub conceptũ oblato (inquit Empedocles apud Plutarchum 74) infans informatur. Fidem huius rei faciunt amplissimam, quæ de ea re extant apud probatos authores, exempla. Scrupulum (inquit Heliodorus præsul Tricensis 75.) in agnoscenda Cariclæa filia marito ademit AEthiopissa vxor (esto hæc commentitia narratio, at veritatem prę se fert aliquam eamque, quàm proximè fieri potest vestigijs consequitur) quod diceret Andromachiæ se ob oculos imaginem tum positam habuisse, cùm vxorium patraret opus. Hancquè in cute candoris causam præter loci morem, ac naturam non respuisse virum naris alioqui emunctissimæ. Marci Damasceni nota est historia de muliere, quæ villis, qualibus vestiri solent cameli, horridum Infantem peperit: non aliam ob causam, quàm quod Diui Ioannis Baptistæ inter geniales complexus in aduersa tabula contemplaretur effigiem.

74. Lib. 5. De plac. Philos. cap. 12.

75. In historia Aethiopicae.

figiem Quæ etiam causa fuit 76, Nicolao Pótifici eius nominis III, cùm eius neptis villosum admodum infantem peperisset, vt visorum, quotquot erant Romæ, imagines edicto tollendas curaret. Alius 77. nondum deposita cacodæmonis persona, quàm in fabula paulò antè adumbrauerat, obuiam fortè vxorem moræ impatiens compressit: vnde grauida facta talem forma partum posteà edidit, qualem ipsa maritum personatum inter amplexus attentiùs conspexerat. Narrant 78. de Cippo quodam rege, illi inter dormiendum enata in fronte cornua: cùm commissos interdiu tauros somnians altius animo agitasset. Rursus Hispano adolescenti cui nomen erat Iacobo Ozorio vnà non amplius nocte canitiem obrepsisse, quod dies illi necis sequens esset distinatus Ac quamquam hæc multis parum credibilia scio esse futura, tamen iuuat & ea meminisse, vt per aspera etiam, ac senticosa loca ad veritatem plana, pronaquè magis via instituatur. His igitur sic perspectis imaginationis viribus, quid vetat nos nunc aspectu horribiles illos partus naturæ confidenter attribuere; cum vtique vel in conceptu, vel in prægnatione mulieres cacodæmonis alicuius imaginem, qualis in DD. Michaëlis, Apri, Antonij, aliorumquè cœlitum pictis tabulis videri solet, oculis auidiùs potuerint capessere? Quod etiam infortunium in matre ob id

76. Guiliel Parad. Chron. Sabaudiæ cap. 46.

77. Buscoduc. vt refert Vvairus lib. 1. de incanta cap. 12.

78. Pet. Mess. part ij. variar. lect. cap. 7.

79. excuſare videntur Iuriſconſulti 79: quaſi ſci-
l. Quæret a- licet fataliter, non cõſilio acciderit. Ac quod
liquis De obiectæ oculis eiuſmodi imagines præſtant,
verb. ſigni. id iam multo certius res ipſa, ſi præſens erit,
fic. efficiet. Sagis autem Dæmones ante oculos ſæpè præſentes verſari, modò hac, modò illa ſpecie alibi ſatis eſt demonſtratum. Mirum igitur videri non debet, ſi quando liberos edent prodigioſa eiuſmodi deformitate inſignes: (quanquam & hoc raro accidiſſe memini). Sed aliud eſt, quod vrget magis: horrifer ille pro eiulatu ſtridor, inceſſus præceps, latebrarum perquiſitio: quorum nullius vel muta, ac ſenſus, motûſq; expers imago: vel res adeò ipſa cauſam dare poteſt: cùm viſum tantum feriant, non etiam aliquem aliorum ſenſuum, quem imaginatio ad fœtũ poſſit tranſmittere. Et certè fateamur, oportet, hic Dæmones operam ſuam interponere, ac ſe plerunque tum in illas, tum in illarum fœtus immittere, atque ad eas actiones habiles, promtoſquè reddere, quæ alioquin naturæ vires oẽs vincant, ac ſuperent. Quod
80. & vbi 80. de illarum, quæ putantur trans-
Quinto cap formationibus diſputauimus, non obſcurè
Lib. II. oſtendimus. Quibus ita poſitis, ac conceſſis, non erit, opinor, abſurdum dicere: partus ſic deformitate prodigioſos, ex eo tales exiſtere, quod mater, dum is informatur, vel adoleſcit, frequẽti Dęmon occurſatione perculſa, rei viſæ ex vehementi imaginatione illi figu-

li figu-

li figuram induxerit. Vocem porrò efferatã, gressumquè ac fugam insolentem à Dæmone omnino esse, qui fortè vel viuos in vtero vel abortu egestos sine luce infantes, ex matris arbitrio inuasit. Quæ fortè olim causa fuit (inquit Alexander ab Alexandro 81, vt eos vel in fluuium, maréve proijcerent, vel in vltimas terrarum oras ablegarent. Et hodie Christiana lustratione eorum plerosque pro Ecclesiæ iudicio dedignamur ac præfocandos, extinguendosquè curamus statim, atque in lucem prodeunt. Nimirum quia suspicionem afferunt intus latentis, ac reconditi Dæmonis. Hominum igitur non Dæmonum ea proles est certissima, licet minus respondeat figura, ipsaque adeò materiæ moles. Cùm enim (inquit Circero 82.) in rerum natura duo quærenda sint: vnum, quæ materia sit, ex qua quæque res efficitur: alterum quæ vis sit, quæ quicque efficiat: vtrumque autem in homine, neutrum ne translatitium quidem in Dæmone, quantum ad eiusmodi procreationem attinet, efficax reperiatur: frustra bigeneres istos partus, atque hybridas sola exterioris figura; aduentitiorumquè motuum causa, ac prætextu nobis malè quidam feriati homines prædicant. Et omnino, vt eò redeat vnde digressa est oratio. Probabilior videtur eorum sententia, qui negant Dęmonum illam ex mutuatitio (vt sic loquar) semine generationẽ. Quã-

81. Genial. dier. lib 11. cap. 28 & li. 5. ca. 25.

82. Lib. 1. de finib. bon. & mal.

quam ſcio qui cōtrà ſenſerint autores grauiſſimos à quibus diſſentire parum tutum videretur, ſi hæc eſſet de religione rebuſquè ſacris contentio. Sed cùm nihil pietatem attingat. & ſit etiam inter patres προβληματώδης de ea re ſermo nihil ab homine orthodoxo alienum facere me exiſtimaui, ſi cui magis aſſentirer opinioni, adductis quæ me mouent rationibus liberè eloquerer.

DAEMONES CORPVS SIBI CONDENſare *ex aliqua materia, formaſquè variarum animantium ſibi aſſumere: humanam etiam nonnunquam, ſed infami, ac deprauato vultu, manibuſquè, & pedibus ſemper in morem auium rapacium vncinatis, atq; hamatis.*

CAP. VII.

DAEmones 1. quidem natura ſua corporis expertes eſſe, ſed vel ex aëre, vel ex denſiore aliqua materia corpus ſibi pro tempore, atque vſu comparare etiam probauit Platonicorum ſchola 2: Cui & in hoc aſſenſiſſe ſe D. Auguſtinus non infiˆciatur 3. D. etiam Baſilius ſcribit 4, Dæmonum corpora aliquando eſſe aëria, aliquando ignea: ſæpè etiam ex vtroque elemento temperata. Iam vt hoc dubitationem nullam habeat, Dæmones ſeſe, quæ ſub ſenſum cadāt corporibus, inuoluere: prout id quod adornant facere exigit, ac poſtulat. Qua verò

1. Pſalm. ca. 1. & ad Hebr. 1.
2. Eraſ. Chilia 11. centu. 8. ad. 1.
3. In libr. De natu. Dæ.
4. In Eſaiam cap. 10.

verò forma, ac ſpecie id præſtent tàm infinitum ſit dicere, quàm Protheũ in omnes ſuas figuras diſtinguere. Quemadmodum enim terræ anhelitus in nubes ſe induunt, quę ventis agitatæ ſpecies innumerarum rerum præ ſe ferant: ſic Dæmones ex obiecto, atq; arrepto quoq; aëre, ac vaporibus corpora in eum quem cupiunt, modum ſua volubilitate, agilitateq; facilè informant. Idem Baſilius 5, refert illos ſæpè hominibus petulanter inſultare felis, muſtellæ, ac canis ſe diſcerpentis figur. Iamblicus 6, & Pſellus 7, dici non poſſe, quanta varietate ludant modò ſe in breuiſſimam molem contrahentes, modò in ampliſſimam exporrigentes: modò viri apparentes, modò occurrẽtes, vt fœminæ: Leonis more frementes; ſaltantes, vt pardalis; latrantes, vt canis, atque in vtris, vaſiſque figuram ſeſe aliquando transformantes. Aluarotus à Minues, Ouieda, & qui Indorum Occidentalium mores ſcriptis mandauerunt frequentiſſimos narrant illis eſſe Dæmonum occurſus, modò hac, modò illa animantis facie ſeſe oſtendentium. In quot verò vultus, atq; ora immutatos illos viderint noſtræ ætatis ſagæ, opere pretium quoque eſt hîc recenſere. Nicolæa Morelia 8, refert cùm ſe Magiſtellus ſuus captiuam inuiſeret, modò auis per feneſtram inuolantis, modò leporis, aut muris, circumcurrentis tandem hominis, à quo ſtuprabatur, forma, atque

5. In Eſaiã cap. 2.

6. De Myſter. AEgypt. ca. Quãdo alia numina aliter ap.

7. De Dæmonib.

8. Seriæ 14. Calend. Febr. 1587.

9. Fangxij 10. Calen. Decemb. 1584.
10.

imagine apparuiſſe. Iana Gerardina 9, ſub
canis atri forma à ſe itidem in carcere viſum.
Aſmaria Nanceiana 10, cancri inſtar ſibi ob-
uerſatum, interea dum à me Quæſtore, ex te-
ſtium elogijs interrogaretur. Pleręq; omnes
quæ in vaſto regno fuere deprehenſæ, cùm
ſe noctu inuiſeret, illabi conſueuiſſe per can-
cellos feneſtrarum felis, aut puſillæ alicuius
beſtiolæ habitu. Et omnino nullæ ſunt ani-
malium ſpecies, quas illi per occaſionē non
vſurpent, dum dolos admoliuntur, technaſ-
que inſtruunt: Nullam tamen (vt refert Ab-
bas Trithemius) omnium ſibi adaptant li-
bentius, quàm hominis, quòd ea ad congreſ-
ſum, ac collocutiones conuenientiſſima ſit.
Verùm in hoc Dei erga miſeros mortales mi-
rè elucet benignitas: quòd nunquam tam
commodè illam aſſingunt, quin fucus etiam
craſſioribus appareat. Nam aut in vultu fœ-
ditas eſt, ac turpitudo, aut vncis, hamiſque,
quales obſcenis vulturibus inſunt manus,
pedeſue deprauatos habent, aut denique in-
ſolita, atque inſigni aliqua nota, quæ naturæ
immanitatem prodat, conſpicuos ſe oſten-
dunt. Ioannes Piſcator 10, Hennezel 11, Sa-
lome 12, Catharina Balandræa 13, Nicolæa
Ganatia 14, Sennel Armentaria 15, & Ioanna
Gerardina 16, retulerunt ſe, & ſæpè, & otio-
sè, atque attentè conſideraſſe ſuos Magiſtel-
los, cùm præſentes colloquerentur: obſer-
uaſſeque ſemper illis obſcuras, atraſq; fuiſſe
facies.

10. Gerbeuillæi 4. Nonas Maij. 1585
11. Vergauillæ Non. Iunij. 1586.
12. Ibidem 6.

facies: ac (quod Iornandes dicit de Hunnis, quos Dęmonibus incubis satos ferũt) offæ similes: lumina penitus abdita, flammæ tamen instar micantia: Oris rictus sparsos, profundos, ac perpetuò olidi, sulphureique aliquid æstuantes: manus strigosas, & villis, atque hamis deformes: pedes corneos, bifidosq; : staturam nunquam iustam, sed aut breuitate, aut vastitate semper aliqua insolentem: totamque adeò seriem extra modum. Addit Alexia Belhoria 17, illum se aliquando vidisse capite, vel pede altero truncum, mutilumque, cùm fortè saltationes nocturnas vnà cũ suis agitaret. Quæ res me in memoriam inducit eius rumoris, qui me puero circumferebatur de Empusis, quarum frequentes de nocte choreæ in triuijs tum videri ferebantur (*la me quie Hennequin*) id est, familiam Hellequinam vocitabant: nam Hellequinos ab incubis Dæmonibus suam traxisse originem non ignobiles scriptores prodiderunt: rectè an secus anteà est disputatum. Et certè eiusmodi Hecate vno pede incedens etiam veteribus celebrata fuit, vti Aristophanis, Homeriquè interpretes prolixè commentati sunt. Nec modò nocturnis solitam apparere horis, sed & sæpissimè meridianis, maximequè cum manibus parentabatur Quod quidem, haud scio, an rectè possit referri ad id, quod legitur in Psalmis Hebræorum 18: Ab incursu & Dæmonio meri-

Calen. Sept. 1586.

13. Hardęmontij .Non. Decemb. 1584.

14. Mayneris 8. Idus Iul. 1585.

15. Duseprids Calend. Octob. 1587.

16. Pangæij 11. Calend Decemb. 1584.

17. Blamuillæ ad aquas 17. Calend. Febr. 1587.

18. Psal 91.

diano (quanquam ſunt & qui meridianum dici putant, quod in lucis, ceu meridianæ angelum ſe transformant) ſed & meridie choræas agitare Dæmones poſteà demonſtrabitur 19, Verùm de hac πολυμόρφω plura ſuo loco dicentur 20.

19. Huius lib. cap. 14.
20. Huius libr. cap. 22.

DAEMONES SERMONEM, QVALI vtuntur ea, apud quas verſantur, nationes ſibi fingere: ſed ſubſurdum, puſillum, & clauſo murmure raucum.

CAP. VIII.

ETſi Diabolus plerunque inteſtina, latentique graſſatione homines in malos affectus impellit, quemadmodum alibi diximus 1: tamen & id explanata vocis (qualem habent hominum inter ſe collocutiones) impreſſione aliquando facere ſolet; maximeqùe vbi illos ſortilegij pactionibus, veluti ex formula ſibi nexos, obligatoſqùe habere parat. Nam hæc non eſt vulgaris & momentanea ad eum tranſitio: qualis euenit, quoties humana imbecillitate in vitium labimur: ſed quædam veluti correptis verbis mancipatio: quàm deinde vti inter herum, & ſeruum conſtare oportet certis, ac præſcriptis imperandi, obſequendiqùe legibus, ac conditionibus. Ergo eſſe oportet & cógreſſum, & colloquia, quibus vltro, citroqùe eiuſmodi pacta firmentur. Quod humana ſpecie homini ſe ſæpè videndum exhibeat, ſupe-

1. Cap. 1. huius libri.

ſuperius eſt demonſtratum. Quod verò ſermonis cum eo commercium aliquod habeat, hocquoque nihilo eſt ad credendum difficilius. Si enim humanam figuram ſibi ex denſato aëre aſciſcere poteſt; qui minus ex eiuſdem diuerberatione, agitationeq; vocem ſibi effingere poterit, quam etiam exceptam, ac repercuſſam valles ſæpè articulatiſſimè reciprocant, atque imitantur? Et certè ſtatuæ, quercus, atque antra illuſæ antiquitatis ſic ſua oracula ediderunt. Memnonis ſtatuam (inquit Apollonius 2,) cùm eam Sol attingebat, atque ad eius os perueniebat, quod oriens facere ſolebat, loqui perhibuerunt Nicephorus Gregoras 3. in Byzantint ſua hiſtoria: Sunt (inquit) qui exiſtiment Spiritus quoſdam adminiſtros partim bonos partim malos futurorum ſcientiam hominibus impertiri per vocem ex aëre ortam, & aures hominum circumſonantem. Ac quemadmodum organorum pneumaticorum ſoni ſola (vt Iuuenalis verbis vtar) criſpi numeratione pectinis in varios accentus, ac tonos diſtinguũtur: ita & Dæmones ſolent, pro ſua in fingendis rebus dexteritate aërem ſine lingua, ſine palato, ſine faucium, laterum, pulmonum vlla vi, & figura in quemuis ſermonem, atq; idioma informare. Qui inter Græcos olim habitabant (inquit Pſellus 4,) heroico ſtylo reſponſa dabant: qui apud Chal-

2. Philoſtratus libr 6. cap 13.

3. Lib. 5 ſub fin.

4. In lib. De Dæm.

dæos Chaldaico ſermone vtebantur; ſicuti qui apud AEgyptios, AEgyptio. Qui Armeniam incolebant aliò migrantes indigenarum oratione loquebantur. Quod & ſagæ quædam de ſuis Magiſtellis etiam nũc affirmant: ſic videlicet eos ſecum loqui, vt non queat vernaculè, ac germanè magis, vel qui nunquam patria exceſſerit: imò & nomen ſibi itidem vernaculi ſermonis vulgò aſſu-

5. Vergauillæ 31. Calend. Febr. 1587. mere. Margareta Luodman 5, refert id ſuo fuiſſe *Vngluc*, id eſt, infortunio: Syhilla Ca-

6. Ibid. 18. Calend Decemb. 1586. pellaria 6, *Mach leid*, id eſt, noxio: Catharina Haffner 7, *tzum Vvalt vliegen*, id eſt, ad ſaltus volanti: Alexia Bernhard 8, *Feder vvüſch*, id eſt, plumæ terſori. Quæ Romandicè loquũ-

7. Ibidem 7. Cal. Octob. 1586. tur (nam Lotharingica ditio vtriuſque linguæ incolas habet) *Maiſtre perſil*, *Ioly-bois*, *Verdelet*, *Saute buiſſon*, & id genus alia multa,

8 In Guermingen 8. Cal. Febr. 1590. quę hic eſſet otioſum recenſere. Verùm quẽadmodum nunquam ſe in hominẽ tam commodè induunt, quin ſuperſit aliquid, quod

9. Cap. 7. fucum, fraudemqùe detegat: ſicuti iam anteà dictum eſt 9: ita nec adeò feliciter humanam vocem imitantur, quin ficta, ementitaqùe audientibus facilè appareat. Nicolæa

10. Mancerij 7. Idus Iulias. 1585. Ganatia 10, Eua Heſoletia 11, Iana Nigra Armacuriana 12, ac pleræque aliæ vocem illis eſſe aiunt, qualem emittunt, qui

11. In ſuburbijs D. Apri ſecun. Tulla. os in dolium, aut reſtam rimoſam inſertum habent. Ob idqùe illos ſemper loquendo vultum demittere, vti ſolent facere pudibundi,

dibundi, & sceleris alicuius sibi conscij. Aut certè exilem, ac debilem. Sic retulit Hermolaus Barbarus 13, à se auditam fuisse vocem subsibilantis Dęmonis, cùm ille fortè de Aristotelis entelechia interrogatus sibi, & Georgio Placentino respondisset. Eadem curiositate Appion Grammaticus (hunc à se adolescente visum scribit Plinius 14.) Vmbras cũ reuocasset, ad percontandum Homerum, qua patria, quibusq; parentibus genitus esset, non ausus fuit profiteri, quid sibi respondisset. Quod ego sic interpretor adeò confusa, ambigua, obscura, ac debili voce locutum fuisse, vt clari certique nihil inde elicere potuisset, quod postea referret. Nam Dæmones (inquit Psellus 15) dedita opera tenuẽ, & pusillã vocẽ edũt, vt eorũ mendacia propter indistinctam illius obscuritatem minus deprehendi possint. Et Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus vocem confusam inaudiuit spectri ad altare de nocte stantis, cùm id ille iurgabundus increpasset, vt Cedrenus, Calistus & Theodorus 16 scriptis suis testatum reliquere. Vlmus 17 quoque, id est (vt conijcio) ex vlmo verba faciẽs Dæmon Thespesionis, qui Gymnosophistarum erat natu maximus, iussu ad ipsos aduentantem Apollonium sapientem voce tenui salutauit. Assyriorum etiam, & Chaldæorum λεχανομαντεία hoc præstare solebat, vt Dæmones è pelui stridula voce, ac tenui sibilo verba ede-

12. Leherij 5. Calend. April. 1588.

13. Petrus Crinitus Lib. 7. de honest. disciplina cap. 2.

14. Libr. 30. cap. 2.

15. In lib. de Dæmon.

16. In add. in Zonar. tomo 3. lib. 1. collectan. hist. Ecclesiast.

17. Philost. lib. 6 cap. 5.

rent. Nempè hæc eò redeunt omnia, vt imitatio quæ (inquit Fabius 18) artis est propria, nunquam tam feliciter naturam exprimat: quin inter hanc, & illam semper aliquid intersit, ipsáque veritas pluribus parasangis sua sequentem vestigia hypocrisim post se relinquat.

18. Lib. 3 Inst. orat. cap. 5.

SATANAM RECTI SPECIE HOMInes *sapè decipere, suos quoque ad eamdem hypocrisim quàm maximè potest eruditos habere, quo in occulto magis sit eorum improbitas, minúsque coniectura, ac suspitionibus coarguatur,*

CAPVT IX.

MAli spiritus (inquit Iamblicus 1) similitudinem bonorum sæpè arripiunt. Et satanas ait Diuus Paulus 2. in angelum lucis se vt plerumque transfigurat, integumentoque semper aliquo se inuoluit, quo homines deludat, perdatque facilius. Quis enim adeò est confidens, ac securus, qui si prima fronte (quod aiunt) cornua ostendentem, id est, perniciem apertè intentantem videat, non statim obnixè illum vitet, ac defugiat? Ergo quemadmodum.

1. e. quando alia numina aliter appareant.

2. ij Corinth. cap. 11. vers. 14.

—pueris absinthia tetra medentes
Cùm dare conantur, prius oras pocula circum
Aspirant mellis dulci, flauoq; liquore 3

3. Lucret. lib. 1. & 4.

Sic improbus malas merces suas, vt vænaliores hominib obtrudat, eas speciosis inuolucris tegit ac (quod de sui tẽporis Philosophis dixit

dixit Seneca) pharmacopolarũ more pyxidibus venena occultat, quæ tamen honestissimos titulos præ se ferant. Imò vt facilius emptorem inueniat splendidi, ac lauti mercatoris habitum sibi assumit: nimirum quo magis fides sit nihil sordidi, fallacis, aut exoleti apud eum prostare: sed talem, vt aiunt esse generositate equum, qualem phaleræ, & ephippia nitore, atque elegantia exteriore demonstrant. Ac primùm quum nihil adeò exosum habeat, atque honores, cultusque diuinos; præstigijs tamen, atque incantationibus suis nõ cessat intermiscere votiuas peregrinationes, anathemata, libationes, sacra, lustrationes, precationes solemnes, expiationes, eleemosynas atque id genus alia, quæ religionis aliquod studium præ se ferre videntur, vti post suo loco fusiùs declarabitur. Hocque adeò agit, vt suos habeat in illis, vel ad superstitionem exercitatos, atque assuefactos: quo videlicet suspitionem eius, quo tenentur, criminis, à se longiùs amoueant.

Vt mirum nemini esse debeat, si sagæ, quibus est cum Dæmonibus vitæ quotidianæ consuetudo, adeò bellè, atque appositè eam personam adumbrent, ac imitentur. Siquidem (vt ait Cicero 4.) ὁποία ἡ δέσποινα, τοίαι καὶ θεραπαινίδες. Istud verò προσωπεῖον nõ est quo quis plenius exhibitũ, ac reditũ quærat, quàm apud D. Paulũ 5. vbi speciẽ assimulatæ sapientiæ suis depingit coloribus; superstitiõe videlicet,

4. Epist ad Attic. 11.

5. In Epist. ad Col. cap. 1[illegible] vers. 23.

licet, animi ementita humilitate, & corporis læsione, ac dilatione: Nam hoc fuco adeò frequenter Satan tenebras suas illustrat, vt à luce nihil planè differre videantur. Nostra ætate in Mediomatricibus visus est non illaudatæ vitæ curio seuerius cum magistratu expostulare, quod è parœcianis eam iussisset duci, quæ opinione sua religionem præ cæteris omnibus sanctissimè, pijssimeque coleret. Nam & sacris omnibus primam interesse, ab ijsq; vltimam, atque adeò inuitam recedere: precationes ne in via quidem intermittere: eas vsq; & vsq; crucis symbolo distinguere: aras Diuorum consecratas memoriæ nullis non diebus suppliciter adire: tessera precaria semper instructã esse: solennia quoque ieiunia celebrare, vel rigidissimè blando, atque humili sermone obuios quosque appellare: denique nihil non earum præstare, quæ demissam mentem, propensumque ad pietatem, ac religionem animum possent indicare. Atque hæc tot sanctitatibus commendata, cumulataque mulier postmodum est innumerorum manifesta maleficiorum, ac flagitiorum in ignem Iudicis iusta condemnatione coniecta. Pleræque omnes eius criminis compertę, quantum mihi ex earum confessionibus hactenus comprehendere licuit sic ficta, dissimulataque pietate scelestissimam vitam semper obtenderunt. Ipse Satan, qui illarum princeps est, & caput; cùm
primùm

primùm illas adoritur, in eum se habitum comparat, qui beneficium, ac salutare aliquid præ se ferat: vti suprà suo loco est demonstratum. Et si id exemplis prætereà confirmandum venit non sit futurum laboris valdè operosi. Nam 6 & iam inde à mundi incunabulis Heuã sub serpentis specie blanda sua oratione impulit, vt contra quàm vetitum erat deceptum ex arbore scientiæ pomum degustaret. Degebat is tùm, ait Iosephus, cum Adamo; eiusque vxore perquàm familiariter. Et eius postea ex ære signum à Mose 8 obiectum Hebræis, quod intuerentur, si vellent è dipsadum venenatis morsibus conualescere. Tum Epidauro Romam sedandæ pestilentiæ ergô AEsculapium ea specie esse inuectum. Quæ etiam Hieroglyphicorum interpretibus nonnullis 9, causa fuit vt serpentem pro salutari tum corporis, tum animæ symbolo vsurparent. Ne quis mihi horrorem tam fœdæ, tetræque bestiæ hic obijciat. Sed forte recentiora, ac expressiora magis iuuabunt. Refert D. Gregorius 10, cùm eum artes iam omnes deficerent, tandem monachali veste indutum beato Equitio apparuisse, quòd scilicet ea morum, vitæque sanctitatem maiorem præ se ferret, quã vulgaris, & plebeia. Sabellicus 11, & Platina 12 Cœlestini pontificatu (hoc tempus scriptor Chronicorum mundi Massæus reijcit in annum CCCCXXXVIII.) in Creta Mosis

6. Genes. 3.

7. Antiquit. Iud. lib. 1. cap. 1.

8. Numer. 21. vers. 8. & Ioan. cap. 3. vers. 14.

9. Cælius Augu̇st. Curio: lib 11 comment Hierog. cap. 1.

10. Dialog lib. 1. cap 4.

11. Ennead. 8. lib. 1.

12. In Cœlestin.

pro-

Prophetarũ vetustissimi personam induisse, obuersatumque ante oculos Iudęorum, qui in ea insula agitabant æuum, ac pollicitum se suo pede eos in terram promissionis esse reducturum: stantibus vtrinque aquis, vt in Erythræo olim mari cùm populus ex AEgypto eductus esset in murorum speciem constitissent; multosque istis præstigijs temere assensos, ac pelagus ingressos marinis fluctibus fuisse obrutos: præter admodum paucos, qui tum demum vanitatis suæ admoniti ad Christi opem cõfugerunt. Idem quoque (inquit Seuerus Sulpitius 13.) D. Martinum Turonensem Episcopum ludificare aliquando conatus est diadematis aurei, vestisque purpureæ pompa, quasi is Christus esset ad iudicandum mundum cœlo delapsus. Sed cùm nihil promouisset, aufugit, nihil ibi suũ relinquens, præter intolerabilem, qui eius præsentiem testaretur, fœtoré. Τριάδα ὁμοούσιον, καὶ ἰσότιμον augustè, sanctéq; colit, ac veneratur vniuersa Christianorũ ecclesia: veluti non tantùm euangelij indubitato testatã elogio, sed & Mosaicis mysterijs longè ante prænuntiatam, quibusque imbutum Mercurium Trismegistum probabile est in Pimandra dixisse, quod mens Deus cum verbo suo mentem alteram opificem pepererit. Tantę maiestatis gloriam affectans Dæmon Præmonstratensis cœnobij cuidam monacho triceps An. M.C.XXI. apparuit, conatusque est per-

13. In D. Martini vita.

est persuadere se illud trinum numen esse (& certè τρίμορφος Ἑκάτη is erat) in cuius ille contemplatione animum adeò defixũ haberet; seseque ob insigne meritum, ac pietatis cultum eximium ei in conspectum dare, quo præsens adorare posset. Verum monachus dolum facilè olfaciens, eum multo clamore, ac conuicio acceptum à se tandem repulit, ac fugauit. Nec tantum sic se honesta, ac speciosa aliqua persona Dæmon laruatum infert, vt fucum faciat: nam debile, ac vanum sæpenumero est, quod ex habitu ducitur de morum, vitæq; integritate argumentum; siquidem vestis (quod aiunt) monachum non facit, multaque ore, ac corpore significantur, à quibus vita est alienissima: sed & frequens est illi oratio de vita ad pietatem, religionem, ac sanctitatem informanda. Imo sæpè nisi harum diserta pactione negat se vllũ fœdus, societatemque posse inire. Et hæc illi quoque iam vetus techna est. Nam & olim Pythias, Vestalésque in perpetua virginitate manere oportebat: vt nunc nisi virgines, & malitiæ hominum per ętatem adhuc expertes diuinationibus quibusdam apti, atq; idonei esse non possunt.

Illa sacras pueri sortes ter sustulit, illi
Retulit è triuijs omnia certa puer. 14.

Et sacra nonnulla fuêre, veluti quæ Plutarchus 15. Nephalia, aut Melisponda appellat in quibus vinum attingere, aut luxui indulgere sum-

14. Tibullus.
15. In li. de cohib. iracũd.

16. Philost. in eius vita li. 2. cap. 14.

ſummum erat nefas. Apollonius 16 quoquē de Amphiarai reſpōſis apud Phiaortem verba faciens, refert eos, qui illa accipere volebant integrum diem à cibo; à vino autem triduō iuſſos ab eius ſacerdotibus fuiſſe, vt abſtinerent. Et Lucius ille 17 apud Apuleium Oſiridis ſacris initiandus in numerum Paſtophororū à Mithra ſacerdote, præcipuè iuſſus eſt, decem continuis diebus cibariam voluptatem coërcere: nullum animal eſſe: inuinium eſſe. Hac adeo de re memini me audire à Melchiore Errico ſereniſſimi Ducis noſtri dum viuebat, à ſecretis, & conſilijs interioribus non illepidam narrationem, quam eo etiam confidentius hîc exponam, quòd is de quo ea eſt inſtituta, veram ipſe addubitanti mihi poſteà affirmauit. Theodorus Mallotius (is propræturam in Vaſti regni prouincia, quæ ditionis eſt Lotharingicæ ſenex obtinuit) cùm adhuc iuuenis ampliſſima familia natam adoleſcentulam in matrimonium deperiret: & illi eius potiundæ ſpes omnis eſſet abſciſſa, atque erepta (nam & fortuna egens, atque humilis & famulatus mercenaria conditione, in qua tum erat, ignobilis, & deſpicatus nullam ne detegendi quidem amoris ſui honeſtam ſatis rationem videbat:) Ergo vt deſperatis rebus, & ipſam ſe iam deſerente expectatione homines ad quodlibet conſilium ſe facilè conuertunt, ac nullo delectu fugienda, ſequendáue amplectuntur:

17. Libr. 11. de aſi. aureo.

ctuntur: Maillotius conseruum ex Germania, cui audiuerat Dæmonem esse ad quæcunque obsequia paratissimum, adit: huicque ægritudinem suam aperit: rogans, vt si quod ei remedium afferre posset, id ne grauatè faceret, ingrato enim non iri locatum beneficium. Hanc Germanus occasionem libens arripit, vt cui se ex pacto intra dies paucos necesse erat, vel se suo Dęmone liberare, atque expedire adducto alio, qui istud, ceu æs alienum in se transcriberet, vel ab eo obtorta ceruice necari, atque interfici (siquidem hæc ei pacto lex addita fuerat.) Agendo igitur illi negotio, consequentis diei diluculum in clauso, ac recondito quodam cōclaui condicit: vbi vixdum se stiterant, cùm repente patefactis foribus se infert lepida, ac liberali forma, puella (hoc habitu Dæmon primùm se ostendere volebat, ne Maillotius ad formidabilem eius aspectum exhorresceret) eamque se esse prædicat, quæ illi nuptias quas tantopere ambiebat, faciles esset confectura; modò vellet in ijs, quæ erat præceptura, obsequi. Ac illo auidè, attentéque expectanti, quænam eius esset sententia: in primis cœpit edicere vt furtis, crapula, libidinibus, iniuria, blasphemijs, cęterisque, quę animum inquinant, vitijs, temperaret: pietatem coleret: inopes facultatibus subleuaret: seipsum in hebdomada bis ieiunio maceraret: solennes, ac quotidianas precationes ne

intermitteret: eaque ſedulo obiret omnia, quæ Christianum hominem decet, atque æquum eſt facere. Iſtis enim omnibus ſi ſe vellet nũcupatis verbis obſtringere, futurũ vt optatis thalamis ſine difficultate vlla potiretur. Hæcque ſic elocuta, ac conſtituto, intra quem reſponſum auferret die, ſe foras eiecit. Maillotius qui videret tam ſanctis, atque honeſtis conditionibus tantum ſibi beneficium obtendi, iam nihil cunctandum putabat, quin id gratus, ac lubens acciperet. Sed dum magis, magiſque in eam rem cogitationem intendit, atque huc illuc variè inter ſpem, metumque impellitur: ex eius vultu domeſticus quidam ſacerdos conijciens, aliquid ſubeſſe, quo ſic diſtraheretur, eum blãdè adortus, ac quid animo volutaret, expiſcatus monitis ſuis peruicit, ne amplius ad vllum cum Dæmone colloquium deſcenderet. Sicque fruſtratus ſua expectatione Germanus, nõ longè abijt, quin ex pacti formula pœnas penderet. Nam non adeò multis poſt diebus ex æquo plana, atque aperta via decidens, inque caput proruens exanimis momento repertus eſt. Idem Nicoleæ Albericæ Energumenæ Laudunenſi eueniſſe memorat, qui eius hiſtoriam nuper deſcripſit: ſcilicet eius, qui atri hominis ſpecie illi obuerſabatur, Dæmonis non alium apud eam fuiſſe ſermonem, quàm de ſanctimonia, de pudore, de religione, ac ſacrorum ſtudio: ad hæc-

que

que cùm primùm illam adortus est præci-
puè, atque ante omnia fuisse cohortatum.
Quid quod Christum, qui est piorum om-
nium exemplar tentaturus Ecclesiasten e-
git, & scripturæ testimonium laudauit: imo
adorauit coram eo procidens, atque in
quiens: Tu es Filius Dei 18. simili arte, ac 18.
versutia, qua eius Apostolum Paulum 19. Marci cap.
seruum Dei, ac verba salutis annuntian- 3. vers. 11.
tem vniuerso populo audiente prædicauit, 19. Act. 16. versu 17.
cùm è ventriloqua fœmina verba faceret.
Quorsum enim hæc, nisi vt Euangelij præ-
conem ageret, ac interim litum (quod a-
iunt) melle gladium offerret, veritatem
mendacissimo ore proferens, & luci clarissi-
mæ caliginem, ac densissimas tenebras of-
fundens? Quæ etiam causa fuit, vt illum
Christus tunc compescuerit, ac tacere iusse-
rit. Paulus verò nihilominus eiecerit, ex eo
quod is tum obsidebat corpore. In quo
versutissimi Dæmonis calliditas animad-
uertenda venit, qui sic ementita tessera ca-
stra Christianorum ingreditur, ingressusque
suis ipsorum armis illos confodit, ac truci-
dat. Nam etsi Euangelicæ doctrinæ pleraq;
sunt hæc omnia: quoniam tamẽ ab eo veluti
manu capiuntur, cui parere, in re etiam reli-
giosissima, summa est impietas: idcirco ca-
uenda sunt diligenter, atque fugienda. Ha-
bent enim (quod ait Irenæus 20.) lacti gyp- 20.
sum immixtum. Et quẽadmodum Heraclcæ Lib. 3. Cap. 19.

in Ponto memoratur fuiſſe mel ſuauiſſimũ, quod tamen qui ediſſet, illico in terram deijciens ſe, ac miris modis conflictans interiret: ſic nemini dubium eſſe debet, quin præſentiſſimam perniciem afferant tam ſalutaria in ſpeciem monita, elogia, atque exempla, ſi quis nimium credulus ſe ijs duci, ac permoueri ſinat. Nam cùm obedientia principium ſit, & caput cultus Dei, cuius affectator eſt in primis Satan rem ſuam tũ ſtrenuiſſimè geſſiſſe ſe putat, ſi ad eam homines quauis ratione adduxerit. Ac quemadmodum qui auibus inſidiantur, ſolent eas aliarum, quas ad id edoctas habent, cantu in tendiculas, laqueóſque inducere: ſic is pietatem, religionem, ſanctitatémque nuſquam non in ore ſuorum habet, dum eorum verbis inſidioſis in gurgitem, voraginémque omnium ſcelerum, atque impietatum, quos ſemel appetiuit depreſſerit, ac demerſerit. Iam quod attinet ad commentitiæ ſapientiæ membrum tertium, ſcilicet proprij corporis lanienam, qua olim Donatiſtæ, hodie Anabaptiſtæ, ac nihili quidam homines in ſeipſos, ad oſtentationem magis affectatę ſanctimonię quàm ad vllius diſciplinę, ac macerationis Chriſtianę vſum, atque exercitationem deſæuiunt: hoc quidem manifeſtum carnificis Satanæ inuentum eſt. Quotus quiſque enim noſtrũ eſt, qui hoc ſic inſtrui non putet magis illi, vt hominum oculis inſeruiant, ac (quod ait

Comi-

Comicus ille) populum ſtudio ſtupidum in funambulo occupent, quàm vt pietatem ex animo colant, Deóque, qui theatrum ſuum habet in latebris, verè ſe mœrentes demiſſos, atque afflictos oſtendant. Ne tubis canatur ante vos (inquit Chriſtus) quemadmodum hypocritæ faciunt in ſynagogis, & vicis vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, habent mercedem ſuam. Hoc adeò ab hominibus nulla alioqui veræ religionis opinione imbutis ſic damnatum, olim fuit: vt id etiam inter maximas mortalium delirationes enumerauerint. Apuleij[21] de ea re elogium in promptu eſt, quod hic totidem verbis propter eius antiquam elegantiam, ac bracteati, floridíque ſtyli rarum nitorem aſcribã. Arrepto (inquit flagro, quod ſemiuiris illis (ſacerdotes Deę Syriæ intelligit) proprium geſtamen eſt, contortis tænijs lanoſi velleris prolixè fimbriatum, & multiiugis talis ouium teſſelatum indidem ſeſe multinodis commulcat ictibus, mira contra plagarum dolores præſumptione munitos: Cerneres proſectu gladiorum, ictuque flagrorum ſolum ſpurcitie ſanguinis effæminati madeſcere: ac vbi tandem fatigati; vel certè ſuo laniatu ſatiati pauſam carnificinæ dedere, ſtipes æreas, imo verò, & argenteas, multis certatim offerentibus, ſinu recipere patulo: necnon & vini cadum, & lactem, & caſeos, & farris, & ſiliginis aliquid. Superioribus an-

21. Lib. 8. De Aſino aureo.

nis Mirecuriam (quæ ſedes eſt, & caput prouinciæ Vogeſorum ampliſſimæ, in qua etiam per annos aliquot propræſes fui) appulit circumforaneus quidam, ſolitus ſub pœnitentis nomine prouincias peragrare, ac pecunias, aliaſque res, quæ ad vitam conducerent, corradere. Is frequenti ęde, qualis eſſe ſolet diebus Dominicis ad aram maiorem primùm quidem procumbebat nudus vmbilico tenus: ac manu vna ſilicem, altera ſcuticam geſtans, illo pectus crudeliter contundere, hac tergum miſerè dilacerare non ceſſabat: idem quoque factitans in ſupplicationibus publicis, ac ſacrorum pompa, ſi quę forte ſolennibus illis diebus ducebatur. Tum plebs illius primùm miſereſcere, ac quid de ſe tantum meruiſſet mirari: deinde certatim pecunias in eum conferre. Sed is eo quæſtu auctus vberrimo in noſocomium hilaris ſe recipiebat: ibique notis fomentis primùm curato corpore, ac ad futuras plagas etiam indurato, atque obfirmato, cibis, ac vino ſe intantùm ingurgitabat; vt eas etiam, à quibus hoſpitaliter erat receptus, non parceret amaris, petulantibuſqúe, ſæpè etiã obſcœnis, ac turpibus dictis inceſſere. Cuius rei fama cùm ad vrbani Iudicis aures tandem perueniſſet, accerſitum hominem, in carcerem coniectum, & seriò rogatum, quid cauſæ eſſet, quòd ſic ſe præter modum affligeret, impulit fateri, non id ſe facere, quo ad-

miſſum

missum aliquod facinus expiaret, vti antè simulauerat: sed magis, vt populi misericordiam concitaret, ab eoque stipem faciliùs, & largiùs exprimeret. Cæterùm non tanti sibi esse doloris illa verbera, quanti aspicientium opinione putarentur: tum quòd ad ea pridem vsu occaluisset: tum quod herbis vteretur, quæ membris stuporem inducerent, sensumque ijs ad tempus minuerent. Qua re intellecta, Nanceianorum Duumuirûm iudicio, quo sontium omnium quos habet Lotharingia pœnæ censentur, per compita virgis, sed egregiè cęsus est; tum alterum humerum ferro candenti inustus, ac relegatus. Hunc sic se inter sacra excarnificandi morem, olim AEgyptios vsurpasse author est Herodotus in Euterpe. Gallos Idęæ matris sacerdotes idem fecisse scribit Ouidius:

Attonitusque seces, vt quos Cybeleia mater.
Incitat ad Phrygios vilia membra modos.

Et,

Cadunt iactatis vilia membra modis, 22.

Apud Horatium quoque 22. Lib. II. Satyr 3.

Gaudet Bellona cruentis. 23.

Quod scilicet sacrorum eius cultores (Bellonarios Vlpianus 23. vocat) sibi lacertos districtis gladijs cruentarent: Quod & meminit Martialis 24. Li. 7. de off. Procons. 24. Lib. II.

Alba nimis sæuis lacerantur brachia cultris,
Cùm furit ad Phrygios Enthea turba modos.

25. Lib. 11. cap. 49. 26. Genial dier. lib. 4. cap. 17. 27. Lib. 2. de ciuit. Dei.

Et tetigit alicubi Plinius 25. ſed & deriſos à Xenocrate Phyſico recitat Alexander ab Alexandro 26. quod vt aiebat, non eſſet lugendum, ſi Deos eſſe crederent, quibus ſacra faciebant: aut non ſacrificandum, ſi homines. Quæ & Labeonis Antiſtij ſententia fuit: numina bona (inquit D. Auguſtinus 27. à malis cultus diuerſitate diſtinguentis quod hi cædibus, ac ſupplicijs, illi lætis obſequijs (qualia ſunt conuiuia, ac lectiſternia) propitiari velint. Quod ego ſic dictum velim, non vt Chriſti regnum in delitijs, ac voluptate ſtatuere me quiſquam putet, qui ſciam eius militiæ certiſſimam teſſeram eſſe crucem: ſed vt intelligant homines, non eſſe ex iſtiuſmodi lanienis, ac cruciamentis omnino æſtimandam pietatem; vti eorum plerique nunc facere ſolent: Et Diabolus ipſe non alia re frequentius ſcenam ſuam inſtruit. Nimirum quia Chtiſtianos videt ſe ieiunio, vigilijs, ſolitudine, laboribus macerare, ac conficere, dum carnem ſuam ſubigunt, dum admiſſorum pœnas volentes luunt, dum ſe ad preces, ſanctaſq́ue meditationes comparant, atque inſtruunt. Quod is ſæpè exemplum per ſummam malitiam accipit, augetque adeò effero illo laniatu: quaſi tanto magis colatur pietas, quanto in corpus ſæuiatur acerbius, atque inhumanius, vt eſt eius ars, & verſutia. Veluti cùm ſanctiſſima etiam quæque immoderato, inconſultoque

vſu

vsu deprauat, fœdat, ac distorquet: nã hic alio
qui veram, synceramque Christianorum dis-
ciplinam conuellere non est animus, & siquę
Ecclesiæ iudicio comprobatur.

DAEMONVM ILLVVIEM SVMMAM *demonstrare, tum quia eorum præsentiam semper comitatur odoris fœditatem, tum quæ de vitanda munditie adeò accuratè suis præcipiunt: maximeque in manibus, quarum lauationem aiunt fascinationibus obesse: quomodoque id sit accipiendum.*

CAP. X.

BEemoth, id est animal impurum, ac spiritum immundũ passim literæ sacræ 1, appellant Diabolum. Idq; adeò nomen non modò in illum conuenire putandũ est, quòd ingenio, ac moribus sit impuris, vt eius omnes actiones, ac studia demonstrant: sed etiã quia sordibus, atque immunditia exteriore impensius delectatur. Nam & illi in cadaueribus frequens est commoratio: & si quando viuens corpus occupat, vel etiam id sibi ex aëre, cõcretisue vaporibus informat, præsentiam in eo suam semper insigni aliquo fœtore testatur: imo & in illis partibus receptum frequentius habet: quæ vti in naui sentina, corporis sordes, excrementaque accidunt. Vnde & ἐγγαστρίμυθος γυνὴ in Biblijs dicitur, quæ Pythonẽ habet in ventre, quam Gratianus in decretis ventriloquam vertit. Funera quoque illi esse solent è fimo, & ster-

1. D Gregor. in Memor. Matth ca. 12 Marc. 1. ac Iob. 40.

core, epulę è morticinis pecudibus: Ac vt est in prouerbio ὅμοιον ὑμοίου ἐφίεται, talesq́; vulgo sunt pedissequæ, quales & heroe, vt plerumq; mulieres ætatis sordib. obsoletas, fortunarumq́; tenuitate viles, ac squalidas pro ministris habet: quas præterea, quasi naturæ vitiũ minus in hoc eius desiderium expleat, edoctas habet ad sordes atque immunditiã. Hæcq́; ob id præcipua cautio est, ne manè solito aliorum hominum more manus suas abluant: quod ea res fascinationibus suis (vt ait) indubitatio occurrat: seu ab ipsis sagis proficiscatur, id est suas ipsæ lauẽt manus; vti

2. Mirecuriæ. 7. Idus Decemb. 1584. Alexia Gallæa 2. Betuncuriana, innumerę q́; aliæ, quarum nomina nunc non suppetunt, quæstoribus suis vltrò recitauerunt: seu ab

3. Mizilæij. 5. Id Non. Febru 1587. illis, quos veneficijs suis destinauerunt perdere: sicuti retulerunt Claudia Fellæa 3, Ca-

4. Harecuriæ 3 Non Februa 1587. tharina Latomia 4: quarum hæc Dominicã Durãtiam infense seruabat, quod easdẽ vnà ambirent nuptias: illa, alienissimo animo erat in Malurticam quendam, propter penè quotidianas rixas, & contentiones, vt inter vicinos assolet, neutra tamen iniuriam vlcisci fascinatione aut veneno potuit: quòd essent illi ab earum insidijs tuti isto lotarum

5. Leherij. 7. Id Apri. 1588 manuum præsidio. Sebastiana Maxentia 5, Ioanna Nigra 6, Ioanna Vlderica 7, & Frãcis-

6. Leherij. 5. Cal. April. 1588. ca Perina 8. affirmant eã lauationẽ certò proficere cõtra malas incantantiũ artes, si domo quis pedẽ efferens se pręterea in Dei tutelã,

præsi-

præsidiumquè supplicibus verbis cõmittat.
Idq́; se à Magistello suo Iolieto ita inaudiuis-
se memorat Nigra illa: dum scilicet cum illo
de hoc expostularet, quòd in Nicolai Tonsi
vxoré venena sua tam sæpè incassum sparsis-
set· quæ tamen multi alij præsentissima sen-
sissent. Hoc etiã sibi morã, impedimentũq́ue
semper attulisse Vlderica illa recitauit, quo-
ties maritum fascinatione parauisset tollere.
Parauerat autem sæpissimè, propter injucun
dissimam, ingratissimamquè lecti consuetu-
dinem. Nuper etiam Mugeta 9. iamiam in ig
nem imponenda, ac vltimùm cũ marito prã-
dens placidè eum multis audientibus mone
bat, ne insalutato numine, illotisquè manib,
manè domo pedem efferret, si se à sagarum
insidijs tutum cuperet, ac securum. Quomo-
do verò rei adeò leuis, atque exiguæ vires
tantæ esse possint, aut quare ea corporis pars
sua munditie in hoc cæteris præstet, non est
facile coniectari: Nisi si hoc impostor ille
prætextu solerter aliud tegit, perquè amba-
ges, atque inuolucra nobis suam vult senten-
tiam ostendere. Vti alibi illum fecisse obser-
uauit ex Vviero Ioan. Bodinus, eo videlicet
loco, vbi memoratur apud sagam quãdam
obnixè egisse veteres calceos diligenter vt
asseruaret, quòd eos præsidio illi futuro es-
se diceret, aduersus maleuolæ alterius sagæ
impendentes insidias. Nam dubium non
est, quin ea ratione monitam voluerit, vt
in pec-

7. Lanfraenriæ. 7 Idus Maij, 1588.
8. Baijs. 4 Non Iun. 1588.
9. Essæij. 10. Cal Iul. 1591.

in peccatorum cæno volutari perſtaret, quæ vtique homini ſunt inſtar calceorum lutoſorum. Quo ſenſu Philo Iudæus intelligendum putat, quod Deus Moſi præcipit, vt calceos ad ſe acceſſurus deponeret. Et certè

10. Orus Apollo ſacrar. ſculpturarum lib. 1.

AEgyptij 10. puritatem denotantes aquam pingebant; quòd eo elemento luſtratio, atq; expiatio optimè fieri crederetur. Et frequẽs eius vſus fuit in gentilium ſacris, ac litationibus:

11. Aeneid 7.

Tu genitor cape ſacra manu, patrioſq́ue penates: 11.
Me bello è tanto digreſſum, & cæde recenti
Attrectare nefas, donec me flumine viuo
Abluero.

Et 12.

12. Aeneid. 4.

Dic corpus properet fluuiali aſpergere lympha.

13 Aeneid. 6.

Et 13.

Corpuſq; recenti
Spargit aqua.

14. Satyrarum lib. 2.

Et apud Horatium 14. à Dijs immortalitatem poſcens ille compita circum, lautis manè ſenex manibus currebat. Heſiodus quoque in operibus, & diebus, vetat manè litari vinum Ioui, vel etiam quemquam ingredi amnem; aut fontem χερσὶν ἀνίπτοις. Thelemachus etiam Palladi apud Homerum ſupplicaturus marina aqua man⁹ abluebat. Dei item lege eiuſmodi externa per aquam munditie ſæpè in veteri teſtamento cõmẽdatur, præſertimq̀ue in manibus, vti Iudæorũ

15. Deuterõ. 21.

more frequentatum legimus 15, qui vitulam inter-

interficiẽtes super eam mactatã manus suas abluebant. Sunt enim puræ manus, quales ad Deum 16 semper tolli oportet, puri cordis indices. Et prouerbio vsurpatur, manus lauare, pro innoxium se ostendere. Quo etiã symbolo innocentiam suam Pilatus publicè testari voluit 17. Et contrà, Iudæi discipulis Christi calumniam intentarunt, quod illotis manibus ad epulas accederent. Quem nescio morem an vitãdi offendiculi causa, post eum passum Diuus Petrus 18. immutarit: nã nisi lotum raro eum accubuisse Diuus Clemens eius familiaris, & quotidianus penè cõuictor scriptum reliquit. 19

16. 1. ad Timoth. cap 2.

17. Matth. 27.

18. Matth. 15.

19. Pierius Valer. Hieroglyph. 26. cap. 33.

SORTILEGOS, QVOD OLIM PAGANA fecisse dicitur antiquitas, Dæmonibus suis annuatim quid pendere, quo vel plagarum metum, vel earum, quibus ex pacto obnoxij sunt, præstationum vacationem redimant. Tum id quod sic penditur, si animal est, vt nigri coloris planè esse oporteat.

CAP. XI.

QVemadmodum solent domini rerum suarum nexum, mancipiumquè annuis vel operarum vel pensionum præstationibus apud eos asserere, quibus illas olim vtendas, fruendasve concesserunt: ita Diabolus sedulò hoc agit, vt quæ in seruitutis, cùm eã imponeret, lege dicta sunt, ac pacto promissa, ea à suis acerbissimè vbi dies venit, exigat: maximeq; si causam habent ab alicuius

muneris excusatione: veluti cùm à nocturnis comessationibus ac tripudijs, aut re quapiam alia simili, vacationem impetrant. Quod Dominica Zabella 1. retulit solitum præsertim frequẽtari à locupletioribus: quorum permultos vidisse se ait, qui non modò Magistellorum suorum gratiam, vel etiam plagarum metum, si quid fortè minus ex earum sententia admisissent, bucculo, veruece aut re quauis alia (quod vsitatissimũ habẽt) redimerent, ac luerent: sed & istum non sistendi se condictis loco, temporeque licentiam, ac libertatem. Id confirmat Desideri Financij 2. Mandrensis spontanea de se confessio, inquientis stato anni die, qui circa ortum Caniculæ recurrebat, sero iam vesperè, ac designato super Hupellam, qui mons in Vogesis perarduus est, loco sibi necesse fuisse tale aliquid Magistello suo pendere: idq; adeò nisi planè nigrum gratum non habuisse. Quem illum colorem non nunc primùm affectare clamant omnes Historiæ: Nam & olim 3, cùm sub Mopsi nomine oracula reddebat, & per literas à Proconsule quodam Asiæ rogatus esset album, an atrum vitulum mallet sibi litari; atrum respondit. Hunc verò fuisse morem consulendorum Dæmonũ per chartas conscriptas, ceraque obsignatas istud Iuuenalis indicat:

Propter quod fas est genua incerare Deorum.

Et Diti, Dijsq; Manibus 4, nisi atras victimas cædere

1. Rogeuillæ in agro Tentrao 8863.

2. S. Deodat. pridie idus Iul. 1581.

3. Plutarch. de oracul. defectu.

cædere Pontificum quos cæca habuit antiquitas ſcita vetuere. 4. Alex. ab Alex Gen. Dier. lib 3. cap. 22.

Scabere terram

Vnguibus, & pullam diuellere mordicus agnam.

Nimirum cùm is color (vt inquiebat Pythagoras) ad mali naturam pertineat. conſentaneum eſt eius eſſe illa quæ malorum omniũ authori, atque hortatori dicantur, ac deuouentur. Beatrix Baonenſis 5, addidit ne tenuiores quidem (cuius generis ea colluuies ferè omnes habet) illarum prętationum immunes eſſe 6: ſed quemque pro ſua facultate, quod maximè in promptu habet, quaſi ſymbolum dare, ac conferre. Alios quidem gallinaceos pullos, vel gallinas ipſas: quod ſe feciſſe Deſideria Parienſis 7, & Cathelonia Vincentia 8, affirmauerunt. Alios demptos è capite ſuo crines, feſtucam, auiculas, aut leuidenſe aliquod munus, veluti è bubulo corio monetã: quæ ſi nec ſuppetit ab ipſis Dæmonibus ante accipitur: ſatiſq; eſſe (vt ſe ſæpè à ſuo Magiſtello intellexiſſe memorauit Ioannes Piſcator 9,) ſi ad id afferant mentem pronam, ac religioſam. Quod ſi quis facere recuſat, vel etiam negligit: præſto ſunt illi minæ, verbera, morbi, liberorum neces, rei familiaris damnum, ac detrimentũ aliquod inſigne. Quorum metu dici nequit, quàm prompta ſit illis in iſtiuſmodi promiſſis perſoluẽdi celeritas: adeò pauor, & formido diligentiam, ſtudiumq; excitant. Et hic quidẽ

5. Gerbeuillæi, Nonis Aug 1585.

6. Mediomonaſterij 13. Cal. Mart. 1589.

7. In Stiuenſi territorio 5. Cal De‑cemb. 1589.

8. Catharina Præuotia & Apollonia in Freiſſen. 4 Non Septemb 1589.

9. Maynerij 4. Non. Maias 1585.

iam olim veterum pectus pupugit aculeus: hæc eorum mentes contaminauit labefactauitquè persuasio, nullis etiam istiusmodi legibus, ac conditionibus antè obstrictos 10. Nam & in palatio Romæ vetus stetit ara febris: exquilijs quoque altera malæ fortunæ detestatæq;. Orbone etiam ad ædem larium Prostuertæ, Prosæ, Timoris, Palloris, Auerrunci, Robigi, noxiorumque aliorum Deorum; quos vno nomine Veioues appellare possis, celeberrima in alijs Romæ regionibus fuêre delubra: vbi ne obessent, neve incommodi aliquid offerrent, donarijs colebantur. Quæ & per Græcos, aliasquè gentes latè fusa ante fuerat superstitio. Siquidem Athenienses contumeliæ, atque impudentiæ, ne ijs afficerentur: Bœotij, Appollini Pornopioni, ne muribus prouincia infestaretur: Oetæi, Herculi Conopio, ne culicibus diuexarentur: Rhodij, Apollini Erythibio, ne rubigine segetes læderentur: Gades, Paupertati, ac Senectæ ne ea duriùs premerentur, sacra religiosissimè faciebant Atque vtinam ne ad hæc nostra tempora tam fanaticus, profanusquè dimanasset error: tanta non deprauasset cultus ritusquè diuinos dementia: sed considerarent homines (vt olim rectè monuit Cicero) ceremonias, religionesquè in Deum non metu, non pacto, non pretio tantùm; sed ea coniunctione quæ est homini cum Deo, præcipuè esse conseruan-

10. Cicero lib. 2. de legib. 1. Plinius lib. 2. cap. 7. Alexan. ab Alexan. lib. 8. cap. 13. Volater Philol. lib. 29. ea de celeb. Sacro.

seruandas sanctitate videlicet, ac pietate: quę maximè placatum Deum efficiunt, eiusq; tabernaculum cum hominibus firmant ac stabiliunt.

Compositum ius fasq; animi, sanctiq; recessus
Mentis, & incoctum generoso pectus honesto 12.

Nam sola donariorum istis neglectis, grassari ad Dei opem misericordiamque via religionis manifestum est ludibrium, 12. Pers. Satyr. 2

Hæc cedo vt admoueam templis, & farre litabo 13. 13. Hora. Car. lib. 3. Ode 23.
Immunis aram si tetigit manus:
Mollibit auersos penates
Farre pio, & saliente mica.

Vt hic omittam dicere, quod quidam nuncupatis votis à cœlitibus vulgo, & palàm, quæ cupiunt, contendunt.

Rem struere exoptas caso boue, Mercuriumq;
Arcessis fibra: da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum.

quæ timent deprecantur:

Vota metu duplicant matres, propiusq; periclo
It timor. 14. 8. Aeneid.

Imo in eos probra, contumeliasque indignabundi sæpè ingerunt, hac fiducia, quod oblatis postmodum donarijs, pacatos, facilesque eos sint habituri. Vti aliquando Italum aleatorem fecisse rumor est: qui cùm eos, quòd dãnosiore alea luderet, omnes excepto vno Diuo Antonio, maledictis incessiuisset (periculum enim nõ leue sibi esse putabat ab eius igne sacro) ac postridie eas blasphemias lui-

turus cereis candelis singulos supplex donasset, consultò Diui Antonij arã præterijsse dicitur, inquiens: Insane merito, tu nulla à me lacessitus fuisti iniuria, nullo etiam dono nunc placaberis. Verùm hîc forsan præstat tacere, quàm parum opportune Ecclesiasten agere: maximè cũ hæc satis sine præcone suã impietatẽ loquantur, ac prædicent. Hoc modo satis erit ostendisse.

Dæmonas accepto placari munere quouis,
Si deuota modo mens est, & conscia praui.

SAGAS AD SABATHARIOS SVOS conuentus auolaturas maritorum Zelotypiam fallere, illis in arctiorem somnum per incantationẽ inductis: vel etiam supposita, quæ earum speciem habeat, re aliqua.

CAP. XII.

CVm hęc scriberem, venẽre mihi in manus rerum quarundam percontationes è Forbachio (quod municipium est ditionis Lotharingicæ in Germania citeriore) è quibus, quod adhuc non feceram, didici auolaturas è lecto geniali veneficas ad conciliabula sua solere, ne quid quotidianæ, ac nocturnæ consuetudinis desideretur maritis, vel somnum per incantationem conciliare, è quo ij non possint facilè excitari: vel personas quasdam iam dormientibus adumbrare, atque adiungere, quas si contingeret interea expergisci, suas vxores esse putarent.

Bertran-

Bertranda Tonstrix 1, id se sæpè fecisse prodidit: atque ad sopiendum tali somno maritum, sæpenumero illi aurem vellicasse, dextra manu eo prius illita vnguine, quo viam ad eiusmodi conuentus affectans solebat seipsa inungere. Eller vxor Decani in Ottingen 2, infantis culcitrã: Sichen May à Speirchen, scopas supposuisse se memorauerunt, postquam essent nomen sui dæmonis præfatæ: Sicque maritis fucum sæpè fecisse. Maria 3, vxor Ioannis Sartoris in Metzer Esch, stramentorum fascem veluti vnguine infuscatum, qui, statim atque ipsa domum esset reuersa, euanesceret. Catharina Ruffa ipsum Dæmonem sua accubatione eiusmodi vices aliquando gessisse declarauit.

1. Forpachij Calend. Septem. 1587.

2. Eodem loco, & die.

3 Homburgij Nonis Iunij. 1590.

MVLTA ESSE, QVAE DAEMONES grauiter, & seuerè in sagas animaduertant: nocturnorum conuentuum desertionem, morborum se inconsultis sanationem, iniuriæ concessionem, innocentiam, contumaciam, à malè agendo dehortationem, criminis apud Iudicem agnitionem, irritam insidiarum molitionem, atque eius generis alia quamplurima: quæ vel atrocissimis verberibus illis luere, vel dãno aliquo rei propriæ grauiore pensare necesse est.

CAP. XIII.

OFfensio si quæ vnquam magna est & diuturna, certè ea est quæ ex inuidia contrahitur: cuius (vt inquit Cicero) motus lon-

tus longè omnium accerrimus est, ac pertinacissimus. Quæ si in homines conuenit ratio: quid in Satana valituram putamus, quẽ nihil æquè cruciat, ac solicitum habet, quàm quomodo feliciore conditione, quàm sua est, degentem hominem, noua semper aliqua calamitate, ac miseria afficiat, atque affligat? Vt iam mirum videri non debeat, si quos semel sibi obnoxios reddidit, atque obsequentes, tam duro habere solet imperio: tam asperè, atque inclementer tractare. Profectò hæc communis, perpetuaquè eorum omnium querela est, illum nusquam non fingere causas, dum habeat quod culpę, aut contumaciæ imputet, plectat, ac seuerissimẽ animaduertat. Et omnino nunquà cum illo, ne vnius quidem momẽti pacem conuenire, ac constare. Cuninus Gugnotius 4, se quod ad indictos conuentus nunc tardius, nunc infrequentius accessisset, non semel illi vapulasse pene ad interitum recensuit. Rursus graues luisse pœnas, quòd filiam Dominici Raij, cui venenum eius hortatu fecerat, non petita venia, ad sanitatem ausus esset reducere. Metum præterea longè maximum sibi attulisse, cùm forte ab eo per aërem deportaretur, ac supra flumen Mosellam constitissent loco, vt sibi videbatur, vorticibus admodum horrendo: Nam de deijciendo, ac mergendo non destitisse minas interponere, quoad fidem dedisset, se Desiderium Galerium

4. Aucherij 4. Non. Ianua 1585.

rium 5, quo cum inimicitias habebat, veneno sublaturum. Quod & nō multò pòst per maximas eius efflagitationes præstare coactus est. Iana Gerardina 6, Catharina Ruffa 7, & Francisca Fellæa innocentiæ suæ pœnas non semel dedisse se affirmauerunt: ac tantas (ait Nicolæa Morelia 8) vt intercepto, præ verberum atrocitate, spiritu, penè exanimaretur. Neque id mirum videri debere: ferreas enim (inquiebat) illi esse manus. quibus, ceu malleo, caput vniuscuiusque sic contundit, vt attrectantibus exossatum videri possit. Alexia Belhoria 9, & Claudius Morelius 10, se id multoties cum suo magno malo expertos fuisse conquesti sunt. Nonnunquam & in os sic vnguibus inuolat, vt id totum lacerum, ac dilaniatum sæpè relinquat: sicuti Rosa Gerardina 11, commonstratis adhuc vestigijs, Iudici fecit manifestum. Cum eadem Belhoria multis egerat Dæmon, vt coniugem suum veneno perderet. Hoc cùm ea non sustineret facere, præ amicitia; hanc ille dolens repulsam aqua intercute ipsam afflixit: ex cuius tumoribus, cùm sex integros menses laborasset, non priùs conualuit, quàm sex tarios fœditissimi humoris duodeuiginti, per imos pedes, facto vulnere eiecisset. Margaretam Luodman 12, non cessabat quoque hortari, vt vicinæ mulieris buculam, quòd eius olera depasta esset, ac tota vngulis obtriuisset, venenata potione, quam illi tunc

5. Pangæij 12. Calen. Decemb. 1584.

6. Vellæij ad Mosellam 9 Cal. Iulias. 1587.

7. Pangæij 5. Id. Nouem. 1584.

8. Serræ 14 Calen. Februa 1587.

9. Blainuillæ ad aquas Non. Febr. 1587.

10. Serræ 3. Non. Decē. 1585.

11. In agro Stiuensi: Nonis Nouembr. 1586.

12. Vergauillæ 10. Cale. Februa. 1587.

in ligneo catillo porrigebat, necaret: ſed cùm id detractaret facere, vt quæ metueret à muliere, quam alioqui perſpicaciſſimam nouerat, in facinore deprehendi: tandem vt ea ſe neceſſitate liberaret, ac aliqua ratione placatum Magiſtellum haberet, maluit vitulum, quem vnicum in ſtabulo alebat, illo ipſo veneno tollere. Proprij quoque iumenti damno, alieni, cui contra Magiſtelli mandatum pepercerat, Bertrandæ Tonſtrici 13. neceſſe fuit ſalutem luere. Apolloniam 14. Dæmon eò per ſummam importunitatem perpulerat, vt fidem daret non prius quieturam eſſe, quàm damnum aliquod ingens familiæ Eyſart municipis ſui intuliſſet: quod promiſſum cùm tamen perficere non poſſet, illius vtique conatus prohibente Deo, in cuius tutelam, præſidiumquè Eyſart ſe, ſuoſquè primo diei cuiuſquè diluculo commẽdare ſolebat: eò tandem redacta eſt, vt ſibi neceſſe eſſet decennis filiæ (huic nomen fuit Eugel) parricidio, non impleti promiſſi vexationem à Dæmone redimere. Eamdem necandæ ſobolis neceſſitatem & alius Dæmon Catharinæ Præuotiæ 15. attulit: Cùm enim eam forte libido inceſſiſſet perdendæ veneno filiolæ, quam vnicam Michaël Cocus eius vicinus ſuſtulerat, atque id & ſæpè, & fruſtra aggreſſa eſſet facere (nam eam mater quotidianis precationibus, luſtrationibuſquè contra malas incantantium artes munitam habebat)

13. Forpachij 6. Calend. Septẽ. 1587.

14. In Freiſſen. 5. Idus Auguſt. 1589.

15. In Freiſſen. 4. Non Septemb. 1589.

tandem

tandem vt hanc veluti prædæ frustrationem assiduè incusanti Dæmoni cumulatiorem etiam reponeret, quem in cunis adhuc habebat, infantem Odillum nomine immisericors mater veneno perdidit. Siquidem sagis hæc lex est perpetua, vt quod perperam in aliorum caput conantur, ac moliuntur, id in se admittere posteà cogantur: nec vnquam patitur Dæmon irrita apud eas esse sua consilia. Quod si incœptum est plurium, & contenditur in quam commune malum recidere debeat: res ad sortem reuocatur, vnaque ea cui eius luitio sortito obtigerit, pro omnibus noxam pendere cogitur: Vti à se, facinorisquè socijs aliquando vsurpatum memorat eadem Præuotia. Cùm enim (inquiebat illa) consilium vnà iniuissemus de fascinando sutoris Fressentij pecore, atque id nescio quo fato impeditæ nequiuissemus facere; patrandum nihilominus fuit aliquid, quo scilicet illi qui eam veluti prædam certus expectabat, aliqua ratione esset satisfactum. Sorte igitur experiri placuit in quam hæc faba cuderetur: ducta est: & in Agnetem Eysvvitz omnium nequissimam, flagitiosissimamquè fœminam incidit: quæ nihil facti morata atrocitatem alacri animo præsentibus socijs viginti annorum filio, Petter nomine, medicatam potionem propinauit: vnde non multo post illi totum corpus ptodigiosè distortum, deprauatum-

que fuit. Hoc nimirum faciendum erat, aut à Dæmone, qui nihil vnquã condonat, morte etiam duriora pati. Talem siquidem contumaciam impunè non tulit Balial Basolus,
16. Donibasoli ad San. Nicolaum 4. & pridiè Non. Mart. 1587.
16 Nam cùm eius mandatum de miscendo cuidam veneno, quem forte exosum habebat, neglexisset: tam duras in proprijs ædibus dedit: vt mallet (quantum inquiebat) alios similes cruciatus, si iterum essent ferendi, morte præsenti depasci. Nec tulit etiam inultum Margareta illa, de qua modo mentio est habita; quod facinoris socias esset ab incœpto dehortata, cùm forte ad stagnum Vvapenbruch conuenissent, ac de more eius aquas, perdendis arborum fructibus, exagitarent; Id verò faciebat, quòd meminisset se non semel earum pomis, & duram, & longam famem tolerasse: nam de hoc grauiter obiurgata, multis prætereà verberibus castigata parum illud consultum non multo post luit consilium.
17. Mamerij 5. Non. Ianu. 1586.
Ioanna à Banno 17, cùm testium authoritate obruta, tormentorumquè, quæ offerebantur, metu permota, Iudici omnes suas noxas, maleficiaquè patefecisset, ac præterea eo verbis præeunte Dæmonem, cui se ipsa addixerat, perpetuum facessere iussisset, non multo pòst solam in carcere repertam sic is pugnis, calcibusquè conscidit, vt illum sibi postremum diem iam esse putaret. Sed commodùm interuenientes custodiæ impedimento fuerunt,

ne suam

ne suam ille immanitatem, ac sæuitiam longiùs exerceret. Certè illi totum tergum recentibus verberum vestigijs adhuc fœdum erat, cùm hæc Quæstori denarraret. Keluers Otilla 18. ob eandem agniti criminis causam tam duras Magistello suo in carcere dedit, vt ab ea editus præ intolerabili plagarum dolore clamor à Castellani domesticis longissimè etiam exaudiretur. Ecce vt inclementissima, iniustissimaque semper est apud Diabolum seruitus, ijs etiam, qui se totos ad eius arbitrium comparauerunt: cùm contra Christus iugum suum suaue, onusque leue vbique prædicet, vltroq; hortetur ad illud subeundum, qui animabus suis requiem quærunt. Et certè contrariorum institutorum, ac disciplinarum fines, atque euentus decet esse contrarios. Lex Christi suprema, est charitas ex fide, nullamque postquam nos in suam Ecclesiam constituit, ea sanctiorem edixit, atque irrogauit. Mandatum nouum do vobis (inquit 19) vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Rursus, 20 in hoc cognoscent omnes, quod mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Hæc præcepta nullam in exequendo habent difficultatem, plena sunt amoris, deliciarum, atque oblectationis. Si minus est ijs obsecundatum, non illico Deus iram in contumaces euomit: sed lentus est ad pœnam, eique etiam inuitus accingitur. Ac si

18. Fressenij 8. Id Aug. 1590.

19. Ioan. 13. vers. 37.

20. Ioan. 35. vers. 35.

quando tamen irroganda venit, moderata est, & semper salutaris: paterna, non dominica: punientis amorem, non vlciscentis, odium concilians. Diaboli contrà præcepta, ac monita quotidiana sunt de simultatibus, insidijs, crudelitate, cædibus, damnis, atque iniurijs 21. Siquidem ipse ab initio homicida est, calumniator, prædator, vastator, insidiator, vexator, carnifex: Imo nihil adeò obnixè satagit, quàm vt suos, vti se, habeat in aliena calamitate, ac miseria assiduè occupatos. Si imperata abnuunt ac detrectant hoc, vt iam dictum est, illis superest, vt sæuissimis vel ad necem contundantur verberibus: sin exequũtur, hoc quoq; sequitur, vt ipsi se continuis mœrorib. atq; angoribus miserè implicent: veluti qui rerũ truci um, acerbarumque spectaculis, necessitate officij coacti contra innatam clementiam, intersunt. Tum misericordia, quám primum innata humanitas etiamnum ingerit, deprehensionis metus, ac ex peccatorum conscientia timor nunquam pacatam, tranquillamque illis mentem esse sinunt: sed illos vndique premunt angustiæ, mala vrgẽt, sequuntur miseriæ, ac calamitates.

21 Ioan. 8. Apocal. 12.

VERAM, ET PRAESENTEM SAGArũ ad nocturnas suas Synagogas sæpè esse profectionem, nonnunquam etiam vanam, & per insomnium tantum conceptam, ac meditatam; recteq; sentire, qui

vtrum-

vtrumque defendunt. Tum vt diuersæ sint eius profectionis rationes, quibusve noctibus sæpius fiant in Lotharingia.

CAP. XIV.

RES eſt controuerſa, & plena diſſenſionis, inter eos, qui hæc ſagarum tractant portenta: eę ne reuera ad illos, quos ſic iactant Dæmonũ conuentus auolent, ac prę- ſentes ijs adſint; an tantùm occupata præſtigijs phantaſia, atque,) vt euenire ſolet, vbi

Exercent vanas nocturna inſomnia mentes)

adeſſe ſibi videantur. Et habet ea cõcertatio in vtramque partem exempla, rationeſque, quibus contrariæ ſententiæ probabiliter defendantur. Nam & certis authoribus 1. compertum habemus extitiſſe: quæ cùm domi, imò in eodem cum marito cubili, manifeſtè pernoctaſſent: recenſerẽt tamen poſtero manè, ac confidenter dicerẽt multa ad eiuſmodi conuentus pertinentia, quibus ſe ſuperiore nocte interfuiſſe affirmarẽt. Alias item 2. (cùm eas neceſſarij, ac propinqui, quibus eius rei ex rumore iniecta erat ſuſpicio, totas noctes conſultò vnà cum vicinia obſeruaſſent) viſas quidem inter dormiendum cõmoueri vehementiùs, quaſi qui ingenti aliquo dolore cõflictantur; vel etiam in ſedili, aut alia quapiã re equitare, vti qui viã admotis calcaribus accelerant: cæterũ non egredi domo; ſed tantũ experrectas laſſitudinẽ ꝑ ſe ferre;

1. Fr. à Turella, & Io. Bodinus in Dęmonomania.

2. Olaus Magnus in Hiſtoria de gent. Septentr.

ferre: veluti qui peregre redeunt: ac miranda quæ sibi fecisse videbantur narrare: imò & illis irasci, ac succensere, qui fidem ijs non adhiberent. Quæ res multos impulit, vt crederent hæc mera esse somniorum visa quæ Dæmon in eorum animos immitteret, quos laqueis suis irretiuisset. Habetque ea opinio astipulatores magni nominis non paucos: nec vsqueadeo ab ea dissentientem Diuum Hieronymum 3. qui & Hebræi cuiusdam suæ ætatis sententiam in argumentum profert eleuantis, sed indignè, authoritatem historiæ Abacuc ea solùm causa quòd Prophetæ gestationem, transuectionemque per aëra, præter à natura constitutum ordinem cõtineat. Contrà non desunt & laudati authores 4. qui exemplis, rationibusque defendãt eiusdem rei veritatem: Auditos enim qui eodem cum Strigibus vnguento perfricti, ac delibuti momento ad eiusmodi cœtus, vnà cum ijs transferrentur: Vnde tamen redeuntibus emetienda esset via multorum dierũ; cessante videlicet carmine, & quod ait Apuleius 5, cæca numinum coactorum violentia. Auditos etiam 6. qui eò pedites profecti vnà cum liberis, quos animus erat in solenni cõuentu deuouere, domum postea à Dæmone per aëra essent deportati. Hocque multorũ verbis, ac testimonio constitisse, qui abeuntes in via essent allocuti, & multa nocte redeuntes offendissent attonitos, ac perplexè respon-

3. In prologo in Daniel.

4. Apuleius, Vldericus Molitor, & Ioan Bodinus.

5. Lib. 3. de Asino aureo.

6. Nicolæ Stephana Dom. Martini, mense Dec. 1587.

respondentes. Tum in ipso conuentu collocutiones, quas deinde diuersi totidem verbis recenserent, qui interfuerant: laruarum, corticum, ac reticulorum, quæ quisque celãdæ, tegendæque præsentiæ, vultui obduxisset: craterum 7, vestium, ac supellectilis, quæ vsui fuisset agnitiones: exauditi strepitus, ac clamores ab illis, qui armenta, pecorumque greges in propinquo custodiebant: suppositæ personæ, quæ absentium vxorum loco maritis accubarent: ac adeò tam multorum, qui in pestilentem eam societatem sunt asciti, consentiens, ac conspirans de ijs omnibus oratio, ac testimonium: è quibus id quod sequitur, quia maximè proprium ad eam rem visum est, paulo amplioribus verbis placuit hîc commemorare. Lutzeij (qui vicus non ignobilis est in radicibus Vogesi montis) Maio mense anni M.C.LXXXIX. Paganalia à vicarijs celebrabantur. Ex eo viro Claudius Chotæus in vicinũ, cui nomen est Vvisembach, appetente nocte, redibat. Iamque eius montis, qui inter vtrumque vicum assurgit, bonam partem conscenderat, cùm subito turbine correptus stetit, circunspectans attonitus, nuncubi rei adeò insolentis causa aliqua appareret. Nam cæterà tranquillissimus, quietissimusque aër erat. Aduertit in secessu quodam (cum accolæ crepidinem Moreliam appellant) laruatas mulieres sex, instructam multò auro, atque argento mensam, quam-

7. Cap. 47. legis salic. Et Ioachi. Camer. in lib. de nat. Dæmo.

quamdam ſaltando circumeuntes: perindeque ſua iactantes capita, ac qui intemperijs agitantur: tum ijs aſtantem in nigro tauro hominem, qui eas vti otioſus aliquis in triuio ſpectabat. Ibi igitur conſtitit, tantiſperdum ſe colligit, ac rem totam certiùs oculis agnoſcit. Quod dum facit, momento turba illa diſparuit, ac ſe ex eius aſpectu ſubduxit. Amoto igitur eo metu ſe denuò viæ cõmittit. Ac iam montis verticem ſuperauerat, cùm ecce eum mulieres illæ à tergo inſequuntur, capita ſua vt antea iactantes, atque altum, ceu ex compoſito, ſilentium tenentes. Præibat homo atra facie, manibuſque in harpaginis ſpeciem incuruis: quas etiam parabat illi in frontem immittere, niſi obſtitiſſet, diſtricto, atque oppoſito enſe; ſiquidem hoc facto inſultare deſtitit, quaſi de vita metuens, atque euanuit. In quo ſubit Platonis, Pſelli, & quorundam Academicorum commentum aſſerentium Dæmones minas, verbera, ſectiones, vulnera & timere, & pati, de quo nos alibi. Oſtendunt ſe nihilominus iterum mulieres illæ, vnaque cum iis homo, quem modo dixi tauri ſeſſorem, chorearũque ſpectatorem: ad quem, iam factus confidentior Chotæius acceſſit propius, atque infit. Hem túne hic es mi Deſideri Gaxete (id enim ei erat nomen) obſecro, ſi quid potes ſerua me: nam Pol fidem meã tibi aſtringo, me nihil eorum, quæ vidi equidem pa-

làm

palàm esse facturum: Vixque hæc dixerat cùm turbo illum, ceu nebula, inuoluit denuò, sed eo demum euolutus, & liberatus, solum se in solo, ac longè à via dissito loco reperit: quàm tamen vestigando ad extremum nactus quàm festinātissimè potuit domum se recepit. Triduo post id testimoniū ad aliud rursum à Iudice quæstionis vocatus, hoc ex abundanti superioribus addidit: recordari se cùm propius ad mensam accessisset, visurus & quibus epulis esset instructa, Dęmonem sibi è vestigio in os vnguibus inuolasse: ac dum se contrà ferro defenderet, inter hæc vehementiori vento iterum sublatum, atque ad Combrimontis cataractas, qui locus à priore non minus ducētos passus aberat, fuisse deportatum. Quod ne quis deliramentum esse putet hominis nō sobrij, & noctis, locique solitudine tum forte exterriti: id etiam Barbelina Gaxeta 8. è mulieribus illis vna superiore mense totidem fere verbis apud quæsitorem recitauerat: hoc adijciens, tritici heminas duas, caseosque bubulos totitem Chotæio illi à Desiderio Gaxeto, eiusque vxore dono datos quo cælatum haberet, quod sic viderat. Qua de re corā cōpositi conuenerunt per omnia: extra hoc vnum quod Barbelina diceret nō esse in Chotæium à Dæmone intentatas manus, quia sic se mensę propinquum intulisset, vt is elogio suo mentitus fuerat, sed quod aureum

8. Sandeodati II. Calen. Iun. 1589.

craterem

craterem ab ea furto tollere parauerat. Aliud ſequitur eiuſdem generis: Ioannem ab Hembach vixdum ex ephebis egreſſum venefica mater ſecum ad nocturnos Dæmonũ conuentus deduxerat: ac quod tibijs ſciret ijs illum canere iuſſerat: atque in proximam arborem, quo clariùs exaudiretur, inſcendere: quod dum facit, ac ſaltantium choræas oculis otioſus colluſtrat, forte rei inſolentiam admiratus (nam præpoſtera, ridiculaque illic erãt omnia) Deus bone (inquit) vnde iſthæc nobis tam ſtulta, amenſque turba. Vixque hoc dixerat, cùm in terram prolapſus, altero humero debilitatum ſe, ac cùm aſtantiũ opem inclamaret, ſolũ reperit. Quod cũ palã prædicaſſet, & variè de eo ſentiretur alijs viſum, alijs rem geſtam eſſe contendentibus, ſecuta eſt poſt modum, quæ eam dubitationem tolleret, occaſio. Nam Catharina

9. In Freiſſem 4. Non. Sep. 1589. Præuotia 9. earum vna quæ choros illos agitauerant, ob ſortilegij ſuſpitionem non multo poſt comprehenſa, rem omnem, vti ſuprà memorata eſt adhuc eius rumoris, quod Hembachius diſſeminauerat, ignara, & nulla interrogatione, præeunte, patefecit.

10. In Vverden Stam 8. & 7. Id. Auguſt. 1590. 11. Duſæ 3. Nõ. Dec. 1590. Keluers Otilla 10. & Eyſartz Anguel 11. proximè ſequenti anno veneficij damnatę idem quoque diuerſæ affirmauerunt: locum præterea illa, vbi id eueniſſet ſuo, quo id teſtatius fieret, nomine Mayebuch appellans. Quod ſequitur non minus proprium eſt

huius

est huius argumenti. Rediens Nicolęa Lang-Bernhard è moletrina Guermingensi Assehunturiam ante 8. Cal. Augusti An. M.D.XC. ac iter secundum sepem syluestrem aperto meridie faciens, aduertit in aruo finitimo chorum in orbem saltantium, tum virorum, tum mulierum: Verùm quod præter solitum aliorum hominum morem auersi, tergaque ostendentes id faciebant, attentiùs eos aspiciens vidit præterea qui caprinis bubulisque pedibus deformes vnà intermixti saltatorium illum orbem versarent. Tum pene metu emortua Iesu auxiliare nomen (vti quibus sinistri, inauspicatique aliquid imminet) inclamare cœpit, ac rogare suppliciter, vt ad suos modo salua, incolumisque redire posset. Illico euanescere oẽs, qui tripudiabant; ac desinere videri: præterquam vnam Petter Groß-Petter nomine, cui ocyus in aërem sublato elabi interea, atque excidere visum est penicillum, quali furnarij consueuerũt furni sui aream, priusquam panem in eum condant, extergere. Inter hæc vehementiori illa quoque correpta vento vix anhelitum ducere, ac spiritum trahere: tum etiam domum reuersa triduum integrum ex valetudine decumbere. Cuius rei fama cum ipsa, eiusque propinquis spargente vniuersum pagum iam peragrasset: Petter ille nẽ videretur eius dissimulatione tantùm crimẽ agnoscere, ac fateri: primùm quidem apud

Iudicem iniuriarum ferocius agere: Sed tandem veritus ne non succedente lite, quod iam in procliui esse videbatur, maius ipsi sibi crearet periculum, eam consulto deseruit: Quæ res multo etiam magis eius facti suspitionem auxit, æstimantibus multis malæ mentis conscientia illum eam, quamprimùm in animum adeò auidè reuocauerat, iniuriam mussitare. Ergo Iudex in eius vitã, moresque tanto diligentiùs inquirere: Ac cũ certis indicijs rem non esse vanam comperisset, comprehendere: tum ad criminis non adeò inuitam confessionem adducere: tandem & alios, qui cum illi eius sceleris societas fuerat, coarguere, ac iam manifestos facere. Inter quos fuêre Barbelia Ioannis La-
12. tomi vxor 12. & Mayetta Laurentij Super
Dusę 6. Cal. Febru. 1591. maioris item vxor 13. quæ diuersæ, totidem
13. tamen verbis, illud de saltato à se auersis,
Dusæ 14. Cal Mart. 1591. vnà cum intermedijs cornupedibus choro proditum à conscio Petter indicium verùm esse agnouerunt. Accessit & earum con-
14. fessioni tertius Ioannes Michaël 14. armen-
Dusæ 15. Cal Mart. 1591. tarius, hoc etiam ad maiorem eius rei fidem addens, se interea, dum hæc fierent, tibicinis functum fuisse officio, pedum quoddam forte oblatum ori admouendo, ac micantes ei digitos, vti cùm ad numerum veræ inflantur tibiæ, adducendo. Ac cùm Nicolæa illa (vti dictum est) Iesum tremebunda inuocasset, seque præterea crucis signo muni-

muniuisset, è quercus altiore ramo, cui tum insidebat, præcipitem decidisse: demum turbine inuolutũ, ac in pratum nomine Vveiller in quo pascentem gregem paulo antè reliquerat, deportatũ fuisse. Eius rei grauissimum, firmissimumque argumentum denique hoc fuit, quòd locus, vbi sic in orbem agitatæ fuerant choræ illæ, postridie, quemadmodum Nicolæa antè monuerat, apparuit circo impressus, qualem habent hippodromi, vbi in gyrum aguntur equi: sed & interstinctus vngularum caprinarum bubularumque recentibus vestigijs. Quæ & perstiterunt videri dum aratro denuo proscissum, subactumque aruum illud bruma sequente fuit. Testimonium dixêre Nickel Clein, Desiderius Veruex, Gaspar Sutor, & quotquot in rem præsentem maturè ducti de ea post à Iudice sunt interrogati. Ecce rem gestam, non somnio visam, oculis ipsis perceptam, non auditu intellectam, diuersorum consentientibus verbis affirmatam, non vnius excogitata, fictaq; oratione euulgatam. Cui si quis paruam fidem habeat, nihil equidem moror, quominus in contraria opinione hæreat: modò sciat me nihil hîc fingere, ac comminisci; sed potius huius argumenti exempla plurima omittere, quæ neglecta cùm a me legerentur, in veneficorum quæstionibus capitalibus intercepit obliuio. Vicissim etiam eorum sententię

non accedam inuitus, qui hæc quandoque per insomnia videri putant. Quod & Catharina Præuotia 15 diserta sua assertione testatũ
15. In Freissen. 4. Non. Septem. 1589
non ita pridem reliquit, inquiens nonnunquam præsentes, ac vigilantes sagas in eiusmodi conuentibus adesset sæpè etiam dormientes inani, vanaque imaginatione tantùm eos agitare: Nam Dæmonibus æquè promptum est & vigilantes, quo volunt, transportare: & dormientibus, ac intereà
16. In definit. Med.
(vt Galeni verbis vtar 16.) in ὀλιγοχρόνιον μανίαν inductis istiusmodi visa offerre, atque obijcere: sed non ego credulus illis qui ἐκστάσεις, animique emotiones atque abstractiones à corpore in hoc negotio interponunt. Neque enim eas rectè defendi posse puto: maximè, si quæ dicuntur Dæmonum
17. II. ad Cor. ca. 12. ver. 3.
ministerio, atque opera fieri: cùm etiam D. Paulus raptum suum ad tertium cælũ prædicans ingenuè fateatur, nescire se in corpore, an extra corpus raptus sit: Deum enim
18. Matth. 17.
solum id nosse. Et Petrus 18. legatur sic claritate transfigurantis se domini vna cùm reliquis duobus discipulis oppressus ac ἐκστάσει obstupefactus, vt nesciret quid diceret,
19. Lib. 7. ca. 52.
aut vbinam esset. Plinius 19. quoque (iuuat enim & hic paganorum authoritatem laudare) postquam ex veterum exemplis retulit Hermotimi Clazomenij animam relicto corpore errare solitam, vagamque è longinquo multa enuntiare, quæ nisi à præsenti

nosci

noſci non poſſent. Ariſtæi etiam viſam euolantem ex ore in Proconneſo corui effigie, hoc totum tandem fabuloſitatem appellat. Res eſt ardua, & ſupra omnem omnium hominum captum euagantem extra corpus animam, ac poſtmodum in id, ceu poſtliminio, redeuntem conſtituere: Nam niſi morte eam compaginem diſſolui poſſe, rurſuſque diſſolutam ante ſupremi Iudicij diem non coalituram piè, ac Chriſtianè credimus. Porrò ſi quid ſomno etiam ferreo excitæ, ac ſolutæ ſagæ nuntiant ſe vidiſſe, quod locorum, vbi geſta narrantur, longinquitas cum ſomni breuitate comparata, arguat nō aliter, quā leuiſſima aliqua peregrinatione, qualis ſolet eſſe animi, luſtrari quiuiſſe: non ſtatim ſequitur, animum relicto corpore illuc peruaſiſſe: nam ea res incolumi, atque integro homine neutiquam accidere poteſt: ſed verò ſimilius eſt in eiuſmodi ſomno, qui ſic animæ extinctæ ſpeciem præbet, penitus delituiſſe animam perinde, atque in ijs, qui apoplexia, morbo comitiali, aut vteri ſtrangulatione ſuffocantur: interimque Dæmones, quibus eſt incomparabilis velocitas (Natura enim incorporea, inquit Iamblicus 20. ſubito, vbicunque vult, adeſt, nullo alicubi prohibente) eam imbuiſſe, atque informaſſe illorum omnium notitia, quæ è procul remotis prouincijs, ac regionibus ſumma celeritate conquiſiuerūt: vti eorum opticorum

20. De myſterijs Ægypt. cap. de intellectu, & anima.

21. Arist. in lib. de sensib & ijs, quæ sensu perci.

non omnino absurda sentẽtia est 21. qui non immissione radiorum; sed admissione imaginum, vt in speculo euenit, res oculis percipi ac deinde animo communicari volunt: Nam certè Dæmones se sæpè in hominum mentes insinuare, ac, quas volunt notiones, sinente Deo, in ijs imprimere, ac quasi consignare notius est, quàm vt pluribus ostendi oporteat. Et Cardanus 22. cui hæreditaria fuit eiusmodi cum Dæmonibus consuetudo, non negat lamias inter dormiendum putare se varias, ac longinquas regiones peragrare, atque in ijs reges, theatra, choræas, viridaria, fontes, viuaria, aliasque res amœnissimas videre: imò & venustissimos adolescentes, propter quos dormiant, ac quibuscum vnà se oblectent. Tantùm ne se ipse suo prodat indicio, ac sortilegij alliget ad naturales causas, victusque rationem ea reuocat: quod videlicet castaneis, fabis, caulibus, opio, cepis, & phaseolis vesci soleant: quæ ridicula ratio est, cùm nec solæ, nec semper ea esca vtantur: Hæc etiam forte causa est, quòd parùm sibi constans addit statim putare se eiusmodi visis sortilegij aliquid subesse: Sed, vt ad intermissum de nocturnis illis conuentibus sermonẽ redeam, iuuat, quo magis eorum veritatẽ adiuuẽ, modum quoque, & viam, qua ad illos properatur, exponere. Ac primùm vulgatissima ea ab omnibus perhibetur, quę per camini vaporarium esse

22. Lib. 18. de subtil.

consueuit. Contra quam si quis spatiorũ iniquitatem, atq; angustias obijciat, aut alias etiam naturæ difficultates opponat: sciat eas pridem ex istius Dæmonolatreiæ, quę monstrosa, portentosaque omnia habet, finibus iussas esse excedere. Quamquam & hoc inde defendi possit, quod angulis quadratis structa vaporaria passim habent casæ rusticorũ, è quibus ea ferè existit colluuies: Alexia Violæa 23. Ianna à Banno 24. Claudia Fellæa 25. Dominicus Petronius 26. ac plerique omnes 27. eius flagitij comperti id spontaneis, ac disertis suis confessionibus testatum reliquerunt. Addit Nicolęa Ganatia 28. pro more habuisse, dum sic se ad eam viam instrueret, pedem alterum in cremathram tollere, postquã eam inũxisset, quo seipsam ante illeuerat, vnguine. Franciscus Fellæus 29. non cremathræ, sed extremis, ac supinis scoparum virgis itidem inunctis, atque oblitis consueuisse pedem sinistrum imponere. Alios alij quoq; perhibent modos ad eos conuentus auolandi. Margareta Doliaria se in colo, vel arundine equitantem sæpè illuc perlatam fuisse, postquam verba quædã ad eam rem propria esset præfata. Alexia Bernarda 30. se sui: Hennezel Erricus 31. patrem tauro ingenti, ac valido, matrẽ verò baculo bifurco, quali equis substerni solet; se autem arundini impositos, vnà semper eò peruolasse. Ianna Gransanetæa Montenaiensis 32.

23. In agro Tullæo 1583.

42. Manerij 3. Non. Iulias 1585.

25. Mazilæij 5. Id. Nou. 1585

26. Giruncuriæ mense Octo. 1585.

27. Mainerij 8. Id. Iul. 1585.

28. Mazelæi 14. Cale. Ianu. 1584.

29. Vergauillæ 14. Cal. Ian. 1586.

30. In Guermingen 8. Cal. Febr 1590.

31. Verganillæ mense Iul. 1586.

32. Condæij mense Iulio 1582. quoties eam viam affectabat, præsto ante fores affuisse canem atrum, atque horridum, in quem, seu bene domitum equum, intrepidè insiliret, vectionisque pretium fuisse, cùm desilijsset, ab eo vicissim inscendi, ac comprimi: cùm se tamen in non illaudatæ (vt sibi videbatur) formæ adolescentem ante im-

33. Pangæij an. 1574. mutasset. Erricus Carmucius 33. Dœmonem ceu portitorem aliquem consueuisse singulos vltra fluuium, si in quem fortè incideret, transmittere Quod autem viæ vel ante fuerat, vel etiam post erat reliquum, coactos semper fuisse pedibus conficere. Barbelina

34. Plainuillæ ad aquas Id Ian. 1587. Rayel 34. Franciscus Fellæus 35. atque alij nō pauci persæpè se itinere pedestri eò esse

35. Mazilæij in agro Pangęo 14. Cal. Ian. 1588. profectos: præsertim cùm in propinquo aliquo loco cœtus erat indictus, aut etiam si reperiebant, qui cum se vnà in viam darent. Siquidem comes, aiunt, in itinere pro vehiculo est. Quibus omnibus & hoc obiter non erit absurdum adijcere, quod de die, quo sic

36. Gerbeuillæi Non. Maij 1585. vnà conueniunt, ab illis vulgò dicitur. Ioannes Piscator, Coleta eius vxor 36. Marga-

37. Roncæij ad D. Clemen. Cale. Decē. 1586. reta VVarina 37. Nicolæa Ganatia 38. Claudia Morelia 39. & vno nomine omnes, quorum quæstiones capitales hactenus in Lotharingia expendere licuit, non alijs nocti-

38. Maynerij 8. Id. Iul. 1587. bus, quàm quæ proximè præcedunt diem vel Iouis, vel Dominicum eiusmodi con-

39. Serræ 3. Nō. Dece. 1586. uentus agitari autumāt. Causam adhuc ab illis scire nō cōtigit: Hoc tamē inde esse suspi-

cor,

cor, quòd aliæ alibi tempestates occupatos Dæmones habent: Neque enim (vt inquit D. Basilius 40.) eodem temporis momento in diuersis locis esse queunt: Nam & qui res sagarum in alijs regionibus gestas scripserunt, alias illis noctes, quàm quæ modò dicta sunt in eam rem impendi aiunt: Vt probabile sit eiusmodi vices, & tempora pro locorum interuallis, ac intercapedinibus variare, & mutari. Dij (inquit Apollonius 41.) id est (vt interpretor) Dæmones non semper in eodem permanent loco: sed nunc ad AEthiopes, nunc ad Athum, nũc ad Olympum proficiscuntur. Sed hæc in coniectura magis posita sunt. Hoc modò restat videre, an etiam certa, ac præstituta sit hora aliqua nocturnis illis conuentibus ac Synagogis: Et ex tot quidem reorum, quas vidi, percontationib. duo tantùm Ioannes à Villa 42. & Agathina Francisci Sartoris vxor eius 43. rei me adhuc commonefecerũt, affirmitantes eam tempestatem quæ vna, atque altera hora mediam noctem præcedit, apprimè idoneam esse atque opportunam, non modò illis conuentibus, sed & quibuscumque alijs Dæmonum terriculis, ludibrijs, occursationibus, strepitibus: quæ sequitur nõ item ijs esse obnoxiã. Causam non addiderũt illi: nec ego eam hic ariolabor. Vnum tamen dicam nullas in tota nocte horas suspectiores habere istius vmbrarũ apparitionis, qui earum metu aliquo

40. Homil: de Sancto Spiritu.

41. Philostratus in eius vita, Libr. 4. cap. 13.

42. Lorquini 10. Cal. Nouemb. 1590.

43. Hess. Pittelangij 12. Calc. Octo. 1590.

tentantur, actrepidant: Et ea certe non est sine ratione persuasio. Siquidem experientia docet illas præcipuè spectris, tetrisq̀ue imaginibus esse infames. Et veteres satis multi id scriptis suis testatum reliquêre, Aristomenes apud Apuleiũ 44. (nam fabulas quoque intermiscere iuuat, quę si min⁹ vera narrant, at quam maximè fieri potest, veritatem probabilitate imitãtur) à Meroë & Panthia lamijs insignibus vnà cum contubernali Socrate se appetitũ fuisse circa tertiam vigiliam recẽset. Quod ego nocte circiter media interpretor: Siquidem in ęam secũda vigilia desinit: vti vigilias earum inuentor Palamedes 45. Troiano bello primũ disposuisse fertur: Plinius Iunior 46. narrans, vti Athenodoro philosopho insultasset olim idolũ senis macie, & squalore cõfecti, addit id factum per noctis silentiũ. Et Liuius scribit supra ædem Vestæ vocem noctis silentio auditam clariorẽ humana: Inter recẽtiores quoque Alexander ab Alexandro 47. recitat terrificos laruarum tumultus in ædibus quibusdã Romę à se esse auditos, medio ferè noctis silentio. Silentium boni authores interpretantur intempestam noctem, id est (vt ait Censorinus 48.) quę mediam proximè antecedit. Profundã Plutarchus 49. & ferè mediam (quod huius argumenti proprium est) nominauit, vbi verba facit de monstrosa, horrendaq̀ue illa imagine, quæ M. Bruto ex Asia

44. Lib. 1. de Asino aureo

45. Plinius lib. 7. cap 6.

46. Libr. 7. Epistol.

47. Genial. dier. libr 5. cap 24.

48. De die natali cap. 9.

49. In Bruto.

50. Apud Philostratum lib. 4 cap. 5.

Asia exercitum traijcere volēti apparuit. Apollonius 50 vbi de vmbra Achillis à se visa refert miraculum, hanc euanuisse ait post collocutiones aliquot, quod iam cantus gallorum audiretur. Vnde infert Eusebius Cæsariensis 51. noctem intempestam, quæ certè gallicinium proximè antecedit conuenientiorem esse malo Dæmoni, ad nefarios sermones euocando. Telephion Milesius 52. Larissę cadaueri cuidā custos adhibitus contra sagarum mulierum insidias, ex ijs vnam mustellæ specie ea noctis tempestate sibi obuersatam fuisse refert. Ecce, inquit, crepusculum, & nox prouecta, & nox altior, & deinde concubia, & iam nox intempesta, mihiq; oppidò formido cumulatior quidem, cùm repente introrepens mustella contra me cōstitit, obtutumq; acerrimum in me destituit: vt tantillum animalis præ nimia sui fiducia mihi turbarit animum. Intempestam noctē Seruius 53. mediam, Macrobius 54 quam media proximè sequitur: tum enim principi tenebrarum, lupisque (vt cum Esaia loquar) vespertinis accommodatissimum tempus est rebus agēdis cum hominibus importunum atque inactuosum esse incipit. Ac vt illud Apollonij de gallorum importuno nocturnis vmbris cantu sermonem repetam, succurrit non ita pridem à me lecta in Dusanæ strigis quæstione quadam capitali de ea re narratiuncula, non vtique ab hac, in quam nunc

51. In confutatione contra Hieroclen. quarta

52. Apud Apuleium libr. 2. de Asino aureo.

53. 3. AEneid.

54 Saturnal. 1. cap. 3.

nunc dilapsi sumus, oratione admodum alie-
55. Dusæ 3. Non Decem. 1591 na: ei strigi Babillæ 55. Latomæ nomen fuit. Hæc cùm fortè à quæstore de nocturnis sagarum incœptis curiosiùs rogaretur, inter alia respondit nihil æquè illis infestum, atq; inimicum accidere posse, quàm si gallus interea, dum se ad ea parant, occineret. Idem retulerunt & Ioannes Bulmius 56. eiusq; vxor
56. Amantiæ 6. Calen. Iul. 1591. Desideria Magistellos sæpè suos, cùm dimittendę concionis tempus instaret, identidem solitos inclamare: Eia facessite properè hinc omnes; nam iam galli canere incipiũt. Quod ego sic interpretor, vltra id tempus negotiũ suum non potuisse trahere. Equidem scio
57. Lib. 10. c. 21. ex Plinio 57. AElianoquè eorum cantus leonibus, scolopendrisquè esse formidabiles. Rursus si ij sint præposteri, ac insueti de nocte præsertim, ostenta habere multa: quale
58. Philologiæ Lib. 25. etiam fuit illud, quod Volaterranus 58. in Matthæi magni Vicecomitis Mediolanensis filij natu maioris natali nocte euenisse memorat: in qua videlicet nõ cessarunt galli, vel ad tædium coccissare: vnde & Galeacio nomen illi inditum est: Et sic facundia, laudeque militari floruit (inquit Io-
59. In elogijs claro. viro. uius 59.) vt principum suæ ætatis famam vel clarissimam facilè obscuraret: Cuius rei προγνωστικὸν in eo cantu fuisse non magis disputo, quàm illud de ἀντιπαθείᾳ gallorum cum leonibus, & scolopendris: sed hoc defendo non tam vocem (nam eam nihilo immaniorem,

niorem, efficacioremue habent galli, quàm aliæ alites pleræque) sagarum morari maleficia, quam noctis ijs inimicam tempestatem, qua illi vocem frequētius exercent: vnde & mensi dicatos à veteribus aiunt 60, vti horarum nocturnarum nuntios, ac partitores. 60. Eras. Chil. 1. centu. 1.

FREQVENTES EX OMNI GENERE HOmines ad nocturnos Dæmonum cœtus conuenire: sed maiori ex parte fœminas, vt est is sexus prauis consilijs magis obnoxius.

CAP. XV.

IAcobus Meyerus 1. non indiligens annalium scriptor refert Attrebati sub Philippo Burgundione extitisse, qui sortilegij manifesti, ac de conscijs interrogati dicerent ex omni ordine, statuque mortalium viros, mulieresque in suum numerum cōuenisse. Triscala quidam nomine (vt Io. Bodinus in Dæmonomania scripsit) eorum, quos in Gallia nouerat hac sortilegij labe infectos, multa millia Regi Carolo IX. indicauit. In Lotharingia memini intra annos sedecim, à quibus rerum capitalium iudicia exerceo, non minus octingentos eius criminis manifestò compertos, Duumuiratus nostri sententia capitis esse damnatos: præter totidem ferè alios, qui vel fuga, vel tormentorum pertinaci tolerantia vitæ suæ consuluerunt. Nam sicubi fallax est, & lubrica quæstio, certè quæstorum in hoc criminis genere ex-

1. Anna. Fland. Lib. 16.

pectatio-

ctationem vt plerumque eludit, ac frustratur: quod & suo loco plenius dicemus. Omnes autem, quotquot in hoc maleficio deprehenduntur, vno ore frequentiam maximam eiusmodi conuentuum prædicant, Ianna à
2. Maynetij 3. Non. Iun. 1585. Banno 2. & Nicolæa Ganatia 3. tantam eam extitisse, quoties illis interfuére, affirmauerunt, vt non parum illas humanæ conditionis
3. Maynetij 8. Id. Iul 1585. misereſceret, cui tot hostes, ac insidiatores superesse viderent: valdeque mirum esse, quod ab eis mortales pluribus incommodis
4. Vellæij ad Mosellam 5. Cal. Iul. 1587. non afficerentur. Catharina Ruffa 4. non minus quàm quingentos à se visos ea nocte, qua primum in eorum numerum est allecta. Bar-
5. Blainuillæ ad aquas Id Iauua. 1587. belina Rayel 5. illic viros à fœminis longè numero superari, vt Dæmoni multò procliuius est ei sexui fallaciam intendere. Quod & Torquemadius in Hexamerone suo obseruauit. Certè multo plura in fœmina exempla edi memini, quàm in viros. Nec adeò est sine ratione, quod hæc hominum colluuies frequentius in genere effertur fœminino γύναι φαρμακίς, sagæ, veratrices, lamiæ, striges, & Longobardis, masſæ. Scilicet in re denominanda numerum, & frequentiam par
6 In declamationibus. est præcipuas partes obtinere. Fabius 6. veneficium in fœmina facilius credi. Plinius 7.
7. Lib. 25. ca. 11 fœminarum scientiam in veneficio præualere dixerunt.

INSVAVES, ATQVE ILLIBERALES IN comeſſationibus Sagarũ apponi cibos, & qui prætereà fa-

tea famem nihil depellant: Quæ res multis non iniuria opinionem attulit merum id esse visum, & fantasma: Quod tamen non est perpetuò verum: Nam & aliquando humanis, morticinis, ac aliis id genus insuetis carnibus verè vescuntur: at sine sale, ac pane. Ac quid causæ sit, quod se ab iis duobus præcipuè abstineant, probabiliter disputatur.

CAP. XVI.

QVæ res celebrandorum conuentuum occasionem maximam hominib. præbent, comessationes, venereæ libidines, ac tripudia, eas omnes Dæmō studiosè adhibet, suos vt habeat apud se & frequentiores, & assiduiores. Tum enim euenit, vt postquam eos tali lenocinio deliniuit, faciliùs præcipites agat ad ea etiam scelera, quæ antè exhorruissent, vt mirus est impellendi artifex, si quem fortè in lubrico constitutum nanciscitur. Quemadmodum autem stupris, saltationibusquè illos exerceat, pòst dicetur. Nunc, vt conuiuas accipiat tam lepidus, & bellus cōuiuator, operæpretium est videre. Ac primùm in confesso est omnibus, quos sic sua dignatur mēsa, adeò omnes eius epulas sordere, siue earum apparatus oculis, siue odor narib. percipiatur, vt vel famelico, ac latranti stomacho facilè nauseam parere possint. Barbelina illa 1. de qua proximè mentio est habita, & Sybilla Morelia cibos illic aiunt apponi omnium generum, sed adeò viles, il- libera-

1. Serræ 19. Cal. sept. 1586.

2. Serræ 14. Calend. Februar. 1587. liberales, ac malè conditos, vt vix sint vescendo. Nicolaus Morelius 2. ita tristem, astrictum, atque amarum esse illis gustum, vt sumptos confestim præ molestia sibi necesse fuerit expuere. Quod pessimus Dæmon videns, adeò indignè ferebat, vt vix manus abstineret. Vinum prætereà instar atri, atque insynceri sanguinis in sordido aliquo simpulo epulonibus solitum propinari. Salome 3. Dominicus Petronius 4. Catharina Ruffa 5. Anna Morelia 6. Iacobeta VVeher 7. Anna Richemontana 8. Stephaneta Mercatrix 9. ac plerique omnes eius farinæ nullarum ferè rerum copiam illic deesse, præterquàm salis, & panis: cęteraque adijciale conuiuium dici posse Et certè temerè non est, quod illis sic veluti cõsulto deficiuntur, ac subesse causam oportet, quæ tantum vtriusque odium Dæmonibus ingenerauerit. Eam verò facillimè assequetur, qui diligenter perpenderit, quàm pugnent inter se, comparatę, ac compositæ horum, atque illorum naturæ, ac facultates. Dæmonibus insitum est, atque inustum penitus omnis puræ religionis, cultus diuini odium: cæremonias, ritusque sacros, &, si quarum rerum in ijs vsus est, eas omnes infestas, atq; inimicas habent. In veteri porrò lege nulla hostia sine sale Deo accepta erat. Omnem (inquit Dominus 10.) oblationem sacrificij tui sale salies: nec cessare facies sal fœderis tui à sacrificio tuo. Et in nouo instrumen-

3. Vergauillæ 6. Calend. Septẽ. 1586.

4. Giruncuriæ mense Octob. 1586.

5. Vellæij ad Mosellam 5. Cal. Iul. 1587.

6. Hadonuillę 3. Calend. Decem. 1581

7. Dusæ, mense Septemb. 1584.

8. Pittelangij. 11. Calend. Octo. 1590.

9. Emelini 3. Calen-Iunias 1591.

10. Leuitici ca. 2. vers. 13.

ſtrumento 11. Omnis victima ſale ſalietur: 11. Marci cap. 9 verſ. 49.
bona enim res eſt ſal: Cuius rei exemplo in
hodiernis quoq; myſterijs, præcipueq́ue bap
tiſmi, quo renaſcimur, ac denuò gignimur
ad ſalutem: Item in aqua, quã fugandis Dæmonibus exorciſmo luſtrant, mos eſt ſalem admiſcere. In eadẽ lege veteri 12. panes propoſitionis, ſeu faciei (Septuaginta interpretes ἐνωπίους, id eſt præſentes, ac coram Domino poſitos verterunt) ſuper altare offerebantur. In auguſtiſſimo item ſacramẽto Eucha- 12. Malachiæ 1. & Leuitic. cap. 24.
riſtiæ panis conſecratus ipſum verumq́; fit & ſumitur à Chriſtianis Quo ſymbolo panis, & Macedones antè vſos fuiſſe; ſi quando fœdus quod ſanctiſſimum vellent haberi inibant, author eſt Quintus Curtius 13. Nam pa 13. Lib. 8.
nem (inquit) gladio diuiſum vterq; ferientium libare ſolebat. Dæmonibus nihil eſt æquè inuiſum, atq; iuſtitia, quæ (vt inquit Orpheus in hymnis)

καθαραῖς γνώμαις ἀεὶ τὰ δέοντα βραβεύει.

Et contrà nulla re ad Deos propius acceditur (quemadmodum ait Plato in Theæteto) quàm quæ iuſta, atq; æqua ſunt peragendo: Nihil autem eſt quod homines æquitatis, ac iuſtitiæ magis admoneat, atque ſal: vt Pythagoram cẽſuiſſe author in cõmentarijs Pythagoricis apud Laërtium Alexander, vtpote qui ſeruet, ac tueatur quicquid occupat, ſitq́; ex re puriſſima, aqua vidilicet marina. Vnde & illius hoc ſymbolum τὸν ἅλα

παραλίθεσται, Quæ etiam causa fuit, vt Plato diuinis rebus amicissimum familiarissimũque dixerit

Splendet in mensa tenui salinum,

inquit Horatius: nimirum quia salis in ea præcipua semper fuit religio: vnde & Græci cum suo Homero ἱερὸς ἅλας vbique dixerunt. Et eius adhibitione veteribus creditum est mensam satis consecrari, vt ex Arnobio obseruare est: Sacras (ait) facite mensas salinorum apposit u. Panis vsum ad tolerandam vitam sic esse necessarium, vt pro quocumq; victu, rebusq; quotidianis, ac necessarijs literę sacrę illius nomẽ vsurparint: Quid

14. Bartholom. Vvestheme-rus in phrasib. diuinæ scripturæ.

autem satagunt 14. magis Dæmones, quàm ne mortales æquo inter se iure viuant? ijs ne suppetat, vnde se ipsi alant, ac sustentent satis indicio sunt tam multæ iniuriæ, pestes, calamitesque quas humanis rebus quotidie important, tot quæ non cessant inuehere mala, atque incommoda: sed omissis istis, quæ tantùm ad coniecturam interpretatione reuocamus, intermissas epulas instauremus, ac insolentibus, vt anteà, cibis extruere pergamus. Addit Dominica Isabella 15. aliquando etiam apponi humanas carnes, quod & apud Scytharum Sortilegos, quos Bachsos vocabant, in vsu frequẽti fuisse prodidit Belloforestus 16. Hunc verò morem à Baccho, quem præcipuis colebant honoribus, deriuatum credibile est: nam & cum Omestem vo-

15. Rogeuillæ in agro Tentrao Anno 1583.

16. Cosmographiæ tomo 2. cap. 6.

catum

catum author est Plutarchus in Pelopida, & Themistocle. Isabella Pardæa 17 Desiderius Financius 18. & Albertinus magendræus 19. eos, qui sunt amplioris fortunæ, superiores epulis accumbere: Stephaneta Mercatrix 20 argento bibere: pauperiores fictilibus rursus arcanorum omnium, alijs exclusis, compotes fieri, ac participes. Pleriq; eorum, qui modò sunt memorati, istis nõ expleri famẽ, aut sitim sedari: sed cibi, potusq̃ue auiditatem, atque appetentiã tantam superesse, quãta anteà fuerat maxima. Quæ sanè res multos impulit, vt crederent mera hæc esse visa somniorũ, ac præstigias: qualia fortè de hortis Tantali, ac pomis Hesperidum fabulati sunt poëtæ. Cui conuenit & hoc Ioannæ Michaëlis 21. referentis neutiq̃ illis, qui eiusmodi cõuentibus intersunt, integros, certosq; esse oculorum sensus. sed omnia perturbata, confusa atque incerta illis apparere: vti quibus ex ebrietate, metu, somno, alióque vitio natant: ac caligant oculi: aut etiam arte aliqua perstringuntur. Et certè memoratur Pasetes 22. sæpè suis incantationibus hoc effecisse, vt repentè conuiuium omnibus epulis instructissimum appareret: rursus cùm vellet, nullo tollente, vt spectantium oculis momento subducerentur. Et Numa Pompilius 23. in frequenti conuiuio arte sua efficiebat (nam & eum narrant insignem fuisse sortilegum) vt nullo apponente mensæ statim

17. Spinali pri-die Non. Maias. 1588.

18. Sandeodati prid. Idus Iul. 1581.

19. Vuinij in Mediomatricibus. 3 Non. Maias

20. Emeliuij 3 Calend. Iun. 1591.

21. In agro Stlauensi 4 Non. Iun. 1590.

22. Erasm. in prouerb. Phasetis & miobolus.

23 Guido Bituricens.

exquiſitiſſimis epulis magna copia extrue-
24. Philoſtr. in eius vita lib 3. cap. 3. rentur. Apollonius quoque Thianæus 24
recenſuit vidiſſe ſe in India Brachmanes,
qui præſente ſe conuiuia vaſis, cibiſquè ap-
paratiſſima ſtruerent: cùm tamen, qni ijs ap-
parandis, ferendiſue, ac mutandis ferculis
miniſtrarent, nulli aſpicerentur. Verùm ne
ſic quidem Dæmonum poteſtas coarctanda,
ac coanguſtanda venit, vt præter ſpeciem, o-
pinionemq́; nihil omnino præſtare queant.
Nam & veris epulis ſuos nonnunquam acci-
piunt: ſed ex morticinarum pecudum car-
nibus, alijſquè rebus, quas homines habent
pro derelictis: quod & alibi attigimus. Imò
& compertum habemus multorum, qui in-
terfuerunt, verbis, ſæpè in eiuſmodi epulum
imperata obſonia: huic felem: illi nigrum
hœdulum, gallum gallinaceum, aut ſi quæ
ſunt inſueta hominum menſis cibaria, & mi-
nimè eſculentæ eſcæ. Tum nota eſt ex An-
dræa Alciato, alijſquè multis de viatore illo
hiſtoria, qui cùm de nocte imprudens in ſa-
garum conuentus incidiſſet, ac rei noui-
tate, inſolentiaquè attonitus Dei numen
Chriſtiana fiducia implorasset, ſubitò ex e-
ius aſpectu ſublata omni menſa, argenti ſo-
lum craterem reliquum fuiſſe ex vniuerſo
apparatu: qui ſublatus, ac domum deinde
perlatus, cuius fuiſſet poſteà agnitus eſt:
Cui autem vſui eſſe potuiſſet, niſi ad infun-
dendum quod pòſt biberetur, dici non po-
teſt:

test: nam & fictæ, commentitiæque potioni æquè imaginarium vas adhibere licebat. Vtrumque igitur rectè, & cum veritate defendas, vt scilicet aliquando ijs, quos sagæ suppeditant, vescantur cibis; qui si desint, aut aliter Dæmoni, in cuius hæc sunt arbitrio visum est, vesci tantùm sibi sola opinione videantur. Quod & in profectione ad nocturnos illos cœtus euenire paulo antè meminimus. Nam & ibi sagæ se aliquando præsentes sistunt: sæpè etiam, cùm ab ijs absint, ac arctiore somno domi detineantur, videntur tantum sibi adesse, ludificante nimirum sensus Dæmone, cuius fascinationibus multę imagines in dormientium animos solent irrepere: quæ deinde vigilantibus veritatis opinionem insitam relinquant, quasi iam non id fuerit somnium, sed potius quædam certa, atque indubitata corporis actio: sic enim versipellis gestit res suas plerumque inæquabili veritate, quo faciliùs imponat, distinguere.

CHORAEA CVM, QVI IN DAEMONVM *sacris olim fuit, vsum etiamnum hodie retineri in nocturnis eorum conuentibus: maioremquè lassitudinem parere, quàm solent vulgares aliæ ac hominum saltationes. Item eas ab auersis sagis in orbem tripudiari. Tum vt malo more semper inualuerint: licet ab insania parum distare constet.*

CAP. XVII.

Mira calliditate Dæmones cum impio gentilitatis errore colebantur, ea sibi cordi esse simulabant, ad quæ propensos homines esse videbant, quo scilicet religionis addito fuco in illis peccandi studium magis, magisque accenderent 1. Inter quæ saltationum, ac choræarum, nam eæ non paruam ad nequitiam fenestram semper aperuerunt vel maximam fuisse illis curã testantur quæ de veterum ritibus, ac sacrificijs adhuc extant scripta: apud Græcos 2. quidem quæ iam à Theseo circum aras Deorum canebantur carmina cum tripudijs, solennique saltatu. Apud Latinos verò institutum à Numa 3. Saliorum collegium, quod etiam ad Antonij Eniphonis, cuius scholam Cicero post laborem fori frequentasse dicitur, tempora peruenisse ex eius de ea re scriptis obseruauit Macrobius 4. Imo etiam ad Antonium Varium, quem Herodianus 5. testatur, cùm sacrum Holiogabalo suo faceret, mulieres Phenissas adhibuisse, quæ circum eius aram cursitarent saltantes, ac cymbala, tympanaque magno cum strepitu pulsantes: circunstante etiam in Theatri formam vniuerso senatu, atq; equestri ordine. Et iam ante à vero cultu ad Idololatriam desciscentes Israelitæ 6. circa vitulum ex inauribus conflatilem choros in orbem agitauerant. Nunc verò

1. Basilius ho. in aliq. scripta. loc.

2. Plutarchus in Thes.

3. Plutarchus in Numæ.

4. Li 3. Saturn cap. 12.

5. Lib. 5. Histor de imper a post Marcum.

6. Exod. 20. cap.

verò postquam hanc impietatis caliginem lucis Euangelicæ splendor hominum mentibus excussit, & desierunt pro dijs haberi Dæmones: perrexerunt nihilominus ipsi in clandestinis suorum conuentibus hunc saltandi morem obtinere, ac flagrantius etiam, quàm anteà instaurare. Ac quemadmodum eorum epulæ esuritionem, ac βουλιμίαν concubitus dolorem, ac molestiam, largitiones, inopiam atque egestatem: omnia deniq; beneficia detrimentum, ac damnum accipientibus semper afferunt: ita istæ chorææ, ac tripudia, quæ alioqui voluptati esse solent, tædia, labores, atque ærumnas grauissimas nusquam non pariunt: siquidem ab ijs adeò defessas se domum reuerti Barbelina Rayel 7. ac pleræque omnes sagæ, quib. contigit interesse, memorauerunt; vt sæpè integrum biduum præ lassitudine sibi fuerit decumbendum. Et, quod miserrimum est, atque iniquissimum excusationem contrà nemini afferre licet: sed si quis eum laborem ętatis, aut valetudinis occasione detrectat, ac defugit, huic præsto sunt verbera: pugnis, aut calcibus non aliter contunditur, atque accipitur, quàm quæ exossantur malleis salsamenta. Porrò circulares esse omnes choros, qui sic agitantur, atque ab auersis saltatoribus, vti vna Gratiarum in choro depingitur, tripudiari affirmant Achen Vveher 8. Ioanna Gerardina 9. Dominicus

7. Blainuillæ ad aquas Idus Ianu. 1587.

8. Alexia Belhoria Blainuillæ 16. Calend. Iul 1587.

9. Vergauillæ 8. Idus Iun. 1586.

Petronius 10. Hennel Armentaria 11. Anna Ruffa 12. Zabella Ioannis Deodati vxor 13. Odilla Gaillarda 14, atque innumeræ aliæ, quas hic, ne ſim nimium longus, prudens omitto. Addit Sybilla Morelia 15, gyrum ſemper in læuam progredi. Quod & alicubi vſurpatum in Gallorum ſacris obſeruauit Plinius 16, inquiens illos adorando totum corpus circumagere ſolitos: hocquè in læuam feciſſe ſemper religioſius fuiſſe. Et Pythagoræ iam multis ante ſæculis ſymbolum fuerat προσκυνεῖν περιφερόμενον. Dubium quæ tã prę-poſteri ordinis cauſa, atq; occaſio, niſi ſi fortè ea eſt, ne ſe recta, atque ex aduerſo intuentes tam facilè agnoſcant. Nam non leue periculum eſſe putant in iudicio, quod qui eius ſceleris fiunt manifeſti, de conſcijs ſæpè apud quæſtorem vi tormentorum profitentur. Ob idquè, & ſæpè perſonati, vt alibi dictum eſt, conueniunt. Idem etiam illud eſſe poteſt, quod abſurda, indecoraquè omnia amant, ac faciunt: veluti cum Dæmonibus, eos veneraturi, terga obuertunt; ad eos acceſſuri ceſſim eunt cancrorum more: ſupplicaturi manus inuerſas retro applicãt: collocuturi in terram figunt obtutum, & id genus alia ab omni conſuetudine reliquorum hominum alieniſſima. Vtcumque res ſit, ipſa nos experientia ſatis commonefacit, id ſaltandi ſtudium inter homines ferè ſemper malo exemplo inualuiſſe: vel ad luxuriam, ac ne-

10. Forchæij in agro Pangę. 11. Calend. Dec 1584.
11. Girũcuriæ menſe oct. 1586
12. Duſæ prid. Ca Octob. 1586.
13. Duſæ Calen Octo. 1586.
14 Spinali 3. Id. Octob. 1588.
15. Serræ 14. Cal. Decẽb. 1586.
16 Li. 28. cap. 2.

ac nequitiam, quod iam suo tempore conquerebatur Scipio AEmilianus 17. in oratione contra legem iudiciariam Tiberij Gracchi: vel ad fanaticos furores ac dementiam; quibus semper olim à saltationibus fuisse initium testantur quæ de Menadibus, Bacchis, Vitermonibus, Corybantibus, Thyadibus, ac Bassaridibus veteres scripta reliquerunt. Quod & sapientissimus Aragonum, ac Siciliæ rex Alphonsus 18. scitè in muliere immoderatius, intemperatiusque saltante notauit inquiens: Expectate, nam hęc Sytillæ oraculum iam iam est editura.

17. Macro lib. 3 Saturna. cap. 14.

18. Panormitanus lib 1. de reb gest. Alph.

SOLENNI IVREIVRANDO, QVOD ipse etiam Dæmon verbis præit, sagas vicißim se obstringere, non prodituras se iudicio facinoris socias: Neque tamen in eo tantùm fiduciæ ponere, quin sibi contrà eum metum alia etiam ratione prouideant, nomen videlicet suum dißimulando, vultuiq; laruam, reticulum, velum, aut quid aliud, obducendo.

CAPVT XVIII.

NOn est nouum eos, qui sunt eiusdem facinoris conscij, alios alijs per summam etiam execrationem iureiurando sese obstringere, quo sint sibi vicissim magis fidi; nec, si contingat deprehendi, tam faciles, ad retegenda, quæ semel consociauerunt, consilia. Sic Iana à Banno 1 & Iacobus Agathius 2. retulerunt sortilegos inter se religiosissi-

1. Maynerij 8. Non. Iul. 1585.

2. Leherij 9. Cal. April. 1588.

ſiſſimè cauere,ne ſi quando in reatu eius criminis eſſe contingeret iudicium in ſe inuicem, vel exquiſitiſſimis tormentis adhibiti profiterentur:vtque ſemper eſſet præcipua eius ſilentij fides. Quod & illis ſic in religionẽ vertitur,vt violati in eo iuriſiurandi pœnas exiſtimẽt eſſe ſempiternas. Id adeò Martha Margelotia Brindenſis 3. oſtendit, quæ cùm poſt admiſſorum confeſſionem ſeſe vehementius cruciaret,ac eius rei cauſam à Iudice rogaretur,reſpondit ſe in magno metu eſſe,ne quia Dæmoni de ſe,ſocijsq́; celandis promiſſum non ſeruaſſet, vita defunctæ luendum eſſet flammis æternis tale periurium. Apra Hoſelotia 4. addit iuſiurandum illud ſolennibus verbis dictari à Dæmone: nec adeò pridem vidiſſe ſe Barbaram Margæam, & Ioannam Petroniam eo aſtringi, cùm in ſocietatem ſuam primùm conuenirent. Verùm quoniam hæc cautio ſæpè parũ proceſſit,nec deſiêre reperiri, qui quæſtionis,ac tormentorum vi ad inuitam confeſſionem adducerentur: vt huic quoque fragilitati proſpiciãt,hoc præterea ſatagunt,quantum poſſunt,ne ab ijs,queiſcum eſt criminis ſocietas, vel nomine, vel aſpectu dignoſcantur. Eamq́ue ob cauſam 5 nec illos Dæmon, nec ipſi ſeſe vnquam nominatim appellant:ſed vbi publicè euocantur,veluti ad comeſſandum, ſaltandum, vel quippiam aliud factitandum, id his ferè fit verbis: Eho-

3 Spinali prid. Non. Maij 1588.

4. In D. Apri. ſuburbijs ad Tullum pertinentibus 10. Cal. Mart. 1587.

5. Eluitia Frãciſca Milezij prid. Cal. Iul. 1588.

Ehodum, Thermopolis, Duſa, Haracuria, 6.
Lenuncuria: id eſt, qui adeſtis ex illis pagis, Blainuillæ
atque vrbibus, huc concedite. Quod Barbe- ad aquas Id.
lina Rayel 6. ſagęque alię ſatis multæ, quarũ Ianu. 1587.
tamen nomina nunc non ſuccurrunt, diuer- 7.
ſæ etiam prodiderunt. Rurſus nonniſi per- Lib. 6. ca. 6.
ſonati, ac ἀσβολωμένοι, ſæpè etiam (quod ob- 8.
ſeruauit apud Philoſtratum Appollonius Virg lib II. Georg.
7.) farinarijs cribris obuoluti, 9.
Ora vel obducti cortice horrenda cauato 8. Blainuillæ 5. Calend Mart. 1587.
vnà verſantur, maximeque qui ſunt locuple 10.
tes, quòd eos fortuna inſigniores, conſpectio In agro Stiuenti Non.
reſque faciat: ſicuti non ſemel aduertiſſe ſe Noue. 1586.
dixerunt Quirina Xallæa 9. Roſa Gerardi- 11.
na 10. Ioanna VVeber 11. Ioanna Gerardina Vergauillæ
12. Odilla Boncuriana 13. Ioanna à Banno 14. menſ. Sept. 1584.
& Franciſcus Mazileienſis 15. Ac, ne cuiquam 12.
commentum videatur, Nicolæa Morelia Plangæij II. Calen Dec.
16. cùm quæſtor illius fortè tentandæ gra- 1584.
tia hæc diceret meras eſſe nugas, ad amplio- 13.
rem fidem indicauit ſe ſuam illam laruam Haracuriæ 18. Cal. Ian.
adhuc habere domi in arca reconditam; 1587.
quæ ibi demum perquiſita, atque inuen- 14.
ta ea eſſe ab eius nouerca agnita eſt, quam Maynerij 3. Non. Iul.
ipſa illi in eum vſum adaptauerat, cum pri- 1585.
mùm vnà ad nefarios iſtiuſmodi conuentus 15.
properarent. Quæ etiam puto cauſa fuit Lõ- Pangæij 14. Cal. Ianu.
gobardis, vt eas Maſcas appellarent: Nam & 1584.
ab illis hoc nomen mutuati Maſcaradas vul- 16.
gari ſermone eos vocamus, qui Hilarijs per- Serræ 14. Cal Febr.
ſonati circum cõpita currant. En vt ſemper 1587.

ſunt

ſunt integumenta atque inuolucra ijs qui agunt quod ſciri timent, quibuſque & peccatorum conſcientia metus ſemper aliquis exoritur. En quoque quæ fidem faciant non eſſe vanum, quod fama circumfertur de preſenti ſagarum ad illos conuentus profectione: quod & ſupra pluribus eſt demonſtratum.

INIVCVNDAE, AC ETIAM RIDICVlæ cùm ſint quæ ſaltantur in Dæmonum conuentibus cantiones: pro ijs nihilominus agendas abs diſcedentibus gratias perinde ac ſi magnæ alicui voluptati fuiſſent.

CAPVT XIX.

QVemadmodum plantæ quædam ſic ſolis conuerſioni obſequũtur, vt quaquà ſe is ferat ceu pediſequę comitentur: maris æſtu, vti vel creſcit Luna, ita & accedunt, reciprocant, affluunt, ac remeant eodem modo & hominum animi cantu, numeriſque efferuntur, miteſcunt, dureſcunt, molliuntur, ac facilè ad quoſlibet motus impelluntur. Gracchus 1 eburneola ſolitus erat habere fiſtula, qui ſtaret occultè poſt ipſum cùm concionaretur, peritum hominem qui inflaret celeriter eum ſonum, quo illum aut remiſſum excitaret, aut à contentione reuocaret. Et Alexander ſic Timothæi muſici cantu quodam exaſperatus fertur, vt ex epulis ad arma illico proſiliret, ac cùm contrario

1. Cicero. lib. 3. de orat Fab. li 1. c. 10 Gel lib. 1. cap. 2. & Plutarch in vita Gracchi.

trario alio esset delinitus, ferociam omnem deponeret, atque ad conuiuas pacatus, sedatusque rediret. Lacedæmonij (inquit Thucydides 2.) non rei diuinæ faciendæ gratia: sed potius moderandi ardoris, qui ad primum quemque cum hoste congressum, militem accendere solet cantum tibucinum adhibebant; cuius modulatio hoc efficeret, vt sedatè, cunctanterque incederent, ac pugnam capesserent. Contrà qui frigidiore cęlo degebant, minusque vehementes primùm habebãt spiritus, tubarum clangore, lituum stridore, scutorum pulsatione, virorum clamore, tympanorumque impulsione ad prælium inflammabantur. 2. Lib. 5. bell. Pelepon.

Vangiones, Batauiq; truces, quos are recuruo
Stridentes acuêre tubæ. 3

Nimirum variè (vt inquit Aristoteles 4.) animi affectus à Musica parantur: existuntq; ex eius modulationibus magnæ morum, atque actionum in hominibus mutationes. Quæ etiam causa Platoni 5. fuit, vt diceret cantum tum Lydium, tum Phrygium adolescẽtibus, quos liberaliter institutos velis esse, adimendum; quod alter luctu animum deijciat, atque affligat: alter excitet ad libidinem, & luxuriam Et certè non malè ijs duobus tertiũ quis adiecerit μανικὸν scilicet, & qui fanatico furore inflammat, ac percellit: quales memorantur fuisse, qui in sacris Deorum, quos vana soluit antiquitas, hymni cantabantur à 3. Luca. lib. 1. de bello Pharsa. 4. Politic. lib. 8. cap. 5. 5. In dialog. 11. de cap.

Cory-

Corybantibus Cybeles sacerdotibus (quas & ob id βητάρμονας, id est, ad sonum saltãtes vocauit Homeru)cum cymbalis alijsq; Musices organis, atque instrumentis.

Tympana vos, buxusq; vocat Berecynthia matris Ideæ 6.

6. Virg. 9. Æneid.

A Bacchi Bassaridibus clamore vasto, ac dissono ipsum aërem complentibus.

Quacunq; ingrederis clamor iuuenilis, & vna Fœmineæ voces, impulsaq; tympana palmis, Concauaq; æra sonant, longoq; foramine buxus 7.

7. Ouid. 4. Metam.

A Gradiui Martis Salijs, qui per vrbem pulsatis ancilibus canebant carmina cum tripudijs, solẽnique saltatu. Denique ab ijs omnibus, qui nocturnis sacris, quæ ob id νυκτήλια vocabantur, operari solebant.

—qualis commotis excita sacris
Thyas, vbi audito stimulant Trieterica Baccho
Orgia, nocturnusq; vocat clamore Citheron 8.

8. Virg. 4. Æneid.

In quibus & annumerare licet, quos huius temporis sagæ Dæmonibus permixtæ exercent de nocte cantus, & clamores. Nam si ex sonorum temperata, atque æquabili varietate non modò hominum, sed & belluarum (vti Herodotus de Arionis Methymnęi delphino refert) mulcentur animi, ac ferociam suã exuunt certè discordia, ac discrepãtia ad vesaniam pacatissimi etiã adigẽtur, ac cõpellentur. Idq; adeò vt modò dixi demonstrãt, qui in prælijs adhibentur tympanorum, tubarum, & vociferationum promiscui tumultus, ac

tus, ac strepitus, qui & vecordissimos quosq; pugnarũ apertissima pericula inire cõpellũt *AEre ciere viros, Martemq; accendere cantu 9.* Horum autem simile aliquid intercedere oportet in sagarum nocturnis conuentibus, quo ab humanitate omni, si quæ illas fortè adhuc tangit, deducantur. Nam illinc efferatas discedere conuenit, ac quasi rabie accensas: quo scilicet sint ad mortalium perniciem, exitiumque (cui vni rei incumbunt Dæmones) instructiores, ac paratiores. Ergo miris modis illic miscentur, ac turbantur omnia, nec vlla oratione satis exprimi queat, quàm strepant sonis inconditis, absurdis, ac discrepantibus. Canit hic ad tibiam, vel veriùs ad contum, aut baculum aliquod, quod fortè humi repertum buccę, ceu tibiã admouet, vt post multos recitauit Margareta Ianina 10. Ille pro lyra equi caluariam pulsat, ac digitis concrepat; vt narrauerunt Margareta Doliaria 11. Sybilla Capellaria 12. & Sinchen May à Speirchern 13. Alius fuste vel claua grauiore quercum tundit: vnde exauditur sonus ac boatus veluti tympanorum vehementiùs pulsatorum; quod obseruasse se meminerũt Ioãnes Bulmius, & Desideria eius vxor: Intercinunt rancide, & composito ad litui moré clãgore Dæmones, ipsũque cęlũ fragosa, aridaque voce ferunt tota turba, colluuiesque clamoribus, sibilis, pausu, vlulatibus furit & bacchatur. Et omnino talis

9. 6. Æneid.

10. Morhangij Cale. sept. 1587.

11. Vergauillæ prid Calen. Noue. 1586.

12. Ibidem 18. Calen. Dec. 1586.

13. Amantiæ 6 Cal Iul. 1586.

talis est, quales Syrbenæorum choros fuisse memorat Athenæus 14. ex Clearcho: in quo scilicet quisque caneret, quod sibi videretur, nec auscultaret, quod præscribebat is qui choro præerat: Aut quale solet esse remigum celeusma, vbi procellæ, tempestatesque impendent. Ac cùm his penè euecti sint omnes, qui intersunt: tamen priusquam dimittantur, gratias Dæmoni ingentes ab illis agi oportet, quòd eos videlicet bearit adeò festiuis, ac lepidis cantionibus: Si quis enim hoc facere aut negligit, aut detrectat, præsto illi sunt verbera: ac adeò tam sæua, crudeliaque, vt sæpè integrum biduum ex eorum dolore ei, qui sentit, sit decumbendum: vti Ioanna Gransanctæa, aliæque eius farinæ pleræque retulerunt. Sed hæc fortè prolixius de re non vtique admodum seria: non fuerunt tamen silentio prætermittenda: vt sciant homines non esse temerè, quòd sic Dæmonibus inconditæ illæ, atque absonæ voces placent. Quamquam & hoc rectè aiunt similes habere labra lactucas.

14 Dypsonop. lib. 15.

MORE HOMINVM DAEMONES SVOS conuentus agere, vbi solita in fidei clientelaris præstatione oscula, amplexusq; à suis excipiant: vnumque ex omni numero esse veluti principem, cui hic honos solenniter exhibeatur.

CAPVT XX.

QVI patronis honores lege clientelari debitos præstãt, eorum se genibus aduoluunt,

uoluunt, oscula porrigunt; iunctasque manus in illorum passas, diductasque inserunt, demissum, beneuolum, obsequentemque animum istis veluti symbolis profitens. His persimilia Dæmones à suis seuerissimè etiam exigunt, quoties conuentus suos agant, verùm more alienissimo, atque indignissimo, vti solent alia omnia facere. Atque adeò per vnum ex suo numero, qui tum principatū inter eos obtineat. Beatrix Bayona 1 sponte, ac nullo etiam interrogante recitauit vnum ex omnibus solitum esse è suggestu in cella aliqua eminere vultuosum, ac fastuosum, ad eumque timidum, ac trementem suo vnumquemque ordine accedere: deinde in signum obseruantiæ ei se ad pedes abijcere, pronumque, ac venerabundū coràm amplecti Nicolæa Ganatia 2. Cuninus Gugnotius 3. Frāciscus Fellæus 4. eius soror Francisca 5. ac Barbelina Rayel 6. itidem aiunt è multis semper vnum esse, ad quem summa imperij, ea qua cōueniunt nocte, redeat. Quē principatus honorem non est quod quis fabulosum existimet, aut etiā ex vulgi errore, superstitioneque aliqua promanasse putet: quasi superuacaneum sit ibi ordinem quærere, vbi sine lege, ordineque sunt omnia: sciat eum esse etiam ex recepta inter pios, probatosque authores sententia. Nam & Diuus Thomas 7. Franciscus à Victoria 8. & Antonius Turquemadius 9. de ea Dæmonum

1. Gerbeuillæ 4. Non. August. 1585.
2. Mainerij 8. Id. Iul. 1585.
3 Ausherij 5. Non Ianu. 1585.
4. Pangæij 14. Calc. Ianu. 1584.
5. Ibidem 5. Id Nouem. 1584.
6 Blainuillæ Id. Ian. 1587.
7 1 part. qu. 109. artic. 1. & 2.
8. In repetitione Magæ.
9. In Hexamerone Dial 8.

rum in Dæmones prærogatiua, ac potestate
adeò luculenter disseruerunt, vt nihil am-
plius queri oporteat: maximeque post illud
10. Matth. 9. & 12. Luc. 11. Marc. 3. quod ex Euangelio 10. memorant obiectū
Christo à Pharisæis conuitium, quod scili-
cet in principe Dæmoniorum Behelzebub
Dæmonia eijceret: Nam licet ea sit Phari-
sæorum oratio, habet coniunctam cum an-
tiqua Hebræorum Theologia opinionem,
sicuti autumant in eum locum interpretes:
11. In confutatione lib. 6. Philostrati. Et id disertè statuit Eusebius Cæsariensis 11.
contra Herodem disputans. Siquidem affir-
mat lamiam illam, quæ Menippum insano
amore torquebat, Dæmonē fuisse, qui Apol-
lonio maioris, ac potentioris Dæmonis agen-
ti auspitijs obtemperauerit. Et si quando in-
feriorum ordinū Dæmones detrectant pa-
rere, quibus primum euocātur carminibus:
vis demum illis denunciatur ab ijs Dæmo-
nibus non ferenda, qui sunt superiorum or-
dinūm. Quæ potentissima, castigandæ istius
vel moræ, vel contumaciæ apud illos ratio
est. Vti proprijs, ac expressis ad id formulis
docuit Hieronymus Mengus in suis exor-
cismis, ipse anteà id à Lucano abundè edo-
ctus. Ac quemadmodum Ecclesię suæ caput
est Christus, ita & habere damnatos suum
Coryphæum, cuius perferant imperium
(hunc Porphyrius Serapidem, poëtarum
turba Plutonem appellat) substantiarum
quoque cœlestium ordines alios esse, qui re-
gant,

gant, atque imperent: alios rursus, qui regimini, imperioque sint subditi. Dionysius 12. 12.
in cœlesti Hierarchia tam multis ostendit, Cap. 6.
vt otiosæ futuræ sint omnes rationes, si quæ præterea in eam sententiam hûc afferantur. Et antiquitas maiorum, minorumque gentium Deos distinctis ritibus coluit. Porrò non semper esse satisfactum officio ea, quæ dicta, genuum positione, ac coxæ amplexu: sed prætereà (dictu indignum) ab inuitis ingerenda esse oscula Dęmonis podici, postquam is sese immutauit in hircũ horridum, ac multo grauius olentem, quàm hœdi solent ineunte bruma, multi memorant. Post hæc etiam eum migrare (inquit Ioanna Grásanctæa 13.) ad aspicientium terrorem in 13.
immane aliquod monstrum, vastitate, for- Condæij
maque dolio non absimile: cui os enorme, mense Iulio
fumo permixtas flammas indesinenter euo- 1582.
mat: idque vt pauorem suis incutiat: quod sæpè facere gestit, quemadmodũ alibi commodiùs dicetur. Adorationis etiam modus is omnium vulgatissimus à sagis perhibetur: primùm in genua procumbere: auersas deinde manus in morem obtestantium componere: sed post terga, atque inuersas tum illum versus porrectas sustinere tantisper, dum satis, superque esse voce significauerit. Ita malus, prauusque distorta, ac peruersa amat omnia.

A DAEMONIBVS SAEPE MAGna vi in fruges, ac sata immitti variarum specierum bestiolas, quæ ea momento populentur, ac depascantur. Quomodoq; id fieri contingat.

CAPVT XXI.

EST malo Dæmoni cum natura bellum sic odio immortali imbutū, vt quæ hæc toto conatu, ac studio edere incumbit, ille contrà ad vastitatem, atque exitium semper adducere contendet, Ac quasi ad id non satis sint grandines, pruinæ, reliquęque aëris tempestates, atque iniuriæ, quibus se vulgò immiscere creditur; alia præterea multa, vel ad prodigium adhibere non cessat, quibus id tandem consequatur, & perficiat. Alexia Violæa 1. refert se, postquam bacchantium more hac, atque illac vnà cum æqualib. multum discurrisset, solitam in aërem spargere minutum quendam puluerem, ad id sibi idcirco à Dæmone concessum: vnde erucę bruchi, locustæ, atque id genus pestes satorum adeò densæ nascerentur, vt ijs agri illico vndiquaque contaminarentur. Apra Hoselotia 2. Alexia Drigæa 3. Odilla Boncuriana 4. & Rosa Gerardina 5. memorant se simili facto ingentem murium copiam non semel in agris excitauisse, qui illico in terram se abderent corrodendis ortarum frugum germinibus. Ioanna Porelia 6. fatetur se eorum, quibus malè cupiebat, iumētis œstrum sæpe-

1. In agro Tentræo an. 1583
2. Ad S. Apri. 10. Calend. Mart. 1587.
3. Haracuriæ 4. Id. Non. 1586.
4. Haracuriæ 18. Cal. Ian. 1586.
5. In agro Stiuensi Nonis Nou. 1586.
6. Castro Salinimens. April. 1582.

ſæpenumerò immiſiſſe, à quo frequentatis aculeis tandem miſerrimè necarentur. Idq́; præſtare potuiſſe, quoties volebat ſola plantæ, quæ prima ad manum veniebat, euulſione, ac in terram cum præfatione certi alicuius carminis, deiectione. Petronius Armentarius, ac Ioannes Malriſius, quod ſuo loco fuſius dicetur, lupos itidem illiſo in arborem gramine aliquo excitabãt, qui in illud, quod iuſſiſſent, ouile irruerent, nec niſi edita magna ſtrage finem vaſtandi facerent. VVelſch Antonius rogatus, vt ſortilegorum ſodalitati hortum quem ponè caſam ſuam habebat, in noctis ſequentis ſaltationes commodaret, primùm quidem negauit ſe id facere poſſe, quòd diceret ſibi ea nocte peregre eſſe oportere: ſed cùm nihilominus pergerent rogare, atque adeò pro ſuo iure inſtare, exorari quidem ſe ſiuit: ſed tamen ſicuti ante cauſatus fuerat alio profectus eſt. Poſtero igitur mane domũ reuerſus, ac hortum fortè ingreſſus eum paſſim campis, ac limacibus depaſtum reperit, ipſiſque beſtiolis etiamnum oppletam vndiquaque horti aream. Quod tamen tacitus tulit ſolita ſcilicet nefariæ illius ſodalitatis veſtigia agnoſcens. Nam & hæc primùm denegandi horti, tandemque domo excedendi fuerat occaſio, ne proprij videlicet damni ſpectator, adeoque miniſter eſſe cogeretur. Ac quod hic inſurgunt ἀπιςοῦντες, atque increduli quidam ho-

mines

hominesnon esse in alterius, quàm Dei omnipotentis potestate quicquam creare, ac fingere, noui quidem nihil asserunt: siquidem omnia 7. per ipsum facta esse omnes sciunt, & sine ipso factum esse nihil, quod factum est, ne ab angelo quidem vsque ad vermes. Verùm quid vetat illa iam sparsim creata in vnum celerrimè locum à Dæmone cogi, ac coaceruari, cui longè etiam difficiliora licere non vno huius disputationis loco apertè est demonstratum? Et haud scio, an quæ plerumque inter tonandum vnà cum pluuia in terram decidunt veluti ranarum agmina, illius arte, atque opera ante fuerint sublata, cùm nec in aère tam paruo momento, quo nubes ibi consistunt, generari, nec ante à sole, vti vapores, expirationesque terræ sursum attrahi, atq; euehi posse videantur. Cuius generis & probabile est fuisse, quod Dæmonum imposturis adhuc ludificata antiquitate legimus 8. sanguine, terra, lapidibus, lacte, testis, oleo triduum etiam aliquando pluisse. Nam ea à natura causam nullam probabilem vnquã habuerunt. Et illa ipsa antiquitas satis alioqui naturæ edocta leges inter prodigiosa ϗ παρὰ φύσιν accidentia semper enumerauit. Iam vt mirum videri non debeat si quæ bestiolę cõtra innatam grauitatẽ in sublime feruntur: imò inde in terram cum impetu etiã incolumes, ac saluæ proruunt, in eum quem natura dedit lo-

7. Ioan. primo cap.

8. Apud Iuliũ Obsequentium in lib. de Prodig.

dit locum congeri, ac coaceruari à Dæmone queant. Siquidem vulgò id præſtant, qui leuiter etiam Magicis artibus ſunt imbuti: Quemadmodum noſtra ętate viſus eſt Nanceij Comes quidam è Germania vniuerſas cubiculi muſcas circa infixum in parietem pugiunculum congregans, non aliter atque apes in fuga vberis inſtar è ramo pendere ſolent. Et alius è tota vicinitate, ac confinio excitos angues in ignem Magico circulo conclusum inducens, ac, cum ex ijs quæ corpore immanior erat in illum ingredi detrectaret: coacta eſt tamen repetito identidem carmine id facere, ac ſe cum cæteris in obiectum ignem dedere, & prouoluere. Quæ ſi homines Dęmonum ope adiuti minimo negotio, etiam ad oblectationem pręſtant: quid quęſo facturos Dæmones putamus, vbi ad explendam, quæ illis innata, atque inſita eſt, nocendi libidinem, ſe totos parant, ac deuouent?

NOVI SEMPER ALIQVID A SV*periore conuentu afferri oportere, quod in alterius ſit patratum exitium; nec impune eſſe, ſi quis ab iniuria, ac maleficio vacuus ad ſequentem redeat.*

CAPVT XXII.

QVemadmodum ſolent heri in villicis procuratoribus, cùm eorum rationes expendunt, ſegnitiem, negligentiamq́; du-

riùs castigare: ita Dæmon in suis comitijs, qđ tempus examinandis cuiusque rebus, atque actionibus ipse constituit, eos pessimè habere consueuit, qui nihil afferunt, quo se nequiores, ac flagitijs cumulatiores doceant. Nec cuiquam adeò impune est, si à superiore conuentu nullo se scelere nouo obstrinxerint: sed semper oportet, qui gratus esse volet, in alium nouum aliquod facinus fecisse. Quod Dominica Zabella 1. ait ita esse cognitum omnibus, qui nefariam illam militiam sequuntur, vt de hoc vno maximè sint soliciti, ne ad indictos conuentus veniant ab ea ratione imparati. Ac ne in hoc se ignorationis excusatione vlla defendant, improbus ille Magister sigillatim de omnibus, quæ à suis postulat, scholas habet, præceptaque tradit: veluti de frugibus inferenda calamitate; de immittendis in arbores, fruticesque bruchis, papilionibus, erucis, atque id genus infestis vermibus: de fascinando pecore: de segetibus pelliciendis, labefactandisque, ærugine, aut tabe quauis alia: de spargendis venenis, atque adeò de perdendo, quantum in eis est, vniuerso mortalium genere: vt vnumquodque horum singuli testatum sua confessione reliquerunt. Hennel Armentaria 2. Anna Ruffa 3. Ioannes Piscator, Coleta eius vxor 4. Matheola Guillerea 5. Franciscus Fellæus 6. ac ferè omnes, quos ea sortilegij labes aspersit.

1. Rogeuillæ in agro Tentreço an. 1583

2. Dusæ prid. Cal. Octob. 1586.

3. Ibidem Cal. Octo. 1586.

4. Gerbeuillęi 4. Non. Maias 1585.

5. Pangæij prid. Non. Dece. 1584.

6. Ibidem 4. Cal. Ianuar. 1584.

DAEMO-

DAEMONES SE IN VARIARUM ANImantium formas pro tempore atque vsu inducere: quoties inter suos versari volunt, præcipuamq́ semper esse hirci, maximè cùm se publicè colendos, venerandosque exhibituri sunt.

CAP. XXIII.

DAEmones non esse prauos mentis in hominibus affectus, quemadmodum Democritus, Auerroës, totaque adeò Peripateticorum schola cõmenta est: sed potius spiritus, vt sic dicam, essentiales, ac sua natura constantes satis illud Euangelij 1. arguit, vbi memoratur illis rogatu suo concessum fuisse, vt in porcorum gregem abirẽt. Quomodo enim auaritia, ambitio, ac perfidia in porcos demigrassent? Rursus eos cùm veluti in certamen cum homine descendunt, nõ vanis imaginibus, ac simulacris: sed comparatis, quæ sub sensum cadant, corporibus, ac φανερῶς, καὶ ἔμπροσθεν congredi; sic est non vno istius dissertationis loco demonstratum, vt superuacaneus futurus sit labor, si quis iterum in eam rem impendatur Sed hoc operæpretium est nunc videre, quas illi formas, ac species præcipuè sibi assumant, non quidẽ pro eius elementi, in quo versantur, qualitate, & differentia (quod Psellus 2. attigit) sed vti id, ad quod se parant, munus, ac officium magis postulat, atque exigit. Cùm igitur primum aggrediuntur hominem alloqui, ne is ad insolitæ rei aspectum tam facilè

1. Matth. cap. 8 vers. 32.

2. Ca quomodo Dæmones occupẽt hominem.

expauescat, humana libentius specie occurrunt, eaque adeò, quæ pre se ferat honestiorem aliquam formam: nimirum quo verbis suis authoritatem, fidemque maioré adiungant: Illisque ob id vestis nigra, & promissa magis placet, quòd ea vtatur nemo, qui non sit apud suos in aliquo honore, & pretio. Quamquam non desunt, qui ad tegédam potius pedum fœditatem (quod illis perpetuum est insigne, ac vestigium insitæ turpitudinis) consulto adhiberi putent. Cęterùm colorem atrum magis arridere, quia nihil nisi atrum, funestumque ipsi vnquam hominibus moliantur. Ac vbi iam consuetudine aucta est familiaritas, & cœpit pauor frequétatione paulatim decedere, tum pro vsu, atq; tépore modò in hæc, modò in illa vertunt animalia. vtpote, si quempiam per viam comitantur, cané frequentiùs referút, quod is, etsi assiduè subsequatur, nullam tamen aspicientibus suspitioné malæ rei præbeat 3. Sic Andreas quidam Italus canem cæcum, & ruffum secum ducebat Anno M. D. XLVIII. qui vniuscuiusque arcana aperiret, stupendáq; alia plurima ederet. Sic Cornelius Agrippa 4. cacodæmoné nigri canis specie quotidianú asseclam habebat, cui collare erat loreum Magicis per clauorum emblemata notis inscriptum Sic Dæmones septé in Nicæa ciuitate 5 inter sepulcra delitescebát sub forma canis obuios quosq; incesſen-

3. Eutrop. lib. 16.

4. Vuesperg. in Iustinum.

5. Paulus Iouius in eius elogio.

ſentes: donec eos D. Andreas 6. rogante po- 6.
pulo in ſolitudines exegit. Sic non ita pridē Abdias Babyl. Episcopus. lib. 3 historiæ Apoſto.
ruſticus quidã apud Vogeſos (huic Deſide-
rio Financio nomen fuit) ſi quandò vnà cũ
popularibus diſcumbebat, pedibus aduolu-
tum canem habebat, à quo demiſſa clam ma-
nu venenum acciperet, quod deinde cui vel-
let infunderet. Ex eoq; ſatis multos perijſſe,
priuſquam illius fraudis in eum vlla tranſ-
ferretur ſuſpitio. Quod ſi quem tranſuerſo
aëre ſunt vecturi, vti ſæpè euenit, cùm ad cõ-
uẽtus ſuos nocturnos properãt, equũ (quod
animal in eo genere officij maximã pernici-
tatẽ habet) ſępius induunt, ac ſeſſores ingẽti,
quò volunt celeritate tranſmittunt Sic me-
morat Olaus Magnus 7. Hadingum Dano- 7.
rum regem in ſuum regnum, quo nonnul- Li. 3. hiſtor. de gentibus Septent. ca. 19.
lorum factione fuerat eiectus, per immenſa
maris ſpatia ab Othini Dæmone in equi ſpe-
cie eſſe reductum. Et Torquemadius in He-
xamerone recitat habuiſſe ſe, cum primùm
literas attingeret, æqualem, cui ſub noctem
Gadalupo, vbi Grammaticæ dabat operam,
ad deambulationem egreſſo obuius in equo
Dæmon perſuaſit, vt poſt ſe in eodem equo
ſederet viam vnà confecturi Granatam,
quo vtique animus erat poſtridie contende-
re: Hocque iter licèt longa diſtans interca-
pedine, vnica tamen nocte, etiam in tardo, &
claudicante equo expediuiſſe: Ac ne quis
huic de ſe talia narranti paruam fidem ha-
beat,

beat, viris fuit non vulgaris, ac cuiusuis pretij, vt qui in Caroli V. Imperatoris comitatu Medicinam honestissimis stipendijs fecerit. Et alicubi 8. si benè memini habent Francorum Annales (eum quidam asseruit fuisse Comitē Matisconensem) qui ab epulis, quas tum fortè otiosus celebrabat, foras euocatus in præstolantem præ foribus equum insilire cogeretur, à quo statim videntib. multis ita sublimis tolleretur, vt videri illico desineret: Nimirum si dies, eaque hora illi dicta erat, qua ex parte in malam rem esset à Dæmone abducendus. Et Inuillæ ad Theriotrophium, pluribusque alijs in locis huius prouinciæ testatum reliquerunt, suos à se sæpissimè visos esse Dæmones D. Humberti præ se ferentes imaginem; qualè vulgo in triuijs depictam videre licet. Iam verò si sortilegos alicuius rei monitos esse oportet; & sunt tamen in præsentia, qui colloquium impediunt homines, in muscam exiguam migrat Dęmon, iam ob id noto nomine Beelzebub, atque eo habitu vicinas auribus partes subit, quo propius quæ vult insusurret. Idq; Claudia Symoneta 9. Casteleti sortilegij damnata, præter plerasque alias, quarum nomina nunc non suppetunt, vnà cum Antonio filio obseruauit, inquentes sibi circa tēpora obseruatum fuisse illa muscæ specie Dæmonem, cùm in carcerem deducerentur: ac diligenter monuisse, ne se ipsi inten-

8. Hugo Floriacensis. Petrus Abbas Cluniacensis, Gul Paradinus in Chron. Sabandiæ.

9. 3 Cal. Octo. 588.

intentati criminis manifestos sua confessione facerent, quamlibet exquisitis tormentis ad id vrgerentur. Cõfossos enim certissima, ac sæuissima supplicia manere: contrà si linguam continerent, futurum, vt propediem salui, incolumesque euaderent. Noctu etiam sæpè iuuas in alienas ædes per tegulas, per cancellos, perq; tenues atque angustos alios meatus se vna cùm Lamijs suis intromittere: Huic vsui felis conuenientissima est forma. Hanc sibi assumunt adeò germanam, ac natiuam, vt nisi rabie, qua maiore grassantur quàm solent domestici, vix distingui, ac dignosci queant: Sicuti plerique omnes, quibus aliquando ea res perspecta fuit, constanter asseruerunt. Iam si quem hoc vrit, quod sui loci, atque ordinis alius quispiam in pascendo pecore se diligenter habeatur, solicitumque tenet quomodo conceptum in illum ex ea inuidia odium, amota omni suspicione, expleat: tum auxiliaris aliquis Dæmon asciscitur, qui lupi formam prædabundus in eius gregem irruat, ac edita strage serui incuriam apud herum accuset: quam etiam pecu lij damno tandem sarciri illum conueniat. Id se Patronius Armentarius 10. & Ioannes Malrisius 11. ita factitasse inter alia nefariæ suæ artis portenta Ingenuè sunt professi: Asciscendique, atque euocandi Dæmonis modum fuisse, euulsum gramen in fortè obiectæ imminentis arboris truncum conceptis quibus-

10. Dalhemij in vasto regno.

11. Sexæij Transylnanij.

quibuſdam verbis impingere, quo facto inde lupus ſtatim exoriretur, qui momento deſignatas ad cædem pecudes diſcerperet: Nam certè ei miniſterio cõuenientius nihil deligi poterat ea fera, quam natura prҫter alias præcipuè ad prҫdam inſtruxiſſet. Vrſi etiam forma non nunquã geſtiunt videri Dæmones, cùm videlicet hoc agũt, vt ſuis quam maximè terribiles appareant: quod tũ præſertim demonſtrant, cùm tempeſtatibus in aëre commotis ſuam immanitaté oſtentant. Idq́; obſeruaſſe ſe non ſemel recitauit Barbelina Rayel 12. addens conſueuiſſe illos præ-

12. Blainuillæ ad aquas Id. Iunii. 1587.

tereà ad maiorem horrorem cymbalorum, tintinabulorum, cathenarumq́ue longam poſt ſe ſeriem trahere, fremituque, atq; vlulatu horrendo omnia permiſcere: In quo tamen illam hallucinatam fuiſſe facilè crediderim ac ſpeciem imitationemq; pro veritate in tanto tumultu, ac trepidatione præcipitanter accepiſſe. Quamuis & ſic horribili

13. In lib. qui Ecclesia dicitur, viſiones 3.

forma à ſe viſum retulerit Hernias 13 D. Pauli (vt quidam ferunt) diſcipulus: nimirũ beſtiæ, quæ cetis inſtar erat, locuſtaſq; igneas ore affatim euomebat. Poſtrema, eadéq; gratiſſima eſt illis hirci forma, cùm non iam alicui ſe miniſterio parãt: ſed magis hoc agũt, vt ipſi obſeruantia aliqua ſuis ſe colendos exhibeant, atque apud eos maieſtatem aliquam ſibi conſtituant. Quam veluti perſonam quare ei potius actioni adumbret, non

eſt fa-

est facilè conijcere, nisi si hoc est, quod regem decet eo habitu in publicum prodire, qui maximè eius virtutes exornet, ac demonstret: aut quod de Pythagoræorum μετεμψυχώσει memorant, id corpus iuuat potissimum inire, quod moribus, ingeniòque conuenientissimum est. Hircorum præter cæteras pecudes nobilitatur graueolentia: nulla re tam certo suam Dæmon testatur præsentiam, quàm odoris fœditate intolerabili. Hircorũ libidinosa obscœnitas etiã prouerbio locũ fecit; hoc vnũ Dæmõ præcipuè satagit, vt suos rebus Venereis quã maximè deditos habeat: Et ne desit occasio, ipse se quoties illis occurrit, in eã formã induit, q̃ huic vsui sit accõmodatissima: nec adeò de stupro interpellare cessat, donec ad id, quãuis ingratissimũ, iniucundissimũq; illos pellexerit: Hircorũ in obuios quosq; effusa sæpè petulantia est, nulla non obit, ac pererrat terrarũ loca Dęmõ, dũ offendat in quẽ impetum, incursumque faciat: Hirci saliua fructuis (inquit Varro 14.) venenum est, eiusq; dẽtes satis interitus, ac pestis præsentissima. 14. Lib. 1. de re Rustica ca. 2. & Lib. 2. cap. 3.
Quę etiã causa fuit, vt in lege locationis fundi excipi soleret, ne colonus capra natum in fundo pasceret. Et Astrologi ita id animal receperũt in cœlum, vt eum extra limbum duodecim signorũ collocarent: Satanę viperinus morsus est, afflatus lethalis, & exitiosus: sic postquam è cœlitûm concilio, ac cœtu est detur-

deturbatus, hominum rebus se importunũ præbet, vt nulla maior cautio sit ijs, qui in tutela pecoris Dominici excubant, quàm illum longissimè ab eius septo arcere, ac prohibere. Hircis obtutus trux, ac ferox, frons cornibus aspera, barba promissa, ac inculta, villi temerè pendentes, succinctá crura, totusque adeò habitus corporis ad deformitatem, fœditatemque comparatus, vt aptior ab eo deligi non queat, qui intus forisque fœda, horrenda, atque immania habet omnia. Siquidem similes (quod aiunt) conuenit habere labra lactucas. Et omnino qualis qualis ratio fingi possit eorum penes quos huius rei fides esse debet, cõsentienti renũciatione testatum accepimus hircinum istiusmodi phasma, ac personã Dæmoni longè esse gratissimam: præsertimque, vbi se suis honore aliquo afficiendum exhibet. Quod & Gaguinus 15. scriptum reliquit de quodam doctore Theologo primatum monasticum apud Ebroïcas obtinente (huic Gulielmo Edelino nomen fuit) qui cùm illustrẽ quamdam matronam deperiret, neq; tamen eius potiundi spem vllam relictam iam videret, à Dæmone quouis pretio depascendos sibi eos amores potius existimauit, quàm non illis tandem frui pro libidine. Ergo id vt impetraret supplex (ea enim pacto addita fuerat conditio) Dæmonem in hirci specie veneratus est. Eam quoq; τραγολατρέιαν Torquem-

15. Libr. 10. de reb. gestis Franco regum.

quem-

quemadius 16. vir Hispanus frequentem apud suos esse memorat Etsi eius initiũ longiùs arcessere placet, ab antiquissimis ad hæc nostra tempora iam manâsse reperietur. Nã & in Apollinis arce ingentẽ seu hircum, seu arietem æneum edito in loco repositũ fuisse, cui diuini honores adolerẽtur, Hesychius alijq́; Græci scriptores meminerunt. Imò & hirco in sacrificijs impensiùs delectatos Dęmones, fidem facit illud Thesei, qui cùm in littore maris Veneri capra fecisset, subitò ea in hircum, quasi ea sola grata esset hostia, immutata est: vnde & post Epitragia vocari cœpit. Idem factitatum in Calliç tẽplo, quod in Gargano monte visebatur, tũ in eo vbi Amphiatai oracula reddebantur, & Strabo, & Pausanias scriptum reliquerunt. Et AEgipanes, Satyri, Sauni, Sileni, aliaque rusticorum Deorũ turba, quos vano errore delusa gentilitas coluit, hircinis deformes membris se semper visendos præbuerunt.

16. In Hexamerone.

QVIETAM, ET LABORIS EXPERTEM fuisse, quæ olim euenisse legitur hominum à bonis Angelis per aëra transuectionem: eam verò, quæ nunc circumfertur sagarum à Dæmonibus, plenam esse molestiarum, & lassitudinis.

CAP. XXIIII.

HAbacuc Propheta momento ex Iudęa in Babylonem translatus fuit, vt pulmento, quod messoribus suis ferebat, Danie- 1. Danielis 14.

lem in lacu leonum pasceret: in Iudæam ab eo loco pari celeritate relatus. Philippus
2. Actu. Apost cap. 8. quoque Diaconus 2. posteaquam Eunuchũ Candaces AEthiopum reginę baptisasset in via, quæ ab Hierosolymis in Gazam ducit, subitò in Azoto visus est: Et aliàs sæpè spiritus Domini multos rapuisse, ac in lóginquissimas regiones incredibili celeritate trãsportasse in sacris literis legitur. Verũ adeò tranquilla, ac quieta vectione, vt somniũ potius quàm vera aliqua migratio esse videretur: vti eius beneficia semper adiuuant, nunquam decipiunt: Satanæ contrà vbiq; perniciosa sunt officia, solacia molesta, damnosa liberalitas, intempestiua studia. Ergo si quando subleuandi laboris occasione suos sic per aërẽ transmittit, longè grauiori languore confectos relinquit, quàm si incitatissimo cursu
3 Vellæ ad Mosellam 5. Cal. Iul. 1587. viam, & asperã pedibus confecissent. Quemadmodum Catharina Ruffa 3. Dæmonis, cui se addixerint, fraudes, atque imposturas in
4. Blainuillæ ad aquas Id. Ianuar. 1587. medium proferens enumerauit. Addit & Barbelina Rayel 4. se sæpè ex ea gestatione in tantum exagitatam, ac defatigatam fuisse, vt domum reuersæ perpetuum triduum decumbendum esset, priusquam pedibus consistere posset.

HOC QVAMVIS MEMORATV INCREdibile, *vno tamen ore sagas omnes loqui suscitandarum nubium potestatem sibi à Dæmonibus sæpè fieri; quas postquam vnà cum ijs sunt elatæ, pellant,*

trudantque quò velint, ac etiam nisi si quid obstat in terras excutiant. Quæque eius molitionis propria, pecularia que ab illis memorentur.

CAP. XXV.

NOn est dubium, quin, quod sequitur, futurum sit supra omnium fidem ac multis etiam fortè ridiculum. Hoc certè memini testatum spontanea, ac libera assertione plus minus ducentorum hominum, qui me Duumuiro damnante incendio crimen sortilegij luerunt: statis, certisq; dieb. solitos conuenire se gregatim ad ripam, vel stagni, vel riuuli alicuius, maximeque si quis esset, quem solitudo à prætereuntium oculis sepositum haberet, atque illic aquas accepta à Dæmone virga tantisper diuerberare, dum vapores, fumosque abundè excitarent, quibuscum vna sublimes efferrentur. Illud deinde, quod sic esset excitatũ se in nubes densas, ac caligantes induere, quod postquam vnà cum Dæmonibus ei essent inuoluti agerent, pellerentque quo erat libitum, ac tandem multa præcipitatum grandine in terras decuterent. Salome 1. & Dominica Zabella 2. addunt, priusquam eo modo aquam exagitarent, consueuisse in eam immittere vel ollam fictilem, qua nonnihil antè inclusisset Dæmon aspicientibus incognitum, vel etiã lapides tantos, quantam optabant pluere grandinem. Decker Maygeth 3. solitã se vnà

1\. Vergauillæ 6 Cal Septem. 1586.

2\. Rogeuillæ in agro Tenstræo 1583.

3\. Morhangij 13. Cal [illegible] 1586.

cum ſceleris popularibus acceptas à Dæmone candelas cæruleas in ſtagnum Fonterſſgrube tantiſper deucxas, ac lumine pronas tenere, dũ id affatim guttis ſuis inſtillaſſent, tum puluerẽ aliquẽ medicatum in id quoq; ſpargere, ac diſſeminare: tandẽ aquas virgis nigris, quibus à Dæmone ſuo eſſent donatæ, identidem ingeminatis quibuſdã verbis ad execrationem, deteſtationemque certis, ac proprijs contentiſſimè etiam diuerberare. Quo facto totus aër ſtatim infuſcaretur, at tandem largos tum imbres, tum grandinem in ea, quæ iuſſiſſent, loca, niſi ſiquid fortè obſtaret, effunderet. Quæ ſic excitandarum nũbium ratio non nunc primùm inoleuit, ſed & à multis iam ætatibus narrauit Pauſanias
4. 4 in Lycæo monte Arcadiæ fuiſſe vſurpatã.
In Arcadicis. In eo, inquit, fons fuit nomine Agno tã admirabilis naturæ, vt re diuina ibi curioſiùs peracta, quernoq; ramo aqua leuiter commota mox denſus inde ſurgeret vapor nebulæ aſſimilis, qui nõ multo poſt effecta nubes aggregatis item alijs largos imbres demitteret. Non eſt igitur hoc noſtræ ætatis inuentum: Non eſt etiam vetularum, quarũ mentes Dæmon deprauauerit, viſum aut inſomnium: ſed ipſis vigilantium ac ſanorum, qui præſentes affuerant, oculis res certo, ac liquido comperta, atque explorata. Quam & confirmant quæ ſequuntur ex Malleo Maleficarum narrationes: quas quoque il-
lorum,

lorum, qui eos ſcripſerunt, fidem ſecutus non dubitaui hîc exponere. Quæſitores quidam cùm periclitari vellent in venefica muliere, quam fortè in vinculis habebant, veraue eſſent, quæ de ſua in commouẽdis tempeſtatibus poteſtate ſortilegi prædicarent, eamque ob id manu ſua miſiſſent (nam tantiſperdum in reatu manent, Magicas vires omnes illis eſſe ademptas certũ eſt) ſecedens illa in confertum arboribus locum ibi ſcrobem, quam manibus ipſa foderat, lotio oppleuit, quod demum digito mouere non deſtitit, quod ex eo ſuſcitatus, atque elatus vapor in nubem opacã concreſceret, quàm ſtatim tonitrua ac fulgores crebri interſecarent, maximo cum aſpicientium metu, ac formidine. Sed illa, bono animo eſte, inquit: iam faxo, vt nubes hæc in ea quæ voletis, loca tota deportetur: quæ cùm illi in propinquas ſolitudines deſignaſſent, eò ſubita ventorum vi, ac tempeſtate delata nubes properè in ſaxa, ac grandines diſilijt, calamitate interim omni inter demonſtratos iuſſoſque fines ſe cohibente, ac continente. Huic quoq; παράλληλον eſt quod ſequitur de ruſtico quodam Suauienſi, cui de ſiccitate, qua tum laborabatur, vehementius conquerenti fortè præſens octo annorum filia recepit ſe, ſi ita iuberet, ipſius agrum, in quo tũc vnâ conſidebant, largo imbre ſtatim eſſe irrigaturam. Ac cùm pater dixiſſet ſe id percupere,

cupere, illáque pauxillulum aquę ad id sibi dari postulasset, ad torrentem, qui in propinquo decurrebat, deducta est, vbi exagitata vnda illius Magistri (aiebat) auspicijs, cui se mater addixerat, tantum illico pluuiarũ cœlo exciuit, vt satis essent ei agro abundè irrigando, cæteris interim quaqua versum perinde atque anteà sitientibus. Huic exemplo affine est & quod sequitur. D. Claudius Perotius 5. Grammatophilacio sodalium D. Georgij apud Nanceium præfectus, vir certè bonus, & cui in re grauiori facilè fidẽ adhibeas, de istis differenti mihi apud familiares asseuerauit æqualem habuisse se olim fortè, & in eius sceleris societatẽ cum patre sortilego aggregatum, qui eiusmodi vapores è pelui cui frigidæ paululum antè esset iniectum, videntibus omnibus, vnà aderant in ludo literario excitaret. Ioannes Charmeus 6. Iana Oberta 7. & alij eius farinæ complures, se non per somnium: sed suis vidisse oculis memorant ingentem sui similium numerum secum sic excitatas nubes hac, atque illac vento, emissaue sagitta ocyus percurrentium: ac non aliter, quàm densum fumum scintillæ traijciunt, atque intercidunt: interimque fragore, atque immani tonitru circumcrepantia omnia audiuisse. Alexia Gran Ianna 8. narrat, cùm itidẽ nubibus permixta vectaretur, ac fortè præteriens in eum peruenisset locum, vnde despiceret ex municipibus

5. Aquosæ in ædibus M. Mathurini ludimagist.

6. Gerbeuillęi Id. Octob. 1581.

7. Sanpetromontij 5. Id. Nouem. 1581

8. Blainuillæ ad aquas 17. Cal. Febr. 1587.

pibus suis quendam equos pascentē, cui nomen erat Ioanni Vehon, ex improuiso astitisse sibi atra, ac pręgrandi figura hominem qui veluti obsequendi cupidus rogaret, ecqua illic esset, quæ ei rustico malè cuperet: se in promptu habere, vnde illū vlcisceretur. Ac cùm ipsa respōdisset sibi cum illo graues esse inimicitias, quod vnicum filium olim in eius pascuis equitium habentem penè verberibus necasset, Eia (inquit ille) assentire modò, iam faxo ne diutius id inultum ferat: Ac dicto citius in sublime elatꝰ vel quo nulla queat intendi oculorum acies, illico fulmen cum ingenti flamma, ac fragore in subditos equos contorsit, ex ijsq; duos prostrauit, vidente ac multum trepidante rustico, qui vix passus triginta ab eo loco aberat: sicuti ipse est elogio suo testatus. Barbelina Rayel 9. addit dolia transuersa per nubes à sortilegis adnitente Dęmone impelli, ac volutari tantisper dum ei loco impendeāt. quē designarunt ad calamitatem: ac tum demum illa disrumpi in saxa, & flammas, repentinoque impetu pessum ire, ac obuia quæque conterere.

9. Blainuillæ ad aquas Id. Ianua. 1587.

CAMPANARVM SONVM, QVOD EO *ad pias preces excitentur homines, Dæmonibus infestum esse, atque inimicum, earumque non abs re vsum frequentem esse, vbi tonitrua grandines, reliquæque tempestates, quibus se illi creduntur immiscere, ingruunt, atque impendent.*

CAP. XXVI.

IS mos pridem Christianis inoleuit, vt cam panis excitentur ad pias preces, ac vota vbi periculum, difficultasque aliqua impendet Quod & factitant præcipuè, si quando aër nimbis, tēpestatibusq; vehementius commouetur, & grandinem, ac fulmina minitatur. Earum igitur sonum vt audit Dæmon, in maximam indignationem erumpere solet, inclamans prohiberi se incepto rabidarū
1\. Humburgij Non. Iun. 1590. isto canū latratu: quod Maria, 1. vxor Ioannis Sartoris in Metzerech, ac ante eam pleræque aliæ, quas nunc meminisse laboro, certo certius se comperisse dixerunt. Ac si quando quas ille canes intelligat à suis rogetur, eas dedignans suo nomine, vti facere solent, qui in eorum mentionem quos odio aliquo prosequitur incidunt: respondet Beguenotas illas garrulas, atque obstupentes, quæ nunc, vt auditis, odiosè adeò nobis obganniunt. Hocque Catharina Pigeon 2. ob
2\. Anno M D. 84. sortilegij crimen non ita pridem damnata, vnà cum alijs pluribus sua confessione clarum reliquit. Quòd autē id illi ex animo doleat, nec offensionis affectatam vllam simulationem habeat, sæpè experientia compertum habuisse se omnes, quę de ea re interrogatæ sunt sagę affirmauerunt: Et id satis indicat, quod non rarò earū pulsatores fulmine percussos audiuimus, nec ferè mortalium

alios

alios eius iniuriæ magis esse obnoxios, quod & alibi attigimus. Impedimentum porrò tempestatibus ex ea re maximum creari vulgus sagarum loquitur: Et ea opinio sic quorundam animos imbuit, vt iam præsentius remedium nullum aliud esse putent, nihilque quod æquè Dæmonum conatus infringat, atque impediat. A qua etiam non est alienum, quod scribit Paulus Grillandus de Itala quadam venefica (huic nomen fuit Lucretiæ) quã cùm Dæmon dimisso vt assolet conuentu sublatam domum reportaret, audito campanę signo, quod ad Deiparam viginem salutandam dari solet, illico in subiectas sentes, ac dumos quasi viribus defectus abiecerit, vbi à iuuene quodam, cui tum illac iter erat, visa, atq; agnita, primum quidem aliud fingere cœpit, ac comminisci; sed tãdem suis ipsius iugulata verbis, vt rarò mendacia cohærent, rem vti erat, silentij tamen fide prius mercede pacta, omnem iuueni indicauit; Quam cùm is, vt est ea ætas arcani parum tenax, ex æqualibus vni incautius prodidisset, ea in vulgum quasi per manus sparsa ad Magistratus aures etiam accidit, qui disquisione ampliore testatum, ac comprobatũ facinus seuerissimè animaduertit: Nequicquam tamen illas pulsari, ac sanare aiũt Hennel Armentaria 3. Ioãna Oberta 4. ac quædam aliæ asseruerunt, nisi id fiat maturè: videlicet priusquam nubes circumiectum pago terri-

3. Dusæ prid. Cal. Octob. 1586.

4. Sanpetromontij 6. Id. Noue. 1581.

torium attigerit. Equidem præoccupanda facies Domini 5. & manus eius præuenienda est, laudarique multum debet prompta, ac parata in eo sedulitas, & diligentia: sed nec importunum, alienumque orationi tempus est, cùm ipsæ iam vexant procellæ, attingit calamitas, venit tempestas.

5. Psalm. 94.

Confringens tegulas, imbricesque. 6

6. Plaut in Mostell.

Nam tam adeò promptum est præsens malum tollere, quàm impendens, imminensque auertere. Quodcumque 7 temporis momentum ad eum orãdum tempestiuum est, atque opportunum. Commentum igitur est sagarum ea ab illarum Magistellis adinuentum causa, vt hominibus diuinæ opis spem omnem inter ipsas miserias, atque ærumnas præcidant. Addit Feuxen Eugel irritum, ac inefficacem esse earum sonũ, si quæ ex illis dum lustrarentur à sacerdotis concubina fuerit nuncupata. Quod ego ridiculum, absurdumque existimo. Ac licet negent recentiores quidam eam in aére Dæmones potestatem habere, vt grandinem, & alia id genus dira faciant, ob idque vanam esse, & impiam de pulsandis campanis contra tempestatum vim superstitionem: in hoc tamen conueniunt Dæmonibus interdum multa extraordinaria permitti à Deo, in quibus partes suas non obscurè interponant: Plurimaque adeò ipsos agere, quorum vis sensum nostrum, & vsitatam ratio-

7. Luc. 18, vers. 1.

nem

nem ſuperet. Quod & ex Iob hiſtoria ſacra, & D. Pauli Epiſtolis 8. qui diſertè illis aëris poteſtatem attribuunt ſatis clarum, manifeſtumq́ue eſt: Ac ſi hoſtem aduentare, atque etiam imminere claſſico ſignificetur, id non illico damnandum eſt, quaſi in eo ſono, ac canore Martio aliquod aduerſus illius impetum, inſultumq́ue etiam oſcitantibus præſidium conſtituatur. Nam ad arma potiùs cóclamatur, vt milites ſoporem, ſocordiamqué excutiant, diligenter agant excubias, aliaq́ue quæ militem iuuat munia ſtrenuè obeant. Induite, inquit idem Diuus Paulus 9. tuba Euangelij, armaturam Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus Diaboli inſidias: Chriſtianis arma ſunt oratio, & gratiarum actio, quæ audito Campanarum ſigno, quod ad eam rem ex vſu mortalium nunc proprium eſt populariter capiuntur. Siquidem prope eſt Dominus 10. omnibus inuocantibus eum in veritate, vota ſuorum exaudit, aures eius ad preces illorum. Ac quod quidam optimè dixit, oratione pia cómouetur cœlum 11. recluduntur oſtia loci illius inacceſſibilis, in quo maieſtas Dei inhabitat. Sunt & qui eum Nolanas 12. pulſandi ingruentibus tempeſtatibus morem ambitioſius defendentes addant, & vim illis ineſſe diſſipandi aëris, diſpergendarumq; nubium ex ſonitus ſui immanitate, & vehementia quaſi ſi illud nõ ſuccedat, hoc ei, ceu ſubſidiũ aliquod accedere

8. Ad Epheſ. cap. 2. ver. 2.

9. Ad Epheſ. cap. 6.

10. Pſalm. 145. verſ. 8.

11. Pſalm. 14. verſ. 16.

12. Petr. Meſſias varia. lect. lib. 2. cap. 2.

conue-

conueniat. Ac non aliæ res, vti ſunt tormenta bellica longè potentius, ſi expediat id præſtent, atque efficiant. Quamquam & hoc à nonnullis vſurpari audio: verùm conatu vtique irrito, atque inutili: Qui enim ſatis validè concutere queat, rem tam multa intercapedine diſſitam, tam vaſto, atque denſo corpore præditam: Quam nec incluſa tonitrua fragore, nec eluctantia fulmina iaculatione, nec flagrantia fulgura commotione ſua diſſoluere, ac diſpergere valeant. Et vt ſit diſpergendi facultas, quo quæſo ruinæ iam fœtarum grandine nubium. Nam certè diſſipatio fragmenta habet, ac κλάσματα, quæ neceſſe ſit momento in ea in quæ incumbunt loca præcipitia ferri, ac ruere. Perinde igitur hoc eſſe exiſtimauerim, quaſi qui olim (vt refert Plinius 13) popyſmis fulgetras Iouem iratum deliniturі adorabant: Aut illud quod eſt in prouerbio: Veſpa cicadæ obſtrepens, Catulus leonem allatrans.

13. Nat. hiſto. Lib. 28. ca. 2.

VESTIGIIS VELVTI VNGVIVM ſæpè impreſſa, atque exarata apparere, quæ fulmine ſunt percuſſa, quod opinionem multis adfert adnitentis Dæmonis, cui fama eſt, cùm ſe in corpus aliquod induit, maximè id placere: quod vncis, hamiſque in morem feræ beſtiæ ſit inſtructum.

CAP. XXVII.

VSu venit vt quæ fulmine ſunt afflatę, ac percuſſæ arbores, muri, pauimenta,

vestigia sæpè ostendant veluti vnguium; quę alij à Dæmone, cui rumor est hamatas, atque vncinatas esse manus, credant: alij id, ceu anile, deridentes in naturæ, quæ rariora, ac difficiliora sæpè edit solis causis positum esse affirment. Expeditum siquidem, & promptum esse fulmini in eas partes sua se volubilitate scindere, quæ speciem incuruatorum radiorum præbeant, vti flammæ, cuius plurimum admixtum habet, proprium est virgatis notis ea, quæ lambit, inscribere. Quod & in Ephesini templi incendio animaduertisse se recenset Aristoteles 1. & passim in ędificiorum, quæ igne cósumpta sunt, reliquijs obseruare licet. Tum eius quod corporis est expers in id quod est particeps actioné nullam esse posse, quæ sic ex impressione notam ac vestigium relinquat. Sed hac omnes vna delet ratio ex eo ducta fundamento, quod in huius operis peroratione posuimus Dæmones sæpè ex solida materia corpus sibi comparere: tum eo habitu fulminibus Dei nutu, ac voluntate permisceri, ad deinde multa efficere, quæ sunt præter omnem tributum inanimatis à natura motum, atque ordinem, veluti cùm sursum, deorsumque meant, ac remaneant, quasi aliquid scrutentur, atque inuestigent. Vnde & nomen illis σκῆπτα: Aut cùm obuia aliquando declinauit 2. vel peruadunt innocenter: aliquando etiam proterunt, ac pessundãt. Vt hic etiam

1. Cap. 1. lib. 3. Meteor.

2. Volaterra. Philo li. 36.

ἀντι-

ἀντιπάθητα adijciam, quibus licet Aristoteles 3. naturalem causam attribuat: tamen mira valde ea sunt, habentque sine dubio (vt inquit Seneca 4.) insitam potentiam aliquã diuinam: vtpotè cùm ferrum, aut æs, quo scutum tegitur, liquatur: ligno interim nullam vim externam accipiente: loculis integris, atque illæsis conflatur argentum, stat fracto dolio vinum: malorum serpentiũ, aliorumque animantium, quibus mortifera vis inest venenum omne consumitur: prægnãtis mulieris, ea superstite, atque incolumi, fœtus exanimatur. Vt nõ omnino explodenda videatur eorum sententia, qui in istis aliud quiddam, quàm quod in naturalium causarum serie, atque ordine positum est, intercedere putant. Maximè cùm id testatum reperiatur consentienti ferè omnium voce, qui se nostra ætate in Dæmonum potestatem tradiderunt, eo modo scilicet solere illos, cùm furunt, ac bacchantur vnguibus digladiari: vti & non pridem Iana Nigra 5. Armaturiana retulit de Magistello suo, qui Nicolai Bequenot. j stabulum noctu ingressus, vt ibi eius equum interficeret, priusquam id aggrederetur facere, exteriorẽ parietem sic vnguibus exarauit, vt (quod aiunt) ex ijs facilè leonem conijceres. Et memini me nõdum ex ephebis egresso, cùm Chermis (quæ mihi patria est) fulmen vniuersas ædes propinqui mihi hominis esset peruagatũ, ad extremum

3. Cap. 1. lib. 3. Meteo.

4. Lib. 2. nat. qu. cap. 31.

5. Leherij 5. Cal April. 1586.

tremum eam porticum qua id se foras eiecerat inscriptam profundis, frequentibusque vnguium vestigijs reliquisse. Quæ, cùm populares rei nouitate adducti magna cum admiratione certatim inuiserent; accurri, & ipse eaque præsens vidi, non sine aliqua narium offensione; cùm sulphuris teterrimo nidore ædes illę adhuc oppletę essent.

NON RECTE SENTIRE, QVI cum Epicureis negant Dæmones hominibus occursare, solatia afferre terrores inijcere, insidias parare, iniurios, molestos, ac noxios esse: cùm hæc paßim tum sacræ, tum prophanæ historiæ perhibeant, hodiernięq; adeo sagarum omnium sermones vno ore confirment.

CAPVT XXVIII.

THeodorus Bysantius 1. totaque adeò Epicureorum schola negauerunt sapienti visum vllum vnquã fuisse obiectum. Si quod enim aliquando auditum sit apparuisse, id pueros, mulierculas vecordes, atque ægrotos, quibus formidines ex imbecillitate animi, ac rerum ignoratione existunt, authores, atque assertores habuisse. Et hæc quidē illis ex alia longè absurdiore nata est opinio: non esse scilicet in rerum natura spiritus, ac Dæmones: proindeq; ab illis frustra istiusmodi phasmata, ac terrores metui. Ad quam persuasionem, & Cassius vnus ex ea Epicureorum familia conatus est Brutum

1. Patritius Senen. li. 5. de reg. tit. 8.

virum

virum nihilominus constantem, & moderatum adducere: vti in eius vita recitat Plutarchus 2. Sed huic reliquæ ferè omnes philosophorum reclamauerunt sententiæ: Et ipsa experientia à multis ætatibus repetita eam satis a commenti opinione nūc vindicat: Scatent enim historiæ exemplis phantasmatum quæ proprias figuras, non etiam inanes ex metu imagines habuerunt. Illud quod eidē Bruto Philippus apparuit: Athenis philosopho Athenodore: Curtio Ruffo in Aphrica: Romę Senatui vniuerso 3. Quod postremum huius in quo versamur argumenti fidem ex eo magis adiuuat, quia non momenti vnius visum id fuit: sed perpetui biennij. Toto enim eo, vt perhibent Antonini Pij (quo imperante id accidit) viographi, Marcus Ruffus senator, postquam è viuis abisset, eodem quo viuens solebat loco: sed mutus, silensq́; sedere visus est: vt innumera alia omittam, quæ posteriorum temporum res gestæ continent. Quibus & Christiani ipsi calculum suum adiecerunt: adhibita tamen distinctione, ac differentia: vt scilicet spirituū alij sint hominibus beneuoli, ac fideles, à quibus salutaria omnia veniant expectanda: alij noxij, atque ἀλοστορες, à quibus pestifera, ac crudelia omnia sint metuenda: Illis si quibus occurrunt, ac fortè prostratos vident, eos sua virtute illico erigere, ac confirmare: vti euenit Agari 4. Abrahami famulæ, cui magna despe-

2. Plutarch. in eius vita.

3. Plinius secundus epi. lib. 7. epist. 27.

4. Genes. 21. vers 17.

desperatione affectę ob commeatus difficultatem, quàm in Bersabees solitudinibus, vnâ cum filiolo Ismahele patiebatur, Angelus apparuit, ac cùm perterrefactã videret prohibitam primùm timere amicè solatus est, ac de eiusdem Ismahelis fortuna benè sperare iussit. Idem & Cornelio centurioni contigisse in Actibus Apostolorũ legimus: Nam 5. Cap. 10. vers 3. & 4.
cùm timore non paruo ad primum Angeli aspectum correptus fuisset, ab eo tamen statim liberatus est, atque audijt orationes suas ac eleemosynas Deo gratas, acceptasq; fuisse: proindeque securus fausta, prosperaque omnia expectaret. Mulieribus quoque, quæ 6. Matth. 28. vers 3 & 4. Marc. 16. vers. 6.
prima die Sabathi summo diluculo ad Seruatoris nostri sepulchrum accesserunt, visus est Angelus facie instar fulguris coruscanti, veste, vti nix candida, ac cùm ad eam oris, habitusque admirationem expauissent, ab illo admonitæ sunt, metum omnem vt deponerent: atque ita iam confidentiores factæ sigillatim, quod sibi faciendum erat, edoctę fuerunt. Hos verò alteros metu quos aggrediuntur exanimare, ac sępè vix viuos cùm recedunt relinquere: nimirum ne sic consternatis animo tam facilè sit eorum artes, fallaciasque detegere: simul vt siquod adhuc benè agendi consilium superest, id illico excutiant, atque adimant. Nam & Thucydides 7. 7. In lib. de fortu & virt. Alexa.
apud Plutarchum hunc longè vberrimum pauoris fructum commemorat, quòd om-

nes honeſtos conatus ſoleat frãgere, ac pro-
8. hibere. Et Cicero 8. ex veteri poëta: Pauor
Lib.3. de oratore. (inquit) mihi ſapientiam omnem exanimato
expectorat: Tum Plautus: Pauor territat
mentem animi. Quę etiam cauſa fuit, ob quã
veteres Pana Deum (ſub hoc Pamphilus Euſebius,
dum ad Theodorum Epiſcopum ſcribens
Plutarchi de Thamo hiſtoriam recitat,
Dæmones omnes comprehendit) exiſtimabant
repentinos terrores, improuiſaſque
formidines immittere. Inde tot apud eos lemures,
laruæ, lamiæ, Empuſæ, Vertumni, aliaque
id genus ſpectra; quæ ſe, vt aſpicientibus
terrorem maiorem offerrent, modò in
hanc, modò in illam ſpeciem immutare ſolebant:
vti eleganter his verſibus expreſſit
Ariſtophanes in Ranis:

καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν δία θηρίον μέγα
ποῖόν τι, δεινὸν παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται
τότε μὲν βοῦς νυνὶ δ' ὀρεὺς, τότε δ' αγυνὴ
ὡραιοτάτω τίς. ποῦ ἐπι, φερ' ἐπ' αυτὴν ἴω
Ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνήστιν, ἀλλ' ἤδη κύον
Ἔμπουσα τοίνυν γ' ἐστι.

Et qui Antonij Abbatis Alexandrini vitam
deſcripſit: Ei (inquit 9.) degenti in Heremo
9. Marul. lib. 5. cap. 7. nequiſſimi ſpiritus monſtroſa diuerſarũ imaginum
facie metum incutere ſunt conati: ferarum
more in eum rugientes, vlulãteſque:
ſerpentum ſibilationibus perſtridentes: rictibus
ringentes: dentibus infrendentes:

toruo

toruo oculorum aſpectu ſcintillantes: flammas ore naribus auribuſque perflantes: nullaque adeò pauoris omiſſa ſpecie, qua illum terrere poſſent. Cui & germanum eſt illud D. Hieronymi in Hilarionis Abbatis vita talem ſi non formarum, at vocum imitationem, variationemque continens. Ab eo (inquit) ſæpè nocte intempeſta auditi infantum vagitus, balatus pecorum, mugitus boum, planctus quaſi mulierum, leonum rugitus, murmur exercituum, aliáque variarum vocum portenta: vt ante ſonitu, quàm aſpectu territus cæderet. Nimirum in hoc ſupra quàm credi poteſt ſibi placet Diabolus: vt quauis ratione diuexatos homines habeat, adque omnes concitandorũ terriculorum occaſiones ob id ſemper eſt intentus. Ἀτη (inquit Homerus 10.) φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν βλάπτουσ' ἀνθρώπους. Ἀτη (interpretatur Suidas) ὁ διάβολος, ὁ ἀντικείμενος. Qua de re in veterũ hiſtorijs alia etiã abundãt exempla: quę tamẽ hic nõ eſt animus attingere, cũ plura hęc ętas datura ſit, q̃ vſus veniat. E quibus hoc mihi primum erit de auriga quodã Nanceiano. Eum fortè in Henæo ſaltu, qui ſaltus ab vrbe alterum abeſt lapidem ſæuior tempeſtas inter lignandum nec opinantem oppreſſerat. Vt igitur ſe ab eius caſu ꝓtegeret, tecto alicui feſtinanter ſuccedendum fuit. Quod dum facit, ſub ea, quæ ſe in proximo denſam, patulamq; magis oſtendit, arbore,

Iliad. 10.

atque ibi consistit, expectans dum sedatur tempestas: Ecce sibi astantem ex improuiso lignatorem alium videt, quẽ dum attentiùs considerat (vt fit vbi in ignotum, peregrinumque hominem incidimus) aduertit illi nasum nunc se enormiter in litui morem producentem: nunc in iustam, pristinamque formam momento contrahentem: tum pedes corneos, bifidosque ac totam corporis molem extra modum. Primùm igitur ingenti pauore deijci, ac penè emori: mox, qđ (in eiusmodi difficultatibus more inoleuit,) Christiano se symbolo, fiduciaque munire: tandem solum se, vt antea, videre; atque adeò obstupefactum, vt quæ illi antè in vrbem vel velatis (quod aiunt) oculis errari non potuisset via, tunc ab attẽtissimo etiam, ac diligentissimo ignoraretur. In quam quoque vrbem sic lingua hærens, oculis stupens, totoque corpore trepidans appulit: vt quæ acciderant narranti facile fuerit credere. Cuius etiam rei fidem non parum adauxerunt, quæ lignatores alij eminus à se visa prædicauerunt: Eo enim loci infuscatus aër, ac densiore fumo obuolutus illis apparuerat. Eiusdem argumenti est, quod sequitur. Desiderij Maioris Scutellani doliaria vasa Nicolaus Stephanus ex conducto religauerat, pactamque mercedem per Iacobetam

II. Buxerij ad quercum 3. Cal. Maij. 1588.

11. vxorem (hæc insignis erat venefica) sępius atque incassum sibi reddi popościerat. Hanc

Iaco-

Iacobeta interpellandi prouinciam tandem pertæſa, ac prætereà fruſtrati tamdiu laboris indignitate nõ parum commota hoc ſedulò agebat, quomodo eam tergiuerſationem in Deſiderium noxa aliqua animaduerteret: quærebaturque tantum ad id latens aliqua occaſio. Commodum inter hæc iuſſus eſt Deſiderius in ſolas terras excedere, quòd eius domum peſtilentia fortè inuaſiſſet, habebatque is ſub mapalibus ſeorſum familiam: Ibi eum ſera iam nocte cum ſolo filio degentem Dæmon (ſic poſtulante Iacobeta) adoritur ſtrepitu, fremituq; adeò horribili: vt cælum ipſum ſolutis compagibus in eius caſam ruiſſe videretur: Neque falſum fuiſſe hunc terrorem, aut à Deſiderio malitioſè excogitatum, dum ſibi placet vanos in vulgus rumores diſſeminare, indicio poſteà fuit: quod ipſe cum filio ex eo in talem morbum inciderunt, qui omnium, qui viderunt, opinione pro deſperato haberetur. Hûc pertinet & illa, quæ fuſiùs ſuo loco de nutrice deſcribetur, narratio; cui multa nocte ad puelli cunas vigilanti Dæmon Errici Carmucij, qui illam malè oderat terrorem maximum iniecit, vitris feneſtrarum ingenti cum ſtrepitu confractis, ac diſiectis. Pſellus quoque author eſt, Dæmones ſæpè, quo terrorem eiuſmodi adaugeant, lapides iacere ſolitos, ſed ictibus irrritis. Tali lapidatione diuexatos fuiſſe Moguntinos Anno

 D.CCC.

D.CCC.LIII refert Sigebertus. Et ferri quidem ea molestia potuisset, nisi lõgè grauior alia esset consecuta: ex incendio scilicet, quo consumptæ sunt vniuersæ illorum ædes, quas sic anteà Dæmon saxis appetiuerat. Quę calamitas etiam Columberij, qui pagus sex miliaribus à Leucis abest, nostra memoria accidit. In eius extremo vico, qua iter est Salsuriam, rusticus casam habebat, humilem quidem illam, sed satis pro fortuna lautam, ac nunquam quod esset auditũ vllis spectris infamem. Occupauit tamen illam Dæmon solis primum contentus lapillis domesticos citra noxam de nocte impetere: sed vt id ex assuetudine ab illis negligi, ac etiã ludibrio haberi vidit, hunc cõtemptum non ferens, ignem casæ profunda iam nocte immisit; quo sic momento exarsit, vt ferè solo tota exæquaretur. Quæ cùm illac aliquot pòst diebus iter faciens ab accolis inaudiuissem, locum adhuc ruinis deformem ipse præsens videre volui, quo rem omnem clariorem, testatioremque apud alios relinquerem. Huc etiam non inconcinnè referri potest, quod Torquemadius 12. vir Hispanus vernaculum vernacula lingua refert: Salamancæ, inquit, matrona fuit cuius ædes importunis eiusmodi lapidationibus infestæ vulgò habebantur: Eo rumore excitatus vrbis præfectus periclitari ipse voluit, veráne essent, quæ de ea re adeò constanter

12. In Hexamerone Dial. 3.

prædi-

prędicabantur: an potius à domesticis tegendæ alicui nequitiæ affingerentur. Nam & in ijs erant duæ non illiberalis formæ adolescentulæ, cum quibus amatores liberius per eam occasionem congredi velle, atque in hoc omnem istam fabulam adornare erat suspitio. Ad illas igitur ædes ea se hora prę-fectus confert, qua ferebatur frequentissima esse lapidatio. Accurrunt vnà populares non minus viginti, è quibus aliquot dimittit, qui adhibito lumine peruestigarent, ecquis in superiore domo esset, qui sic domesticos saxis appeteret. Redeũt peragratis diligenter omnibus latebris, renunciantq́ue omnino reperisse se nihil, vnde ea timeri deberent: Placuit tamen ad imos ædium, quo tum è cœnaculo deuenerant, gradus consistere, atque aliqua mora hoc quicquid esset amplius probare, & experiri: Ecce autẽ vix dum eo loci constiterant, cùm ingẽti tumultu lapides cœpêre in agmen deuolui; qui tamen singulorum crura innocui præterlaberentur. Denuò igitur mittuntur, qui viderent, vnde hic lapidum imber sese tam creber effunderet: sed & vbique solitudo, vt ante à reperta iam à multis conceptam de ea re opinionem non parum confirmauit, videlicet hæc Dæmonum arte, ac præstigijs omnia fieri: Auxitq́ue adeò quæ non cessauit grando eorum capitibus allabi, qui se etiam ex illis ædibus præ metu foras eiecerãt:

Ex quibus tandem vnus loci securitate factus iam ferocior sublatum, ac diligenter oculis notatum lapidem in aduersum tectum hoc præfatus proiecit: Si is à te est, ô Dęmon, eundem mox in me reijce. Quod cùm illico esset factum, licet casu irito, desitum est, amplius dubitari, quum res ita se haberet, vti illam primum in vulgus matrona ediderat. Et memini me cum grassante Tholosę pestilentia Anno circiter M. D.LXIII. in Auscorum augusta essem, ac fortè apud D. Abeliũ in eius vrbis Metropolitana Ecclesia sodalem ludo noctẽ ducerem: vti tunc ætas erat, atque otium, ab eiusmodi petulanti Dæmone omnibus, qui tum vnà in eodem atrio inclusi eramus, exhibitam sæpius inter ludendum non leuem molestiam fuisse; hinc, illinc temerè iactis lapidibus, qui tamen sine cuiusquam noxa, atq; iniuria in terram decidebant. Eius atrij foribus pessulum intus obductum erat: nulla in eo præter abacum, mensam, atque sedilia suppellex, vnde techna vlla oriri, atque instrui posse crederetur. Et hæ quidem sic sunt bonorum, malorumque Dæmonum in aggrediendis hominibus contrà comparatę rationes per eas, quas modò dixi, causas beneuolentiæ, odij, solatij, terroris, adiumenti, noxæ, beneficij, iniuriæ, quæ studia in vtrisque semper alunt diuersa, & contraria. Quibus & hoc consequens est, quod nobis ab initio dictum est

ambigi

ambigi sine magno errore non posse: quin sint, qui rebus hominum faueant, inuideant prosint, obsint, patrocinentur, insidientur Dæmones.

NON MODO, VT IAM DICTVM EST, *sortilegos per aërem à Dæmonibus deferri: sed & ex eo loco multa in hominum perniciem moliri, ac machinari: demumquè in terram innoxio casu, ac qualis solet esse auium, lapsione placida, quietáue deponi.*

CAP. XXIX.

QVi negant maleficorum ad suos conuentus veram profectionem, imaginariamque tantùm existimant: maximè se defendunt authoritate Ancyrani Concilij statuentis hũc errorem prorsus Paganicum esse, & impium. Sed hoc Concilium Prouinciale tantùm fuit sub Marcello Ancyrano Antistite, contra quem etiam hæresis Sabellianæ suspectum Asterius Apollinarius, & Hilarius scripserunt, vt multi existimant celebratum, Ac quamuis post confirmatum in Trullo, canone secundo sextæ synodi reperiatur: tamen contrarijs multorum patrum quos ætas posterior tulit, sententijs ea impugnata est opinio: Inter quos fuerũt DD. Ambrosius, Augustinus 1. Thomas 2. Bonauentura 3 Innocentius Octauus 4. & Cardinalis Caietanus 5. Tum Iurisconsulti non infimi ordinis Alfonsus Castrensis 6. Syl-

1. Lib. 10. & 31. de ciu. Dei.
2. ij a. ij æ. q. 95 art 5.
3. In 3. sent. dist. 19. q. 3.
4. In bulla præfixa malleo mal.
5. ij a ij æ. q 95 super artic. 3. s. Thomæ.
6. Lib 1. de iusta hæret. punitet. c. 14.

7. In tracta de Strigibus. 8. Lib. 2. de sortil. q. 7. 9. In manuali c. 11. nu 38. 10. In Malleo Malefi.

uester Prierius 7. Paulus Grillandus 8, Martinus Nauarrus 9. Sprenger 10. ac plerique alij qui quæstiones inter eiusmodi maleficos sæpè & diuersas exercuerunt. Et certè tutior, potiorque semper visa est ea sententia, quæ rei illius veritatem astruit: Siquidẽ fundamentum positum habet in ea ratione, de qua vno ore Theologi omnes conueniunt: videlicet Dæmonibus post lapsum atq; apostasiam integra mansisse naturalia dona: vti sunt immortalitas, potentia, motus celeritas scientia, aliæq; id genus veluti dotes, quas à sua acceperunt origene: Bonis autem spiritibus promptum esse, vt vel momento temporis, non tantùm ipsi immensa aëris spatia decurrant: sed & homines nullo negotio vnà secum traducant, satis demonstrant, quæ in eam rem paulò antè de propheta Abacuc, & Philippo Diacono à nobis sunt recitata. Minus igitur mirum iam videri debebit, si hæc quoque præstant mali. Nec adeò ea res exẽplo caret: sed & perhibent literę sacræ 11. hominem fuisse spiritui immuudo obnoxium, quem in loca sola sæpè is transportaret, discerptis antè quibus erat colligatus cathenis. Et IESVM ipsum 12. scimus à Diabolo assumptum fuisse ac modò supra tẽpli pinnã locatum, modò in montẽ excelsum deportatum. Ac ne quis putet hæc miracula eius ętatis propria fuisse, quæ Deus pro tempore, atque Euangelicę doctrinæ vsu tunc edi, atque

11. Lucæ 8. Marci. 5. 12. Matth. 4.

que apparere voluerit. Nunc verò nec necessariam, nec credibilem ea habere authoritatem: sciat posteriorum ætatum historias istiusmodi quoq; exemplis abundasse: quemadmodum amplius in huius operis peroratione docebimus: & noua alia quotidiè se prodere, è quibus pauca quidem, sed clara, ac testata earum prouinciarum, vbi acciderũt, monumentis subijciam. Est Giruncuriæ in Vogesorum prouincia castellum satis firmũ è cuius summa arce, cùm tegularum ordines aliquot fulmine essent disiecti, Sebastiana Picarda 13. non multo post in eo pago sortilegij rea fortè & id apud Iudicem professa est, Dæmonis, suaque simul opera esse patratũ: Cùm enim (inquiebat) è nube vna in illam proruissemus eo consilio, vt funditus euerteremus, non fuisse tamen in nostra potestate id exequi; sed tantùm pauxillulum id ruinæ attulimus, vt esset quod eius conatus nos non omnino pœniteret. Simile huic est quod sequitur. Cuninus 14. quidam nomine Magistratũ in D. Clementis fano, vbi cõmorabatur, obtinẽs, cùm ruri fœnũ inter domesticos curaret, cœlumque iam magnis tempestatibus commotum cerneret, domũ fugam parabat: sed dum ad eam se instruit, subito fulminis ictu proximè se quercus sex radicitus vidit euersas: ac eam, quæ septima loco adhuc stabat, totam ceu vnguibus laceratam, ac discerptam. Cùm iam multo ma-

13. 10. Cal Nouemb. 1586.

14. Roncæij. ad D. Clementis fanum. Cal Dec. 1586.

to magis properaret, amiſſis etiã prę feſtinatione pileo, ac ijs inſtrumentis, quę tum manibus geſtabat: ecce de integro audito fulminis fragore illi viſa eſt in ſumma quercu, quę in proquinquo erat, hærere mulier, qua (vt caedibile eſt) nubes ſe eo impetu exonerauerat. Eã igitur conſideratiùs intuens, agnouit è vicinia eſſe vetulã, quam illico ſic cœpit verbis increpare: Túne, peſſima, ea es Margareta Vvarina, ad quã quantum nunc cõperio non immeritò ante hac ſortilegij ſuſpicio apud omnes pertinuit? vnde tu nunc nobis ades iſto habitu? Cui illa: ignoſce hoc mihi, quæſo, ac celatum habe, quod nunc vides: faxo, ſi hoc ita de me promerueris, vt nunquã à me tibi, tuiſq; vel minima oriatur iniuria: Ac ne quis de iſtis addubitet ſciat non modò eſſe cõprobata Cunini illius teſtatione, quam iureiurando apud Quęſtorẽ ſanctiſſimè firmauit: ſed etiã ipſius Vvarinæ agnitione, & extra tormenta ſæpius repetita, &in ipſo vitę vltimæ momento multis audientibus cõfirmata Huc etiam pertinet, quod ex alijs quęſtionib. capitalibus, eorumq;, qui illas exercuerunt, fida renunciatione compertum habeo. Coorta cũ magno fragore, tonitribuſq́ tempeſtate, qui armenta reliquoſq; pecorũ greges in collis Alemani iugo cuſtodiebant, is ad vicinos Huecuriæ cãpos, quæ eſt in Vogeſorũ præfectura pertinet, ſe vt in operto eſſent in proximas ſyluas abdiderãt: Ecce verò il-

rò illis ex improuiso visi sunt rustici duo summis arborum, quæ proximè stabant, ramis hærentes, ac velut implicati, adeóq; animis consternati, vt facilè indicarent illuc nõ consilio, sed casu, atq; inauspicato aliquo impetu peruenisse. Tum autẽ vestitus fœditas, ac deprauatio, quasi per lutum, sentesq; oẽs fuissẽt reptati, suspitionẽ adaugebat, eo loci à Magistello suo eiectos, detrusósque fuisse: postquã is illos hac, atque illac more suo traxisset. Cõfirmabatur & id eo magis, quòd cũ illic tanto tẽporis spatio consedissent: quantũ satis esset ad probandã, asserendamq; oculorum fidẽ: momento tamen, aduertenteq; nemine, dilapsi apparere desijssent. Tandem & dubitationẽ omnem amouit, quæ nõ longo pòst tẽpore cõsecuta est illorum ea de re spontanea, atq; armentariorũ verbis consentiens cõfessio, cùm ad interrogata ex vinculis responderent. Est etiã villa, quæ se Bellimonte Vitelliũ contendentib. sinistrorsum ostendit: in eius summũ tectum cùm fortè & ijdem è procellosa nube præcipites decidissent, magnáq; difficultate Rotarius (id erat eorum alteri nomen) afficeretur, quemadmodum ex ita arduo loco se incolumes possent in terram demittere: nam & earum rerũ adhuc erat rudis & insolens: hęcq; illi ad insanas eiusmodi nimborum molitiones periclitata primùm fuerat abitio. Amantius, qui à prima pubertate in Dæmonis seruitutem à

parenti-

parentibus abductus maturè ſe ijs aſſueſece-rat, ridens ibi infit: Bono animo es, ſtulte, nam qui nos habet ſua poteſtate ad difficiliora habiles, atq; idoneos Magiſter, hoc etiam negotium facile, ac ſine vllo periculo expediet. Nec dictum res diutius morata eſt: nam ſubito turbine vnà correpti, ſine vlla noxa in terram ſunt depoſiti, ipſa tota ſic contremiſcente domo, vt à fundamentis reuelli videretur. Hócq; ipſi diuerſi, totidem tamen verbis recenſuerunt. Imò & cum villaticis cõmiſſi de die, déq; tumultu, ac trepidatione omni inter eos liberè, ac conſtanter conuenit. Ac tandem quos viuos criminis ſocietas conuinxerat, eoſdem mortuos flamma iudicis damnatione abſumpſit. Et hæc quidem pauca ad tam multa, quæ ſuperiores attigerunt ceu auctarium accedant. Nam certè ſi plura numerando percenſere velim, facile id mihi ſit facere, qui alia etiam in Sortilegorũ, quas exercui, quæſtionibus viderim: ſed vti Iuriſperitis loqui niſi laudata aliqua lege pudor eſt: ita mihi ea commemorare, quorum documẽta in aduerſarijs meis nulla exſcripta habeam, hic eſt religio: Multa verò, vt iam dixi, à me, priuſquam hæc ſcribere eſſet animus, neglecta ſunt, quę profectò nunc piget non annotaſſe, quòd eorum vſus ſæpè veniat, nec occurrant tamen deſiderata, ac requiſita.

DAEMO-

DÆMONOLATREIAE.

LIBER SECVNDVS.

NON ESSE IN DAEMONVM POTE- *state dissolutas morte animas ad sua corpora reuocare. Vt tamen sunt operum Dei adumbratores maximi, id sæpe in speciem eos præstare, dum sese cadaueribus insinuant, ac in iis motum, qualis in viuentibus esse solet, interius cient: quemadmodum ἐν αὐτομάτοις euenire videmus. Tum de Petronij Dalhemij impietate, parricidio, prodigiosisq́ amoribus historia.*

CAPVT PRIMVM.

NEκυομαντήιυ, & vaticinationis, quæ fit per excitatos ab inferis Manes, meminit Herodotus in Terpsicore. Et Homerus 1. Vergiliusq́ 2. Mercurium (is magnus incantator fuisse perhibetur) νεκρἀγωγον, ac animarum ab Orco 3. euocatorem faciunt. Historiæ etiam tum sacræ, tum profanæ frequentissima eorum exempla continent, qui reuocatas ad sua cadauera vmbras humana voce loqui, ac ad interrogata respondere compulerunt. Saul 4. dubitans vtrum de summa rerum prælio cum Philistæis decerneret, an potius bellum in aliud tempus trahe-

1. Odyss. 11.
2. Aeneid. 4.
3. Eras. Chil. 1. centur. 1. Adag. 97.
4. Samuelis 1. cap. 28.

traheret, ad Dei oraculum confugit, ab eo e-
uentum belli sciscitaturus: sed silente Deo;
ac respósum denegante in Endor vrbẽ pro-
ximam ad anum quamdam Manes, vt audie-
rat, elicere callentem se contulit, ab eáq; da-
to iureiurando se id factum nemini indica-
turum, impetrauit, vt Samuëlis animam ab
inferis euocaret. Vix igitur ipsa 5. carmẽ be-
5. Ecclesi. 24. D Augu ad Simplicia. Lib. 102. q. 3. nè adhuc mouerat, cùm ecce imago veneran
di senis sacerdotali habitu amicti ex impro-
uiso affuit: qui Samuëlẽ se esse diceret, nun-
tiaretque Sauli fore, vt postridie ipse cum li-
beris acie victus caderet, domesticumq; reg-
num vnà cum vita amitteret. Cui exemplo
6. Libr. 7. de bello Pharsa. simile est & germanum illud Lucani 6. vbi
militem inducit recens occisum à Thessali-
ca quadam muliere reuocatum ad vitam, ac
Sexto Pompeio euentũ belli Pharsalici præ-
dicentem. Quod ne quis commentum esse
poëticum existimet, id Plinius 7. ex Varro-
ne totidem ferè verbis, ac tantùm silentio
7. Lib. hist. nat. 7. ca. 52. prætermissa mulieris incantatione recitat.
Bello inquit Siculo Gabienus Cæsaris clas-
siũ fortissimus captus à Sexto Pompeio iussu
eius incisa ceruice, & vix cohærente iacuit
tota die. Deinde cùm aduesperauisset eum
gemitu, precibusque congregata multitudi-
ne petijt, vti Pompeius ad se veniret, aut ali-
quem ex charis mitteret: Se autem ab infe-
ris remissum, haberetque, quod nunciaret.
Misit Pompeius plures ex amicis, quibus Ga-
lienus

lienus dixit inferis Dijs placere Pōpeij causas, & partes pias. Proinde euentum futurum quem optaret. Hoc se mutuare iussum Argumentum fore veritatis, quod peractis mādatis protinus expiraturꝰ esset: Idq; ita euenit. Huic persimile est illud, quod de Zacla AEgyptio propheta memorat Apuleius 8. Is (inquit) grandi mercede pepigerat defuncti cuiusdam adolescentis spiritum ab Inferis reducere, corpusq; ceu postliminio animare. Ergo propitiatus cœlestia sidera, inferna numina, naturalia elementa, nocturna silentia, adyta Coptica, incremēta Nilotica, arcana Memphitica, & sistra Phariaca herbulam quandā circa cadaueris os, & aliā pectori eius imposuit: sic tumore pectus eius extolli, salubris vena pulsari, spiritu corpus impleri, & adsurgere cadauer, & profari incœpit: ac cum iussum esset mortis suæ arcana prodere noxio nouæ nuptæ poculo peremptū fuisse se pronuntiauit, vt adultero torū manciparet Hæcq; elocutum tandē rem suā terræ restituisse. Non desunt etiam vsus ætatis propria, quæ antiquis illis annumerari possint. Anno M D LXIII. fuit Lutetiæ mulier eiusmodi artibus imbuta, cuius nomini hîc propter familiæ claritatem, atque amplitudinem parcendum censui: quam cùm salutaturus de more inuiserem (erat enim ea mihi municeps) reperi cum Neustrijs duob. rationem ineuntem, quemadmodum thesauros

8. Libr. 2. de Asino aureo.

quorum peruestigandorum facultatem sibi à rege concessam aiebāt (Nam Leonina lex
9. L. vnica de Thesau. lib. 10. 9. quæ prohibet sceleratis sacrificijs, odiosaque legibus arte thesaurum quærere: sicuti & salutares aliæ multæ pridem aulicorum ambitionis studijs exulant) commodissimè nanciscerentur. Atque inter hæc alterum, & seriò quidem narrantem audiui, quomodo non multis antè diebus refixum patibulo cadauer ea causa ad colloquium impulisset: sed ab illo certi nihil exculpere potuisse, adeò ambigua, perplexáque erant omnia eius responsa; & à multis sæculorum ætatibus recepta est hęc persuasio animas posse exciri sepulchris, ac denuò ad sua corpora carminū incantamentis reuocari. Sed ego sic morte dissolutam hominis compagem puto, vt iterum componi, ac coalescere, nisi Dei om-
10. Psal 72. & Iob. cap. 7. nipotentis beneficio aliquo singulari, non queat, 10. aut

Donec longa dies perfecto temporis orbe,
Omnia miscebit misso diuinitus igni.
—nec quicquam expergitus extat,
11. Lucre. lib. 3. *Frigida quem semel est vitai pausa secuta* 11.
12. In lib. de ciuit. Dei & b. 2. de mir. sacræ script. c. 12. Nam quod ex superiore Samuelis historia contrà arguunt: hoc non ex omnium sententia est. Neque enim (vt inquit D. Augustinus 12. Tertuliano 13 alijsque orthodoxis authoribus non paucis in hoc consentiens) ea ad
13. In lib. de anima. veri rationē rapienda sunt: sed potius ad visum, atq; intellectū Saulis, qui factus repro-

bus re-

bus rectè de ea re sentire non potuit. Præstigias verò fuisse Diaboli vel hæc indubitato demõstrãt: quod si verè apparuisset Samuël, non vtiq; vir iustus, & qui viuens prædicauerat solũ Deum esse adorandũ, passus esset se à rege adorari. Rursus homo Dei, qui cũ Abraham erat in refrigerio, nõ dixisset ad virum pestilentem, & dignũ gehennæ ardore: Cras mecum eris. Et certè eam narrationẽ exponens Zonara vir Christianæ veritatis obseruantissimus 14. nõ euocatos Manes Samuëlis dicit, sed tantùm visos euocari, & spectrũ hoc nõ etiam animam Samuëlis appellat. Siquidem (vt disertè statutũ in vltimò capite Ancyranæ Synodi 15. reperitur) quæ per incantationes fiunt non verè dicuntur fieri, & in corpore: sed tantũ in spiritu, & specie quadã, quę oculos fallaciter feriat. Aut si solidũ adeoq; humanum aliquod subest corpus, id vita prius exutum ὀργανικῶς κινεῖσθαι (vt ait Vitruuius) eius videlicet molem intus agitãte Dæmone, perinde atq; ἐν αὐτομάτοις, Dędaleisq; organis euenire videmus, cũ metalla (vt inquit Cassiodorus 16.) mugiunt, ænei angues insibilant, aues simulatæ, ac vocem propriam nescientes habere, dulcedinem tamen cãtilenæ probãtur emittere. Tripodes Pythij spõte sua se mouent, ac procedunt: hi quidẽ conuiuis vinũ: illi aquam fundentes, quos Apollonium, cùm esset apud Hiarchã, aliosque Gymnosophistas, vidisse memorant.

14. Annal. tomo. 1.

15. Isidorus. ca. 9. lib. 8. Etymolog.

16. In lib. Variorum.

rant. Nam hæc puto Dæmones, quibus est alioqui non parua cum eo, qui vitam hominum cõtinet, spiritu affinitas, longè sua subtilitate, agilitateq; superaturos nemo sanus vnquam ibit inficias. Tum etiam aliud est, quod hoc totum magis conciliat. Nam cùm spiritus sint spurci, atque immundi: mirum esse non debet, si vti sus in volutabro, ita illi in fœtidis cadaueribus hospitium, sedemq; gratissimam habeant. Quæ res facit, vt in sepulchretis, locisque nocentum supplicio, ac cruciatu infamibus frequentes Laruę, id est, Dæmones, occursent. Nam stultum sit, & cum impietate paganica coniunctum credere animas desiderio relictorum corporum

17. D. August. serm. lix. ad frat. in heremo.

circa ea obuersari, ac volitare, cum digressis abitio sit in loca, sedesque certas, ac constitutas 17. Quò etiam pertinere videtur, quod

18. In sua epist. vers. 9.

D. Iudas 18. narrat Diabolo (huic Franciscus Venetus 19. Hazazeli nomen fuisse ait)

19. Problem. sac script. tomo. 1 sect. 8 probl. 438.

certamen interfuisse cum D. Michaële Archangelo de Mosis cadauere: eo fortasse consilio, vt in id illapsus Israëlitis facilius imponeret, atque ad idololatriam domesticum malum fenestram patefaceret. vti eum non semel postea in alijs multis fecisse, Rabinorum libri perhibuerunt. Adeoq; pro remedio contra id singulari tradiderunt (ἄλλα τὸ χαχὸν θεραπέυοντες) si circuli septem circum

20. Dur. in aduer. in lib. Hol. de morb. int.

id sepulchrum, vbi conderetur mortuus, ducerētur 20. Ad hæc omnia accedit, quod Sa-

tanas operum Dei sectator maximus hoc apud suos agit sedulò, vt se cũ illo potestate, ac viribus conferat, & quã maximè exæquet. D. Petrus 21. Tabitham vita defunctam discipulorũ rogatu, quibus illa victum piè suppeditauerat, suscitauit à mortuis: vti ante eũ multis sæculis Helias 22. in vrbe Sarepta viduæ mulieris, à qua cibo adiutus fuerat, filium morbo extinctum ad vitam reuocauerunt. Symon ne ei vlla in re inferior videretur, cadauer defuncti pueri, quem Egesippus 23 Neroni propinquitati coniunctum fuisse ait, Magicis susurris excitare conatus est: & ijs quidem illud sic mouit, vt ad vitam reduxisse videretur: sed eum mox vti anteà exanime in terram recidisset, cessantibus (inquit Clemens in itinerario) quibus illud illigauerat carminibus, quid fallaci imitationi veritas certa, atq; indubitata Dei virtus temerarijs Dæmonũ ausis, & conatibus intersit, res ipsa fuit indicio. Idem Trallis, quæ vrbs est Asię in Philimonis Demóstrati, & Caritus filię semestri cadauer euenisse memorat Phlegon Adriani Imperatoris libertus. Damis quoq; & Philostratus 24. authores sunt Apollonium Thianæum defunctis vita corporibus lucẽ sæpè restituisse. Et Germanorum scriptis vulgata est nõ ita pridem de Aulico quodã historia, qui accepto de vxoris obitu nuntio, ac quemadmodũ eius cadauer esset sepulturæ mandatum, properè domũ reuer

21. Act. Apost. ca. 9.

22. Reg. 3. ca. 17.

23. Egesip. lib. 3. cap. 2.

24. In Apollonij vita.

ſus domeſticis rationibus vt proſpiceret, ac multa iã nocte eam cũ animo ſuo voluens, vt fit, vbi rei alicuius deſiderium penitius inſidet, inter hęc aduertit illam ſuo more veſtes deponentem, ac notum cubile inire volentem: Sed cùm ne hoc faceret aliquãtiſpet reſtitiſſet, qui tam conſtanti rumore mortuam intellexiſſet, victus natiua loquentis voce, & conſpicua ſeſe oſtendẽtis corporis imagine: ſiuit eam vnà ſecum concumbere, ac tantiſper in quotidiana vitę conſuetudine habuit, dum exorciſtæ cuiuſdam efficacibus verbis Dæmoni, qui refoſſum illud cadauer illudendo, ac ſi poſſet perdendo marito obſederat, abeundi neceſſitas impoſita. Quæ certè nulla imponi eo pacto poterat, ſi ſuo ipſa corpore incluſa anima fuiſſet; ſed vti eũ, qui quid iniuſtè occupat, leges facilè deijci patiũtur: ita & Dæmonem ex inſidioſa eiuſmodi cadaueris obſeſſione exturbari nemo adeò mirabitur, qui ſciet quantæ ſint adiurationum, atq; exorciſmorũ in ea re vires. Ij ſunt Manes, eæ Vmbræ Thyeſtis, Polydori, Tantali, Agamemnonis, Achillis, aliorumq; heroũm, quas poëtæ circa tumulos ſuos obuerſantes nobis decãtant, id eſt, vt cum Euſebio 25. loquar, impurorum Dæmonum ſpectra, ac ſimulachra imbecillioribus Manium ſpecie illudentia, dum inferias, parentalia, expiationes, atque alia id genus ſacrificia ſibi poſtulent. Cur enim (ait is) ſtultam iſtam

25. In refutatione ſexta cõtra Hieroclem.

Ludens

ludens opinionem relictis beatorum insulis ad tumulum suum diuersari vellent. Cuius etiam erroris, atque insanię Iustinus Martyr 26. eos redarguit qui se animas Orco suis incantationibus euocare profitentur, quod non aduertant pro Manibus Dæmones se excitare. Nam vbique vana adumbratio, imitatióque est veritatis potius, quàm solida, certaq; vlla eius expressio: multóque magis, vbi semel vita defunctum hominem, ac iam (quot aiunt) Ditis peculio annumeratum denuò in lucem ceu postliminio reuersum nostris videre nos credimus oculis; ac ijsdẽ corporis muneribus fungi, quibus integra, illibatáque vita antè fruebatur. Rarum, & singulare est in hanc sententiam Petronij Armẽtarij 27. factum in periocha ita descriptum, vt hic non queat cumulatius. Nam vt eum succuba Abrahel re expertura, quam de obsequendo verbis fidem dederat, ad vnici filij horrendam cædem impulerit; vt eius desiderium impotentius ferenti, ipsoq; parricidij horrore penè ad insaniam adacto, sposponderit vitam se puero redditurum, si id se supplex, ac venerabundus rogaret, vt iterata in speciẽ vita, ementitisq; naturę functionibus atque officijs eum sibi prodigiosè superstitẽ per annum integrũ ostenderit: vt deniq; nulla prius tentatũ valetudine mors illum denuò occupauerit, reliqueritq; confestim fœtore adeò grauem, vt nisi eminus,

26. Apologia secunda ad fratres.

27. Dalhemij An. 1581.

adeóque compreſſis naribus aſpici potuerit, illic, & ſigillatim, & copiosè demonſtratum eſt. Quoniam tamen ea res quędam pręterea habet animaduerſione non indigna, vt quæ veteratoris Diaboli in aſſimulandis, eſſingẽdiſque hominibus auiditatem infinitam, atque inexplebilem contineant; & illis concluſæ orationis anguſtijs commodè contineri non potuerunt omnia: non erit à præſenti inſtituto alienum aliqua præterea in medium afferre, quibus magis facti eiuſmodi fides adiuuetur: cauſa innoteſcat: pateant inſidiæ: euentus damnetur, atque improuidis, incautiſque ad attentiorem fugam exemplum deinceps proponatur. Ac primũ ſicut ambiget nemo, qui ſuperiora legerit Ephialtes, atq; incubos eſſe Dæmones, qui addictas ſibi mulieres more virorũ conſtuprent, ac comprimant: nam hoc ſemper morbum eſſe corporis, quo viæ ſpiritus animalis intercipiantur, non facilè cum Medicis ſenſerim ita & hyphialtes, ac ſuccubos eſſe, qui ſe viris habitu, ſpecieque muliebri ſubmittant, non erit creditu difficile: vtrobiq; enim peccati, quod vnum amant Dæmones, par eſt admiſſio, & alterum altero nihilo eſt factu difficilius: licèt id quidem infrequentius eueniat; ſiue quia mulierum, quarum in hoc modeſtiam malitiosè imitantur, conſuetudo non eſt viros de ſtupro appellare; ſiue quia ea colluuies magis ex eo ſexu eſt, quem
conſilij

consilij imbecillitas minus ab insidijs Diaboli tuetur, ac defendit. Et certè in tam multis, quæ hactenus in manus meas peruenêre, sortilegorũ quæstionibus singulare, solumque hoc succubæ fuit exemplũ. Cui ne prodiret incomitatum aliud hic adijciendum censui; quod à probatæ fidei viro Melchiore Errico Serenissimi nostri Ducis à secretis, & consilijs interioribus aliquando inaudiui. Fuit (inquiebat ille) Henamenij, me eius loci Dynastæ res procurante, sortilegus quidam, qui iussus à Iudice dicere, vti primùm esset ad tantam nequitiam abductus, ac quibus potissimùm artibus illum Dæmon ad se pellexisset, eam rem sic liberè, atque apertè esset elocutus. Cùm bubulcus ego prima luce hostiatim armentum cogerem, atque vna è puellis quæ illud stabulis emittebant præ ceteris animum meum amore titillaret, cœpi in eius cogitationem noctes, diesque esse intentior. Tandem euenit, vt eam mihi ardentiùs inter sola pascua animo voluenti apparuerit similis occultanti se post dumetum. Accurro ad optatam prædam: assequor atque adeò amplector vel reluctãtem. Tandem post aliquot repulsas, ea lege sui facit copiam, si se pro hera haberem ac vel ipsum Deum illi posthaberem. Conditionem accipio: fruor: imo sic ipsa me deinceps cœpit frui: vt ex vno eius miser semper penderim arbitrio, Simile quiddam Philostratus

28.refert Menippo Demetrij Cynici discipulo olim accidisse. Is,inquit,cùm Corintho Cenchræas proficisceretur, obuiam habuit quandam imaginem puellæ peregrinæ, lepidæ,ac vt videbatur,prędiuitis;quę diceret sese illius amore correptam,inuitaretq́; familiariter,vt vellet in domum suam diuertere. Ille igitur vicissim eius amore captus sæpè cum ea concubuit,ac iam de ineundo matrimonio cogitabat: Habebat enim ipsa domum regio ornatu apparatam. Sed Apollonius cùm in ea domo singula considerasset,exclamauit Lamiam esse,quę propediem esset adolescentem ad extremum vel deuoratura,vel insigni aliquo damno,atque iniuria affectura. Nimirum hunc Dæmon insidijs,captionibusq́ue suis fructum ponit longè maximum,atque vberrimum: Eumq́ue præterea, quod improbi fœneratores facere solent, semper accessione aliqua nouæ impietatis cumulat,atque adauget: errorem (quod ait D. Hieronymus 29.) errore trahens, & semel flagitijs pollutos in ea magis, magisq́ue ingurgitans. Huic adeò rei argumento est ea, in qua nunc versamur, historia. Nam primùm ad infandam libidinem, pestiferosq́ue amores illectum scelerato vnici filij parricidio obstringit: tum propter tanti facinoris conscientiam vltima ferè desperatione affectum ad impios cultus, qui nequitiarum omnium est cumulus,agit præci-

28. In Apollonij Thyann. vita.

29. In proęmio lib. 2. commentariorū in Zachariam.

præcipitem, ipſum ſe interim talem demonſtrans, qualem iam à prima ſua præbuit origine: diuini ſcilicet honoris æmulum, atque affectatorem eximium. Volens Deus pietatis periculum in Abrahamo 30. facere, ei aliquando apparuit, enumeratiſque omnibus, quæ contulerat, beneficijs, Iſaacum eius filium in victimam ſibi popoſcit. Ille igitur nefas ducens vlla in re Deo non obſequi aſſumptum filium iam ad deſtinatum montem deduxerat, ibique imperatum ſacrificium erat facturus, niſi Deus ipſe ei intercedens obſtitiſſet; inclamans ſe non talem eſſe, qui eum vellet liberis crudeliter orbare, quem benignè patrem extrema ſenecta feciſſet: ſed experiri tantùm voluiſſe, an talibus iuſſis eſſet pariturus. Idem & ſimius Dęmon affectata à tam multis annis geſtæ rei imitatione nunc facere gaudet. Et certè probabile eſt Abrahelis nomen eum de induſtria ſibi hic aſciuiſſe, vt eſſet in quo vel eo tenus illius facti veritatem aliquam referret. Euentus verò contra documento fuit eius in hoc præcipuam fuiſſe curam, ac ſtudium, vt ad impiam filij cædem paternas manus contra inſitam, atq; innatam hominibus charitatem accingeret. Siquidē fuit is homicida ab initio. Diuinationes, vaticinia, Manium euocationes, ac pleraque alia id genus, quæ eius olim fiebant auſpicijs incantamenta hominis alicuius ſolenni, feſtaque vel deuotione,

30. Geneſ. 22.

31. Ioan. cap. 8.

vel

vel mactatione fieri solita obseruare est apud Homerum in Vlysse; apud Silium in Scipione: apud Valerium Flaccum in Esone; apud Papinium in Teresia: apud Horatium in veneficis fœminis: Humanis quoque hostijs eius aras plerique omnes funestauerũt, qui eius cultui addicti fuerunt populi, vti Alexander 32. prolixè recitat; maximequé propriorum liberorum, vt de Ericthæo Euripides 33 & Plutarchus 34. de Aristodemo, atque Epebolo Pausanias 35. de Mario, & Carthaginensibus idem Plutarchus 36. & de nouæ Hispaniæ incolis priusquam Christianæ veritatis lux eis vlla affulsisset, memorat Petrus Bembus historiæ Venetæ lib. VI. vt hic etiam addam que de Iepthe recitant sacra Biblia 37. Qui cùm in Ammonitas mouens vouisset, si victoria potiretur, se, quicquid redeunti sibi primum domo occurrisset, sacrificaturum: ac vnica reuertenti filia virgo adhuc facta esset obuiam, eam nihilominus in holocaustoma obtulit. Nam licet mactatam Iosephus 38. crematam Zonara 39. Sabellicus 40. ad aram pro hostia immolatam autument; tamen non defuerunt, qui ex Hebræorum 41. quorumdam sententia hoc sic intelligerent, vt inter dicatas Deo virgines tantùm conclusa fuerit: ac sic (quod aiunt) ex hominum societate, ac vita communi ceu morte subducta, atque exempta. Nam & à patre priusquam eo voto defungeretur,

32. Genial dier. lib. 6. cap. 20.
33. In Eruth.
34. Parallel. 40.
35. In Messenicis.
36. De sera numinis vindicta & in Imperato. Apo.
37. Iudi. 2.
38. Lib. 5. anti. cap. 2.
39. Annal. tomo 1.
40. Ennead. 1. lib 6.
41. Dauid. Kimhi.

retur, impetrasse narratur, vt sibi liceret virginitatem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare. Et certè Omestem Deum, qualem Plutarchus 42. Bacchũ prædicat, istud magis decet: Ac si tale illud fuit, quod ego tamen nihil hic statuens Theologorum iudicio relinquo, neque legitimum neque Deo gratum sacrificium fuisse, cum eodem Iosepho ausim asserere. Porrò hæc de Petro Armentario certa, atque indubitata historia est: vti ad Duumuiros Nanceianos peruenit suis quæstionibus, probationibus, atque argumentis instructissima. Cuius prętereà fidem plenissimè cõfirmauit, quod loci incolæ de pueri ad vitã per speciem reuocatione suis se oculis vidisse apud multos prędicauerũt: Nam quantum attinet ad stupri consuetudinem, quæ fuit Armentario illi cũ succuba, aliunde, quã ab illo, eius rei veritas resciri nõ potuit. Germanũ est illi parricidio quod sequitur exemplum de Bertranda Tonstrice 43. quæ cùm Cremer Iacob filium malè odisset, quòd sibi sublatam ab illo furto pecuniam suspicaretur, noctu domum eius ingressa, effractis à præuio Dæmone foribus, venenata potione illum necauit. Prælucebat operi cum violaceo lumine vxor Stoffel Pannarij: gestabat in nigra testa venenum vxor Quirini Lanionis: caput, quo potio in os certius inijceretur, cohibebat Briccius Merg 44. ipsa immisericors

42. In Pelopida & Themist.

43. Forpachij 7. Cal. Sept. 1587.

44. Ibidem, eademq; die.

cors mater infundebat. Quod & idem Briccius, cùm eodem die quo illa de se apud quęstorem respōderet, ita euenisse asseruit: hoc ad rem magis confirmandam addito argumento, quod prius sublata stragula filij artus illa illeuisset, ne tam facilè attrectatus excitaretur. Dominica Zabella 45. se quoq; inquinauit, non solum filij, sed & coniugis parricidio. Alexia Belhoria 46. vnum item, & alterum maritum veneno sustulit. Eodem enim loco habent & cædes, & parricidia: estque illis æquè acer, ac præsens animus ad vtrumque: ita omnem omnino humanitatem, pietatemque exuerunt.

45. Rogeuillæ in agro Tentræo. Ann. 1583.

46. Blainuillæ ad aquas 17. Cal. Febru. 1587.

LVEM ISTAM SORTILEGII SAEpè in liberos ipsa parentum labefactatione, ac veluti contagione demanare: dum scilicet Magistellorum suorum gratiam eo facto inire illi student. Ac quomodo ætatis excusatione malè id crimen à quibusdam in pueris defendatur: tum propter suam atrocitatem, immanitatemque: tum quod eius vnquam deponendi spes ferè omnis sit erepta, atque ablata.

CAPVT II.

INfinita, atque inexplebilis semper fuit Satanæ auiditas: sic vt in quam familiam semel pedem intulerit, inde vnquam nisi ægrè retulisse auditus sit. Et hoc quoq; inter alia indubitatum, certumque indicium semper habitum est contra eos, qui sortilegij postu-

postulati, ac delati sunt: quod reperirentur ijs editi parentibus, qui illius criminis antè fuissent damnati.

Redit ad authores genus,

Stirpemq́; primum degener sanguis refert 1.

Et hæreditarij criminis exempla quotidiana apparent in liberis. Si quidem Dæmon præcipuè satagit suos indies numero cumulatiores vt habeat. Quæ res illi in procliui magis esse nequit, quàm si eos, quos iam in potestatem habet, ad liberorum talem corruptelam adigat, atque impellat. Nicolæa Morelia 2. nondum puberem se ad nocturnos Dæmonum conuentus à patre fuisse deductam fatetur. Alia est, quæ quamuis nondum eius ætatis esset, quæ muliebris patientię legem posset accipere: dicit tamen se procul à matre amandatam fuisse in densam syluam, vbi lepidum adolescentem nancisceretur, quem illico facilè deperiret. Quod & ita vti prædixerat, euenit. Sed vt illum in amplexus admisit, sensit illico se illusam: visa est enim sibi è marmore statuam aliquam complecti: adeò rigidus, ac grauis incumbebat. Hennezelio parentes Erricus 3. & Catharina succubam dederunt in vxorem, quę sē Schuartzbourg nomine vocabat. Ei quantū illi primo accessu aduertere licuit, crinale, & vestis erāt atri coloris: pedes equinis vngulis deformes. Nec eam tamen ob id minus deperijt: sed statim concubitus voluptatem

sacro-

1. Seneca in Hippolyt.

2. Serræ 14. Cal. Febru. 1587.

3. Vergauillæ mense iul. 1568.

ſacrorum omnium abiuratione auidiſſimè depactus eſt. Verùm quaſi in frigida opple-tam ſpecum immiſiſſet re impedita, atque imperfecta pudens, ac dolens abijt. Dominicus Petronius, cùm nondum annum ætatis duodecimũ attigiſſet, itidem ad nefarios illos cœtus à matre, vt vxorem duceret, eſt perductus. Nam & illi matrimonia frequentari aiunt Coleta Piſcatrix 5. ac pleræq; aliæ: Imò Bertranda Tonſtrix, & Sinchen May à Speirchen 6. retulerunt interfuiſſe ſe eiuſmodi nuptijs, cùm fortè de nocte ibi fierẽt, vbi ſontes eius regionis in crucẽ agi ſolerẽt. Ac pro ſolito munuſculo ſatis fuiſſe vocatis nuptæ in anum prono ore ſufflare. Refert & Agnes Theobalda 7. præſentem ſe adfuiſſe, cùm Cathalina, & Eugel ab Hudlingen Beelzebub ſuo vna item, & altera ſolenniter nuberent, in illiuſq; nuptijs quantum meminerat appoſitas fuiſſe è nigra caprea aſſas carnes. Dominica Falluæa 8. cùm iuncos religandæ viti vnà cùm matre diuelleret, ac humi iacentes ſe, vt fit, à labore recrearẽt: cœpit poſt aliquot ſermones illam mater monere, ne ad vllius rei aſpectum formidaret, ſi quæ ſe forte inſolentior oſtendiſſet: nihil enim ab illa futurum periculi. Ac cùm hæc dixiſſet, momento aſtitiſſe humana forma aliquid, quod aſpicientibus appareret calceario homini ſimile: erat enim incinctus vẽtrali ſparſim pice contaminato, à quo tandem, cùm

4. Girnncuriç menſe Oct. 1586.

5. Manerij, 8. Id. Maij. 1585.

6. Forpachij 7. Calend. Sept. 1587.

7. Heſſ. Pittelãgijs 15. Cal. Octo. 1590.

8. Ruppæ ſecundũ Moneriũ. prid. Id. Iul. 1587.

eſſet

esset in eius verba iureiurando adacta, ac in nouæ militię signum iniecto in frontem vngue notata, tandem est compressa, ipsa vidēte matre: quæ & vicissim se illi stuprandam præbuit præsente se filia. Inde iuncti manibus in orbem aliquandiu tripudiauêre: tandem accepta, vt videbatur, pecunia (nam paulò pòst retractata puluis esse cœpit) dilapso in auras incubo ad sua discessêre. Matthæus Amantius Rozeratius 9. scelus hoc sortilegij abs sese excusatione ætatis apud Quæsitorem deprecans, cōquerebatur se primum eo obligatum fuisse illa ætate, qua nihil adhuc ipse poterat, quaque per imbecillitatem alieno imperio etiamnum erat obnoxius. Nam vixdum è pueritia egressum vnà cum fratre, & sorore à matre abductum aliquo quasi ad consanguinei sponsalia, atq; ibi inscios rerum simul coactos se Dæmoni addicere: postquā esset ille multa prolixè ad maiores illecebras pollicitus. Ijs & consentaneum est quod sequitur. Adornabant carnifices tormenta, vt à Barbara Gileta 10. criminis istius confessionem exprimerent: Ea illa sedatè intuens, ac despiciens, Quæ hæc (inquit) demētia est sperare à me per vim quicquam extorqueri posse? quę si velim vestros quantoscunque conatus facilè prohibeam, atque eludam ea, quæ mihi expeditissima est aduersus omnes cruciatus, tolerantia: Sed iam vos lubens ista molestia libero. Nam

9. Hucuriæ mense sept. 1586.

10. Hucuriæ mense sept. 1587.

quod me meus ille Magister non cessat obtundere, vt quatuor mihi è multis superstites liberos adhuc tenellos eius tyrannidi adijciam; certũ est tunc me crudelissimæ morti potius offerre, dum è talibus miserijs, quas hactenus passa sum pusiones meos eximo. Si enim euado isto non conuicta iudicio, hoc etiam restat: aut ab illo morte ipsa duriora pati; aut illud de charissimis liberis etiam ingratam, atque inuitam facere. Eiusdem & argumenti est quod sequitur: Francisca Hacquart 11. vix annorum septem filiam Ianam nomine, vt se tandem simili molestia liberaret, Dæmoni addixerat: idque inter alia admissa quæsitor fortè indicauerat. Cùm & ei rei consentiens esset filiæ testimonium, fidemque præterea maximam facerent ea quæ ipsa de nocturnis, quibus interfuisse se dicebat, sagarum conuentibus certa, ac propria afferebat: cœpit & omnium opinione eiusdem criminis cum matre manifesta teneri. Sed quia indigna ea ætas videbatur, in quam lege ageretur (nam nec vllum malum venenum adhuc fecisse inueniebatur) recepit loci domina curaturam se, vt ab infanda illa consuetudine, quàm sanctissimis fieri posset institutis abduceretur. Ergo supplicio affecta matre sic apud matronam quandam seruatam, ac monitam per aliquod tempus habuit, vt resipuisse, ac pristinam libertatem, excusso Dæmonis iugo, recupe-

11. Villæ ad Ionam Ann. 1581.

cupe-

superasse omnibus videretur: Sed, malum, cùm nocte quadam inter ancillas media suo more decumberet, sublimem illam Dæmon rapuit, quasi secum ablaturus: fecissetque, vt creditum est, nisi ab ancillis allatum esset impedimentum, inclamato sæpius nomine IESV. Sic disturbatus prædam inter tabulati tigna prædictam, ac pendentem reliquit, atque abijt. Nec id commentum fuit ancillarũ vanum in vulgus rumorẽ spargere gestientium, sed ipsa totius viciniæ, quæ ad illarum clamorem accurrit, oculis res cognita, ac perspecta. Tum in filia stupor, ac conseruatio miserabilis, inædia, silentium, vigiliæque octo dierum, ac noctium perpetuæ satis indicio fuêre, nihil horum per fraudem, & malitiam affictum, excogitatumque fuisse. Nam vltra septimum diem incolumi vita non posse perferri famem author est Plinius 12. Quod si ad vndecimum trahi aliquando contigit, quemadmodum & is annotauit, id vti, quod modo narratum est, præter naturam euenisse fatendum est. Extiterunt & alij plures nostra memoria sic ab ineunte ætate in malam rem à parentibus abducti, quos quoniam doli iam capaces videbantur, censuimus nos Duumuiri damnandos, vt nudi ter virgis cæderentur circum eum locum, vbi viui parentes comburerentur. Quod & ab eo tempore ferè sic est vsurpatũ. Sed ne hac quidem ratione vnquam putaui

12 Hist. natu. lib. 11. cap. vltimo.

plenè legibus eſſe ſatisfactum: maximè, ſi, vti poſt dicetur, ætas iam doli capax reperiatur, & conſtet illos venenum malum feciſſe: verùm oportuiſſe præterea, quo publicæ ſecuritati conſuleretur, è naturę humanę finibus illos eijci, atque extrudi. Nam quod pœnæ ad ſontium emendationem, correctionemque etiam adhiberi ſolent, verendum eſt ne hic fruſtra fiat. Experientia enim deprehenſum eſt eos, qui ſic in poteſtatē Dęmonis trāſierunt, rarò niſi morte illi adimi: adeò tenax, & ſui iuris dominus, ſicque ægrè quicquam de ſuo remittit. Quod ſi ad exemplū res pertinet; quæ commodior ad nequitiem feneſtra aperiri, quæ impunitatis ſpes maior offerri, aut dari poteſt, quàm ſi tanti, tamque deteſtabilis ſceleris iuſta, ac legitima aliqua excuſatio admittatur? Viderint igitur qui earum rerum iudicia exercent, vtrum leges, quæ ætatis imprudentiam excuſant, ac miſereſcunt, rectè ei malo conueniant, quod ſit non modò deſperatum, ſed etiam cùm ætate vires adaucturum: cùm & in alijs longè leuioribus delictis vltimam ſæpè legum tam diuinarum, quam humanarum ſeueritatem adhibitam legamus. Quadraginta duo pueri à duobus vrſis ſunt lacerati 13. ea ſolùm cauſa, quòd Eliſeo proteruè illuſiſſent dicētes: aſcēde calue. Trebius Germanus legatus de impubere ſumi iuſſit ſupliciū, vt Marcianus 14. libro vndecimo de publicis iudi-

13. Quarto Reg. cap. 2.

14. l Excipiuntur. ad ſenat. Syllania.

iudicijs obseruauit: quod cùm ad pedes domini cubaret, cùm occideretur, eius tamen cædem non prodidisset. Atheniensium etiam celebratur iudicium, quo nondũ ephebus capite damnatus fuit: quod cornici oculos eripuisset. In hoc enim, qualis erat ætate adulta futurus, specimen amplissimum dederat. Quæ res & superioribus annis me, collegasque meos impulit, vt nondum septendecim annorum furem in crucem agendum pronunciaremus: quòd iam tertiũ virgis cæsus, ac etiam alterum inustus humerũ, pergeret tamen furtis, latrociniјsque vitam traducere. Eodem affectum supplicio Senatus Parisiensis sententia vndecim annorum puerum: quod æqualẽ ictu lapidis necasset, ac mortui cadauer occultauisset, memorat Bodinus 15. in sua Dæmonomania. Denique, 15. Lib. 4. ca. 5.
vt eò, vnde modò digressus sum, redeam, æquum non est vnius salutem multorum innocentium, ac immeritorum aperto discrimine redimi. Nam dubium non est, quin quod adhuc ignari rerum ex aliena patrant libidine, id pro sua, vbi ætas iræ, vltionisque cupiditates plenè accenderit, ardentissimè sint executuri. Et Mænandri in hoc criminis genere sententia semper probabilior visa est: Salutari seueritati postponendam esse inanem speciem clemẽtiæ 16. Item 16. Cic Epist. 2 ad Brutũ.
Sexti Cæcilij apud Gellium 17. acerbitatem 17. Lib. 2..ca.1.
vlciscendi maleficij benè, atque cautè vi

uendi disciplinam esse. Non deessent exempla, quibus pueritiam illam à veneficio, instigantibus parentibus, non temperasse facilè ostendi posset: Memini enim legere me in istiusmodi reorum quæstionibus, qui faterentur se in extremis vnguibus venenum habuisse asconditum, quod à parentibus accepissent, eiusque affrictu inter colludendũ ęquales sępè infecisse, ac necasse: sed nec personas, nec tempus nunc dicere vacat: quòd cùm ea legerem, non esset adhuc consilium hæc scribere. Vnum tantum suppetit, quod hæc iam in lucem edituro ad hoc iudicium nostrum Duumuirûm est delatum de nondum septenni infante Laurentio Arse-
18. laiensi 18. quem nõ modò constitit ex ipsius
Serrę 5. Cal. Iun. 1591. etiam disertis verbis ad nefarios Dęmonum conuentus à parentibus fuisse deductum, vbi vertendo veru, assandisque carnibus minister adhibitus fuerat; sed & ab ingerente se Magistello, qui sibi Verd-Ioli nomen fecerat, venenum non semel accepisse, quo eorum, qui vel leuissimam exhibuissent molestiam, iumenta deinde necasset: vti euentus ipse comprobauerat. Hîc controuersia inter Duumuiros, & dissensio fuit non parua: quid de eo, qui hæc sic perpetrasset, esset statuendum: contendentibus nonnullis non esse diutius in hac hominum societate ferendum, qui ad humani generis capitalem hostem tam turpiter desciuisset: Non videri
com-

commiſeratione dignum, qui nihil ipſe cuiuſquam, cui nocendi libido fuiſſet, eſſet miſertus: Eius vitæ non eſſe parcendum, qui alijs vitam per ſummam iniuriam ademiſſet, ac quod viueret niſi Deus prohiberet, eſſet ademturus: κάθαρμα illum eſſe, ac vltimę execrationis hominem, cui ne legibus quidem paganorum, qui tamen pietatem vti nos non coluerunt, parſum vnquam fuerit: Tanto flagitio contaminatum, vti pecus, ad quod acceſſit mulier 19. haud dubiè interficiendum eſſe, ne quid ſuperſit, quod adeò execrandæ, ac deteſtabilis rei memoriam vnquam refricet: Innocentiam conſilij, quæ alioqui infantes tuetur, nullam dici, ac defendi poſſe 20. vbi perſeuerantiæ animi iudicium oſtendit, quam nemo in eo fuiſſe negauerit, qui acceptam iniuriam ex interuallo ad animum reuocauerit: 21. clam quoque 22. ac timidè, vti qui malæ rei ſibi ſunt conſcij, vultus fuerit. Factum vbi atrox apparet iam non domeſticam diſciplinam, atque animaduerſionem, qualis ſolet eſſe in pueros: ſed iudicum notionem ipſamque legum ſeueritatē exigere 23. Impunitatē delicti propter ætatem nō dari 24. ſi modo in ea quis ſit in q̄ crimen quod intenditur, cadere poteſt: at tale id eſſe, quo de nūc agitur ſatis oſtēdere inimicitias, furta, mēdacia ęmulationes ac periuria ei⁹, ceu προηγούμενα peccata, quib⁹ tamen nemo inficiabitur obnoxiā eſſe puerilē

19. Cap. Mulier 15. qu. 1.

20. l. infans ad leg. Cor. D.

21. l. Diuortium 11. de Diuor. D.

22. l. diffamari de ingen. & manum. C.

23. l. vnica, De emēd prop.

24. l. Impunitas, De pœni. C.

illam ætatem : vnaque ex omnibus venere ante pubertatẽ non tẽtari, quòd ad eam scilicet vires nullæ adhuc satis sint validæ atque efficaces. Quod & sensit Gregorius 25. in antiquis. Denique hoc nunc vsuuenire, vt septennes pueri ad fraudem callidiores reperiantur, quàm qui olim rudioribus adhuc sæculis suam pubertatem erant assecuti. Iam vt verè dici possit adeò præcocem præmaturamque in pueris nunc esse solertiam, ac perspicacitatem, vt earum malitia ætatem (quod loquuntur Iurisconsulti) facilè supplere inueniatur. Contrà qui ad mitiorem sententiam inclinabant: Non videri eum ad hostem transiuisse, qui quid ageret ipse non intelligeret: Quam etiam ob causam olim tyroni 26. qui primùm desertior fuisset, ignoscebatur, vtpote disciplinam adhuc ignoranti. Immisericorditer, duriterque quicquam ab eo factum non præsumi, cuius ingenium, ac mores nihil æquè, ac crudelitatem abhorreant, atq; abominentur: Cędium autem, vulnerum, incendiorum, aliarumque id genus calamitatum aspectum non ferre pueros: sed statim alienis malis illacrymare, atque ingemiscere ipsa experientia satis esse manifestum; vt si adeò quid secus fecisse reperiãtur, id prodigio simile existimandum sit, credendumque potius in eo illos voluntatem suam nullatenus accommodasse : cùm tamen nullum sine ea crimen vnquam

25. Cap. 1. de delict. puer.

26. l. 2. § qui militiæ l. 3. sub. f. de re milit.

vnquam cõtrahi poſſit. Non magis illos necis cuiquam afferre cauſam, quàm ferrum, 27. l. 1. ad leg.
fuſtem, lapides, venenum, aliáque quæ ad al- Cornel. De
terius perniciem adhibentur inſtrumenta; Sica. &c.
in quæ tamen ſanus ideò ſæuit nemo, quod ad cuiuſquam cædem, atque exitium vſui fuerint, & adiumento. Nam hoc ſit canum in ore proiectum mordere lapidem, eo qui vibrauit omiſſo ac neglecto. Sacrata equidem olim capita, ac deuota fuiſſe Dijs Manibus, quæ impunè à quouis occidi, ac violari poſſent: ſed ea illorum fuiſſe, qui ſe volentes, ac ſcientes ei deteſtationi vltrò obtuliſſent pactis videlicet per annũ cibis publicis, ac purioribus: idque vel luſtrandæ patriæ, vel expiandi alicuius ſceleris morbi, oſtenti cauſa: vti fuit caper ille emiſſarius apud Hebræos
28: ſed eorum omnium nihil in puerum il- 28. Leuit ca. 16.
lum rectè dici poſſe, qui nihil mercede ſpoponderit. qui non ſit periculum publicum, aut ſcelus alienum morte luiturus: in cuius deniq; ſupplicio nullum aliud exemplum ſtatui poſſit, quàm quo naturę ipſi probrum inferatur, quæ conſilio primam hominum pueritiã non ſatis proinde inſtruxit, ac muniuit. Quod pecora etiam quæ ſemel nefanda hominum libidine ſunt fœdata, ac cõtaminata iubentur interfici, ac eorum memoria obrui, non eamdem habere rationem. Multum enim intereſſe cæde perimatur, quod ad cædem iam natum eſt animal: an

vita adimatur homini, cuius causa cæteris animantibus natura vitã concessit, ac tribuit. Nec leges ipsas omnibus easdẽ pœnas ob eadem facinora semper irrogasse: sed huic pro dignitate, atque amplitudine minuisse: illi pro tenuitate, humilitateq; adauxisse, ac cumulasse: æqualitate enim (inquit Plinius) in ferendis sententijs nihil inueniri posse inæqualius. Indignè igitur eum facere, qui homines, belluasq; eodem iure censeri postulet. Nihil innocentiæ, simplicitatiq; puerorũ aduersari, quod acceptæ iniuriæ diu reminiscantur: quod eius referendæ occasionem libenter arripiant: quod caueant in facto deprehendi. Nam & hoc bruta animantia facere, quibus tamen ob id nemo rectè vllum animi iudicium tribuit. Atrocitatem 29. facti ex affectu facientis consistere: ob idque eum, qui occidit, cum vulnerare tãtùm vellet, mitius legibus puniri: in impuberem autem nondum doli capacem agi iniuriarum non posse: tantum abest, vt de earum grauitate quæstio ei moueri debeat. Siquidem eius, quod non est, nullas esse qualitates iura vbique prædicant. Frustra igitur hìc distingui inter domesticam disciplinam, & exempla publica: cùm non minus repugnet iuri, quod in proportione constitutum est (ἀνάλογον vocat Aristoteles) ætate adhuc tenera infantẽ palàm, ob factum homicidium, supplicio affici, quàm adulta hominem ob id

29. l. 1. §. 1. de iniurijs. D.

ipsum

ipsum virgis domi cædi, ac castigari. Omnino infantiam doli expertem esse; nec quicquam, quod malitię imputari debeat, in eam cadere posse: Sic enim cùm se admodum impuberé siue μειρακύλλιον κομιδῆ Demosthenes dixisset, rectè eo dixisse adnotauit Vlpianus 30. vt intelligeretur nō fuisse adhuc doli capacem: Nec quicquam contrà facere videri, quod virgarū metu mētiuntur pueri: æqualibus, si quæ intercedit contentio, inuident: moderatores ægrè ferunt, ac sæpè oderunt: manus ab alieno non abstinēt. Nam hæc rudimenta tantùm esse vitiorum, atque incunabula, non etiam consummata, quæ humanis legibus coërceri, ac vindicari oporteat crimina, ac peccata. Porró quod nunc maturius quàm olim sapere, atque intelligere dicantur, hanc veterem esse multorum temporum querelam.

30. l. 3. §. 1. De sepulch. viol. Iac. Cuiatius obseruat. li. 6. cap. 22.

Damnosa quid non imminuit dies?
AEtas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem. 31.

31. Horat.

Cuius sententiæ authorem Horatium multis post annis secuti Saluius Iulianus 32. Domitius Vlpianus 33. Iulius Paulus 34. ac Iurisconsulti alij plerique: omnes tamen negauerūt pupillos doli esse capaces, nisi qui essent propè ipsam pubertatem, id est (vt interpretatur Callistratus 35.) quibus semestre tantū tempus ad pubertatem deesset, vel ad summum

32. l. apud §. si quis cum tutor. de Do. excusa

33. l. Impuberē De furt. l. Hæredib. sub f. de Dolo.

34. l. 4. de tribut. actione.

35. l. non tantum in p. de exc. tutorum.

mum

36. mum annus, vt explicauit Galenus in Apho-
rism: 36: Neque enim eos ante id ætatis dele-
37. ctum rerum habere vllum: Denique 57 ve-
nia dignum videri, qui aliquid ex eius præ-
cepto facit, cui necesse habet parere. Quantū
autem parentibus liceat in liberos tenellos
adhuc, atq; obnoxios omnes qui volent me-
moria repetere, quales ipsi ea ætate fuerint,
facilè iudicabunt. Et secundum hanc senten
tiam, quod mitiorem interpretationem
habere videtur, est pronuntiatum. Verùm
quòd ea animi labes vix elui posse dicatur,
ac si qua tandem ratione queat, præcipuam
eam esse, quæ posita est in quotidianis eorū
monitis, ac institutis, qui se à communi ho-
minum vita ad duriorem, rigidioremq; pie-
tatis cultum contulerunt: visum est includi
eum oportere in Paulianorum cœnobium
quod eo loci, vbi reus agebatur, nec non ita
pridem extinctum est: Plerosque enim om-
nes dicere, nullam spem bonæ mentis reli-
quam fore; nec esse quod prætereà expecta-
retur, si non ea via resipisceret. Quod faxit
Deus Omnipotens, Deus luminum, miseri-
cordiarum ac spirituum pater, vt tandē ho-
mines, quod deinceps sequātur in iudican-
do exemplum habeant, & certius, & planius.
Nam certè ex eo; qui adhuc extitit, sortilego
rum numero nemo quod sciam auditus est,
qui se ad bonam frugem recepisset. Sed con-
trà vno ore ferè omnes autumant sibi, post-
quam

3 Aphorism. 20.

l. in fraudē, De his quæ vt indig. auf.

quam semel fidem Dæmoni suam obstrinxerunt, non licere impunè eam vnquam fallere. Ac, siquando id faciendi subeat libido, aut illius tædium aliquod eos capiat, fortè quòd promissa non perficiat, quód intolerabiliter sæuiat, quòd instet vbique importunus: non licere tamen id facere propter eius iuges, assiduasque dehortationes, minas, verbera. Quod & Ioannes Bursarius 38. hoc ipso mense frustra se sæpissimè tentasse asseuerarit. 38. Dombrot. 11. Cal. August. 1591.

—facilis descensus Auerni:
At reuocare gradum, superásque euadere ad auras
Hoc opus, hic labor est.

Ista tamen fateamur oportet omnia ex Dei omnipotentis motu pendere, & arbitratu. Eamque emergendi difficultatem non tam esse ex assiduitate Dæmonis, quàm ex eo, quòd iusto Dei iudicis deserti Sortilegi & eius gratia spoliati suopte robore ac viribus non possunt se eius vinculis expedire.

HVMANIS CADAVERIBVS SORTILE*gos abuti ad sua maleficia: præsertimque, si quæ sunt vel abortu egesta, vel supplicio interfecta, vel denique cæde aliqua indigna, atque inhonesta perempta.*

CAP. III.

SOrtilegos sæpius humanis cadaueribus ad maleficia sua abuti, authores sunt Porphyrius 1. in libro de sacrificijs, & Psellus in 1. Cap. de vero cultu.

eo quem

to quem scripsit de Dæmonibus. Nimirum (inquiunt) quia animæ liberatione terrenæ contagionis iam factæ vaticinatrices: contagionem tamen aliquã è superiore contubernio adhuc retinentes, circum corpora volitare, atque obuersari creduntur. Quod mihi neutiquam fit verisimile: Nam nec vllum vnquam desiderium est eius custodiæ, vnde quis euaserit, nec defæcato, ac puritatẽ suam demum adepto animo cum fœtido, ac putido corpore vlla necessitudo rectè intercedere potest: & omnino tanta morte fit vtrinque secessio, donec manifestamur coram tribunali Christi, quãta vnquam dari vel cogitari queat 2. Credibile est igitur hæc ita consultò, ac malitiosè à Dæmonibus esse adinuenta, vt naturam humanam magis, magisq; ludificantes eius reliquijs ad eam, quam moliuntur mortalium perniciem maiori cum contumelia abutantur. Reperiebantur (inquit Tacitus 3. de Pisone veneficij suspecto loquens) solo, ac parietibus erutæ humanorum corporũ reliquiæ, carmina, & deuotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum: semiusti cineres, ac tabe obliti, aliaque maleficia queis creditur animas numinibus infernis sacrari. Quod & Apuleius 4. attigisse videtur, dum causam recenset, ob quam cadauera Larissæ in Thessalia peruigili noctis custodia seruari solerent. Nimirum (inquit) ne sagæ mulieres, quibus

2. Ep. 5. 2 ad Corinth. vers. 10.

3 Annal. lib. 2

4. lib. 2. de Asino aure.

ea re-

ea regio abundabat illa cõtumeliosè demorficarent, præsegminaq; ad exitiabiles viuentium fortunas conuerterent. Hoc & nostræ ætatis maleficis hominibus moris est facere: præsertim si cuius supplicio affecti cadauer exemplo datum est & in crucem sublatum. Nam non solùm inde sortilegijs suis materiã mutuantur: sed & ab ipsis carnificinæ instrumentis, reste, vinculis, palo, ferramentis. Siquidem ijs vulgi etiam opinione inesse ad incantationes Magicas vim quamdam, ac potestatem. Mulierum quoquè fœtus abortione egestos nulla alia probabiliori causa itidem vsurpant: alij quidem è detracta eorum cute membranulas adaptantes quibus barbaro, ac ignoto aliquo charactere inscriptis demum vtantur ad ea, quæ maximè cupiunt, consequenda. Qua de re Agrippa, Petrus de Abano, & Picatrix tres damnatæ Magiæ proceres plura, quàm è re hominum sit, præcepta reliquêre. Alij verò totos, integrosque decoquentes: dum vel in cinerem ariditate abeant: vel in massam adhibitis, ac cõmixtis quibusdam alijs coalescant. Quod & Baptista Porta Neapolitanus 5. in libro secundo Magiæ naturalis obseruauit sua ætate factum. Id genus φαρμακοποίες membratim in sua facinora abortus diuidentes, non modò ab obstetricibus, verùm etiam à meretricibus proditos retulit Plinius 6. Et hodie frequentes habet, quæ sub Lotharingica ditione

5. Cap. 6.

6 lib. 28. cap. 7

ditione eſt, Alemania; vti ſæpè deprehendi ex eorum quæſtionibus capitalibus: Anna Ruffa 7. agnoſcit operam ſuam commodaſſe ſe Lollæ cuidã veneficæ in eruendo eiuſmodi cadauere, quod ad fani Duſani maiorẽ portam recenti funere obrutum fuerat: atq; ex eius exuſti cineribus medicaſſe potionẽ, qua deinde ad certam eorum, quos vellent peremptos, vterentur perniciem. Catharina Metenſis 8. addit ſe ad ingratiorem ſaporem admiſcere ſolitam lupinum, filices inulas, fel bubulũ, fuliginem, & ſi quid eſt quod amarore ſuperet. Nam etiam inuitis & obnixè reluctantibus ea in os ingerunt, vti alibi dicetur. Briceij Meg 9. conueniens eſt huic teſtimonium, de refoſſo ſcilicet infantis cadauere, quod eius pater (huic erat nomẽ Faber Vvolf) pridie extulerat: In hócque tantum diuerſus eſt à ſuperiore, quod non aſſatum in cineres, ſed elixum in maſſam confecerit, quo commodiùs inde vnctionem pararet. Oſſa porrò in cinerẽ redegiſſe aſpergendis nemorum arboribus, vt glande ſua deficerentur. Fuxenæ Eugel 10. ab hoc non eſt aliena aſſertio, dum narrat eiuſmodi cineres in ventos cum execratione, ac deuotione ſpargi ſolere: vel ad vrẽdos arborum flores: vel ad interficiendas ſegetes. Maria Ioannis 11. Sartoris in Metzer Eſch commorantis vxor recitauit Ioannetã Soniaus Mathes vxorem, cùm partum intempeſtiuè eiecisset,

7. Duſæ Cal. Octo. 1586.

8. Ibidem prid. Non. Sept. 1586.

9. Forpachij 6. Calend. Sept. 1587.

10. Bulacij menſe April. 1586.

11. Humburgij Non. Iun. 1590.

cisset, eũ clàm in quo habitabat cubiculo defodisse: Sed cum id olfecissent sagæ quædã, eum illas postmodum refodisse, atq; in vnguentum confecisse: vnde & ipsa scopas aliquando illeuisset, quibus insidens sublime illico esset elata, atque in Bruch (is dictus comitijs locus erat a Magistello suo Rousgen) deportata. Vvelch Antonius 12 idem quoq; sibi narratũ retulit ab Groß Nichel, & Beßkeß, vxoribus vtraque ex sortilegij societate notissima sibi fœmina non adeò pridem refodisse se è cæmiterio Guermingensi duo eiusmodi cadauera, quæ parentes Bernhardi, & Antonius Lerchen recens humo condiderant, eaque igne consumpta in Magicos suos vsus conuertisse: resecto prius vnà cum humerò, costisquè continentibus, dextro brachio: in vsum scilicet luminis, si cui de nocte venenatam potionem fortè vellent infundere. Res hæc prodigio est, & fabulæ similis. Extremi eius mẽbri digiti flãma sulphurea, ac violacea tantisper ardebant, dum perfectum, absolutumque esset, quod aggrediebantur negotium. Eáque demum extincta tam integri, illibatique restabant, quàm si lumini fomitem nullum ante præbuissent. Idque quoties opus fuerat cum eadem digitorum incolumitate repetitum fuisse. Quod & Bernhardi 13. illius vxor non multo post quàm hæc ab illo prodita sunt, totidem ferè verbis retulit. Nihil etiam inficiata, quod in

12. Guermingæ. 14. Cal. Ianu. 1589.

13. In Guermingen. 15. Cal. Febr. 1590.

proprij partus contumeliam flagitium admiserat: dum illum in Magica sua portenta sic ipsa miserè dilaniauit, torruit, atque aboleuit. Equidem qui volet superiorum res gestas memoria repetere, quotidianas etiam ac vulgares attentiùs considerare. neque exemplo res hæc noua: neque, quam quæ Dæmones quotidie edunt miranda plurima, à fide alienior videbitur. Refert Plinius 14.
14. lib.11.cap.37.
vidisse se, cùm vigilias pro vallo ageret inhærentem militum pilis fulgorem stellæ effigie, & antennarum cornibus ignes hinc inde sæpè sine damno insedisse, quos eius temporis nautæ Castorem, & Pollucem: hodierni (vt audio) Diui Anselmi ignes vocitant: Sed esto, habeant hæc causam ab exhalationibus terræ, vel maris, quæ extremis lignis adhærentes agitatione flammam concipiãt. Detur lignorum eas oras, atque extremitates, ceu magnes ferrum trahit, ita expirationes ille sugere, ac morari: qui fit vt ignis cæterarum rerum edacissimus, huic tamen ad exardescendum atque iacturam tam facilẽ parcat, ac ne leuissimum quidem sui vestigiũ relinquat? Nã certè, inquit Plutarchus, 15 ignis velut fera aliqua vorax, rapaxque quicquid in propinquo est, cõsumit: Iam quod in corporibus, quæ sensus expertia sunt, incredibile videri possit, an non in animatis monstro simile prorsus videbitur, sine vllo scilicet doloris sensu, sine vlla viuæ cutis iniuria,
15. In lib. vtrũ aqua an ignis sit vtilior.

iuria, ac læsione circumsedere diũtius ignẽ. At Lucio Martio 16. in Hispania interemptis Scipionibus concionanti, ac milites ad vltionem exhortanti, flammam ex capite emicuisse: Idem quoq; Seruio Tullo dormienti in pueritia contigisse: Et Anagniæ seruo 18. tunicam arsisse, intermortuoq; igne nullum flammæ apparuisse vestigium Romanorum perhibent historiæ. Et Vergilius 19. qui (vt inquit Macrobius) rebus fictis sæpius veras inuoluit, Ascanio ex eo augurio regnũ portendit:

16. Valer. Antias apud Plin lib. 2. cap 107.
17. lib 1 ab vrbe cõdita.
18 Iulius Obsequens de prodigijs.
19 li. 2. Aeneid.

Ecce leuis summo de vertice visus Iuli.
Fundere lumen apex, tactúque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.

Potius igitur est, vt dicamus istiusmodi ignem nõ eum esse, qui id, in quo viuit, depascitur: qualem in vsu quotidiano habemus: sed ementitum, & sola specie à Dæmone adumbratũ: vti & in difficiliores longè promptissimum est hominum oculos fallere. Erraticos equidem flammarum globos memini legere me in sagarum confessionibus, qui ijs de nocte sæpè essent obuersati, ac humana voce locuti. Sed hîc aduersaria mea me deficiunt, quæ locum, tempusq; suggerant. Etsi eos non alios fuisse credibile est, quàm quos philosophi depingunt nobis ignes fatuos, è cliuosis sæpè etiam palustribus locis viatoribus apparentes. Nam quod à naturalibus causis suam illis arcessunt originem,

nihil quidem à se alienum faciunt, qui cun-
cta è naturæ fontibus deriuant, nullam ali-
unde rerum fabricam, atque opificium ad-
mittentes. Sed ferè iam vulgi visum, ac spe-
ctrum illud esse existimantis obtinuit sen-
20. In lib. de vniuersit. tentia. Galli (inquit Pontus Tiardæus 20)
appositissimè lingua patria vocant *Aduiz*, id
est φάντασμα; quo nomine eiusmodi impres-
siones, quæ visum tantùm feriunt, appellari
solent. Quæ non est omnino à ratione aliena
persuasio: Nam primum motus non conue-
nit, quo transuerso ignis naturaliter nunquã
fertur, nisi cùm fomitẽ suum sequitur: quem
nemo dixerit in locis, per quæ solet decur-
rere fatuus ille, & ad concipiendam flãmam
facilem, & ad alendam satis copiosum per-
petuò, & vbique reperiri. Tum quòd viato-
res in stagnorum, fluminumque voragines
aliaque præcipitia pellicit: id verò sine sus-
picione non est insiti genij alicuius mali, at-
que insidiosi: qui sic hominibus facem ad
exitium, interitumque præferat: vti in nefa-
rio illo opere, de quo modò instituta est o-
ratio, euenisse probabilius est: extremis sci-
licet membri è cadauere reuulsi digitis non
hæsisse verum ignem: sed insedisse tantùm
ignea imagine Dæmonem, miserasque istius-
modi humanæ vitæ reliquias, ceu instru-
mentum, materiamq; ad eam rem propriã
sibi præcipuè delegisse; quo suis opinio-
nem inijceret illis efficacem inesse vim ali-
quam

quã ad ardua,& difficilia: maximeq; si præcesserit inauspicatum aliquid, vti puerperia illa vel abortu edita, vel etiam à veneno, cæde, aliaque vi aliqua causam habentia. Nam in hoc demum seriò triumphat. Hæc illi summa hic fructus, atque merces lõgè vberrima iucundissimaq; est omnium, quas vnquam instruit insidiarum. Vnum, atque alterum posterioris generis dũ propero, adijciam. Pergamenses (inquit Paulus Diaconus 21.) cum à Sarracenis obsiderentur, à Mago 21. quodam (vt in desperatis rebus malo exemplo fieri solet) consilium exquisiuerunt, qua ratione vrbem suam obsidione liberarent. Eum verò respondisse futurum, vt id certò facerent, si dextras suas in ollam intinxissent, in qua fœtus è grauida matre per vulnus detractus ebulijsset: Quod cùm religiosè admodum fecissent: nihilominus omnes in hostium potestatem venerunt: Id enim Dæmonem nõ alia causa commentum fuisse credi par est, quàm vt cumulato per summam crudelitatem parricidio Pergamenses immaniori scelere aucti perirent. Nec eo illi scelere soli cruentati, contaminatiq; reperiuntur. Scribit Berosus (si modò Berosi sunt, quæ circunferuntur scripta) cùm Megasthene Mirtilo, & alijs nõnullis vetustioribus, immissum olim fuisse à Deo cataclysmum ad vlciscẽdos mores hominum, è matrum apertis visceribus infantes euellen-

lib. 20 rerũ Romnarũ sub Theodosio.

tiú,ac diripientiũ: vel ad nefandas ſuas epulas,&cõuiuia: vel ad miſcẽda, parandaq; alijs venena. Priori aſcribere licet, quod Ariſtoteles 22. recitat in libris de Morib. ad Nicomachũ, mulierẽ extitiſſe adeò natura vitiosã, ac deprauatã, vt è grauidis mulierib. facto vulnere fœtus detraheret, ac deuoraret. Quod Apollonius 23. Diodorus 24. & Ariſtophanis interpres 25. lamias olim factitaſſe memorant. Et Horatius 26. alicubi meminit.

22. Lib. 7. cap. 5.
23. Apud Philoſtratũ lib. 4. cap. 8.
24. Lib. 20.
25. In veſpis.
26. In lib. de arte Poet.
27 Cap. 16. lib 1.
28. Heſſ. Pittelangij 12. Mal Octo.

Neu pranſæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.

Hodiernas etiam idem vſurpare ſuprà ex amplioribus verbis Dominicæ Iſabellæ 27. meminimus. Poſterioris generis eſſe poteſt quod ſequitur exemplum, mihi non multo antè, quàm hunc centonem emittere cogitarem, oblatũ. Ioanni Molitori à Vvelferdingen 28. anniculus erat infans, præcipuè eius deliciȩ: Hunc Agathina à Pittelingen, Anna à Miltzingen, & Mayeta à Hochit cunis clam detractum in ardentem rogum imponunt, quem ipſæ ea cauſa in perarduo monte, la Griſe, nominato extruxerant, eiuſque exuſti cineres ſtudioſè colligunt: tum rore ex ſegetum ariſtis, graminumque ſummis herbis excuſſo perfundunt: atque maſſam vtiq; friabilẽ concinnant: aſpergendis ſcilicet vitibus, ſatis, atq; arboribus: quo ſtatim læſo flore perirent, fructibuſq; ſuis deficerẽtur: ſed forſan plus ſatis de re, cuius tam parum grata, iucundaquè eſt commemoratio.

PER-

PERDIFFICILITER VITARI POSSE quas veneficæ hominibus struunt insidias: quod de nocte in obseratas, clausasq; domos ignota specie, ac forma illabantur: arctissimo somno decumbentes diris suis artibus obruant, prodigiosaque alia multa edant; contra quæ nullum tam præsens est remedium, quàm, quibus nos lectum initu ri Deo tradere, ac cōmendare solemus, precationes. Tum quædam de ea per incantationem inducendi somni ratione.

CAP. IIII.

ABs re nō est quod passim formidabiles sunt, qui sortilegij suspecti habentur: Etsi enim nō est illis infinita, quibus volunt, nocendi potestas, vti in Sarræ maritorum percussore Asmodæo innotuit: quoniā tamen nostra nos, sic volente Deo, peccata illorum iniurijs sæpè obnoxios reddunt: quod etiā Vuelsch Antonius 2. propria confessione sortilegij manifestus prodidit: & nemo adeò est

1. Tob. cap. 8.

2. In Guermingen. 14. Calend. Ian. 1589.

Integer vitæ, scelerisq; purus, 3.

3. Horat.

quē admissi alicuius conscientia non stimulet, ac terreat: nemo in colenda religione tā attentus, & diligens cui præcipitantibus fortè negotijs non accidat, eas preces, votáque omittere, quibus se in Dei præsidium, ac tutelam quotidiè commendare solet 4. nō iniuria metus ille securissimum quemq; tentat, atque afficit. Tum quotidiana eius rei experientia satis est documento, quam non

4. D. August. lib. 21. de ciuit. cap. 14.

leue ab ea re periculum plerunq; nobis impendeat. Siquidem vel inopinantes, ac sæpè dormientes de nocte venenis suis aggrediũtur; vel etiam vigilantibus sic struunt insidias, vt humano consilio, ac prouidentia vix vitari posse videantur. Extant quidem variæ de his in alijs huius libri partibus narrationes, quæ lectori in hoc abundè satisfacere queant: verùm quoniam se denuò hic ingerunt, & non omnino iniucunda, ingrataque futura est eorum commemoratio, non pigebit & sequentia paulo copiosius illis ascribere. Ac primùm memoratu non est indignũ, quod testis quidam auditus in ea quæstione, quæ capitaliter est instituta contra Margaretam Luodman 5. recensuit. Ea inter secus à se admissa hoc quoque sponte agnouerat, se nocte quadã testis illius ædes fuisse ingressam, eo animo, vt somno sopiti faucibus venenum infunderet: idque incœptum quin perficeretur parum abfuisse: ita in procliui videbantur esse omnia. Sed, (malum) contra quam putabat excitatum illum fuisse à somno, adeò vt re infecta cum facinoris socijs ipsa se in fugam dare cogeretur: consectante interim illo manu armata, ac tandem, cùm assequi non posset, minas ferocius intentante. Ea igitur de re ad ampliorem cognitionem interrogatus is testis omnem, vti illam saga prænarrauerat, certis, disertisq; verbis recensuit: videlicet appetitum se, si-

5. Vergauillæ. 10. Cal. Feb. 1587.

ſe, ſicuti dictum eſt, veneno: hocq́ue vnum, ne præberent illis fuiſſe impedimẽto, quod fortè experrectus: neque enim earum vnguine adhuc illitus fuerat, ſe crucis ſymbolo, ac precatione Dominica contra tantum diſcrimen, atque periculum muniuiſſet: verumq́ue omnino id eſſe, quod illas cum telo multum viæ eſſet proſecutus, nec tamen aſſecutus. Catharina Metenſis, ac Hennezelius adoleſcens 6. de quibus proximè habita eſt mentio, Iacoba VVeher 7. Gaſpar Haffner 8. Margareta Ienina 9. illa Margareta Luodmam, Sennel Armentaria 10. ac ferè omnes eius criminis rei deprehenſi in Germania, quæ eſt ditionis Lotharingicæ, concorditer aſſeuerant eam ſibi à Dæmonibus (modò ijs per aliquot annos fuerint operati) penetrãdarum ædium facultatem eſſe tributam: vt ſcilicet per quaſuis anguſtias nullo negotio viam ſibi faciant in mures, feles, locuſtas, ac alia eiuſmodi puſilla animantia, prout vſus poſtulat, contracti, atque imminuti: intromiſſosq́ue denuò priori formæ reſtitui, ſi velint; ac tum commodè incœptum peragere, quale ſuperius eſt declaratum: videlicet illiniendo primùm eo per artus omnes, cui moliuntur interitum, ne euigilet: tum firmiter, ac validè os illi diducendo, ne potionem agitatione excludat: tandem venenum in fauces ingerendo admota lucerna, quæ ſulphuream flammam euomat: ſtupendum

6. Vergauillæ menſe Sept. 1587.
7. Ibidem Cal. Octob. 1584.
8. Morhangij 18. Cal. Sept. 1587.
9. Vergauillæ. 10. Cal. Feb. 1587.
10. Duſæ prid. Cal. Octob. 1586.

illud eſt, quod teſtatum de ſe reliquit Margareta illa Ienina, quæ cùm Iaquelinum filium ſuum malè odiſſet, quod de conſequendis in proximas Alſatiæ nundinas pecunijs ſæpius obtunderet, ac illius tandem ſe quauis ratione flagitationibus expedire decreuiſſet: Id vt faceret nocte intempeſta vnà cum ijs, quas patrando ſceleri ſocias ſibi adiunxerat, à Dæmone in illius ædes, quæ erant in Saxbringen, eſt inuecta: vbi dormientem ex compoſito adoriuntur, ac lecto deturbatum ante focum conſtituunt, viuum aſſaturæ, ſi in ſe fuiſſet: ſed fato aliquo impeditæ animum ſuum ad aliam iniuriam conuertiſſe. Ac fortè humi repertam teſtam eius lateri, facto prius vulnere, quod tamen momento coaleſceret, inſeruiſſe: vnde etiam poſt multorum menſium vexationem, videntibus multis, erupit. Non abſimile huic eſt, quod ſequitur Bertrandæ Tonſtricis 11. quæ ſe earum ope quibuſcum ſortilegij erat ſodalitium, Eliſæ cuiuſdam collo ob denegatum lactis vrceolum os infixiſſe agnouit. Item illud Sennel Armentariæ 12. recenſentis ſe in ſummum pedem cuiuſdam Philippi Piſtoris nomine os è verueci na coxa inſeruiſſe: cùm prius admota piſcis ſpina vulnus feciſſet, quod deinde callo obductum ingentes, ac diuturnos dolores illi pareret: vt ab eo Piſtore poſteà etiam reſcitum eſt. Ac quoniam in earum

11. Forpachij 7. Cal. Sept. 1587.

12. Duſæ prid. Cal Octob. 1586.

noxa-

noxarum mentionem incidimus, quæ sic secretis, ac stupendis sortilegorum artibus cõtrahuntur, hanc postremam adijciam, quæ non parum admirationis est allatura. Ianæ Blasiæ Thermopolitanæ 13. gener erat nomine Raynerius, vnaque amboni in ijsdem ædibus ipsi habitabant. Huic Raynerio Claudius Gerardus eius popularis femoralia cõcinnanda pridem locauerat, nec instando tamen adhuc efficere potuerat, vt ea sibi aliquando vtenda redderet. Pertæsus igitur tãtam cessationem ad Raynerium tandem ire pergit, vt sciret ecquando finem tergiuersandi esset facturus: is tum fortè domo aberat, solaque socrus Blasia ad focum cum familia sedebat. Ab ea igitur pannum suum sibi reddi postulat, quando se tam sæpe bonus ille eius gener esset ludificatus, reperturum esse se qui industriè æquè, atque ille eam operam nauaret. Quam rem illa indignissimè ferens, verbis tamen tunc sibi esse abstinendum rata, dum re hominẽ postmodum vlciscitur, rogat vti velit in pauculos dies, intra quos sine frustratione id quod poscebat esset allaturus eam moram ferre: Interim etiam vnà secum ad focũ pauxillulum sedere non dedignaretur, atque ex pomis quę recẽs ibi cocta videbat sibi quę vellet haberet: Iamq; Gerardus id facere non semel recusauerat, causans sibi non esse diutius illic morandi otium, & omnino nullum tum

13. Valfracuriæ Ann. 1589.

eius

eius cibi, quem offerebat, esse desiderium: cùm ex pomis illis vnum eius volæ manui cum tanto ardore adhæsit, vt alteram ei excutiendo statim admouere cogeretur. Verùm dum id facit vtræque sic conglutinantur, vt in vnum coaluisse viderentur, medij pomi ardore interim sic increbrescente, vt res illi parum abesset ab insania. Inclamat igitur obuios quosque obtestans, vt sui miserescerent. Afferre quisq; pro se ei malo quod poterat remedium: hic aquam restringuendo ardori: ille instrumenta dirimendis, separandisque manibus; sed cùm nihil horum quicquam prodesset, & iam palàm esset id illi mala aliqua arte cõfectum esse negotium, ex vicinis accurrens consideratior vnus monuit, vti eo reduceretur, vbi illũ id malum, primùm inuasisset. Quod cùm factum esset, cœpit bona illa Blasia, ceu ridiculum quid contigisset, hominem ludibrio habere: nihilo minusque à superiore brachio ad manum vsque quod intererat tantisper demulcere, dum id pomum illi excideret: Quo facto confestim sedatus est dolor, cœperuntque illi manus liberè, vt anteà, suum facere officium. Quibus in historijs hæc pręcipuè obseruatu digna mihi videntur: Primùm, quod Dęmon vti Imperatores nisi veteranos milites certis militiæ præmijs non donant: ita eam se in alienas formas immutandi potestatem, quæ sortilegorum per-
sua-

ſuaſio eſt, ijs tantum faciat, qui emeritò multorum armorum ſpatio fidem ſuam quamplurimis maleficijs probauerunt. Idq́ue eſſe illis veluti quoddam authoramentum, ac mercedem diuturnę ſeruitutis, & fidelitatis. Quod & Erricus Carmutius 14. disertè teſtatum ſua confeſſione reliquit poſt alios eius farinæ non paucos: quorum tamen nomina ex Aduerſariorum meorum faſciculo deſideratæ chartæ me hîc recenſere non ſinunt. 14. Bangaij anno 1583.

Alterum non prætermittendum ſilentio videtur 15 de ſopore, quo antè ſagæ ſolent eos deuincire, quibus venena ſua ſunt infuſuræ. Quæ res nos admonet Euangelici illius nobis iugiter eſſe excubandum, ne fur domum perfodiat, ac dormientes, inopinanteſq́ue opprimat. Tutiſſimas autem eas eſſe vigilias quas Deus noſtris inuitatus precibus pro nobis agit. Qui habitat 16. in adiutorio altiſſimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Contrà inſidijs obnoxias, quæ non fiunt eius ductu, atque auſpicio. Niſi dominus 17. cuſtodierit ciuitatem, fruſtrà vigilat qui cuſtodit eam. Ac quod quis iſtiuſmodi ſoporiferas Magias derideat, quaſi aniles, & fabuloſas, non ſum oppoſiturus quod Homerica Helena 18. vinum miniſtraſſe dicitur εἰς τὸ ἐπίληθον κακῶν, id eſt malorũ obliuionem: vel, vt Plinius 19. locum eum citans interpretatur, ſomniũ: quod Papinius de virga: Virgilius 20. de ramo vi Stygia ſoporato: Nam poeti-

15. Matth. 24. ca. verſ. 44. 16. Pſalm. 90. 17. Pſalm. 126. 18. Odyſſ. 4. 19. Lib. 26. c. 8. 20. Libr 6. Æneid.

poëticam fictionem hæc habere videntur, & ipsamet luce veritatis indigere. Sed tantùm ea quę vsus, experientiaque quotidiana confirmãt, in medium allaturus: Quis enim nescit multa esse quæ naturaliter vel infusa, vel admota non somnium, aut soporem tantùm, sed etiam stuporem, torporemque aduersus vehementissimos quosque cruciatus inducant? Quæ ναρκωτικὰ, nec chirurgi ignorant, si quando ab humano corpore membrum aliquod absque doloris vllo sensu resecturi sunt. Cuius artis facetum quidem, sed tamen commiseratione dignum exemplum memorant de Narbonensi adolescente à Thracio pyrata in seruitutem abducto: cui interea, dum ex medicata potionè altior somnus obrepit, tam bellè testes exsecti sunt: vt experrectus seipsum miraretur sic ademptavirilitate nouum hominem. Rursus aliud à Mattheolo 21. recitatum de

21. Lib. 4. c. 74. in gloss.

Hetruriæ asinis: quos cicutæ pastus adeò graui somno consopire solet, vt pro mortuis sæpè efferantur: detracta etiam, ac direpta iam pellis bona parte, vix tandem excitati se in pedes erigant, misereq; rudentes ad præsepia sua proripiant. Et prostant in pharmacopolarum officinis multa eo præcipuè nota, ac commendata vsu: vti sunt lolium, solanũ, iuncus vulgo Euripice dictus, Mandragora, castoreum, papauer,

22. Ouid. 2. Meta.

Innumeræq; herbæ; quarum de lacte soporem 22.

Nox

Nox legit.

Quæ si somnum arctum, atque diuturnum conciliandi facultatem habent earum rerum sola vi, ac potentia quas natura ad id proprias administrat: quid quæso suis artib. ac machinis efficient Dæmones, qui non modò rerum omnium, quas edidit natura latentes, atque arcanas vires perfectissimè callēt, sed &, sic volente Deo, multa possunt etiam sine vllius rei aduentitiæ, atque externæ adiumento? Nam certè aliunde esse non puto, si modò vera sunt, quæ de Epimenidis Cretensis, aliorumque plurium somno tam multorum annorum memorant Pausanias, Eudemus, & Simplicius: cùm is secundum naturam neutiquam accidere, ac tandiu durare potuerit. Siquidem (inquit Aristoteles 23.) quorum est officium quoddam, & munus à natura tributum: ea si modum temporis in quo data est vis agendi, & facultas excesserint: tũ ipsa necessariò præstare munus suum non possunt. Ergo ab aliqua alia vi superiore, ac potentiore pendere necesse est; & aliud omnino esse, quàm quod natura efficere cõsueuit. Qui superandis silentio tormẽtis sæpè à sontibus gestantur characteres ignorabiliter literati (vt cũ Apuleio 24. loquar) à natura causam efficacem somni habere non possunt: cùm tantũ id temporis somnum conciliet: quod sit alioqui à somni quiete propter doloris acerbitatem alienissimum.

23. In lib. de somno & vigilia.

24. Libr. 3. de Asino aur.

ſimum. Tum in perexigua lamina, chartáque vulgo exarati, ac deſcripti reperiuntur: quas res nos alio tēpore geſtamus, ſine ſomni vel minimo lenocinio, atque illecebra. Et tamen per hæc contemni dolores, ac ſæpè quæſtoribus in eruenda veritate impedimentum afferri, etiam non infimi ordinis Iuriſconſulti exiſtimauerunt. In ea quæſtione quæ Silerij 25. Chriſtianæ Sereniſſimæ Danorum Reginæ conſiliarij percuſſoribus in Germania, non ita pridem, eſt habita, ex cædis conſcijs vnus (Benigno illi nomen fuit) eius quidem pœnam facilè effugere poterat, quod tum, cùm in eum inquireretur, peregrè eſſet, ac ſaluti fuga poſſet conſulere: ſed fretus characteris Magici, quo à circumforaneo quodam donatus fuerat, fiducia, ipſe ſe iudicio volens obtulit. Nec in eo ſua ſpe quicquam fruſtratus eſt: Siquidem prius quàm ipſe, tormenta omnia ſunt defatigata, atq; ita & incolumis, & inconfeſſus illis ſolutus eſt. Verùm iam è reis eximendus, cùm tanti ſceleris conſcientiam amplius ferre non poſſet, eius ſe ſponte fecit manifeſtū; ac tandem capite luit. Ac quod quis dicat hæc in volente, atque adeò obnixè enitente minus mira eſſe: quia nimirum nulla poſt eam, quam Deus permittit Satanæ, tanta ſit in res hominum poteſtas, quanta ea eſt, quæ ab eorum approbatione, aſſenſioneque proficiſcitur: hanc verò inuitos etiam ſomno ſopien-

25. Paris de puteo in ſindica de Tortura.

ſopiendi facultatem non ita accipi debere: Quod ſi ſic pridem actum ſit de vniuerſo genere mortalium, ſciat 26. nihil, aut parum abeſſe à conſenſu negligentiam, aut etiam patientiam: quæ ſæpè hoſti incurrendi, inuadendique occaſionem præbet: vt qui arcem eo imminente neceſſario præſidio, excubijſque non muniat: perinde faciat, ac qui ipſam volens, prudenſque tradat: Quo etiam pacto occupatam iure ille ſibi vendicare poteſt: quemadmodum & ex lege vſucapionũ 27. qui poſſeſſionem vacuam occupat vi poſſidere non videtur. Imputent igitur ſibi illud infortunium, qui ſe ſomnio dant, non antè implorato, flagitatoque Dei omnipotentis auxilio: cùm, vti modo dictum eſt, id illis tutiſſimum præſidium ſit, ac propugnaculum aduerſus omnes tenebrarum principis inſidias: Sed dormituris mens pernicioſis cogitationibus ſæpiùs vagatur ad inſtar fornicantis Hieruſalem (vt cum D. Hieronymo 28. loquar) quæ omni tranſeunti pedes ſuos diuaricat.

26. L. 1. §. Magiſtrũ de vxo. act. l. cũ in plures. §. locator D locuti l. 1. §. ſcientiam. de tribus act.

27. l. ſequitur. §. Item ſi vacuam. De vſurp. & vſucap.

28. Ad Ruſticũ Monachũ, Ex Eſaiæ cap. 57.

METAMORPHOSES ADEO MVLTIS tum veterum, tum recentiorum exemplis decantatas ſpeciem, non etiam veritatem habere earum rerum, quas præ ſe ferunt: decipi enim oculorum ſenſus Dæmonum qui eas oſtentant, præſtigijs Quæ porrò ſic aſsimulatam ſpeciem comitantur actiones: etſi eæ quidem veræ reperiuntur: nihilo magis tamen rei veritatem aſtruere, quod

constat eas à Dæmonibus, qui operi admittuntur, identidem proficisci: vt est illis ad qualibet prompta natura atque expedita.

CAPVT V.

HIc non est animus Apuleij asinum denuò in scenam producere: aut quas poëta comminiscuntur, Metamorphoses nouis exemplis tueri, ac defendere: sed hoc quod, multorum assertione contestatum, ac ipsa experientia comprobatum habeo, in medium proferre. Dusani Vergauillei, Forpachenses, & ferè omnes qui hactenus in Austri regni præfectura deprehensi sunt sortilegij, quorumque percontationes in manus meas peruenêre, se ex homine in felem toties migrasse retulerunt, quoties se in alienas ædes latenter intromittere volebant, sua vt ibi noctu venena spargerent. His astipulantur, & conueniunt testimonia multorum, qui se ab illis, cùm in eo essent corporis habitu, insidijs appetitos dicunt: rem, locum, personas, tempus, cæterasque circunstantias, atque accidentia, quibus fides magis constare potest, eadem omnia cum illis referentes. Barbelinæ Rayel 1. hoc recens est, quæ se in felem indutam fuisse fassa est, vt ea specie, ac figura Ioannis Ludouici domum & facilius ingrederetur, & tutius peruagaretur. Quod cùm aliquando faceret, ac eius infantem bimum incustoditum reperisset,

1. Blainuillæ ad aquas. Id. Ian. 1587.

isset, puluere medicato, quem tum in pedis palma conclusum gestabat, eum conspersit, ac interemit. Petronius Armentarius 2. cuius paulo antè memini, si quando, quod in procliui est inter pares, odio, aut inuidia mouebatur, contrà vicinorum pecorum custodes in lupum se cōceptis quibusdam ad eam transformationem verbis, immutabat: demumque tutus eo prætextu ab omni noxæ suspicione obuiam quamq; pecudē dilaniabat, ac discerpebat. Ioannes Malrisius idem factitasse se memorat, cùm Sexæij trans syluas armenti custodiam haberet. Dalhemij An. 1581.

Vidi sæpè lupum fieri, & se condere syluis
Moerim.

Viderunt & Dolani non ita pridem lycanthropos duos Senatus sui supremo iudicio damnatos, ac supplicio publicè affectos. Huius & argumenti est ea narratio, quam accepi ipse à clarissimo Comite Paulo à Salm sacri cubiculi in regia Lotharingiæ summo præfecto: Is, cùm addubitarem præstigiæne essent, quæ sic aliena forma oculis apparebant, an haberet ea res aliquā veritatem, narrauit mihi Hess-Pittelangij, quo in oppido ditionem obtinebat, vetere instituto deberi ab incolis sibi familiæque suæ gratuitas, ac anniuersarias operas: Eas cum forte ij pręstitissent, facta cum carris suis lignatione, ac vicissim pro remuneratione cibum caperent, in castelli atrio orta, vt fit rixa inter Vir. Æclog. 8.

canes, quas ſecum habebant: ex ijs vna in proximum hypocauſti furnulum ſe condidit: Ac cùm huic cæteræ adlatrarent vehementiùs, incolarum vnus introſpiciens, ac præ cęteris aſpectu horridam intuens, ſuſpicatus id quod erat (nã ea regio Strigibus vulgo eſt infamis) telo, quod tunc geſtabat, in eius os iniecto vulnus graue inflixit: Quo accepto ſtatim illa ſe foras proripuit; ſaltem deſijt amplius videri. Poſtmodum totã vrbem peruaſit rumor, vetulam eſſe quandam quæ decumberet ex vulnere, quod vbi accepiſſet neſciretur: Suſpicari omnes, quod verum erat, rabidã eſſe illam canẽ, quæ in atrio telo eſſet percuſſa: Atque tum ex hac ſuſpicione, tum ex ea, qua pridem laborabat fama, comprehenſa, & in cuſtodiam tradita; tandem etiam de hoc diſertè interrogata, liberè rem omnem, ſicuti hîc recenſetur, ſimul & maleficia alia quam plurima patefecit. Adderem & hîc quod in citima Burgundia non pridem accidiſſe à viro vtique fide digno acceptum habeo, de hoſpite quadam; quæ cum diuerſoribus inter cœnandum felis ſpecie petulantius inſultaret, ab eorum vno truncata pede, altero poſtridiè vnimana reperta eſt: Sed id quoniã ille obiter tantũ narrauit, nec eſt quod plenè hîc referre poſſim, ſatius eſſe duxi prætermittere. Poſtremũ de hac re erit mihi quod aliquando accepi à clariſſima heroide D. Diana

Dom-

Dommartinensi vxore illustrissimi principis D. Caroli Philippi Croij Marchionis ab Haurech patroni mei clementissimi; cuique fortunarũ mearũ, quales quales sunt, accessiones præcipuè acceptas refero. Narrauit igitur illa mihi non ita pridem Thiecuriæ, qui pagus in eius ditione est, mulierem fuisse eiusmodi malis artibus addictam: cui & ea induendi alienas formas à Dæmone facultas esset tributa. Eam igitur, cùm eius pagi opilionem odisset impendio, ac quoquo pacto malè mulctatum cuperet; in eius gregem pascentem lupi forma, atque habitu aliquando irruisse: sed ab illo accurrente iniecta, atque impacta securi vulnus in femore accepisse: quo debilitata coacta esset se illico in proximum dumetum inferre: vbi ab assequente opilione reperta esset vulnus obligans vestis discissæ peniculamentis, quo sanguinem, qui ex eo magna vi diffluebat, sisteret: sicque eo indicio delatam, ac compertam rem omnem, vti hîc recensetur, agnouisse, ac tandem luisse ignis supplicio. Enimuero nec nunc primùm abijt in vulgus ea de prodigiosis istiusmodi transformationibus opinio: sed & veterum fuit ista iam à multis sæculis inueterata persuasio: vti eorum libri non vno hoc loco testantur: Euanthes 4. magni nominis author recitat ex Arcadum annalibus gentile fuisse in Anthęi familia hoc fatum, vt vsus ex ea quotan- 4. Plin. lib. 8. cap. 22.

nis ſortito ad ſtagnum quoddam perductus poſitis veſtibus tranſnaret, confeſtimq́; bellua ex homine fieret, ac nono poſt anno, ſi interim humanum ſanguinem non guſtaſſet, priſtinam formã reciperet. Neuros etiã, qui Borxſthenem accolunt, ſemel quotannis ad aliquot dies lupos effici, ac rurſus exacto ſpatio, quod ei ſorti attributum eſt, in priſtinum habitum redire ſolitos recenſuêre Herodotus 5. & Solinus 6. Et Agrippas, qui Olympionica ſcripſit, teſtatum reliquit Demęnetum quendam in lupum fuiſſe immutatum; quòd infantis, quem Arcades Ioui Lycæo mactarant, viſcera deguſtaſſet. Quod & Lycaoni Pelaſgi filio contigiſſe refert Pauſanias, cùm mactati pueri ſanguine aram Ioui Lycæo ſacram reſperſiſſet. Nec id ſolum ita contigit illa ætate illiſque moribus, quibus nulla adhuc Chriſtianę veritatis hominibus lux affulgebat, ne quis hic temporis cæcitatem cauſetur: Sed & Bulgariam Baianum 7. quendam habuiſſe eius Symeonis, qui aliquando in ea imperauit, filium, qui ſe in lupum, aut quamuis aliam beſtiam, cùm vellet, mala arte immutaret. Et Ruſciæ dux quidam cùm audiuiſſet in ditione ſua eſſe hominem, qui ſe in eam, quam vellet, formam mutaret: accerſitum illum, ac prius catenis conſtrictum iuſſit in hoc artem ſuam properè vt oſtenderet: Quod cùm ille dixiſſet ſe quidem lubenter factu-

5. In Melpomene.
6. In Polyhiſtore ca. 20.
7. Sigebert. in chronic. Trith. lib. 3. cap. 8.
8. Torquemadius in Hexamer. dial. 6.

facturum, modò in propinquo conclaui liceret, soli paululum esse, idque illi esset cõcessum: Euestigio egressus lupi quidem natiua specie, sed ijsdem, quibus anteà cathenis impeditus in magnam omnes, qui aderant, sui admirationem traduxit: Sed in ferocissimos duos canes, quos Dux insidijs ad id collocauerat, incidens miser discerptus dilaniatusque est: Nec quam ad sui tutelam alioquĩ commodissima ea lupi forma adiumenti afferre potuit Vt omittam dicere, quæ de socijs Vlyssis Homerus; de Asino aureo Lucianus, & Apuleius, post tam multas Ouidij metamorphoses prolixè sunt fabulati. Nam omnino si quis de hac re rectè sentire volet; etiam si solis naturæ notionibus atque intelligentijs ducatur, hoc concedat necesse est, sic comparatas esse rerum omnium formas, ac species postquam semel sunt ingenitæ, vt nisi cum suo interitu immutari non possint: Neq; vllum omnino esse à priuatione ad habitum regressum, ac vicissitudinem. Quod si etiam vltra animum volet intendere, atque ad ea erigere, quę Christianum hominem sapere decet: iam infidentior nõ dubitabit statuere horum nihil posse Dæmonem: cùm nec euellendi quidem pili vnius ex hominis capite potestatem vllam ex se habeat. Quæ enim dementia est credere quicquam, quod sit creatum, & conditum posse eius, qui creauit opus etiã excellentissimum

pro libidine labefactare, ac peruertere: aut
in eo corpore, quod sit ad omnem rationis
vsum inhabile, animum, qui sit ratione præ-
ditus, vel tantillum posse morari, ac consi-
stere? Nam certè (ait Cicero) habilem, & ap-
tam ingenio humano figuram corporis na-
tura dedit. At, inquies, id sic permittit ille
9. 9. qui hominum mala in bonum etiam
Act. cap. 3. finem conuertit: sed, cedo, cui vsui? aut
& 4. quis id ita euenisse in vlla sacra legit histo-
10. ria? Nam certè Nabuchodonozor 10. ad in-
Daniel. 4. fimum animantium ordinem, ob affecta-
tos honores diuinos, aliquando redactus
est: nunquam tamen oris, vultusque ha-
bitum deposuit: sed tantùm eodem cum
illis pastu, hospitioque per aliquot annos
vsus cæli iniuria villos, vnguesque contra-
xit: qualibus bruta animantia tegere, arma-
reque natura consueuit. Incredibile igitur,
atque absurdum est quemquam ex homine
lupum, vel aliud aliquod animal verè fieri
posse. Et tamē aliquid id esse oportet, quod
sic à tam multis obstinatè defenditur: nec
frustra est, quod de eo mortalium adeò
crebri sermones circumferuntur. Et certè
Magica hæc esse portenta, ac præstigias, quæ
habeant speciem, non etiam veritatem ea-
rum rerum, quas ostendunt, plerique om-
nes, qui hoc totū certius expendūt, arbitran
tur; idque duobus ferè modis, euenire: vno
vbi Dæmon eorum, qui sic sibi immutati
viden-

videntur, φαντασίαν immissis perturbationibus labefactauit: Tunc enim fit, vt non sicuti ipsarum est natura, sed prout illorum afficitur, ac mouetur sensus, sese ostendant. Quod & Pyrrhonios Academicósque iam olim obseruasse refert Gellius 11. & Medicis in confesso est, sæpè eorum qui æstu febriq; vehementiore iactantur sic sensum deprauari, vt alienissimas formas, ac simulachra pro veris firmissimè concipiant, ac amplectantur. Cuius argumenti illud esse potest, quod narrant de eo, qui se in fictilem vrceũ conuersum adeò obstinatè credebat, vt accedentes propius à se obnixè prohiberet, veritus scilicet ne se illidendo comminuerent: Hęcq; erat illi assidua apud domesticos querimonia, quod, vt decebat, in edito aliquo loco, ac minus iniuriæ obnoxio ab illis non statueretur: sed potius negligenter in obscuro cubili collocaretur. Fuit & alius, qui sonantes frænos, atque alia ferramenta in aluo se habere crederet: nec prius ex eius animo tã ridicula euelli potuit opinio, quàm solers Medicus aluum exoneranti in cella frænos supposuisset, quos à se postea egestos putaret. Adeò fœcunda est absurdarum, atq; insolentium rerum imaginatio, si quando in vitium labitur. Quam etiam ob causam Plato 12. simulachrorum magistram: Aristoteles 13. thesaurum formarum: alius quidam philosophus portentorum officinã appellare non

11. lib. 11. cap. 5
12. In Sophista
13. In li. de somno & vigilia.

re non dubitauerunt. Altero autem modo vanas eiusmodi species extrinsecus adhibrri appositione, aut adumbratione rerũ, quæ talem præ se ferant imaginem, qualẽ Dęmõ tunc ex vsu esse existimat. Hicq; error foris grassatur externos sensus obiectu mentitarũ formarum ludificans. Sic Hometus, ac Vergilius si quem vel pugnæ in vltima difficultate subductum, vel in eam ad laborantium opem atque auxilium inductum describũt, ita oris, vultusque toto habitu à Dijs, penes quos ea erat cura, transformatum meminerunt, vt ab illis etiam, quibuscum quotidiana erat consuetudo ac familiaritas, non agnoscerentur. A quo nõ est alienũ quod Vincentius 14. narrat de quadam muliere, quam
14. Cb. 12. Iudæi oratu (quòd eius voluptati min* vellet obsequi) malefica in equam adeò appositè conuerterat, vt non modò popularibus omnibus; sed & ipsi marito talis esse crederetur: solumq; D. Macharium, quòd vir esset sanctimonia rariore præditus, non fuisse præstigijs illius captum: sed eam perpetuò pro muliere, vti reipsa erat, agnouisse. Huc & non malè referri posse crediderim eiurationis effictæ, atque ementitæ, quod sequitur, exemplum. Vxorem admodum adolescentem duxerat vir senex ianuæ Castri Bassumpetrani tũ fortè attributus custos; alteriusq; qui cum ante nuptias stupri cõsuetudinem habuerat, etiamnum vxorem attrectabat:

Dolens igitur illa mœcham sibi induci, nec ætatis flore, nec formæ liberalitate vlla ex parte cóferendã: vicinæ mulieri, vt fit, ęgritudinem suã aperit, consiliumq; si quod habet sibi super ea re dari postulat: Iubet vicicina (Lahire nomen ei fuit) eam bono esse animo: habere enim se in promptu, quod ei malo adhibeat remedium, herbulamque ex horto lectam illi porrigit, ex qua si ius marito códiat, illico missum facturus sit peregrinum illum amorem. Condit in proximam cœnam, atque apponit.

medicatis frugibus offam.

Eum ex illo primùm capitis grauedo: deinde somnus arctior complectitur, quo postridiè tandem solutus ademptam sibi virilitatem omnem, non sine pudore, reperit. Narrat tamen vxori infortunium, quod alioqui diutius illam celare non poterat: Quæ se sua imprudentia, ac leuitate deceptam videns: quòd, dum partem alteri inuidet, toto ipsa excidisset: rem omnem marito vti incœpta perfectaq; fuerat aperit: erratiq; veniam petit, huius in eum amoré, quo illum summo prosequebatur, causam reijciés: Ignoscit facilè maritus, qui sciret se ad id malũ per lasciuiam, ac libidinem occasioné primùm obtulisse: locique Dynastę (huic Francisco à Bassumpetra nomé fuit, eius patri, cuius sic celebre nomen est inter eos, qui partes Catholicas in hodiernis Francorum tumulti-

bus

bus sunt secuti) ordine omnia exponit. Is igitur sui officij esse ducens, & homini quem in famulatu habebat sartam, tectamq; valetudinem curare, & scelus adeò indignum dignis in muliere venefica pœnis animaduertere: accersitam, ac minis territam eò adegit, vt quibus sic per sortilegium, fraudasse videbatur hominē, ea illicò ei restituturam se reciperet: Quod & fecit alia quadam herba, quam degustaret, illi præbita: Sicque ipsa suo indicio comperta, ac deprehensa flāmis non multò post meritum luit supplicium. Vnde liquidò constat nihil quicquam veri ibi inesse: sed vbique falli, ac decipi inspiciētium oculos: Nam qui magis ea pars à corpore exacta redintegrari possit, quàm caput, aliaque eius membra semel abscisa, atque amputata. Verùm est præterea aliud quod vrget vehementius, atq; in quo fidei huius argumenti magis laborare videtur: scilicet non tantùm hęc in externę faciei, corporisque adumbratione posita esse; sed & interiores motus, atque affectiones habere, quales ei animanti cuius specie illuditur natura indidit, atque ingenerauit: vti sunt in currendo velocitas: in superando robur ac firmitas: in dilaniando feritas: in vocando auiditas: in penetrando facilitas: in currendo leuitas, atque id genus alia quæ vulgo præter hominum consuetas vires ijs insunt, qui sic è statu suo in beluinum demigrant. Ea enim

Sata-

Satanam illis re ipſa præſtare quotidiana experientia deprehenditur. Siquidem validiſſimas quaſq; pecudes in agris facilè proſternunt, diſcerptarumq; carnibus, etiam crudis veſcuntur, ſi in eos ſit impetus, curſum tam citatis paſſibus fugiendo explicat, quàm lupus, aut perniciſſima alia fera facere poſſet: in aliorum ædes etiam occluſas de nocte, vti feles, illabuntur, & omnino animantium, quorum ſpeciem figuramq; aſſimulant, mores, naturamq; proximè imitantur. Quæ etiam non eſt quod quis putet eſſe captiones, & præſtigias, quibus vt ſuprà, ſenſus noſtri ludificentur; cùm eorum omnium poſt ipſam actionem reſtent veſtigia, atque documenta: videlicet ipſa graſſantium in facto deprehenſio, fuga, aſſecutio, vulneratio, pauperiei quàm fecerũt, vel potius damnorum quæ dederunt manifeſta iniuria: ijſque omnibus conſentanea, ac ſæpè voluntaria facti confeſſio: vt verius ſit dicere hæc quidem ita vti apparent reipſa eueniſſe: ſed adminiſtro Dæmone, qui tales præter naturam conatus ea, quam maximam habet, facultate, ac
potentia (huic enim, vt inquit Iob 15. huma- 15.
næ omnes ſunt impares) adiuuat: vti in E- Cap. 41.
nergumeno illo feciſſe credendum eſt, qui validiſſimas, quibus cõſtringebatur, catenas, ac compedes nullo negotio diſcerpit, ac
comminuit 16. Nam id humanis viribus non 16.
potuiſſe effici notius eſt, quàm vt pluribus Lucæ 16.
oſtendi

ostendi debeat. Vt omittam narrare, quę de Quærcetensibus monialibus historiæ quædam memorant 17. illas scilicet Dæmonum ope atque auxilio ad procerissimas quasque arbores instar felium perniciter adrepisse; ex earum extremis ramis mirabiliter pependisse: voces quarumcumq; animantium felicissimè expressisse, ac multa alia in quibus stupor maximus inesset facilè effecisse. Sic igitur facultates, vires atque actiones earum animātium, quarum prę se ferunt imagines, imitari fatebimur: vt parum ab ipsa veritate abesse videantur, reipsa autem tales effici, quales apparent: non erit ei promptum credere qui hominis dignitatem, excellētiamque penitus volet intuerj, vt scilicet ad Dei imaginem creatus fuerit, vt in eo totius opificij mūdani typus mirificè eluceat 18. quam etiam ob causam μικρόκοσμον illum apellauēre, vt paulominus ab Angelis eum Deus minuerit, omnia illi submittens ac subijciens: vt baptismo abluerit, atque expiauerit: vt eius corpus à mortuis ad æternitatem immutabilem olim sit suscitandum. Nam quis hæc tot, tantáque beneficia sic ludibrio habere sustinebit, vt ea in abiectæ animātis visceribus, medullis, ac tergore ceu sepulchro aliquo vnquā cōdi posse existimet? Et certè hæc salua religione vix credi posse puto, cū & Aquileiensi Concilio 19. impietatis damnati reperiantur, qui in aliā formam, quàm quæ

17. Christianus Massæus Chronico mundi lib. 20.

18. Psal. 8. & Hebræor. 2.

19. 26. quæst. 5. cano. Episcopi.

quę à Deo rerum omnium parente primùm est indita, quicquam immutari posse affirmant. D. quoque Augustinus 20. eos grauiter ac seuerè reprehendit, qui credunt Dæmonum arte, vel potestate hominis corpus in bestialia lineamenta posse cóuerti: si quidem soli Deo, non etiam transgressorib. Angelis ad nutum seruire hanc rerum visibiliũ materiam. Et ea etiã plerisq; omnibus Ethnicis semper alienior visa est sententia: Inter quos fuisse & Plinium 21. rerum alioqui creditu difficillimarum narratorem confidentissimum magis mirum. Nam eius in historia naturali expressa illa de re hęc est oratio: Homines in lupos verti, rursúmque sibi restitui: falsum existimare debemus, aut credere omnia, quę fabulosa sæculis comperimus. Et Olaus Magnus 22. dũ eius lycanthropiæ patrocinium cótentiosiùs etiam arripit, ac ad id exempla vndique conquirit, hæc duo imprudens inter alia commemorat, quæ ipsius sententiam potiùs conuellũt, ac labefactant: Cellaria ceruisiarum ingrediuntur (inquit de lycanthropis loquens, eius enim verba nihil immutauero) ac illic aliquot ceruisiæ, nc medonis tonnas epotant, ipsaque vasa vacua in medio cellarij vnum super aliud eleuando collocant. Et paulo pòst Intra Lithuaniam, Samogetam, & Curoniam est paries quidam ex quodam castello diruto reliquus: Ad hoc certo an-

20. lib. 18. de ciuit. Dei & lib. 3. de Trinit.

21. lib. 8. cap. 22.

22. lib. hist. de gentibus septentr. 18. cap. 14.

nitem-

ni tempore aliquot millia eorũ conueniũt, ac vniuſcuiuſq; agilitatem ſaltando explorant, qui hunc parietem tranſilire nequiuerint, vti pinguioribus fortè euenit, flagellis ab eorum Præfectis cædũtur. Nam quid hîc reperias, quod nõ ſit hominum magis, quàm luporum; In cellas deſcendere: zythum è ſerijs expromere, ac bibere: vacuas ſerias ſerijs ordinatim ſuper imponere: ad mille vnà coire, ac conuenire: de agilitate obnixè inter ſe contendere, pœna etiam in tardos graui propoſita: nec deponere obœſitatem, ſi quæ antequam in lupum verterentur fuerit contracta? Quæ omnia perinde ſunt, quaſi quis commeſſantium, colludentium, ac concertantium hominum turbam aliquam nobis narret; ignoto tamen, atq; ementito corporis habitu. Quæ fraus (vti iam dictum eſt) facilè oculis incantione, ac præſtigijs fieri poteſt; ſalua nihilominus, atque incolumi rei veritate.

SATANAM IN VENEFICORVM SOcietatem ſæpè ſuos aſciſcere, ad eaque multa adhibere non ex ſe quidem virulenta, ac venenata, ſed tamen viroſa, ac putida: Curq; id ita faciat.

CAP. VI.

1 Bulaeij menſe April. 1586.

2 Vvergauillę 6. Cal. Octo 1586.

RArum eſt, & à nemine quod ſciam adhuc obſeruatum veneficij, quod ſequitur, exemplum. Fuxan Eugel, 1. & Catharina Haffner 2. aiunt hoc negotij ſæpè ſibi à Dæmo-

Dæmone datum fuisse: cùm grassaturæ veneno se in alienas ædes intromittebãt, vt designatos ad cædem homines collo, vel intestinis (sic enim loquuntur) quantũ possent, comprehenderẽt, ac cohiberent. Tum eum pręsto affuisse, putidamq; carũculam è morticina aliqua pecude in os illis altè ingessisse: quod non aliter ac præsentissimum aliquod venenum illos statim necaret, atque extingueret. Quę res nos admonet suam Satanam nequitiam semper integumentis aliquibus in nostram perniciem inuoluere. Quis enim nescit nihil nostrę opis eum, si quid molitur indigere? Rursus, quis vnquã audiuit morticinæ pecudis frustulo tantum virus inesse, vt necis causam sic necessariam, ineuitabiléq; habeat? aliud certè est quod agit: nempe vt suos in eius rei flagitij societatem trahat, dum adiutores operis facit. Ac quoniam intercedere aliquid oportet, quod oculos ipsos eius testes habeat, vsurpat is, quod spurcæ, impuræque suæ naturæ maximè conueniat, cadauerum scilicet putidas eiusmodi reliquias: vt alibi fusiùs dictum est.

VARIORVM QVAE SORTILEGI OCcultè mortalibus inferre solẽt malorũ exẽpla, quib. formidabiles eorũ deteguntur artes, atq; insidiæ.

CAP. VII.

MAlos genios hominibus nõ modò ex ese infestos esse, sed & sedulò agere

ſuos, vt habeant ad illorum cædes ac damna quàm paratiſſimos, inſtructiſſimóſque, alibi iam demõſtratum eſt. Verùm quoniam vel deprehenſionis metus: vel rei difficultas ac magnitudo: vel denique conſilij inopia, earumque artium ignoratio, quæ valent ad occultatam perniciem ſæpè negotium impediunt, aut remorantur, prȩſto illis ſemper adſunt, non ceſſantes commonere, inſtare, materiam ſuggerere, ac ſi opus eſt, ſe cædis, ſcelerumque ſocios, miniſtros, ac ſatellites offerre ac præbere. Ianæ Vldericæ 1. animũ non leuiter tetigerat, quod Ioannes Canardus mercedem, quam ob præbitam in pecoris publici cuſtodia operam ſibi dari poſtulabat, paulo ferociùs denegaſſet: faciendùm igitur aliquid erat quod ei viciſſim doleret, ne hoc ſic inultum abiret: nam leuiſſimas etiam offenſas condonare ſagis ſumma crux eſt: tantumque is labor, ac difficultas erat qua ratione iniuriæ ſuſpicionem à ſe remoueret, ſi quæ ob eam rem ad Canardum forte perueniret. Nam iam totum municipium rumor oppleuerat, eum Vlderica iurgandum non eſſe qui vellet ſe, ſuáque ſana ac ſalua habere. Recepit igitur Dæmon id ea via aggredi, quæ ſuſpicionis nihil, quod in eam transferri poſſet, haberet: ac properè Canardi ædes tum quidem occluſas per feneſtram ingreditur, ibique eius puellum in cunis dormientem adeò commodè ſuffocat, v-

1. Lanfracuriæ. 7. Id. Maias. 1588.

cat, vt catharro extinctus credi posset. Sed miseros parentes non fugit eius infortunij causa: Nam in Vldericam aliquando post sortilegij ream auditi testes id eius flagitium esse magna fiducia dixerunt. Quod tantum abest, vt deprecari voluerit, aut inficiari; vt magis ipsa confirmauerit singula quæ in eo facin ore intercessissent. diligenter etiam, ac studiosè denarrando. Barbelina Rayel 2. cum Dæmone suo rationem aliquando inijt, quemadmodum Claudio Mammæo, à quo tamen nulla anteà lacessita fuerat iniuria, damnnm aliquod inferret: nam illis sæpè pro eodem est, meritos atque immeritos lędere (vt alibi nobis dictum est ex Sebastianæ Picardæ amplioribus verbis) placuit cōsilium de exequendo noctu negotio, ne si interdiu id fieret, facilius in facinore deprehenderentur. Accedunt igitur ad eius vnà cum vxore decumbentis, ac dormientis lectum: Iuxta erat infans fascijs conuolutus: Hunc cunis detractum parabant in proximum fluentem mergere: sed experrecta mater nouo infantis vagitu manibus, vt fit in tenebris, primùm cunas cœpit tractare, tentatura si fortè is introrsùs se demisisset, laxatis fascijs, aut ijs contrà agitatione se astrinxisset, vti illi antè non semel euenerat. Sed cunas nacta vacuas, potius nihil habuit, quam vt cubito surgeret ac vestigaret sicubi illum reperiret. Quare præpedita,

2. Blainuillæ ad aquas Id la 1587.

ac interclusa bona illa mulier hoc solũ otij habuit, priusquam per caminum cum Dæmone suo auolaret, vt infantem in lecti spõdam abderet ne illum præpropera ac festinans mater tã citò ac volebat, reperiret: hoc etiam negotij discedens factura, quãdo eam peiùs mulctatam relinquere non poterat. Id sibi ita euenisse prodiderunt Mammæus ille, atque eius vxor, cùm contra Alexiam Belhoriam (in quantum eius facti suspicionem, licet iniuria, transferebant) testes audirẽtur. Nam non multo pòst Barbelina illa ob sortilegij ex vehementissimis indicijs suspicionem comprehensa factum id esse suum. non illius Belhoriæ agnouit. Huius sunt & quæ sequuntur facinora in Ioannem Ludouicum, quẽ multis, vt aiebat, de causis oderat. Huic primùm traijcienti riuum quendam, ac ad molendinũ properanti adnitente Dæmone tritici saccum vehiculo excussit etiam grandem: tum eius equis superiniecit pulueris à Magistello suo medicati nonnihil: quo factum est, vt ex illis duo è vestigio morerentur: reliqui morbo conflictati langorem in multos dies traherent. Deinde, ac non multo post felem mentita, atque hoc habitu eius domum noctu ingressa, eodem puluere bimum adhuc puerũ lethaliter infecit: Tandem & medicatum pirum in via, quam is Gerbeuillæum cõtendens initurus erat, deposuit, quasi id è viatoris pera fortè

excidis-

excidisset. quo is imprudenter sublato, ac gustato statim graui morbo correptus vix præ dolore domũ pedes se referre sustinuit: hæcq; singula Dæmoné, vti euenerunt, nó solùm prædixisse; sed etiam illud de ponendo in viam piro consiliũ eius propriũ fuisse. Catharina Ruffa 3. agnouit, solitam se de nocte per caminum in ædes alienas inferre vt detractos cunis infantes pronos in culcitram sterneret, ac sic extingueret; relicta etiam occasione, qua eius infortunij causam maritus in vxorem cum offensione perpetua reijceret. Nam hoc adeò Dæmon sedulò agit, vt sint rixæ frequentes inter eos, qui se aliqua amicitiæ, coniunctionísque necessitudine attingunt. Catharinæ Metensis 4 inimicitias, atque odium concitauerat in se Lolla Gelæa: Hanc ob id illa impendio vlcisci cupiebat; sed qua ratione id faciens noxæ suspicionem effugeret, nó videbat, quòd suas insidias sciret ab ea diligenter obseruari. Reperit igitur viam Dæmon, qua id tutò exequeretur, ac monuit, vt postridiè cùm è fornacibus Salinæ, quæ Dusæ omnium, quas habet Lotharingia, celeberrima est, vnà candentes carbones sitellis suis pro more domum referrent; præstò adesset, cùm Lollæ sua ceu turbine deijceretur, ac in eis os properè halitum suũ efflaret: sic enim futurum vt partum suum ante tempus atq; in maximis doloribus eijceret Quod vti verbis præceperat,

3. Villæ ad Mosellam 5. Cal. Iul. 1587.

4. Dusæ prid. Non. Sept. 1587.

ceperat, ita reipsa est cősequutum. Namq; ad signű deturbatæ sitellæ à Dæmone perflata Lolla impuro Catharinę spiritu euestigio in vehemẽtissimos partus dolores incidit: vixque domum maturè satis peruenire potuit: 5. Gandæij mens. Iul. 1582. Iana Gransanctua 5. sera iam nocte nens ad lucernam sola animo voluebat, quemadmodű de Barbara Gratiosa, à qua passa erat iniuriam, pœnas expeteret. Præsto affuit Dæmon felis specie conspicuus, authorq; fuit, vt limacis testam in puluerem comminueret, eoque illius vestem conspergeret. Amplexata hoc consiliũ obseruauit sicubi commodè id explicare posset. Nec longiùs illam remorata est occasio: Nam repertam Barbaram obscuro stabulo in pecudum præsepia paleas comportantem vnà cum pecudibus, quæ ibi erant, illo puluere suffudit: fuitque is protinus omnibus ad vnum lethalis. Eo postea minus noxiè vsa est in plectenda filia Antonij Gibosi: nam cùm itidem illo eam abundè aspersisset, membra eius leui tãtùm morbo debilitauit: ac cũm aliquot post dies sanandi animo illam eodem respersisset, à morbo recreauit. In quo obiter hoc aduertendum venit pharmacis, quibus sic vtũtur, non esse insitam aliquam vim certam vel necandi, vel sanandi: neque enim eadem res ad tam repugnantia simul efficax esse potest: sed ea omnia Dæmonẽ pro sua potestate latenter moliri, atque efficere: satisq; illi esse, si sa-

si sagæ operi manus tantùm admoueat, quo se noxæ, maleficijq́ue conscias reddant ac participes. Huc & referri poterit, quod scribit Plinius 6. fontem esse in Dodona. cui si quis ardentes faces immergat, extinguat, si extinctas admoueat, accēdat. Nam hæc prodigia eius Dæmonis, qui ibi edebat oracula, fuisse nemini dubium esse debet: neq; in ijs sibi natura quicquam vnquam vendicauit: Rursus & illud Plutarchi 7. de Circe ne venefica, quæ eadem virga mentem adimebat, & reddebat: homines in pecudes immutabat, iterumq́ue sibi restituebat. Refert & Petrus de Abano 8. visum à se præstigiatorem, qui taurum ei in aurem concepta quædam verba immurmurando, ceu mortuum humi prosterneret: illumq́; repetitis ijsdem verbis suscitaret, atq; in pedes erigeret. Sed pergamus cætera huius argumenti narrare exempla. Alexiæ Belhoriæ 9. frequentes erant rixæ cum marito, vt assolet, vbi quotidiana est domi inopia, atque egestas: résque in tantum odium peruenerat, vt iam non voluntate, sed difficultate vlciscendi tantùm teneretur. Hoc ad se Dęmon recipit facere, si se dignum iudicaret, quem de ea re obsecraret. Adhibentur preces, quam dimissis verbis voluit. prouinciam suscipit, fortè eo die, qui dies erat pridie Natalium Seruatoris, miser maritus in vicinam vrbem erat profectus, ibi vt compararet, quæ vsui esse so-

6. Lib. 2. c. 103.

7. In dialogo, An bruta animalia ratione vtantur.

8. Differen. 756.

9. Blai nuisse ad aquas 17. Cal. Febr. 1587.

ſe ſolent familiæ genialibus illis diebus: ac ſera iam nocte domum redibat. Hunc in itinere violenter correptum, ac verberibus acceptũ Dæmon ſeminecem deiecit in cryptam Donalibariæ (id nomen illi loco eſt) ac ad bonam eius vxorem auolans, ei quæ à ſe geſta erant, nunciauit. Quibus auditis, in viam ſe dat confeſtim, tum vt officioſam ſe hoc de eius reditu ſtudio, ac cura demonſtraret, tum maximè, vt ipſa oculis ſuis videret, quam adeò pridem animo ſuo concupiuerat, illius miſeriam, ac calamitatẽ Ac tandem iacentem, & lamentabiliter infortuniũ ſuum conquerentem nacta, Hem mi vir (inquit) conabar tibi obuiam, quæ te ſcirem ruri adeò multa nocte; ſed quid hoc ſibi vult, quod te ſic humi proſtratum ac dolentẽ video? Edocta igitur quod iam ipſa ſciebat illum ſubleuauit, ac quod potuit humero adminiculata domũ reduxit, vbi ex plagarũ intolerabili dolore illa ipſa nocte interijt. Poſtridiè inclamata vicinia eius cadauer, vt erat cæcis ac liuentibus ictibus ſaucium, nudũ exponit: narratque, vti pridiè ſicariorũ manibus elapſus eo habitu domum ſe anhelans retuliſſet. Quod apud omnes facilè fidẽ obtinuit. Nam neque ea ætate erat, ac forma, vt mœchos introduxiſſe putaretur. Iacobeta

Io. Bexaij Trãs ſyluas 6. Id. Octo. 1585.

Equina Io. cùm parum ſibi gratos quoſdam videret tranſuerſo ſaltu iter ſuum habentes, ac aliqua ratione vellet illis eſſe nocitum,

quod

quod in ore promptum habuit, id est illicò imprecata: scilicet vt in eos viarum errores inciderent, vnde se explicare non possent. Quod & vti expetiuerat, ita accidit Nam de via degressi tam longum deerrauerant, vt domum tandem reuersi vix præ lassitudine se sustinerent. En, vt hominum vita Dæmonum insidijs, contumelijsque est obnoxia! Quæ res eos assiduè admonere debet, quàm intenta in Deum mente semper esse debeāt, vt is præsidio suo eos sepiat, angelis suis eorum mandet custodiam: de laqueo venantium eos seruet, liberet, eripiat 11. 11. Psalm. 90.

SPARSAS A SAGIS HVMI HERBAS, puluerem, festucas, aliasq; id genus quisquilias supergredientibus necis, vel morbi certissimam causam, prout illis nocendi consilium fuit, ac voluntas, afferre: cæteros omnes, quibus parcere decreuerunt, saluos, incolumesq; euadere. In quo mirè elucent Diaboli in affligendis, perdendisque hominibus artes, ac machinæ.

CAPVT VIII.

SVpra demóstratum est ex sagarum verbis non obscuris morbum, sanationumve causas ex eadem sæpè re eas petere, ac mutuari. Rursus aspectum ab ijs aliorumvestibus puluerem mortiferum nónunquàm esse, cùm eum ipsæ citra noxam vllam attrectent. Denique qui inde sequitur morbus nulla alia arte ferè esse medicabilem, quàm

quæ ab illis volentibus proficiſcitur: eamque plerumque vnius, atque alterius verbi prolatione; vel manus ſolo contactu; ſæpè etiam earum rerum adhibitione, quarum vſus vulgo aduerſus morbum nullum eſt efficax, conſtare, ac contineri. Quæ omnia ſatis indicant rebus, quas ſic adhibent, nec iuuandi, nec nocendi facultatem ſua natura ineſſe: ſed quicquid id eſt, quod ſic prodigiosè efficiunt, hoc totum ſibi Dæmones vi aliqua, cuius ignoretur cauſa, & ratio, aſſerere, ac efficere. Siquidem exempla earum rerum cótinent, quæ nulla naturæ probabili cauſa nitũtur, ſed potius ab eo, quem ipſa in agendo, patiendoque tenere ſolet, modo, atque ordine ſunt alieniſſima: Quod & ex ſequentibus teſtatum, manifeſtumque magis fiet. Odilla Boncuriana 1, recitauit moris eſſe ſortilegis, qui in facinore deprehendi timent, venenatum puluerem ibi diſſeminare, quà viam facturos putant, quibus calamitatis aliquid ſtruunt, ac moliũtur. Cui conuenit illud Roſę Gerardinę 2. quę ſe Stephanum Obertum popularem ſuum in morbum lethalem conieciſſe faſſa eſt, cùm eius limen tali puluere antelucanis horis cóſperſiſſet. Iacobus quoque Agathius 3. eam tollendæ vxoris Hilarij à Banno longè commodiſſimam viam ſe à Dæmone edoctum fuiſſe memorauit. Iſabella Bardæa 4. & Martha Mergelatia 5. nunquam ſe fruſtra eam cótra quem-

1. Naraenriæ 13. Cal. Ianu. 1586.

2. In agro Stimenſi Non. Noue. 1586.

3. Leherij 9. Cal. April. 1588.

4. Spinali Pri. Non. Maij 1588.

5. Brunduſij Anno 1588.

quemquam tentasse, præsertim si hoc à Dæmone suo iussæ essent facere. Francisca Perina 6. pira aliquot, quæ ex arbore vicini (Riberiano ei nomen erat) deciderant, transiens sustulerat, ob qd' ei ἐπαυλοφώρῳ ἁλοὺς durius vapulauerat. Id ergo illa dolens, ac aliqua ratione vlcisci cupiens non longè abijt, quin Dæmon explendi desiderij occasionem aliquam aperiret. Ea verò fuit iter, quo Riberianus summo mane ad operas suas contendere solebat, herbula, quam tum illi tradidit vt insterneret: Quod cū fecisset, ac ille insidiarum ignarus locum eum esset supergressus, illico in eum morbum incidit, qui vitam illi non multo post cruciabiliter abrumperet. Benedictus Drigæus 7. id consilij sibi à Dæmone datum fuisse ait: eius vel vestem, vel ianuā veneno inficere, cui mortem vellet afferre. Barbelina Rayel 8. se contra Franciscum Tibicinem, (cuius viciniæ non pridem commigrauerat) id adhibuisse. ac cùm posticum, per quod pecus adaquabat, puluere virulento contaminauisset, postridie ex eius equabus tres esse ad præsepe repertas exanimes, atq; supinas. Claudius Morelius 9. cū pro foribus Vvolfangi Hadonuillæi affinis sui id fecisset, ac eo loci fortè iter haberet: eius filia, cōfestim cōtracto morbo ex eo nō multò pòst miserè interijt. Illac etiā equus iter habēs crus fregit. Idem simili fascino mulctauit Nicolaum Augustinum

6. Baijs 4. Non. Iun. 1588.

7. Haraucuriæ 18. Cal. Ianu. 1586.

8. Blainuillæ ad aquas Id. Ianu. 1587.

9. Serræ 3. Non. Dece. 1586.

Serræ Castellanum; cum quo erant illi inimicitiæ: Accùm eius vicem aliquot post dies misteresceret, quem tam diuturno ac graui morbo conflictatum videret, non potuit tamen opem vllam afferre, aut à morbo vel tantillum recreare, vetante ac prohibente id Dæmone, cùm quo de ea re sæpiùs tamen expostulauerit. Catharina Metensis 10 acerbè ferens pistoris cuiusdam repulsam, à quo mutuum panem rogauerat, & vt hanc rependeret gratiam, Dæmonis sui implorat auxilium. Astat is momento pro suo more diligens atque officiosus ad quamcunque vindictæ occasionem: atque ea gratia illi herbas suggerit conuolutas papyro, monens eo loci illas vt dispergeret, vbi frequẽtior is eiusque esset familia: Nec mora acceptas effundit in porticum, per quam necessarius in vicum erat egressus: Cui dum insistit pistor, postque eum vxor, & liberi, omnes eodem morbo correpti nõ prius conualescunt, quã saga ducta misericordia à Dæmone impetrasset, ex ea valetudine vt emergerent. Atq; in id herbas dennò accepit, quas clã eorũ submisit cubili sicuti facere edocte fuerat: sicq; confirmata à morbo valetudine ad pristinã sanitatem oẽs rediisse. Catharina Latomia 11. acceptam etiam à Dæmone herbam transuerso limini ædium Ioannis Antonij subdiderat; ꝙ vt eius vxor est supergressa prorsus ei lac in mammis exaruit: ex qua penuria post-

10. Dusæ Prid. Non Sept. 1586.

11. Harcuriæ Non Febr. 1587.

postmodum infans, quem tum fortè lacta-bat, interijt: quod vnum maximè in votis habebat. Nam vt sortilegis inter animantia hominum semper est præcipua cædes: ita inter homines infantium, ac eorum, quos ætatis innocentia, atque integritas magis commendat longè est gratissima: vti recensuit aliquando Iacoba Caualla 12. Drigeus etiam ille, & Odilla, quorum modò memini cùm in eius pagi, vbi domicilium habebant collatione, indictioneque ab exactoribus præter modum (quantum ipsi suas facultates reputabant) essent censiti: atque eam iniuriam insigni aliquo damno coercere, ac vindicare cuperent: non defuit qui pro ea offensione gratum, conuenienśque consilium afferret, Dæmon. Tale autem id fuit, vt ibi quàm latissimè venenum spargerent, vbi eius pagi pecus frequentiùs pabulari solebat. Quod, vt magis esset illis in prōptu, indicauit posse confici ex primis quibusque, qui se offerrēt, vermiculis, vbi essent satis ad dispergendum attriti, & comminuti. Hoc igitur cùm fecissent, intra dies paucos periêre in eo pago pecudes centum, & quinquaginta (vt Drigæus recitauit) vel centum, & sexaginta (vt Odilla:) diuersi enim interrogati cætera præterquam in numero conuenerunt. Id etiam res ipsa comprobauit: nam totidem ferè illo tēpore sunt ab eius loci incolis desideratę. Ecce vt sparsæ herbę, puluis, vermiculi, alięque

12. Sexxij s. 16. Octo. 1585.

id ge-

id genus quiſquiliæ non morbum tantùm faciunt, aut necem afferunt, quod alioqui per contagionem factum defendi poſſet, vti in rerum peſtiferarum aſpiratione, aut contactu euenire ſolet: ſed & membra frangunt, ac debilitant, lac minuunt, deducunt, ac perimunt. Ea igitur niſi arcano aliquo Dęmonis miniſterio præſtari non poſſe manifeſtum eſt. Et id adeò confirmat, quòd ei tantùm noxia ſunt, cui perdendo, aut lædendo ſunt deſtinata: Cæteri enim omnes tutò, ac citra noxam ſupergredi, & calcare ſolent. Quod & Alexiæ Drigeæ 13. quod ſequitur factum iam indubitatum reddit. Ea filicis manipulum à Dæmone ſuo acceperat per eam viam ſpargendum, quam Claudij cuiuſdam paſtoris filia, qui cum illi ſimultas intercesſerat, frequentiùs inibat: eo conſilio, vt illam confeſtim perderet. Id tamen vnum verebatur, ne illud infortunium alios etiam, qui eam viam ingrederentur, quibuſque nihil nocitum eſſe vellet, læderet. Iuſſit igitur Dæmon de hoc vt quieſceret, quòd ſors niſi eam, cui poneretur, non eſſet attactura. Quod vti prædixerat, ita & poſtridie euenit: Nam ſola ex omni vicinia paſtoris filia illac itando mortis cauſam contraxit. Humberti etiam Caſtellani non multò poſt valetudinem miſerrimè afflixit: cùm eius ſedile eadem herba perfricuiſſet, fuitque illi ſoli ea faſcinatio pernicialis, cùm tamen

13. Haracuriæ 4. Id. Nou. 1586.

men

men multi alij antè, postqúe eum in illo sedissent. Huic & alia duo exempla non malè adiungi poterunt: vnum de Ioanna Poirelia 14. à qua medicatam offam cum vniuersa vicini familia degustasset: ei tamen soli interitum attulit, quem ipsa animo ad cædem destinauerat. alterum de Hubertula Buxeriana 15. huic iniquè iniurius fuerat è municipibus quidam N. nomine, eumque abundè vltura iam sibi videbatur, si vaccas quinque quarum prouentu se, familiamque suam sustentabat, veneno tolleret. Periculũ tamen erat ne in facinore deprehenderetur, si sua manu illud ipsa patraret singulos medicata virga contingens, quem morem in alijs suis veneficijs tenere solebat. Isto igitur metu vt eam liberaret eius Magistellus, monet, vt antelucanis horis pascua, ad quæ frequentior pecoris erat appulsus, venenato, quem à se antè acceperat, puluere conspergeret: Restare quidem primum illam, ac vereri ne ea lues ad vniuersum pecus perueniret: cui tamen volebat parcere, præterquam N. illius vaccis, quem vnum tali infortunio mulctatum cupiebat. Recepit Dæmon intra eum quinque vaccarum numerum futuram esse omnem noxam: Idque euentus tandem comprobauit; nam solæ illæ ex omnibus perierunt, aut in morbum inciderunt. Facessant, igitur iam nunc, qui nugas esse dicunt, quæ pacta

14. Costuræ ad Castro salinum, mense April. 1582.

15. Buxerij ad quercum 30. Cal. Martij 1589.

lagis

sagis rumor est cũ Dęmonibus intercedere: cũ res ipsa de se sit indicio, multorumq; pręterea mortaliũ iustissimis querelis testata, ac com probata reperiatur: quàm tamen vix sentiant stolidi quidam: adeò bis stulti nullo malo sapiunt.

QVID CAVSAE SIT, QVOD DIABOlus Maleficorum sapè assensum postulat, vbi quid ali ui calamitatis molitur, ac struit: Plurimaqúe, quæ id illum more facere demonstrant, exempla.

CAPVT IX.

QVod homines Diaboli opera affligantur morbis insolitis, quorumque ratio Medicis constare non possit, satis Iob 1. docet historia: Et quę D. Lucas 2. recitat de muliere, quam spiritus infirmitatis sic decem & octo annis alligatam habuit, vt eius ex neruorum contractione totum corpus esset incuruum. Verùm quòd, priusquam id aggrediatur facere, suorum ille ad hoc assensum sæpè postulet, quasi aliter debiles eius vires futurę sint, non paruam dubitationem semper attulit existimantibus multis hoc inde esse, quod pridem, si, quæ vult, arbitratu suo faceret, pessum ijssent omnes mortales, quibus is nunquam non fuit hostis infestissimus: Ideoque illi à Deo iam à primo, quo è statu suo deiectus est, tempore occlusam fuisse omnem contumelijs libidinem, senten-

1. Cap 14. 2. Cap 13. vers. 11.

nec hominibus, nisi per homines, vllam illi esse nocendi relictam facultatem. Quæ quidem etsi defendi potest opinio, nec ea etiam sententia malè stare videbitur, quæ Satanam vti carnificem, & ministrum iræ Dei pleraque omnia in hominum perniciem per se agere, ac moliri astruit: eumque consensum consulto, atque ea causa, illum exigere, vt in sceleris societatem, cõscientiamque suos asciscat gratiã aliquã promereatur; dum eius quam tantopere concupiuerunt, vltionis cõpotes facit, potentiam suã ostentet, ac venditet: dum ea præstat, quæ omnes omnium hominum vires vincere, ac superare videntur, à sortilegis denique omnem noxæ suspicionem auertat, atque amoueat, dum eam infert illis absentibus, ac ne digito quidem opus adiuuantibus. Et hæc quidem, quæ sequuntur, documenta non obscurè illa de consensu indicant, ac commonstrant. Beatrix Bayona 3. cùm Petronium Maxentium, à quo grauiore aliqua lacessita fuerat iniuria, vlcisci vellet: id tandẽ Dæmon, cui se illa addixerat, facturum se recepit, modo ipsa assentiretur. Nec mora vt hoc se dixit cupere, statim ille Petronij adhuc infantem filium aggreditur, necatque: ac postridie, quasi re benè gesta, gloriabundus id illi nunciat. Hoc etiam ad contumeliam adijciens, matrẽ quidem impatientissimè mortem ferre filij, sed ne eo quidẽ lu-

3. Gerbeuillæ 4. Non. Aug. 1588.

ctu ad vitam illum esse reuocaturam. Iana Gallæa 4. sola imprecatione Catharinā Symonetam valetudine tentauit: vt & alios plures antè fecerat: exploratum multo vsu habens nuda eiusmodi voluntate damnum inferri posse: prout pacto illi cum Dæmone antè conuenerat. Idem Barbelina Rayel 5. sæpè optatu suo à Magistro factum memorauit, quem prætereà non tantùm ad exequenda istiusmodi vota pacatissimum, sed & renuntianda legatione diligentissimum semper esset experta. Nam nec ita pridem vix Diris popularem quendam suum deuouere cœperat, cùm canis horridæ speciei is astitit, nuntians iam peractum esse opus ex eius animi sentētia. Rosa Gerardina 6. Anna Drigæa 7. Iacotius Iacotinus 8. Iacobus Piscator, & Coleta eius 9. vxor, atq; alij complures pro certo asseruerunt intabescere ferè omnes, quibus Diras sunt imprecati, quodque ipsi apertè moliri non audent, solere per Dæmonem suum in eos, quos odio aliquo prosequuntur, occultè exequi. Nicolæa Morelia 10. fassa est oratu suo illum atro inspersisse puluere Nicolai Dominici equos dum is eos ad vicinum fontem appelleret, vnde grauissimo morbo correpti in summa miseria non multò pòst interijssent. Prætereà cùm è familia Dynastę eius pagi, quem incolebat, coco venenum fecisset, ac morbus tantū mortis expers esset secutus: pri-

4. Mirecuriæ 7. id. Dece. 1583.

5. Blaiuuillæ ad aquas id. Ianua. 1587.

6. In agro tiuensi Non. Noue. 1586.

7. Haracuriæ Id. Nouem. 1586.

8. Mirecuriæ mense Oct. 1586.

9. Gerbeuillęi 4. Non. Maij 1586.

10. Serræ 14. Cal. Febru. 1587.

mûm quidé durissimè ob id Dæmoni vapu lasse;tũ coactũ fuisse hoc illi prouinciç demandare, vt dãno grauiore eũ afficeret ac si vellet extingueret. Qua accepta momento aduolauit in eius culinã, ac potioné, quæ tũ illi fortè ad sanationé in mortario miscebatur, mortifero puluere à nemine cõspectus inspersit: vnde & non multò pòst is è viuis abijt. Hoc mihi sua fide narrauit Dynasta ille, ꝙ præsens adfuisset, omniaq; otiosè etiam obseruasset. Ei exemplo etiã non absimile est hoc Nicolai Carpentarij, qué Martha Margelatia Brindensis 11. per Dæmoné suũ mortifero puluere absens etiã consper sit: quòd is iuxta prędiolum, ꝙ illa habebat, lignorũ fecisset congeriem, quę illi esset impedimento. Rursus hoc Iaquelinæ Xaluetę 12. quæ retulit satis sibi semper fuisse, quoties perditum vellet vel hominem, vel pecudem, id solo etiam nutu Dæmoni suo, vt fieret, indicare. Quod & eius popularis Hubertula 13. cùm insequenti anno sortilegij itidem rea perageretur, hac etiam narratione confirmauit. Rure redieramus (inquit) multo opere fatigatę, ꝙ faciundũ locauerat Leonardus quidã nomine, expectabamusq; auidè dum cœna nobis apponeretur. Ecce verò eius filia desidiam mihi vni ferociùs exprobrare, ac iubere interea vt in lintea, fortè ibi vt lauarẽtur congesta, lixiuiũ infunderem: Ob qué ego superuaca-

11. Spinali Pri. Non. Maias 1588.

12. Buxerij ad quercum 4. Cal. Maij 1588.

13. Ibidem 5. Cal. Mart. 1589.

neum laborem cùm indignabũda Diras il-
li imprecarer, nõ longè abfuit Magiſtellus
meus, qui properè ſe hãc proteruitatem in
illam, ſi ita iuberem, vindicaturum pollice-
retur: Quod & me allubeſcẽte præſtitit. Nã
ad matrẽ ruri operas poſtridie curantẽ tre-
pida accurrit filia, nuntians puellulũ fratrẽ
tutelæ ſuæ commiſſum caſu, cui ipſa obſiſte-
re non quiuiſſet, calida eſſe perfuſum, iam-
iamque animam exhalare: Quod ego audi-
ens cuius opera id eſſet factum facilè con-
ieci: Et non adeò multo pòſt accurit Magi-
ſtellus ille meus, narrauitq; mihi quemad-
modum mea gratia hoc bonæ illi nego-
tium confeciſſet. Non euaſuram ſiquidem,
quin parentibus pœnas grauiſſimas ſegni-
tiei, deſidiæque qualem ipſa mihi adeò fe-
rociter exprobrauerat, dediſſet. Poſtremũ
erit in hanc ſententiam de Iana Armacuria-
14. Leherijs. Cal April. 1588. na 14. Ea ſpicarum faſciculos tres ex agro
vicini ſubſtraxerat, Atque in Alexiæ Cabu-
ſiæ proximum hortum, quod is occultãdo
furto maximè eſſet oportunus, depoſuerat,
ſed non ita clàm, quin & Cabuſia fortè tum
in ſemota aliqua horti parte opus faciente
aduerteretur. Quæ cùm, vt eſt mulierũ in-
genium, vicinis quod viderat palam feciſ-
ſet; atque ex eo Iana non modò malè audi-
ret, ſed & iam in diſcrimen aliquod veniret
(nam furto etiam ſubducti ex alieno horto
oleris pęna eſt fuſtium in Lotharingia) dici
nequit

nequit quanta ira, atque indignatione in illam exarſerit: vtque poſt hæc non ceſſauerit omnes vias, rationeſque exquirere, quo tam inſignem iniuriam pro libidine tandem exqueretur. Ergo ardentiùs hoc in ſolutione meditantem Dæmon ille, cui ſeſe addixerat eam aggreditur, increpatque ignauiam, quæ hanc in animo ſuo ægritudinem paſſa eſſet tandiu reſidere, eum paratũ ſe, atque obſequentem ad quamcumque vindictæ occaſionem toties eſſet experta: Aſſentiretur modò, aut prouinciam demandaret: ſic enim non longiùs inultum iri eam linguę petulantiam. Nec mora, vt ſe id dixit Iana cupere, aduolat ſedulus ille miniſter ad Alexiam (iumẽta tum fortè ea aſſeruabat in paſcuis, atq; ex eis vnum quod in proximas ſegetes euaſerat ad armentum tentabat reducere) turbine correptam impingit in humum tanta vi, vt illi crus frangeręt, de cęteroque relinqueret adeò ex eo caſu attonitam, vt domum ſeminecẽ referre oporteret. Diuerſa, atq; altera nihil præmonita quid alterius ferret narratio, totidẽ tamen verbis hiſtoriam hanc recenſuêre Iana illa, atque Alexia: tum & euentus multis ipſo aſpectu cognitus eam manifeſtiſſimam reddidit. Hic occurrit à multis agitata quæſtio, tantumne homini in hominẽ vnquam licere poſſit, vel ſi fauentes, obſequenteſq; habeat, quotquot ſuſtinet orbis

Dæmones, vt sola deuotiõe, imprecationeque cuiusquam capiti agris fortunis damnum, ac perniciẽ inuehere queat. Et id quidem ita fieri posse iam à multis ætatib. crediderunt veteres: vti indicant quæ adhuc extant duodecim tabularum fragmenta 15. QVI FRVGES EXCANTASSIT. Et alibi: QVI MALVM CARMEN INCANTASSIT. Inde enim facilè intelligere est arcanas quasdam, & vetustas execrationes iam tum fuisse; quarum ea vis foret, vt cui semel obnuntiarentur, nunquam exitium, perniciemque vitaret. Quod etsi alicubi deridet Seneca 16. inquiens id fieri non posse, tam palàm esse, vt eius rei causa nullius philosophi schola intranda sit: non est tamen quod quis se ob id in hoc minus credulum præbeat: Siquidem ad imbres, qui attrahi cautibus, ac repelli à quibusdam credebantur, suam ille refert orationem: Quæ res homini, qui totus à naturæ legibus pendebat, nisi alienissima, absurdissimaque videri non poterat. Naturam (inquit in libro de Ira 17.) mutare difficile est, nec licet semel mixta nascentium elementa conuertere. Tum professione Stoicus erat: vti scriptis à se libris ferè omnibus demonstrat. Et qui eius ex Tacito, Suetonioque vitam decerpsit, testatur. Quæ Philosophorũ familia, nisi quod naturæ conueniens, consentaneumq; esset, semper respuit, ac reiecit. Denique

15. Plinius lib. 28 cap. 2. & lib. 30. cap. 1.

16. Lib. 4. Natural. q. c. 7.

17. Cap. 18.

niq́ue huic, si cõtra planè sentiat, reclamant-
quę passim apud probatę fidei authores re-
periuntur exempla, ac documenta. Nóphis
in quarto Herculeorũ libro rẽ refert haud-
quaquam fabulosam (inquit Plutarchus 18) 18.
aprum immensæ magnitudinis Xantho- In libro de
rum fines inuasisse, qui sata, frugesq́ue cir- clar. mulie.
cumquaque deuastans à Bellerophonte sit cap. 9.
interfectus: Cumq́ue pro eo beneficio ni-
hil illi gratiæ esset repẽsum, rogasse impen-
sius Neptunum, vt eam ingratitudinem vl-
cisceretur. Quapropter salsum quendam
humorem per eorum agros scaturijsse, sic
vt quicquid in ijs nasceretur, eo humore
corruptum deficeret. Nec prius tanti ma-
li finem affuisse, quàm mulierum precibus
victus Bellerophon Neptunum, vt Xan-
this tandem ignosceret, exoraret. Quæ et-
iam ex eo probabilior mihi videtut oratio,
quod hodiernarum sagarum Magistelli,
quos dubium non est pro Dijs olim coluis-
se homines, simile quid etiamnum facti-
tant. Nam si quid illis fortè fit quod do-
leat, præsto adsunt qui iniuriam vindicent
Dæmones: vel etiã grauius, seueriusq́ue quã
ipsæ exoptarint. Tum rogari gestiũt ei ma-
lo vt opem, salutemq́ue aliquam ferant. sic
ex offensione vltionem, ex vltione noxam,
è noxa supplicationem impiam, ac detesta-
bilem vno ductu aucupantes. Qui cumu-
lus lõgè est maximus earum nequitiarum,

ad quas homines abducere tentant. Et certè is ferè ſagarum nũc mos eſt, vt ad leuem quamque offenſiunculam indoleant; iram inde contractam cum magna acerbitate euomant: tandemque ſedatæ, ac munuſculo aliquo delinitæ malis à ſe apportatis remedium adhibeant. Quod & in Bellerophonte illo nunc obſeruare eſt, dum incandeſcit, dum affligit infortunio; dumque per eius infortunij occaſionem afflictos eo adigit à ſe vt rebus lapſis opem auxiliumque ſupplices petant. In quales etiam difficultates, atque anguſtias tridui perpetui aduerſa tempeſtate coniectus Xerres, quarto demum die à Magis impetrauit eam vt compeſcerent. Quod & fecerunt (inquit Herodotus 19.) quibuſdam animalium inciſionibus incantatis ventis, inſtauratiſque Thetidi, ac Nereidibus ſacris. Sed vt incœptum de imprecationum arcanis viribus ſermonem perſequar: maximeque quæ homines ipſos tum priuatim, tũ publicè afficere ſolent, ac percellere, nota eſt illa ex antiquis hiſtorijs verborum conceptio (Liuius carmina deuotoria appellat) qua Dictatores, atque Imperatores euocatis numinibus vrbes, exercituſq; deuouebant. Referam aũt ex Macrobio 20. integram quod habeat omnib. numeris expreſsã deteſtãdę in caput, fortunasque alterius iræ diuinæ formulam: nullibique quod ſciam adeò luculenta reperia-

19. In Polymnia.

20. Saturnal li 3 cap. 9.

reperiatur. Dis pater, siue Iouis Manes siue quo alio nomine fas est nominare, vt omnes illam vrbem, exercitumque quem ego me sentio dicere fuga, formidine, terrore compleatis: quique aduersus legiones exercitumque nostrum arma, teláque ferent, vti vos eos exercitus, eos hostes, eósque homines, vrbes, agrósque eorum, & qui in his locis, regionibúsque, agris, vrbibusque habitant abducatis: lumine supero priuetis: exercitumq; hostium, vrbes, agrósque eorum deuotas, consecratasque habeatis illis legibus, quibus quandoq; sunt maximè hostes deuoti: eosq; ego vicarios pro mea fide magistratuque meo vt pro populo Romano, exercitibus, legionibusq; nostris do, deuoueo. Si hæc ita faxitis, vt ego sciam, sentiam, intelligam tum quisq; votum hoc faxit rectè factũ esto. Ouibus atris tribus Tellus mater, teq; Iupiter obtestor. Quum tellurem dicit, manibus terram tangit: cùm Iouem dicit, manus ad cœlum tollit: cùm votum recipere dicit, manibus pectus tangit. Qua deuotione Stonios, Fregellas, Gabios, Veios, Fidenates intra Italiam: extra verò Carthaginem, & Corinthum tũ multos exercitus, oppidaque hostium Gallorum, Hispanorum, Afrorum, Maurorum, aliarumq; gentium funditus perijsse prisci loquuntur annales. Et eius equidem virtute effectum plerique putant, quod nonnul-

læ recitant hiſtoriæ; vt ſcilicet in exercitu nulla præbẽte ſe idonea alia cauſa viri vna, & equi metu ſubito corriperentur, in fugãque verterẽtur. Nã à Pane, vel aliquo Deorũ eiuſmodi deuotionibus incitato, ac commoto (quam etiam ob cauſam Pauſanias 21. Πανικὸν: Pindarus 22. Δαιμόνιον φόβον appellaſſe videtur) eorum terrorẽ immiti ſolere exiſtimauerũt. Quinimo nec hoſtes tãtùm: ſed & ciues iſtiuſmodi Diris innectere ſolebant, ſi aliter à nefario aliquo incœpto, ac rei publicæ pernicioſo eos reuocare nõ poterant. Actæius in via, per quam Craſſus 23. iter facturus erat, ſuccenſam cratem conſtituit: cumque ad eum locum Craſſus perueniſſet, aſſiſtens is, & ſacra quædam, ac libationes faciens diras admodum, atq; horrẽdas execrationes obnũtiauit, Deos quoſdam inauditos anteà, atque horrendos nomine appellans: Nec eas illi fruſtra fuiſſe meritò creditum eſt ob eam, quæ non multo pòſt ſecuta eſt, Parthicam cladem, & inſignem equidem, ac memorandam. Deniq; nec contemnendi periculi res ea grauibus etiã, ac conſtantibus viris olim viſa eſt quacumq; de cauſa, aut à quouis ipſa denuntiaretur. Piſoni (inquit Suetonius 24. de Germanico loquens) decreta ſua reſcindendi, clientelas diu vexanti non prius ſuccenſere in animum induxit, quàm veneficijs, & deuotionibus impugnari ſe competit: tum enim de-

21. In Phocaicis.
22. In Nemeis.
23. Plutarch. in vita M. Craſſi. Cic. in li. de Diuinatione.
24. In Caligula, cap. 3.

nim domeſticis vltionem mādauit, ſi quid ſibi accideret Qnod& hodie ijs intermina‑ri ſolemus, quibuſcum nobis rixa eſt, ſi qua præſertim veneficij ſuſpicione laborant; népe ſi deterius aliquid contingat nos eius cauſam in illos eſſe reiecturos. Et hæc qui‑dem cautio ſæpè profuit: Nam à mala ſua libidine iſtius metu illos retractos, ac reuo‑catos fuiſſe experientia non ſemel eſt com‑probatum. Et ea quidē Latinorum animos non primùm imbuerat opinio. Nā & Athe‑nis templum ſuum Diris fuiſſe ſtatum He‑ſychius ſcribit: Ariſtophaneſq; meminit in Horis. Puto eadem de cauſa qua febri, Ver‑tumnis, ac Veiouibus ijdem Latini poſue‑runt: ne ſcilicet eiuſmodi denuntiationibus prouocatæ obeſſent, nocerent, incommo‑darent; Nam tum vulgarem earum impre‑cationem fuiſſe indicant quæ eius ætatis o‑ratores ſcripta reliquêre. Επεύχεται (inquit AEſchines in oratione) κατὰ Κτησιφῶντος μή‑τε γῆν καρποὺς φέρειν, μήτε γυναῖκας τέκνα τίκ‑τειν γονεῦσιν ἐοικότα, ἀλλὰ τέρατα & cæt. Quæ execrationum verba nunc quoq; ſagis no‑ſtris ſæpè in buccam veniunt, ſi quid fortè mendicantibus denegatur. Neq; enim alia earum frequentior oratio eſt, quàm vt vni‑uerſa eius familia fame pereat, qui ſtipē nō confert: pariat irata Lucina materfamilias: prodigijs, portentiſque tota domus infe‑ſtetur. Nec equidem (quod deplorandum eſt) ve‑

eſt) votis ſemper innotuit, cuius & nos alibi meminimus: Idem in oratione AEſchines γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν τῇ ἀρᾷ εἴ τις τάδε φησί, παραβαίνοι ἢ πόλις, ἢ ἰδιώτης, ἢ ἔθνος ἐναγὴς ἔστω τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος. Et hoc quoque crebrò vſurpant ſagæ illæ: Nam non modò ſingulorum res domeſticas, ac priuatas, ſed & plurimum cõmunes, ac publicas Diris ſuis interuertunt, ac peſſundant: Illis bouem, iumentum, vxorem, liberos, vitam denique ipſam: his vniuerſum pecus, ſegetes, vindemiam, ac ſæpè integros pagos, & oppida. Et habẽt ad nutum qui vota ea ſtatim exequantur. Dæmones morbo, ſyderatione, fulmine, chaſmate: ſi modò eæ res, in quas ſunt cõcepta, Dei præſidio ſunt deſtitutæ: nam aliter ne hilum quidem nocere poſſe certum eſt: quod & pluribus alibi oſtendimus. Tum diuerſi ſuam quiſq; prouinciam ſortiuntur, vt olim Dij gentium; alius aëris tempeſtates, alius maris procellas commouebat: alius hunc, illũmue morbum incutiebat: alius aliud pariebat infortunium. Et haud ſcio, an inde in quorumdam animos is nunc dimanauerit error: vt quib. malè precari volũt, eos morbo quem in alicuius indigetis poteſtate eſſe credunt feriri optent: veluti cùm D D. Ioannis, Antonij, Manij, Anaſtaſij mala malè ominantur ἐπιληψίαν, ignem ſacrum, impetiginem, μανίαν intelligentes Nam ea hominib. immittere

mittere cœlites illos multi putant: eóque adeò nomine sæpè sunt venerabiles, ac etiam formabiles. Quàm bene viderint qui istis ducuntur opinionibus.

—nec enim liuescere fas est,
Vel nocuisse Deos 25. 25. Claud. de rapt. Proser. lib. 2.

Nisi Diuos sibi fingunt, quales habuit errorum tenebris obcæcata illa antiquitas vbique diros, truces, noxios, atque adeò ministros earum pœnarum, quas quisq; de alio per summam etiam expetere vult iniuriam, ac contumeliam. Porrò quod quis dixerit istis iniurijs atque infortunijs facilè obnoxios fuisse illius ætatis homines, qui se volentes in Dæmonum potestatem permittebant: qua conditione non æquum sit censeri, quos Deus nunc in tutela, præsidioque suo vt iam in familiam cooptatos latere voluit, non ita res est: Nam habuerunt tum Hebræi, tum Christiani suas ἀρὰς, καὶ κατάρας, in tanta etiam religione, vt nemini fas esset qui in eas non iniuria incidisset euadere. Ochozias 26. Rex centurionem cũ quinquaginta militibus, vt Eliam ad se attraheret, miserat. Repertum ille in montis vertice descendere iussit, & ad regem venire: In hoc enim se missum, vt ni sponte sua faciat, vi coactum eo pertrahat. Elias præfatus se prodigium editurum, quo verus propheta nosceretur, & igne ad suas preces cælitus misso ipsum vnà cum militibus conflagraturum;

26. 4. Reg. 1. & antiq. Iudaic. lib. 9. cap. 1.

turũ: malum hoc eis imprecatus est moxq́;
27. candẽs turbo delatus centurionẽ & eius co-
4. Reg. 2. mitatum perdidit. Cùm Eliseus 27. eius se-
28. ctator & comes indiuiduus (vt Iosephi 28.
Antiq. libr. 9 & 7. verbis vtar) pueris per ludibriũ, Ascẽde cal-
29 ue, clamantib' malè precatus esset, eorũ qua-
4. Reg. 3. & Antiq. Iu- draginta duo vrsorũ laniatu perierunt. Da
daic. lib. 7. uid vltrices Diras Ioabo Abeneri 29. inter-
30. fectori est imprecatus: quæ eum aræ etiam
3. Reg. 2. cornua tenentẽ tandem mactauerunt 30. E-
ius psalmi, præcipuéque quinquagesimus
quartus, & cẽtesimus octauus impio, prodi-
toriq́; vltimum precantur exitium. Veniat
(inquit) mors super illos, & descendant in
infernum viuẽtes. Nec id irritis votis illum
facere voluisse putandũ est, dum sibi indul-
get: sed magis quod exitum qualẽ zelo glo-
31. Matth. 21. riæ Dei percitus optabat, vota sua consecu-
vers. 19. tura sperabat. In Euangelio 31. cùm Iesus e-
suriens venisset ad ficum, nec fructum in ea
inuenisset, sua maledictione perpetua steri
litate ipsam damnauit. Elymam magum D.
32. Actor. vers. 11. Paulus cæcitate percussit 32. Hymenæum,
& Alexandrum Satanæ tradidit: Quod po-
33. 1. ad Timoth sterius 33. etsi sic quidã interpretantur qua-
cap. 1. vers. 20. si ea traditione exclusi tantũ fuerint Eccle-
sia, ac mancipia Satanæ effecti: sunt tamen
qui de carnis interitu hoc quoq; intelligãt:
vti in Anania 34. & Zapphira alibi euenisse
34. Acto. 5. vers. 5. & 10. legitur: quibus sola increpãtis Apostoli vox
præsentem interitum attulit. Quod & futu-

rum

rum Esaias 35. vaticinatus fuerat, inquiens: Spiritu oris sui interficient impium. Nulla igitur iam controuersia est, quin sint Diræ: quarum imprecationes exitiabilem sæpè euentum habeant: Sed quænã earum excien-darum sit ratio, rectè quæri, dubitariq; potest. Et sunt qui ad verborum certas conceptiones, ac formulas eam naturaliter referant, quasi hoc, vel illo modo, numero, atq; ordine pronuntiata vim habeant: præterea aliam, quam quæ rebus significandis primũ fuit imposita. Quod ego tã ridiculum, absurdumq; esse existimo, quàm illud quod de characteribus, ac literarum figuris quidam in eandem sententiam autumant. Siquidem inter id quod agit, quodq; patitur conueuientiam quandam intercedere oportet, vt inde effectus aliquis cõsequatur. Quæ autem nudæ vocis in solidum: sæpè etiam multa locorum intercapedine distans corpus tam potens actio esse potest, vt id sic momento perdere, atque exanimare queat. Quid descriptæ lineæ, compositique numeri cum eo quem ducunt animalia spiritu commune habere possunt Certè eædẽ literæ, syllabæ, dictiones accusatori ad arguendum, quæ reo ad defendendum: Iudici etiam ad condemnandum, orationem ministrant: sed non ideo penes ipsas vitæ, necisque in quemquam arbitrium quis esse dixerit, lineæ demonstrant, quo quisq; modo, ac

35. Esaiæ ca. vers. 4.

do, ac situ commodè, aut secus stare possit, non conuellunt sola descriptione, aut firmant ædificium, vel si millies in charta, ęre, cera distinguantur, ac repetantur. Plato in Timæo numeris omnia tribuit cœlestia, & humana, vniuersamque naturam ex ijs constare dicit: Quin & in Parmenide monadibus diuinitatem tãtam tribuit, vt dicat vnas solùm esse veras, atque immortales substantias: veluti Deum Angelum quem mentem vocat, & animam. Nullibi tamen apud eum reperias vel vestigium istiusmodi mortiferæ per numeros incantationis, atque execrationis. Ac quod alij ad siderum affectiones hoc etiam referunt: nihilo equidẽ probabilius loquũtur, quod vniuersas, immutabilésque eas esse constet, cùm contrà toties ad imprecandum insurgant malefici: quoties in hunc, vel illũ ira excandescunt. Si quis porrò halitui quem inter imprecandum è virulento suo pectore efflare dicuntur, hoc etiam tribuere velit, quasi qui oculis solis fascinare dicuntur Triballi in Illiria: Vitiæ in Scythia: id quoque absurda incredibiliáque multa continet. Primùm enim, vti iam dictum est, procul remotos nõ attingunt, quia eo nulla vis veneni peruenire potest: & vt id faciant, qui præcordijs suis innocenter eum spiritũ continere possunt: cuius afflatus alijs adeò noxius est, & perniciosus. Tum si nunc eas nocendi vires habet,

36. Plinius lib. 7. cap. 2.

habet, qui postmodum fit salutaris. Nam equidē memini legere me, qui dicerent certo numero cōceptis imprecationibus multos in grauem morbum coniecisse: quos statim ipsi precibus, metu, aut aliqua alia ratione adducti contrarijs verbis pristinæ sanitati restituissent: Sic vt eadem lingua, & vulnus, & medicinam faceret: vti Circe eadem virga mentem adimebat, ac reddebat: Pecudes faciebat, & homines: Et taurum aliquando admurmuratis in aurem quibusdam verbis morte prostratum iacuisse: ijsdemq́; mox repetitis vitæ redditum fuisse nonnullę testantur historiæ: Ea igitur omnia potius crediderim notas esse, & symbola rei alicuius secretioris, quæ eo veluti integumēto inuoluitur. Nam si quis ista altius, diligentiusq́; volet indagare, reperiet, à Dæmonibus causam habere solā, ac præcipuā: nimirum quòd vel sortilegis cum illis ita pacto cōuenit, vel quòd eadē verba, ijdē caracteres, ijdēq; numeri vsurpātur, qui in pacti lege sunt dicti: cū primùm id pactū cum sortilego alio, à quo fortè sunt edocti, intercederet. Quod & ideo D. Augustinus 37. ex pestifera hominum, Dæmonumque societate constitutum, infidelisque, ac dolosæ amicitiæ pignus alicubi esse dicit. Et ex Esaia 38 fœdus cum morte, pactum cum inferno non malè nominauerimus. Ac quod quis dicat hæc cum illis pugna-

37. Lib. 2. de doctrina Christiana.

38. Cap. 28.

re, quę paulò antè à nobis dicta sunt de sanctis patribus, adeoq; de Iesu Seruatore nostro, eiusque Apostolis, ac discipulis, non ita est: Multum enim interest furore, ac insania quis ad priuatæ iniuriæ vindictã prosiliat; an amore, ac studio gloriæ Dei, ad vlciscendum quæ in eius contemptum, contumeliamq; fiunt, dicatur; vetitis, prohibitisque vtatur artibus: an quod ait ille

Diuûm numine ad ista feratur.

subsitne ad id progrediendi causa aliqua Deo grata, acceptaque: an is ceu se quid indignum illud reijciat, ac respuat: cùm nuntij à Christo missi 39. in quamdam Samaritanorum ciuitatem fuissent ingressi, vt pararét Domino, & ijs qui cũ illo erant necessaria vitæ; ciues repulerunt illos nolentes Dominũ intra mœnia sua admittere: quòd cùm vidissent discipuli eius Iacobus, & Ioannes, dixerunt: Domine vis dicamus, vt ignis descendat de cælo, & consumat illos, quemadmodum & Elias fecit? Conuersus autem Iesus increpauit illos dicens: nescitis cuius Spiritus estis vos: Quasi dicturus, Elias quidem, cuius exemplum obtenditis, Dei iudicium quod illi mandatũ erat à spiritu exequutus est: vos autem nõ Dei iussu, sed carnis impulsu ad vindictam prosilire vultis. Et hæc equidem ratio Oniam virum iustum multis antè ætatibus cohibuerat, ne popularium quorumdam oratu sacerdotes,

39. Lucæ cap. 9. vers. 52. 53. 54. 55. & 56.

tes, qui ſecum Ariſtobulo ad ſui tutelam templo concluſerant, maledictis inceſſeret. Is (inquit Ioſephus 40.) ciuile Hieroſoly- 40. Ioſeph. Antiquit. Iudaic. lib. 14. cap 3.
mis bellum præſentiens in latebras ſe abdiderat: ſed inde retractum, ac in caſtra abductum Iudæi rogabant, vt quemadmodũ olim precibus ſuis ſiccitatis tempore pluuiam impetrauerat, ſterilitatiq; remedium attulerat: ita nunc deuoueret Dijs Ariſtobulum, & quotquot eius partes ſequebantur. Id igitur cùm diu recuſans cogeretur à turba nihilominus præſtare, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi mundi huius rex, quoniam & hi qui mecum ſtãt tuus populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos orantes exaudias. Nimirum in vitæ apertum diſcrimen incurrere maluit (nam ſtatim ab illis ob eam rem lapidibus eſt obrutus) quàm eorum prauis affectibus obſequendo immerentibus malè precari, atq; ominari. Balaaci
41. etiam vulgi ſermone trita eſt hiſtoria, 41. Numeroru 22. verſ. 12. Io ſ. 24. verſ. 10 & Numero. 24. verſ. 7
qui cùm Balaamum vatem in Iſraëlitas immiſiſſet, eos vt Diris deuoueret: non quiuiſſe tamen eum id facere, ipſa aſina cui inſidebat pertinaciter reſtitãte, ac humana etiam voce cum domino expoſtulante, quòd non intelligeret diuinitùs ea prohiberi, ad quæ properabat: ſicque non modò mala non eſt imprecatus Iſraëlitis: ſed & ipſos

faustis omnibus est prosequutus ipsæ Dæmon; quem omni studio in perniciem hominum incumbere certum est: si quando probitatis velo malitiam suam vult obtendere, nõ alia re commodius se id facturum putat, quàm si odium istius maledicentiæ, ac detestationis præ se ferat aliquod: vti nouum non est pudicitiã ab impurissimis scortis sæpè laudari. Cui⁹ generis est, quod Plutarchus 42. de quadam sacerdote Atheniẽsi recitat: quæ populi iussu adduci non potuit, vt Alcibiadem execraretur: quòd diceret precandi causa, nõ imprecandi se sacerdotiũ inijsse. Quo magis mirum est hodie tam frequentes esse in ore plerisq; omnib. Christianis eiusmodi execrationes, vt iam ex assuetudine damnari, ac reprehendi desierint. Ac quòd sæpè excidant etiam incogitantibus, vti vsus procliuitatem facere solet, in crimen amplius non vertantur. Et clamat tamen D. Hieronymus 43. eos qui negligunt oris maledici cõsuetudinem resecare, etiamsi non corde maledicant, tamẽ immũditiam labiorũ secundum Esaiæ verbũ, & inquinamenta oris incurrere. D. quoque Petrus, quo ei licentiæ fræna magis inijciat. mãdatum necessarium ponit, vt perpetuò benedicamus: sciẽtes nos in hoc esse vocatos, vt benedictionem hęreditate possideamus: non etiam conuitio lacessiti, non iniuria affecti: non contentione exasperati.

42. In Proble. Roma problem. 43.

43. In Leuiticũ

Nam & Michaël (inquit idem Hieronymus 44) licet cum diabolo de Mosis corpore vehementiùs contenderet: nunquam tamen ei & certè maledictione dignissimo iudiciũ blasphemię inferre voluit. Quid igitur iam futurum putamus, si temerè conijciatur maledictum? nempe vt statim recidat in eum, qui coniecit: vti qui in cælum sagittam torquet, sæpè eam in se ruentem admittere cogitur. Sicut auis in incertum volans (inquit Salomon 45.) & passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum venit super eum, qui misit illud. Et adhuc audemus nobis ipsi imprecari, si res ita se non habeat, vti eam verbis asserimus: quamuis tacita nos mendacij arguat conscientia. Quin igitur itidem mirari desinimus, si sæpè conditionem nostram accipit, ac in articulo ipso nos opprimit, qui semper in insidijs stat, suam nos vt prædam faciat? Archiplanus, vti non adeò pridem euenisse recitat Vvierus 46. ei qui in iure falsum pro re causaque sua deierans, hoc fidei maioris ergô addidit in malam rem ipse vt iam abiret, ni verum loqueretur. Nam illicò sublatum Diabolus videntium oculis illum eripuit: nec vllibi vnquam posteà apparuit. Et hic quidem cõmiseratione indignus fuit, qui sic inconsiderata, dementiq; sua temeritate sibi malum accersiuit: siquidem nulla est iniuria, quæ fit in volentem: sed quæ hæc indigni-

44. In Epist. 1. ad Titum cap. 1.

45. Prouer. 26.

46. Li. de præst. Dæm. ca. 17

tas eſt iratorum etiam parentum imprecationibus aſtringi liberos, atque ex ijs noxā illos contrahere? Nam id multoties eueniſſe teſtantur hiſtoriæ. Et cenſuit Plato 47. funeſtius nihil quicquam illis accidere poſſe: Imò & ſolam indignationem inauſpicatam eſſe, ac nō rarò infortunium afferre. Noui ego homines (inquit Olaus Magnus 48.) adhuc ætate mea paterna benignitate excluſos, qui continuò omnem infelicitatem, inopiam, calamitatem, infamiam eſſent experti. Qua etiam de cauſa in Aquilonarib. terris ab antiquiſſimis ſæculis inter laicos, & eorū ſobolē fuit vſitatum: vt pueri, puellæq; lectum petituri ordine ætatum recitata Dominica oratione, & Angelica ſalutatione paternam benedictionē acciperent. Et concionatur Salomon 49. patris benedictionē filiorū domos ſtabilire: matris maledictionē eas ſuis ſedibus, fundamentiſq; conuellere. ſed hæc forſan nimis multa in re non vtique admodùm dubia, & controuerſa; ad alia iam properemus exempla.

47. Lib. 5. de legibus.

48. Hiſt. de gentib. Septen. lib. 16. cap. 3.

49. Eccleſiaſti. cap. 3.

ALIVD IN EAMDEM SENTENTIAM exemplum: ac quomodo cædes à Dæmonibus factæ nullum ſæpè ſui veſtigium oſtendant.

CAP. X.

ALiud ſequitur ſuperioribus haud ita diſſimile exemplum de Bernardo Bloquatio: quem cùm Ioanna à Banno Lo-

pus

pus in quodam rure faciens cum bigis præ- 1. Manerij 3.
tereunte, ac forte Argentoratum, vbi mer- Non. Iu 15[illegible]
ces aliquot compararet, properantem animaduertisset: memor pridem acceptarũ, & adhuc tamen inultarum iniuriarum, deuotione, ac execratione sua infortuniũ, quale in huius libri periocha narratur, illi peperit. Nam vix adhuc imprecari cœperat, cũ ille è curru, in quo sedebat, præceps tanta vi deiectus est, vt illicò exanimatus sit; integro nihilominus toto corpore, nec vel vulnere vllo saucio, vel liuore decolorato, vel tumore inæquali, vel deniq; luxato, intorto, aut vlla sui parte læso; vt illi interclusam animã, interceptosq́; omnes vno momento spiritus fuisse à Dæmone credibile sit. Cui rei fidẽ ne quis putet à sola sagæ illius confessione esse mendicatam, sciat & ei in omnibus cõsentientem fuisse Ioannis Aurigæ, qui in illa profectione Bloquatio operam suam locauerat, affirmationẽ vel multis antè diebus, quàm à saga agnosceretur, in vulgus sparsam, atque indicatam, præterquam quod necis illius noua, atque inaudita ratio argumentum dedit allatæ ab insolétiore aliqua vi, ac potestate infortunij. Ac quoniam habet hæc historia inter cætera prõptam Dæmonis in obsequendo diligentiam, si quando ad nocendum à suis asciscitur: hoc etiam ad eam testimonium Ioannæ Montenaiensis 2. adijcietur, referen-

2. Condæij mense Iul. 1582. tis rarò se quicquam Dæmone suo in alterius postulasse perniciem, quod simulac dictum, factũ non esset: adeò is ad omnẽ malè agendi occasionem assiduus est, & diligens.

ALIVD RVRSVS EIVSDEM CVM SVperioribus argumenti exemplum, cuius probabilitas præterea veterum authoritate defenditur: Tum quo præsertim nitendum sit præsidio aduersus Satanæ insidias, atque incursiones.

CAP. XI.

1. Nanceij. EIusdem etiam argumenti & sententiæ est quæ proximè in eadem periocha exponitur narratio Malefica 1. cui Asinariæ nomen vulgus fecerat, hostiatim stipẽ Nanceij cogere solebat; eiusque ætas, ac incommoda valetudo sic iam misericordiam potentiorum erga illam concitauerat, vt ab ijs ceu in demensum aliquid quotidie acciperet, quod satis vitæ haud ægrè tolerandę esse posset. Cũ igitur suo more stans ad propræsidis fores eã sibi dari importuniùs postularet: ac tum inauspicatò egrediens maior natu eius filius iussisset in aliam horam vt facesseret, quod tũc fortè domesticis non esset erogandi otiũ: hoc illa indignè ferens, quod promptum habẽt in ore sagę omnes, illi est imprecata. Nec mora, quasi pedem in silicem is impegisset, casu adeò violẽto procubuit, vt præ dolore domum se statim referre cogeretur: vbi omnem rem do-

mesticis,

mesticis, quo pacto accidisset, ordine enarrans hoc adiecit ab imprudentia sua, aut inconsulto gressu non esse partum sibi illud infortunium: sed à maiore vi aliqua quæ se à tergo perculisset, nihilque iam dubitare quin ex eo membrum fracturus fuerit, nisi cadenti Deus opem tulisset: Nam & ei me (inquiebat) signo crucis muniens primo mane suppliciter commendaueram: Nihilo magis tamen post hæc quieuit malefica. Nam cùm indignabundus Dæmon, quod sic frustra tentauerat, ei renuntiasset; multo vehementiùs illum rogare ac obtestari cœpit adolescentem vt pergeret quouismodo perdere, quod quidem illi facilè erat facere, si imparatum ab eo matutinarum precationum, crucisque munimine aliquãdo adoriretur. Hoc siquidem impedimentum superioribus conatibus ipse Dæmon causatus fuerat. Euenit igitur non admodum multis pòst diebus, vt is adolescens è cœnaculi fenestra brachium proferens pendentes è proximo muro passerculos nido detracturus sublimis à tergo tolleretur, perque eam fenestram præceps tanto impetu deijceretur, vt pro mortuo domum referretur: vbi tamen post aliquot horas factus vtcunque sui compos patrem etiam lacrymis lamentisque deditum iuxta se intuens: noli, inquit, mi pater, quicquam mihi ob istud succensere infortunium: Nam certè

procul hîc culpa omnis à me est, sed extrusit me foras etiam renitentem nescio quid à tergo imminés, superinducta etiam grauiori re aliqua, quo vehementiùs deprimerer, ac deijcerer. Et certè iuxta illum iacentem, ac prostratum repertum fuerat lignum ex strue, quæ in superiore horreo ad vsum familiæ congesta fuerat: Atque hæc constantissimè perstans dicere, aliquot post dies è viuis abijt. Accidit etiam intra paucos alios vt Asinaria illatum ex aliarum maleficarũ indicijs, tum ex diuturna, qua laborauerat, sortilegij suspicione, ac diligéti super ea re inquisitione in vincula conijceretur: Quam ego ex elogijs testium interrogaui, tandémque rationibus, ac sine vlla tormentorum vi eò adegi, vt sua secus admissa omnia ingenuè fateretur. Inter quæ & hoc fuit, quod totidem quibus puer ille verbis magna confidentia recitauit. Nam statim ac patratum fuerat à Dæmone facinus, is ad eam in macelli vicinia tum commorantem aduolauerat, ac rem omnem, vti gesta erat, enarrauerat: perrexitque hæc illa asseuerare, dum mors subijciente flammas carnifice ipsam occupauit. Nec noua, primumque audita est ista in homines Satanæ laniena, & crudelitas: sed habent veterum historiæ, tum sacræ, tum profanæ plura de ea re documenta, quã vsus veniat. Ingenti vẽto, quẽ Satan ex solitudinibus excitauerat, ædes in quibus

quibus conuiuium agitabant filij Iob 2. deiectæ sunt, qui omnes ad vnum earũ ruina sunt oppressi. Saræ 3. Raguelis filiæ sponsos septem Asmodæus, id est, destructor Angelus (Rabini mortis Angelum appellant) ea qua primum quisque lectum genialem nocte inierat, interemit. AEgeam proconsulem, cùm beatum Andræam Patris vrbe Achaiæ in crucem tolli iussisset, malus spiritus corripuit, ac pręfocauit. Marcus apud Psellum 4. ait Dæmones sæpè igne, ac præcipitio homines perdere, imò nauigia viris onusta vndis obruere, ac funditus submergere. Leuinus Lemnius 5. latenter immiscere se alimẽtis, humoribus, spiritibus, aurę, atq; aëri quem intra corpus concipimus, ac quo spiramus, multaq; alia quæ nobis vsui sunt, & valetudinẽ conseruãt, deprauare, ac vitiare. Et deniq; illum clamant sacræ literę 6. leonis famelici, ac rugientis instar obambulare, cursitare atque oberrare nulla non terrarum loca, dum offendat in quem virus suum possit effundere. Quin igitur adeò sęuæ, truculentæque bestiæ opponimus solidę fidei clypeum, spiritus gladium, galeam salutis; alia quasi succenturiata præsidia, temperantiam, integritatem, vigilantiã, ieiunia, precationes, obsecrationesq; assiduas, ac præsertim antelucanas, & matutinas? Nam ijs certò suos conatus prohiberi, atque infringi ipsæ etiam sagæ profitentur.

Et cer-

2. Iob. cap. 1. vers. 19.

3. Tobiæ ca. 3. vers. 8. & 9.

4. Ca. vbi sex Dæmonum describuntur species.

5. In exhort. ad vitam opt. institu.

6. D. Petrus Epist. 1. ca. 5. vers. 8.

Et certè non est sine exemplo, quod olim id sacros vates factitasse Bibliorum codices passim testantur. Sic Dauid 7. in angustia
Psalm 5. 7. constitutus: Deus Deus meus ad te de luce vigilo: Mane astabo tibi, & videbo: mane oratio mea pręueniet ad te 8. Sic Esaias 9. Eri-
8. Psalm. 72. git mane, mane erigit mihi autem Domi-
9. Cap. 27. nus. Rursus 10. Anima mea desiderauit te in
10. noctem: sed & in spiritu meo, & in præcordijs
Cap. 26. meis ad te de mane vigilabo. Siquidem Dominus oratione suorũ inuitatus eos ab impendentibus periculis defendere, ac protegere solet: non quidem secundum carnis suæ propositum: sed iuxta Spiritus Sancti consilium. Quo magis demiror quorũdam in censendis Christianorum moribus inconsideratam, supinamque sapientiam: qui si quod Nolanis de mane datur signũ, quo excitentur homines ad tam salutares, ac pias preces, & ijs quasi oscitãtibus auris vellicetur: id illicò damnent, atque improbent: quia nimirum ab illis vsurpatur, à quibus in constituenda, colendaque religione dissentiunt.

ALIA QVOQVE EIVSDEM ARGVmenti cum superioribus exempla, ac vt Dæmones eos præcipites deijciant, quibus nocendi prouinciam à sagis acceperunt.

CAPVT XII.

SVBIT

SVbit rursus superiori facto vnum, atq; alterum non dissimile de rusticis quibusdam, quorum alius luxuriantes ex arbore ramos amputãs: alius tundendas fruges ex horreo in aream deijciẽs, in summo curru fœnum cõcinnans, atq; adaptans, nihil etiam temerè periclitantes: detrusi tamen, ac compacti sunt in terram adeò violenter, vt semineces inde efferri oporteret: nullo, qui impulisset, ac deturbasset, vllibi apparente. Propria etiam magis sunt quæ sequuntur. Pyrus erat in deuio nemore, è quo Ioannes Rotarius 1. sibi fructus pridem destinauerat legere: nec putabat tam abdito, atque obscuro loco à quoquã animaduerti posse, qui bolum huncilli è faucibus eriperet. Notata nihilominus est & ea arbor à Desiderio Saleto eius tribuli, qui prior occupans pyra decerpere: atque in ipso facto deprehensus, nõ longè abijt, quin Rotario præreptæ prædæ pœnas daret, siquidem facilè fit quod istiusmodi hominũ monstris doleat, quodq; ad vindictam accendat: Ergo vt illi consueto in alijs more Diras est imprecatus, turbine subito inuolutus, ac in terram deiectus crure altero sic est debilitatus, vt se loco prius mouere non posset, quàm accurrẽtes ad eius clamorem, qui in nemore pecorum greges custodiebant, subnixi, atque adminiculati domum eum reducerent. Nec adhuc vulnus tum coalue-

1. Huccuriæ Ann. 1586.

coaluerat, cùm Rotarius ista primùm spontanea sua confessione patefecit. Huius generis est & aliud de Apra Hoselotia 2. Ea filium habebat in famulatu Ioannis Halecuriani: In hunc herus sæuitiam adhibuerat ob furtum, cuius illum præ cæteris qui erant in familia insimulabat: Id dolens mater, ac cupiens vlcisci, occasionem sedulò captabat, quò id faceret: Ac cùm aliquando is iumenta è pascuis domum reduceret, atque horum vni otiosus insideret, accedens illa vnà cum suo Dæmone, subducta tamen omnium oculis, collum equo tum commodè depressit, vt per id dilapsus sessor, atque in humum depulsus crus perfringeret. Quod & adhuc ex eo lapsu claudum, distortumque apparebat, cùm is veneficæ testis committebatur.

2. In suburbijs Dapri ad Tullum 10. Cal. Mart. 1587.

ALIA ETIAM DE EADEM RE EXempla: tum vt Dæmones, eorumque asseclæ Striges tectis, ædificijsque latenter ignem injiciant.

CAPVT XIII.

Claudiæ Fellææ 1. Maielaiensi cum vicina muliere rixæ frequentes fuerãt, vti sæpè vicinitas inter æquales parere solet iurgandi occasionem ac procliuitatem: pridemque secum illa reputauerat, quemadmodum vicinam latenti aliquo vlcisceretur infortunio: Id enim clàm erat faciendũ, quod populares oẽs, si quid sibi deterius accidisset, id factũ in Fellæã illicò reijce-

1. Lanfracentiæ 7 Id. Maij 1588.

ſcerent. Initur de hoc cum Dęmone conſiliũ: Placet eam ſuo more opus ruri facere, interea dũ is in vrbe partes ſuas exequitur, ne qua eius quod accipiebatur facti ſi domi fuiſſet ſuſpicio eã attingeret. Ecce verò vicinarũ ædium occluſis, obſeratiſq; foribus audiri intus miſerabiliter eiulans puer, quẽ mater abiens ſolũ domi reliquerat. Accurrere qui audiebant oẽs, ac fores properè effringere, viſuri ecquid illi contigiſſet, quo clamores tantos ederet: Reperire illũ prunis candentib. vndiquaq; adopertum, atq; obrutũ, excutere citiſſimè, tum cunis detrahere, vt quantum poſſent ſeruarent incolumem: Sed iam animã agere, ac inter ipſas illorũ manus emori. Peruagari igitur rumor Fellææ haud dubiè hoc eſſe inceptũ, quæ ſimili damno plures alios antè mulctaſſet, dicebatur: In illã idcirco de hoc, alijſq; facinoribus quorũ pridem inſimulabatur diſquiſitiones fieri, ac tandem eò res redire, vt ingenuè id crimẽ vti ſuum agnoſceret, ac amplecteretur, ſingula quemadmodũ eſſent à Dæmone ſuo rogatu patrata, denarrãs, maximeq; illud de candentibus carbonibus, quos is in proximo foco ſub cinere repertos bacillo extraxerat, ac miſelli infantis cunis ſuperiniecerat. Ac quoniam in eum ſermonẽ incidimus, qui exuſtiones, incendiaque à Dæmonib immiſſa continet: iuuat & de hoc exempla aliqua & ea quidem diuerſa ſub-

ſa ſubiungere, quibus magis eius rei veritas, quæ à tam multis in dubiũ adducitur, eluceſcat, atque adiuuetur. Colmerij, qui pagus eſt in ditione Diui Iacobi à Tauagni D. Apri Cœnobiarchæ, viri in ea nobilitatis, ac fortunarum amplitudine, qua ſumma fruitur, comitatis, beneficentiæ, atque integritatis laude illuſtriſſimi: euenit intra annos viginti, vt eius loci incolæ petulantiſſimus quidam Dæmon non ceſſaret noctes, dieſque domeſticos lapidibus impetere: quod cùm & ſæpè, & fruſtra feciſſet, ſic illi id tandem ludibrio habere cœperunt, vt pro eo probra, conuitiaque iam non dubitarent regerere. Ergo profunda iam nocte ſic totam caſam momento incendit, vt nulla extinguendæ flammæ aqua ſatis eſſe poſſet: quin tota incendio ſtatim conſumeretur: vti ego rei inſolentia adductus cupidius à vicarijs addidici, cùm illac fortè mihi non multis pòſt diebus iter eſſet. Subit & aliud factum, & id quidem ἀδελφὸν illi Medeæ, quæ Creuſæ Creontis filiæ dono miſit concluſum in capſa ignem Magicum: vnde ea, in qua tum erat, regia conflagrauit: Iana Nigra 2. Armacuriana obnixè à Franciſca Huyna contenderat, vt ex maſſa, priùs quàm illam in furnum condit, particulam decerperet: vnde ſibi libum alendis puſionibus facere liceret: Paſſa repulſam, quòd illa demenſum id eſſe incertos dies toti fa-

2. Leheriis. Cal. April. 1588.

miliæ

miliȩ diceret, nec ſine eius fruſtratiōe quicquam inde domi poſſe: non deſtitit animo voluere, quemadmodum ei repulſæ dignā rependeret gratiā. Nec in hoc hæſit diutius. Nam accepto à Dæmone linteolo, quo erāt conuolutæ minutiæ quædam inſtar fœni deſecti, admonita eſt clàm illud deponere in Huynæ ædes, ac properè faceſſere: futurum enim, vt non multò pòſt flammā conciperet ſubitò, vnde illæ cum omni ſupellectile cōſumerentur. Linteolū igitur glomo obuoluit, ac Huyne tū fortè aliquid in furnaria agenti vænale offert in telæ, quam illam adornare audierat, licium, ſed cū negaret eo ſibi opus eſſe, quod ex domeſticis operis ſperaret plus ſatis ſibi futurum, nihilominus bona illa in piſtorium lacum, qui prope erat, abiecit: addens ſe, ſi id illi tum vſui eſſe nō contingeret, cùm vellet reſtiturum. Ac vix pedem extulerat, cùm deflagrare cœpit cella illa farinaria, quæ depoſitum glomum continebat: deinde & vniuerſa domus adeò præcipiti ardore, atq; incendio; vt nullum ei remedium ſatis maturè afferri poſſet. Res vtriuſque deſerta, ac ſeparata aſſertione ſimul ei ipſo euenta fidē ſibi apud omnes indubitatam vindicauit. Finem fecero, ſi prius ex Eraſmo Roterodamo 3. huic non diſſimile exemplum recitauero. Oppidum eſt, inquit, in Heluetia nomine Schiltach, quod 4. Id. April. Ann.

3. Epiſt. famil. li. 27. ca. 20.

T 1533. to-

1533. totùm subitò conflagrauit: Eiusque incēdij causam, quantū illius loci municipes apud Friburgi magistratū quæ vrbs illinc abest octo milliaribus Germanicis renuntiauerunt, talem fuisse rumor est. Dæmon sibilo signum dedit è quadam ædium parte: caupo suspicans esse furem, ascendit, neminem reperit, sed idem signum rursus ex altiore cœnaculo redditum est. Et huc conscendit caupo furem persequēs: Cùm nec illic quisquā appareret, sibilus auditus est è fastigio fumarij. Illico tetigit cauponis animum esse Dæmoniacum quiddam: iubet suos esse præsenti animo: Acciti sunt sacerdotes duo: Adhibitus exorcismus: Respondit se esse Dæmonem: Rogatus quid illic ageret: Ait se velle eruere oppidum: Minantibus sacrificis respondit, se pro nihilo ducere minas illorum; quod alter esset scortator, vterque fur. Aliquanto post mulierculam, qui cum habuerat consuetudinem annis quatuordecim; cùm interim illa quotannis, & confiteretur, & acciperet Eucharistiam, sustulit in aërem, imposuitque fumarij fastigio: Tradidit ollam, iussit vt inuerteret, inuertit, & intra horā totum oppidum exustum est. Et hîc quidem tam prompta, rapidaque à Dæmonibus incendia non est quod valde miremur: qui habeamus etiam hac tempestate homines illorum excitandorum peritissimos, non

dico

dico pulueris illius bombardici, aut aliorum istiusmodi ἐμπυρευμάτων, quibus tota ædificia citissimè conflagrare, ac conuelli videmus vsu, atque artificio, nam hæc vulgaria sunt, & quotidiana; sed reconditiore aliqua quæ humanum captum superet, via, atque ratione: Ante hunc annũ fuit in comitatu principis cuiusdã Baro è Germania (neutrũ nomino, quamuis id mihi promptum sit facere) qui profiteretur habere se, quod si per domos aliquot sparsisset eam in qua essent vrbem, multis etiam, postquam inde excessisset, diebus vniuersam esset incensurus, atque inflammaturus: hocque quale esset per interpretem Comiti illius principis filio tandem aperuit, vtroque tamen prius iureiurando adacto non esse se hoc arcanum cuiquam vnquam prodituros, ac communicaturos. Equidem scio ex Plinio 4. Naphthæ tãtam esse cum igne cognationem, vt flamma transiliat in eam vndecunque visam. At id quod πυρπολητὴς ille sic disseminãdum docebat, tale esse nequit: quòd, vt audio, iacere sine vlla noxa multos dies possit, in eo etiam cubiculo, vbi luculentus, perennisq; alioqui sit caminus. Execrandũ certè, ac detestabile inuẽtum, à quo nullus iam hospes ab hospite tutus sit futurus, quo amplissimæ quæque vrbes, atque ornatissimæ, tot etiam ætatum operis extructæ, ac fundatæ

4. Cap. 105 lib. 2.

vnius hominis improbata libidine momento sint perituræ: afflictis, atque euersis vnà oppidanorum fortunis omnibus.

ALIA ITEM IN EANDEM SENTENtiam exempla duo: ac quemadmodum Dæmones suorum oratu illis oris spiritum obstruant, animamq; intercludant, quas vlcisci cupiunt.

CAPVT XIV.

RVstico cuidam nomen fuit Maluctiicæ, huic castrum ad Mosellam summa luce properãti, vt è lactis prouentu pecuniæ aliquid cogeret in sumptus rei familiaris, violẽter turbo, reliquo aere alioqui placidissimo, omnem spiritũ sic intercepit, vt diu vitę dubius ac incertus iaceret. Hanc illi perniciem per Dæmonem suum parauerat Franciscus Fellæus 1. quo animũ suum multis iniurijs exulceratum expleret, vti ipse sponte, ac sola admissi pęnitentia ductus pòst agnouit. Huic germanum est illud Iacobetæ Vveher 2. quę vt pridem occlusum in adolescentem vicinam odium, citra suspicionem magis effunderet: eam dum ruri esset vento adeò vehementi per Dæmonem suum corripuit, vt ex eo in dies facta turgidior, tandẽ opprimeretur. Nursiæ sereno cœlo (inquit Iulius Obsequentius) nimbi orti fuerunt, quibus homines duo fuerunt exanimati L. Scipione, & Caio Lælio Coss.

1. Pangeij 13. Cal. Ianu. 1584.

2. In ditione Dusana, menseSept. 1584.

RVRSVS

RVRSVS ET ALIA DE EADEM RE exempla: atque vti Dæmon obiter illis vulnera infligere soleat, quibus nocendi mandatum à sagis habet

CAPVT XV.

ALterius oculi clade Coleta Piscatrix 1. mulctauit absens Claudiũ Iaquiminũ municipẽ suum: cùm de ea re mãdatum Dæmoni suo dedisset, vti ipsa apud Quæstorem de sortilegio respondens ingenuè est confessa. Cuius rei fidem etiam adauxit, quod idem Iaquiminus pòst retulit vulnus illud oculi sibi inflictum, quasi ab impingente, ac demisso per vim ramo: cùm tamen hinc, indeq; arbores nullę vel multis passibus starent. Ob idq; iam tum fuisse suspicionem arte aliqua mala id damni illi datum fuisse. Non alienum est ab hoc quod narrat Iacobeta VVeher, cuius proximè mentio est habita. Cùm, inquit, multis de causis perosus mihi esset rusticus quidam vnà in ijsdem ædibus mecum habitans: nec viderem qua ratione citra deprehensionis periculum vlcisci possem (erat .n. is acer ad diligens mei obseruator) tandem viam reperi, qua id facerem. Nam efflagitante me Dæmon in eius genu, dum inter dumeta opus aliquod faciens versaretur, spinam vehementius incussit, vnde integrum trimestre saucius non prius conualuit, quàm ego miserta tam diuturnum dolorem rursus

1. Gerbeuillęi Non Maij 1585.

illi à Dæmone curationē impetro: qui eam obiter, dū aliquot post dies in interiore sylua lignatur, infuso in vuln⁹ vnguine statim adhibuit. Totam hanc rē vti elegio suo saga perhibuit, rustic⁹ pòst de ea rogat⁹ per omnia sua momēta confirmauit. Simile quiddā euenisse Aproniano Syriam peragrāti memorat Ammianus Marcellinus 2. idque adeò sic eius animum in veneficos inflammasse, vt eos quoad vixit non cessarit omnibus pœnis supplicijsque persequi. Et hic quidem operam suam commodare Dæmonem nemini dubium esse debebit: qui apud se reputauerit, quàm sit illi animus ad nocendum procliuis, artes ad exequendam iniuriam expeditæ, & faciles. sed hoc totum de spinæ infixione, deque vnguinis infusione commentitium esse crediderim, cùm illi nihil istiusmodi aduentitijs, atque externis ad eas actiones adiumentis opus esse constet.

2. Lib. 26. rerum gest.

DÆMONOLATREIAE.

LIBER TERTIVS.

EODEM MENTIS ERRORE NOS nunc Diuos morborum authores facere, quo olim Ethnici infortuniorum suorum causas in Deorum aliquem reijciebant. Ex eo rursus alium esse creatum de sanatione ab ijsdem necessariò petenda, quasi qui sunt à Scorpionibus icti. Quem non parum confirmant quæ in ea Dæmones portenta sub specioso miraculi nomine interponunt. Et an præstigias tantùm, vel etiam veritatem ea habeant disputatur.

CAPVT I.

DEVM peccata hominum seuerè vlcisci passim loquuntur sacræ literæ. Nam & Sodomitarũ 1. ꝙ hospites auersarentur mutuisque se libidinibus contaminarent, tum vrbem euertit funditus, tum regionem sic sterilitate damnauit, vt nullarum posteà plantarum, fructuumque vnquam ferax extiterit. Et Dauidi per Gadum prophetam 2. ob censitũ populum in pœnam, facta tamen optandi potestate, indixit, aut famẽ per septenniũ duraturã: aut bellum per tres menses iniquo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum

1. Genes. 6. 19. vers. 24.

2. Samuelis 11 cap. 24. vers. 11.

3. Daniel 1. duum inter Hebræos grassaturam. Israëlitas quoque propter eorum impietates, ac scelera apud Babylonios septuaginta annis in exilio esse voluit. Denique disertis Decalogi verbis determinatus est se parentũ idololatriam vindicaturũ in filios ad tertiam, quartam ve progeniem. Et nunc etiam iræ suæ in nobis gladium sæpè distringit; vt exempla statuat, à vitijs reuocet, in viã reducat. Iam vt nemini dubiũ esse debeat, quin manus eius vbique malis impendat.

4. Senec in Herc. fur.

Sequitur nocentes vltor à tergo Deus 4.

Sed ad hoc sibi ministros iam tum ab eo tẽpore constituisse, quo peccatum hominem primum inuasit spiritus videlicet flammæ instar vrentis ipsa elementa, vniuersamque adeò mundi machinam nemo quantumuis Ecclesiasticorum sermonum insolens non intellexit. Iam vt mirari libeat inconsultam quorundam pietatem, qui eos quoque quos in beatorum numero collocant, in istius tam tristis ministerij partem vocant: quo scilicet mortalibus venerabiliores, formidabilioresque reddant: hunc psora: illum igne sacro, alium morbo comitiali armantes in hominum perniciem, vt suas ipsi exequantur iniurias; vtpotè contempti, non ritè culti, aut aliqua alia ratione læsi, ac violati. Quod sua iam ætate Porphyrius 5. conquerebatur vnum esse inter maxima mala, quæ à malis genijs mortalibus infere-

5. In lib de sacrifica. de spec Dæm. bonorum atque malorum.

inferebantur: quod ſcilicet cùm eſſent ipſi infelicium paſſionum, quæ terrenis rebus inciderent, authores: veluti peſtilentiæ, penuriæ, terræmotus, æſtus, incendiorum, atque aliarum id genus miſeriarum, calamitatumq́ue: earum tamen cauſas in Deorum aliquem malignè reijcerēt: quibus certum eſt ijs contraria fertilitatem, proſperitatēq́ue magis placere. Eo ſcilicet pacto ad impias ſupplicatiões, ac ſacra homines impellentes, quaſi aliter Deos, quos tamē (inquit Cicero) nec iraſci, nec nocere philiſophorum omnium cõmune eſt, inimicos eſſent habituri: aut quod eſt etiam non minori cum impietate coniunctum, quaſi cordi ijs eſſet humana ſic incendijs, cædibus, ac ruinis dum odia ſua explent permiſcere, ac labefactare. Et Hipocrates vehementer eorum opinioni reclamabat, qui quòd viderent Epilepticos ſubito proſterni, ac conuelli eius morbi cauſam ad Diuorum aliquē, qui illis eſſet infeſtus, referebant, eumq́ue placandum vel voti nuncupatione, vel tabulæ ſuſpenſione aliqua putabant: Quæ certè querela multo magis in huius ætatis homines conuenit, quibus Chriſtianæ veritatis lux nõdum ſic excuſſit mentis tenebras, ac caliginem, vt ſuos adhuc Veioues, ac Robigines palàm imo cum pietatis opinione aliqua nõ habeant, ac muneribus ſcilicet placent: Vel vt apud eos in nulla ſint

amplius offensa: vel vt valetudinem pretio aliquo redimant: vel denique vt alia si quæ impendēt mala auertāt, ac depellant. Quod ego præsertim dictū volo in aniculas quasdam, quæ nusquam non habent in ore suos Auerruncos, ad quorum fana sint necessariæ profectiones: quibus deinde ipsæ suas grandi mercede locent operas. Vt interim omittam pyctacia, phylacteria, cereos, characteres, nocturnas excubationes, transuersas ægrorum dimensiones, & id genus alia deliramenta, quæ palàm, & confidentissimè nugantur: licèt eorum vsus etiam anathematis diserta interminatione sit iure Pontificio interdictus 6. Hæc adeò taceri possent, nisi & nobilitarentur longè fœdioribus, atque immanioribus prodigijs: cùm eiusmodi Diuorum auspicia addito miraculi specioso nomine prætenduntur innumeris Diaboli præstigijs, atque imposturis; Nam quas is in speciem technas instruat, quemadmodum imponat, atque horrendis opinionibus mentes hominum imbuat etsi notius est, quàm vt anxiè nimium hîc ostendi oporteat: pauca tamen addam eius generis, ne & hîc exempla defuisse videantur. Est in Mediomatricibus fanum magnæ celebritatis proter prodigiosas sanationes, quæ virtute, atque auspicio Belli Bernardi, is inter indigetes nondum est admissus, cui illud sacrum est, fieri dicuntur. Eius colum-

6. Grego. minor in Decretis. cap Non. obseruetis. 26. q. 7

columnas interiores memini me videre instructas, atque munitas linteolis, vnde penderent testæ, carbones, stuparum, ac capillorum glomi, scruta, vitrorum fragmenta, gladiorum mucrones, lacertorũ, ac bufonũ exuuiæ, atq; aliæ id genus quisquiliæ; quas videntibus omnibus, qui adesse volebant, eò adducti ægri valetudinis ergô in maximo angore, vel euomuerant, vel parte sui aliqua erumpentes eiecerant. Prætereà ingentem scipionum aceruum ibidem ab illis relictorum: postquam valetudine cõfirmata: nec iam vt anteà ijs per membrorum imbecillitatem innixi: sed alacres, ac vegeti domum se recipiebant. Hæc omnia Salcedij olim in ea prouincia præturam obtinentis iussu nostra ætate sublata fuêre. Nec ob id tamen desijt id fanum suam nobilitatem retinere: Nam tanta nunc adhuc affluit, atq; accurit ad eius famam hominum multitudo, quanta vnquam anteà maxima. Cui tu rei non dubito (Illustrissime Princeps) quin pro tua insigni erga Deum pietate, singularique sapientia tandem sis moderaturus, quando ea tui arbitrij est, in totáq; illa regione summus & religiones procuras, & imperium agitas. Potuissem porrò ea de re exempla multa proferre, si hæc ab initio scribere fuisset consilium. Sed cùm ad id animum non ita pridem appulerim: duo tantùm adijciam, quæ in manus meas

hoc

hoc etiam anno peruenêre. Richæij, qui pagus est in ditione D. Othonis Ringraff, cœpit Nicolaus Vvannesonius 7. decumbere ex morbo adeò graui, vt eius supra spẽ omnem esset valetudo: In hunc mala sua arte illum iniecerat venefica quædam ex eius vicinia mulier. Anxiè igitur vt in eiusmodi morbis diuturnis, ac ferè desperatis fieri solet, omnes qui inuisebãt rogare, vt si quid scirent ad salutem, id per eã quæ bonis omnibus inest alienæ calamitatis miseratioẽ ederent, ac communicarent: fortè & inter hos affuit bona illa vicina, quæ ceu misericordia ducta, nam nec se ab ea omnino alienas profitentur sagæ: ceu quod ad quæstionem posci se metueret ab ægroti necessarijs (ea enim de re iam frequentes minę in vulgus consulto sparsę fuerant) narrant vidisse se, qui eiusmodi doloribus conflictati ab ijs conualuissent statim ac Diuorum alicui vota nũcupassent, ac persoluissent. Celebrẽ admodũ esse in ea re de Bello Bernardo famã, ꝙ illum nunquam quisquã frustra à se vocatum sensisset: Mitteret igitur qui se ea gratia ad eius ædem vnà cum donarijs sisteret, ac cõceptis de more precibus morbum expiaret. Nec mora inuenitur qui eam peregrinationem ex conducto susciperet, ac perficeret: Huic nomen fuit Hans Iacob: Is ritè, atque vti à saga præscriptum fuerat peractis omnibus, cùm tandem domum reuersus

7. Morlangij Non. Sept. 1587.

uersus ipsum horæ momentum quo voto defunctus fuerat præcisè inter multa alia narrasset, repertum est omnium, qui tum ægro astabant, consentienti testimonio ab ea illi fuisse conualescendi initium; ac eo tẽpore magno nixu vitri fragmenta, & glomeratos capillos cœpisse euomere: Quæ & ipsi Iacob in fictili scutella ad maiorem fidem tum sunt exhibita, vt videret: Matis Hay, Maths Maioris, Nobis Petter, ac complures alij, licèt diuersi de hoc interrogati, totidem tamen verbis id retulêre. Et mense Octobri Anni M.D.LXXXVIII. ad me perlati sunt ab affine adolescentula claui duo ferrei: quos ipsa multa permistos pituita videntibus, qui tum domi erant, omnibus euomuerat. Eiusque morbi in quem illam anno superiore Nicolæa Stephana, de qua postmodum fiet mentio, coniecerat re liquias fuisse omnes quotquot eius antecessiones, ac progressus cognouimus facilè iudicauimus. Nam & ab eo vomitu alui, quæ alioqui in lapidem indurerat tumor statim desedit, & quæ annum integrum incõmodissima fuerat valetudo, paulatim leuari, ac confirmari cœpit. Cui παράλληλον non malè annumerari poterit quod Langius 8. vir Anglus, dum Medicinam in Palatinorum comitatu faceret, à se obseruatum scribit Anno M.D.XXXIX. Energumenam scilicet in eorũ Palatinatu fuisse; quæ post diutur-

8. Epist. Medicinal. epist. 42.

diuturnos, acerbosque ventriculi dolores clauos ferreos oblongos, atque incuruos, acusq; æneas cera, ac pilis obuolutas imo ore proijceret, atque euomeret. Veterib. quoque hæc cognita fuisse vel illud indicat: quod Iulius Obsequentius Cn. Domitio, & C. Cassio Coss. Aretij euenisse memorat mulieri cuidam, quæ farris grana affatim euomebat, cũ & ex eius naso multa alia prætereà enascerẽtur. Et nostra ætate editi libri satis multi, qui talium prodigiorum exemplis abundant. Sed non facilè eorũ sententiæ accesserim, qui illa defendunt neutiquam talia existere, qualia apparent: verùm potius sic humanos sensus præstigijs illudi, vt simulata pro veris amplectantur. Nã quod primùm autumant nihil foras extrudi posse, quod antè nõ sit intromissum: Tantæ autem magnitudinis ea esse quæ sic egeri videntur, vt neque per os demissa, neque per anum ingesta; qui tamen duo capacissimi sunt in corpore meatus, vel credulissimo cuiquam videri possint: hoc certè non vno modo reprehẽdi potest: Primùm, quòd multa naturæ etiam vitio in homine gignantur, vt lumbrici in ventriculo, calculi in renibus, lapilli in articulis, in lotio bestiolæ formicis affines, atque id genus alia modum nullum retinentia, quæ tamen angustissimis meatibus ipsa eijciat: sæpè etiam facto vulnere expellat. Imò quod Leuinus

Leui-

Leuinius 9. in ipsa facti specie refert ex sordidis vlceribus, ac vomicis, vnguium, pilorum, testarum, ossiculorum, lapidum fragmẽta sæpè eximi, atq; erui visa sunt, quæ humorũ putridorum cõcretione coalita existimarentur. Nemo tamẽ ea vel aliunde introducta fuisse, vel non incolumi corpore suo loco aliquantisper constitisse ibit inficias. Ac quod etiam intromitti, atq; inculcari queant, si exemplis certandum est: habẽt enim ea in hoc genere disputationis nõ paruam authoritatem; suppetent ex recentioribus, ijsdemq; laudatis authorib. non pauca huius materiæ, & certa, & propria Lutetiæ (inquit Ambrosius Paræus 10.) Biturix scholasticus fuit nomine Camerarius, qui cùm imprudens graminis spicã fortè deglutiuisset, atque ea per tracheam in pulmonis substantiam esset demissa: tantis dolorum cruciatibus statim est confectus, vt ex ea ægritudine mors propediẽ cõsecutura videretur. Sed natura, quæ ad sui conseruationem nihil non molitur, viam reperit qua se ea noxa confestim liberaret. Primùm enim spicam transuersis pulmonum lobis, tum costarum musculis, ipsaque adeò quæ eas succingit membrana incolumi Camerario eiecit, atque extrusit. Obstetricati sunt Fernelius, & Huguetius viri in arte Medica clari, ac nobiles. Quod sequitur apud eundem Paræum longè maiorẽ admirationem

habet;

9. De occult. naturæ miraculis. lib. 3. cap. 40.

10. Chirurg. lib. 2. cap. 17.

habet: tũ propter intromissæ materiæ magnitudinem, ac eius penetrantis altissimè periculum: tum propter totius corporis, quæ patent eius ambages, atque anfractus longam, innoxiámque transmissionem. Fuit, inquit, opilio quidam, quem prædones ruri fortè repertum adegerunt, vt semipedalem cultellum, cui corneũ erat manubriũ crassitudinis pollicaris, in fauces ceu bolum aliquem ingereret: Ingessit ac sex integros menses corpore continuit: verùm ita tabido, ac macie confecto, vt facilè intus maximum angorem inesse cerneres: Tandem in inguine se ostendit vomica fętido, graueolentique tabo diffluens: vnde cultellus ille astante vniuerso municipij magistratu extractus, atq; euulsus est. Iobertus Monpessulanus medicus illum in Musæo propter rei miraculum studiosè asseruatum posteà habuisse dicitur: consecutus scilicet à chirurgo, qui artem suam in eo vulnere sanando ostenderet. Nam is Sommierium, quod oppidum à Montepessulano octo ferè millia ribus abest, habitabat. Finem fecero, si tertium ex eadem officina deprompsero. Rohannis Dynastes inter Armoricos generis nobilitate satis clarus morionem in delicijs non ita pridem habuit Guidonem nomine. Is vt sunt eiusmodi hominũ inconsultę, ac in semetipsos sæpè periculosæ, temerariæque manus ensis mucronem digitos tres

longum

longum in fauces per os, quantum potuit, adegit: eumdemque per annum duodecimo pòst die egessit, transmissis tot tenuissimæ, subtilissimęque substantiæ intestinis: qualia sunt præsertim duodenum ieiunũ, & quod tenue propria appellatione dicitur: imò in sinus tortuosos, spirasque multiplices conuolutis, atque implicitis. Si igitur hæc siue ingenerata, siue immissa sua sponte natura profert, nihil extra cancellos, quos ipsa sibi circũdedit, euagata: quid tandem Dæmones facturos putamus? Quorũ (vt inquit Iob 11.) potestati nulla est quæ adæquari, aut conferri possit. Qui si conceditur, nec obstet numen momento in mirandam altitudinem montes excitare, eosdemque in profundissimas voragines deijcere: fluuios sistere, vel etiam aduersos agere: mare ipsum (si credere fas esset Apuleio 12.) penitus exhaurire, cœlũ deponere, terram suspendere, fontes durare, Manes sublimare, sydera extinguere, tarrarum ipsum illuminare, & vniuersam mundi huius seriem sursum deorsum vertere possunt. ferrum igni emolliri, sępè etiam liquefieri, denuoque in pristinum rigorem indurescere videmus: idque earum qualitatum sola vi, quas imbecillæ hominum manus administrant. Et adhuc quisquam dubitat credere Dæmones ea, qua sunt prædití, potestate maxima in humana corpora tã multis per-

11. Cap. 41.

12. Lib. 1. de Asino auro.

uia foraminibus indere eiusmodi ferramẽta, testas, ac lapides posse! quia nimirũ quãtitate sua excludãtur, cùm vel ipsa pro nutu coarctare, extenuare, atque etiam in atomos minuere; rursusque, vbi sunt immissa, priori figuræ reddere tota facilitate queãt: vel si ne hoc quidem sic placet, ita meatuum vias distendere, vt iusta capacitate illa admittere, ac cõtinere valeant. Quî enim factu difficiliora sunt hæc, quàm annosam quercum integro cortice, vel validam turrim cohærentib. cæmentis intorquere, manente vagina ensem omnem contere, totum ossibus hominem reliquo corpore incolumi comminuere, fœtum prægnanti superstite extinguere, illæsis loculis æs conflare; & disiecto dolio vniuersum vinum m sistere, ac continere? Quæ tamen omnia fulmen efficere perhibetur; viné ac facultate innata, an Dæmonis alicuius adnitente potentia, atque impetu alibi commodius disputabitur. Et memini videre me in Burdegalensi prouincia, qui luxatos artus, fractaque membra restituerent, ac persanarent, sola eius cinguli contrectatione, cui id infortunium contigisset: licèt multorũ etiam milliarium spatio is abesset. Quod & sua ætate euenisse Cato prodidit 14. Quo autem pacto id fieri potuerit non video, nisi si reconditam quandam administri Dæmonis operam in hoc agnoscamus, qui subtilitate

13. Seneca Natura. quæst. Lib. 3. cap. 31.

14. Apud Plin. Lib. 28. ca. 2.

sua

sua membra affecta penetrans cæcam aliquam curationem ijs admoueat, nõ vtique dissimili ab ea arte, qua modo dictum est, illum in corporibus humanis stupenda plurima peragere. Quæ omnia si quis velit ad certum naturę modum, atq; ordinẽ referre nihilo plus agat, quàm si cælum passa manu dimetiri tẽtet. At (inquiũt) agyrtæ, & præstigiatores ita circũstantiũ oculos perstringunt, vt sibi ferrum in iugulum adigere, idem ipsum mox ore expromere, pectus ense trãsuerberare, venatoriam lanceam, qua parte minatur exitiũ, in ima viscera cõdere; manũ præcidere: nasum transfodere, aliaque plura vulnera sibi inferre videtur. Rursus funiculos imo gutture in longuam seriẽ deducere; quasi qui glomum aliquem euoluunt, atq; explicant, aures mutilare, & decurtare: ac quod nõ ita pridem vidisse fertur Germania, caput ceruicibus abscindere, statimq; in quem auulsêre locum incolumi homine restituere: fœni vniuersum plaustrum vnà cum auriga, atque equis vorare: aliaq; multa ad prodigium ostendere, quæ quoque Dæmonum ope illis adnitentium effici omnibus est in confesso. Quanto magis igitur hæc procedet fabula, vbi eam ipsi absque vllo hominis ministerio Dæmones adornabunt. An non præ illis erit facile, atque expeditum vomiturientibus ægris quisquilias, & ferramenta eiusmodi clàm in

15. Cardanus lib. 18 de subtil.

os inserere: quæ deinde videntibus, qui aſtant, omnibus ſe prodant, ac foras eijciant? Aut vulneris ſpeciem in cute præbere, vnde prodire, & quaſi emergere videantur? Nam certè id admittere, & fateri ſatius eſt; quod tolerabiliorem, ac probabiliorē cauſam habet, minuſq; naturæ videtur aduerſari. Sed hæc opinionum commenta omnia delet vna veritas non aſpectu tantùm, atq; oculorum quibus illudi poteſt luce cōprobata; ſed & ipſarum rerum attrectatione, præſenti confirmata: ſi quando ea in diuerſis, euiſceratiſque corporibus reperire contigit. Memini enim me puero mulierem veneficam, cùm pater meus tum Charmarum prætor vrbanus ex elogio teſtium interrogaret, interſecùs à ſe admiſſa hoc quoque agnouiſſe in vicini ſui, cui nomen erat Albimontano, ſura vomicam mala ſua arte excitaſſe, è qua ſi inſcidēdam curarent, glomus emanaret. Inſciſa igitur vomica, ac multum ex vulnere hians glomum qualem in textrinis videre eſt oſtendit: quem chirurgus Volſella apprehenſum videntibus omnibus qui aderāt ægrè etiam extraxit. Eum ipſe oculis meis vidi, cùm domum à chirurgo patris iuſſu eſſet allatus, domeſticique omnes illum attentè, ac otioſè conſideraſſent. Huic affine eſt quod Langius 16. cuius paulò antè à me laudata eſt authoritas, de ea re ſcriptum reliquit. Oppidum eſt (inquit)

16. Epiſt Medi cin. epi 42.

quit) in Germania (Vvlrich lingua patria vocant) In eo agricolam quemdam (Nensfesser cognomine fuit) latétes, atq; occulti quidam corporis dolores sic diuexabant, vt præ impatientia ipse sibi sua manu iugulum feriret: Nam & de viui interiore cute clauus ferreus antè detractus non sine maximo eius cruciatu fuerat. Medici igitur cupidi perspiciendæ, cognoscendæq; tam insolétis morbi causæ mortui viscera per vulnus patefecerunt: In ijs præsentibus omnibus qui adesse voluerunt oppidanis repertum bacillum, quatuor è chalybe cultelli: ferramenta alia duo: ac lanuginis, & capillorum pila satis magna. Hæc igitur cùm sic sensibus veri nuntijs percipiantur, absurdè nimirum facere videntur: qui rei nouitatem, ac difficultatem pro mendacio accipiunt: Quasi quod inauditum sit, aut difficile, id illico ἀδύνατον, καὶ ἀμήχανον habēdum sit: ac non potius conueniat vnumquodq; ex se, atque vti re ipsa est, censere, quàm per affectatam incredulitatem in dubium, incertumque adducere.

DAEMONVM ALIA IN LABEFACTANDIS, *deprauandisque hominibus astutia.*

CAP. II.

HOc apud nostrates plebeios præsertim, ac qui ruri habitant malo more inoleuit: vt si cui contigerit morbo labora-

re insolentiori, ac à vulgaribus alieniori: statim ex eius domo quem ea de re suspectum habent esculenti, poculentiue aliquid substractum curent: quod deinde in certissimam fruendæ valetudinis spem deuorét, aut absorbeant: Idque sibi profuisse ad salutem non pauci retulerunt. Cui rei sagæ si quis de ea illos percontetur nec eunt inficias. Cùm à Dominica Epuræa 1. Iudex curiosiùs fortè quæreret, verumne id esset, quod de ea tam constanter circúferebatur: respondit non semel sibi euenisse, vt quib. venenum malum fecisset, eos ex illo conualescere sine sua ope postmodum audiret. Qua de re cùm aliquando cum Magistello suo expostularet, qui spopondisset conualiturum, se inconsulta, neminem, cuius ipsa valetudinem antè afflixisset, hæc ab illo tantùm audiebat: Annon stulta satis videntur tibi, mihique eam valetudinem lucre, cùm creduli, ac dementes eam referunt acceptam nostræ virtuti, ac potestati? O veteratorem insignem, qui hominum maximam perniciem ex eorum imbecillitate adeò versutè aucupatur! Quod enim ij naufragium, quam iacturam maiorem facere possunt, quàm fidei; qua sola Deo asseruntur, ac vendicantur: per quam vnam nihil non ab eo impetrant, prona, faciliaque experiuntur omnia 2? Cùm Dæmoniaci pater Iesum rogasset 3. vt si quid posset sibi, filioque

1. Chermæsij & Calen. Decemb. 1584.

2. Ad Philip. cap 2. Matth. ca 15

3. Marci cap. 9

filioque subueniret, illicò audiuit : si credis, licet. Rursus 4. cæcis rogantibus sibi restitui lumen oculorum : secundum fidem vestram fiat vobis, inquit. Et alibi 5: quemadmodum credis, ita & eueniat tibi. Hîc fides quid aliud est. quàm vinculum quo vno firmissimè deuincitur Dei erga homines beneuolentia ? Quid aliud quàm fœdus 6. quo nos Deus in tutelam, præsidiumque suum, nosque vicissim in Deum illum recipimus? Mirum igitur iam videri non debet, si ea Dei æmulatorem maximum, hominum osorem infestissimum Sathanam tam malè habet : sique de nulla re adeò est solicitus quàm de ea labefactanda, conuellenda, ac tandem in se vnum transferenda. Quamobrem machinas is quidem sæpè alias admouet : sed nullam ferè validiorem, quàm cùm de recuperanda quæ semel amissa est valetudine, spem inijcit. Quis enim, dum id consequatur, conditionem vllam reijciat? Incutit igitur ipse morbos, atque ægritudines primùm : sed, Deus bone, quales ? Certè quæ etiam non rarò ad insaniam furoremque adigant : Tum earum persanandarum ostentat rationes, & faciles, & expeditas : obsonium scilicet ex eius domo, cuius mala arte se in morbum coniectos putant. Nam in ea dolorum acerbitate quis tã erit constans, & moderatus, qui sic præsenti, & vt videtur gratuito

4. Matth. ca. 9.
5. Matth. ca. 8.
6. Psalm. 89.

remedio abſtineat? Quis qui pro ſummo beneficio id non amplectatur fraudis, noxæq; prorſus expers eſſe non exiſtimet? At

Virg. Eclog. 3. *Frigidus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba.*

Nam primùm in eo obſonio fiduciã ſpemq́ue omnem noſtram collocare iubet, ſicq; nos à creatore ad creaturas auertit; quæ intolerabilis blaſphemia eſt. Tum ei non ex innata aliqua facultate, quod ferri poſſet: ſed ob id ſolum quod vel furto, vel precario è ſortilegi penu ſit ablatum medendi virtutem tribuit. Denique, quod iniquiſſimum eſt, nos in eam neceſſitatem impellit; vt quos certò nouimus Deo, vniuerſoque hominum generi infenſos atque inimicos, nobis etiã priuatim afflicta valetudine iniurios, eos tamen ſuppliciter adire, obteſtari atq; etiã munerari non dubitemus. Nempe hoc eò redit, vt prędonibus gratiam habeamus, quòd ſpoliauerint, non etiam trucidauerint: vt maleficos ferociores, atq; ad nocendum deinceps confidentiores reddamus, quod pro ſupplicio præmium reportare ſe videant: Vt denique corporis breuem, incertamq́ue valetudinem animo ſempiterno, atque indubitato luamus interitu.

NVLLA RE TAM CITO, AC COMmodè adduci ſortilegos ad depellendum quem fecerunt morbum, quàm minis, verberibus, violentia: Cautionem tamen eſſe non paruam, ne quod minus

minus fuerat malum in maius habeat, versuraq́; grauiore cum damno fiat: Tum propria quædam declarantur, quæ in eo negotio intercedere solent. Disputatur etiam, an illa morbi vi extorta curatio poßit esse citra fraudẽ animæ capitalem eius, qui sic vim adhibuit, necne.

CAPVT III.

IN confesso ferè est omnibus, quę de hoc interrogãtur, sagis: quo plus metuuntur, eo audentius nocere, ac minis, & iniecto de carcere metu apud se multum profici, vt suas fascinationes repercutiant. Diserta est, atque expressa ad id Claudij Morelij 1. oratio agnoscentis, sę nulla adeò re magis adactum, vt leuaret quas semel intulerat iniurias, quàm cùm de comprehensione, verberibus, ac vi aliqua terror offerrebatur. Vir quidam propter multarũ rerum quam attigit cognitionem in consilium interius Serenissimi Ducis nostri allectus: cùm de ea re fortè vnà sermonem haberemus; narrauit mihi, & seriò quidem, cùm aliquando renuntiatum illi esset filiolum in subitum morbum incidisse, atque vt is ab anu quadam per veneficium allatus existimaretur, de tota re primùm nutricem esse percontatum: nam tum fortè ab ea gestabatur filiolus, cùm illum is morb. inuaserat. Tum accuratè perpendisse, atque æstimasse qualis is morbus esset, ex eorumné genere necné, qui-

1. Serræ 5. Non. Dec. 1586.

næ, quibus via peruolgata naturæ consueuit ea ætas esse obnoxia. Accùm haud dubiè cōperisset non nisi mala arte, ac per fascinum illi confici potuisse; secum tandem singula reputans, eò coniectura peruenit, vt nihil iā putaret sibi esse reliqui, quo minus hanc filiolo ortam à bona illa anu iniuriam crederet. Iubet igitur illam accersi; atque admissam solam in ędes interiores primùm blādè appellauit, vt si quid opis huic malo conferre posset, id non grauatè faceret: neque enim ingrato locaturam beneficium. Accùm illam multa causari vidisset, quo suspicionem veneficij à se remoueret; tum de facienda medicina preces obstinaciùs reijcere, arrepto fuste, quem ad id parauerat, sic illi humeros, latusq; perfricuit, vt paratam se diceret, quæ imperaret, facere. Postulare modò paululū temporis apponi sibi dum curat, quę ad eam rem essent necessaria. Nec mora dato illi, quod postulabat, spatio, ac facta copia quæ vellet ægro impertiendi, non multo pòst admotis quibusdam, in speciem scilicet, ac ad tegendam artem potius, quàm quod ijs ita opus esset, illum pristinæ valetudini restituit. Necessarius meus Antonius Blyenstem in Dommartinensi ditione quæstor ærarius idem filiolo cuidā suo euenisse olim mihi narrauit. Cùm is (inquit) vt pueris mos est, in æde sacra à matre ludens longiùs eua-

gare-

garetur, præteriens vetula quædã illi manu quasi adblandiens caput demulsit: ac benè precata. ceu aliò properans, foras se eiecit. Tum puer illicò caput demittens, ac iam ęgrè se sustinens, voce lamentabili morbum facilè indicauit. Eo igitur domũ relato, ac morbo in horas ingrauescẽte, haud dubiè eius causam reiecere oẽs, qui rem vti gesta erat audiebãt, in vetulam illã multorũ veneficiorum iam suspectam. Ergo per vim à vicinis quibusdam ea deducta, vt illatum morbum tolleret, statim vt fuit coràm cœpit ijsdem modis, quibus ille conflictari: ac primùm toto ore esse liuida, tum spumas agere cum tanto aspicientium horrore, vt in rabiem iamiam itura videretur. Successit nox, quam in eodem lecto cum puero ducere voluit, nonnunquam illi passis incumbens brachijs, ac os ori cõponens, quasi quæ fouendo, atq; aspirando labantem eius vitam recreare conaretur. Matronarũ etiam quæ aduigilabãt, sermonibus diuulgatum est bombum, qualis œstri feruente æstate esse solet, tantisper circa puerum auditum, dum desijt videri Euãgelici textus fragmentũ, quod amuleti instar ei9 fortè pileo insutũ hęrebat. Dubiũ, reuellerit saga, an eius Dæmon. Certè qui pridie conceptã præcordijs mortem continere putabatur puer, primo diluculo valẽs, saluusq; euasit. Sed nec id bonæ illi nihili fuit. Nam ipsa
sibi

ſibi beneficium vt aliquatenus fœneraret, non longè abijt, quin maximá pecoris partem, quod in illis ædibus ſtabulabat, male perderet. Qua in hiſtoria multa obſeruatione digna occurrunt. Primùm tempora ipſa, ſua ſanctitate, ac religione nocendi, vel voluntatem, vel facultatem Sortilegis non adimere: niſi Deus hoc ſingulari ſua bonitate prohibeat, atque auertat: vti etiam eius
2. exemplo 2. ſuperius eſt demonſtratum; quæ
Cap. 2. lib. 1. aſpergillo luſtrali eam inter ſacra lethaliter conſperſit, quam iniuriæ noxiam alibi oportunius reperire non potuerat. Et non ſemel ipſi vidimus diſiecta, ac proſtrata in delubris Diuorũ ſigna fulmine, quod Dæmon aliquis vibraſſe, ac contorſiſſe crederetur. Nam nullibi amant magis Dæmones ſua flagitia facere, quàm vbi fuco aliquo beneuola ominatione ſolent prætexere. Sic
3. Ioab 3. ſica confeſſurus Amaſam, eum prius
1. Reg. cap. 20. verſ. 9. amicè complexus, atque his interpellatus verbis eſt: Num ſaluus es, mi frater? Et Iu-
4. das 4. quem illi παράλληλον faciunt, qui
Matth. cap. 26. verſ. 49. vtriuſque inſtrumenti hiſtorias inter ſe cõponunt, magiſtrum, addito etiam oſculo, quod ſignum Hebræis ſummæ erat beneuolentię, ſalutauit: mox tamen carnificibus miſerè torquendum, mactandumq́ue eum relicturus. Magi etiam moris habent ſuis faſcinationibus, atque incantamentis ſacroſanctas imagines, ſolennes precationes, ipſum-

umque ineffabile Dei nomen intermiſcere. Denique nouũ non eſt (vt inquiunt Gellius 5. & Plinius 6.) reperiri qui benè ominando, atque impenſius laudãdo arbores, ſata, ipſosque adeò homines effaſcinent, ac perdant. Quæ etiam cauſa fuit antiquitus (inquit Ariſtoteles 7) vt aliquid laudaturis præfari mos eſſet, ne ea verba laudato obeſſent.

5. Lib. 9. ca. 4.
6. Lib. 7. ca 2.
7. 20. Sect. prob 34.

—Si vltra placitum laudarit, bacchare frontem
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

8. Verg. Eclog. 7.

Tertia annotatio eſt, nunquam eſſe ſolidam gratiam, aut plenum, integrumq; beneficiũ, quod cõferunt Dęmones; ſi id rectè beneficium dici poteſt, ſed ſtatim vel æquata, vel etiam grauiore aliqua iniuria, atque incommodo luendum eſt ei, qui impetrauit. Vix enim morbum vllum à quoquam depellunt, quem in alium non illicò transferant: Et vnius ſalutem alterius interitu ferè ſemper paciſcuntur: vti refert Gregorius Turonenſis 9. factum aliquando à quibuſdam veneficis Pariſienſibus, quæ Mummolum præfectum, quem in morbum lethalem mala ſua arte coniecerant, ad valetudinem reducere aliter non potuerunt, quàm prius eius conſenſu vita interfecto vix bimo infante, quem Chilperius pater vnicũ in ſpem regni alebat. Quam verſuram ſæpè etiam iniquo fœnore feciſſe priſcos illos mortales Dæmonum erroribus imbutos,

9. Hiſto. Franc. lib. 6. ca. 35.

passim eius temporis loquuntur annales.
Nam & Admeto regnum apud Pheras habenti Apollo à Parcis inducias cum morte impetrauit 10. si eã alius pro illo obire vel-
10. Aristoph. Interpres: & Euripides in Alceste. let: Et cùm terra medio foro ingenti hiatu Romæ desedisset, responsum est non aliter eius labem coiturã, quã si primę spei adolescens aliquis sese in eum hiatum deiecisset. In quo operæpretiũ est videre, quid paterna Dei benignitas, & tyrannica Diaboli crudelitas, ac sæuitia intersit: Siquidem Deus aduersós hominum casus ad eorũ salutem, conseruationemque; Diabolus prósperos, si modo tale quid ab eo vnquam esse potest, in pestem, interitumque certissimum conuertit. Quartò & hoc obseruatione dignum est, quod per summã indignitatem, ac contumeliam modum quem Eliseus 11.
11. Reg. 4. ca. 4. vers. 34. Elias 12. & D. Paulus 13. sanctiq; patres multi in reuocandis ad vitam hominibus tenuerunt, ipsæ sagæ in sanandis assimulant,
12. Reg 3. ca. 17. vers 21 atque imitantur, dum sic diductis, passisq; artubus in nouissima valetudine conflictatos toto corpore incumbunt. Nam & alibi
13. Act. 20. cap. vers. 10. memini me plurib. dicere, quemadmodũ operum Dei maximus sit adumbrator, atque assimulator Satan. Postremò, quod ita horrere, atque auersari videtur inscriptas sacris nominibus, aut characteribus chartulas, pyctasia, volumina, atq; alia id genus amuleta, & alexicaca, quibus homines cótra

malas

malas incantantium artes vulgo se munire solent; nò ideò sit, quod ab ijs sibi impedimentum vllum afferri putet. Nam in omnibus ferè fascinationibus, imposturis, ac curationibus hæc etiam suos adhibere docuit; quo scilicet speciem maiorem sanitatis habeant, sed multo magis, vt rudiores in ijs, ceu in funambulo, occupet, inq; praua sua opinione cófirmet, ac stabiliat, dum neglectis longè salutatioribus remedijs in istiusmodi rebus nudis salutis suæ præsidium constituunt. Si cuius enim animę, vt cum D. Ioan. Chrysostomo loquar 14. è suggestu enunciatum Euangelium nihil prodest, qui eius in charta descripta fragmentum ad corporis valetudinem conferre poterit, in quo quæso Euangelij virtus eluceßit? num in literarũ characteribus, ac figuris, an potius in eius sensu, intelligentiaque? siquidem illis æquum est eos semper collo alligata gestari; sin in his animo reconditos, defixosq; potius habere. sed iã ad intermissas narrationes cursum reflectamus. Nicolęa Stephana 15 Sampauliana mercede accersita, vt Dommartinense castrum pestilentia, qua tum affectum credebatur, repurgaret (nam ei rei operas suas locare consueuerat) id quidem officium nó indiligenter executa est, sed cũ iusti dies excessissent, post quos contagionis metus cessare solet, ac ei numerata mercede facta esset

14. Homil. 73. in Matth.

15. Dommartini mense Decẽ. 1587.

abeundi

abundi copia;dolens,quòd opinione citius mutandam sibi videret, non alioqui tenuis ac illiberalis victus consuetudinem, putauit aliqua ratione eius abitionis tempus sibi esse trahendum;simul & Castellani vxorem malo aliquo impertiendam, quòd in se ablegandа præceps esset, ac diligens. Ergo abiecta omni cunctatione placuit illam morbo aliquo distinere, in quo subleuando denuò rogaretur operam, studiumque suum impendere. Nec mora ei astans ad foras cubiculi: En, inquit, hera strophij tui plicaturæ disturbatæ sunt, sine illas vt paulum reconcinnem: adductaque per speciem officij ad collum manu solertissimè excussit in eius dorsum pulueris venenati, quem digitis tegebat, micas aliquot: Quo facto tanto fuit illicò membrorum omnium horrore correpta, quanto solent maximo, quos febris primùm occupauit. Nec adeò multo pòst tantis præterea pedum doloribus differri cœpit: vt ijs fœdè auersis ad talos digiti statim distorquerentur. Qua re omni à domesticis perspecta, atque intellecta comprehensam asseruatam, ac denique verberum iniecto metu exterritam non prius dimissuros se sunt interminati, quàm fascinatione sublatam heram in pristinũ valetudinis statum restituisset. Nam & hoc veneficij suspicionem augebat, quòd ab ea aliquando audierant se quicquid huius sciret, quo

sic ad

sic ad prohibendam, auertendamque pestem vteretur, acceptum referre cuidam Matthæo Amantio non pridem ob sortilegij crimen capitis damnato: à quo etiam in tyrocinij pretium stuprum passa, atque ex eo grauida facta fuerat. Primùm igitur magnis clamoribus testari insignem sibi fieri iniuram, cui pro beneficio tanta culumnia reponeretur, ac de suspendio minas etiam iactare. Sed cùm nihilominus illos in sententia obstinatè manere videret, ac nihil iā à se ea via profici, cōsilium, orationemque mutans rogare cępit, vt quando ea sibi medendi necessitas imponebatur, sustinerent dùm ad memoriā reuocaret, si quod olim simili morbo remedium audijsset prædicari. Ac non multò pòst reuersa dixit reperisse se, in quo iam exploratæ salutis spem ponere, ac defigere possent: Nosse enim se herbas quę in balneis affrictę ei dolori medicamentum præsentissimum essent allaturæ: Orare modò ne ægrè illis esset, si quæ mora valetudini intercederet: Neque enim eiusmodi morbum esse, qui ita sit ad sanandum facilis. Inter hæc is, quem tum secum habebat, filius, cùm videret matrē ita accipi, sibi idem timens, qui sciret se conscium, nocte intempesta è murorum pinnis per funem se demisit: Sed postridiè è fuga retractus, vinctus, ac cur sic clā se foras eiecisset, iussus eloqui, rem omnem, vti hîc

narratur, ordine explicuit: Hoc addens se toti ei fuisse caput, qui matrem ad illam impulisset, dũ causam quærit, qua paratæ abitioni moram aliquam produceret, præterea nihil ad salutem conferre illa omnia fomenta, quæ ea sic accuratè ægrę adhibebat: Sed ijs ita fucum fieri oportere, vt videatur per cõuenientia naturæ remedia processisse curatio: Nam iam tũ ab intentatis illi verberibus latenter antidotum eam admouisse, sed illo vinci, ac contrahi non posse, qui ab initio fuerat morbo impositus temporis modus. Expectarent igitur, dum is hebdomadæ dies, eaq; hora bis recurrisset, qua præbitum esset venenum: Certò enim tum ægram conualituram, saltem ab omni doloris sensu iri liberatum, sola membrorum reliqua lassitudine: In quo datam expectationem neutiquam fefellit, nam in illo ipso quem præstituerat temporis articulo morbus est sedatus. Verùm insequenti nocte recruduit etiam acerbior, nam veneficam, vt posteà est compertum, adhibiti remedij pœnituerat, quòd videret paratam inde rationem ad se maleficij coarguendã, ac etiam indubitato testimonio obruendam, nam nisi ab ea venefica, quę morbum fecit, tolli, aut sedari vix posse alibi demonstratum est, ob idque ab illa repetitum, iteratumq; fuerat venenum. Cùm igitur postridiè filio prędictionis mendacium obiectare-

ctaretur, multa malitiosè mussitans hoc tátum dicere voluit, matrem vt verberibus quàm possent indignissimè acciperent, hoc enim vti aduertebat vnicum superesse contra eius tergiuersationẽ remedium. Arreptá igitur duo validissimi rustici nõ priùs cessarunt vitium malleolis contundere, pedibus obterere, pulsare, agitare; ac denique in obiectum ignem detrudere, quã fidem suam astrixisset, se ægram eo ipso die imò hora persanaturam. Quod & pręstitit, postquam pomum illi comedendum præbuisset; quod antè candidulo puluere videntibus nonnullis medicauerat. Sic tandem facta abeundi copia, vti de hoc illi antè data fides fuerat in lictores eã ad castri portam præstolantes incidit, à quibus ex Iudicis, qui in eius vitam, moresque inquisiuerat, decreto comprehensa, ac in vincula coniecta de tota re, sicuti hîc habetur, haud cunctanter cõfessa est, ac tandem igni vnà cum filio est cõcremata. Quæ narratio duo præcipuè habet quibus nos erudiri conuenit. Primum nihil ad curationem cõferre, quæ sortilegi exteriùs adhibent morbis à se incussis remedia, sed vel ea prætexi quasi integumenta sortilegijs, quæ veriti legum seueritatem palam esse metuunt, vt cũ herbas, vnguenta, balneas, aliaque quæ in victu, vsuque quotidiano habent homines, quibusque medendi vires certæ, ac præci-

puæ nullæ ſunt, adhibét, vel excogitari ad infeſtandos ſuperſtitione mortalium animos, veluti cùm ad votiuas peregrinationes, nouendialia ſacra, luſtrationes, donaria, aliaque id genus per ſpeciem pietatis, quòd Chriſtianis ſint in vſu quotidiano, inducunt, vel denique adhiberi ad conuellendam, labefactandamque ſpem, & fiduciam, quam in vno Deo defixam nobis eſſe oportet, dum eam transferimus ad neſcio quæ eſculenta, poculentáve, quæ furtim de domo veneficę ſubſtracta eſſe curamus, vt illorum vſu ex ea qua conflictamur valetudine, emergamus. Nam hoc bonę illę lubenter patiuntur etiam cùm iactura rei familiaris, dummodò hac prauitate vulgi opinioné inficiant, reſidere ſcilicet in ſua penu, ſeu in pharmacopolæ officina aliqua quæ morbum certò vincant medicamenta: Imò (vt cum Plinio iuniore loquar) ſe Deorum potentes eſſe, & habere domi, quo ſolæ cæteros mortales iuuare, ac ſeruare queant. Alterum non oſcitanter in ea narratione prætermittendum eſt, ſic eſſe Dæmoni tenaces manus, vt non facilè eripi ſibi ſinat, quod ſemel compreheđerit. Ergo ſi quando ſuorum rogatu morbum immiſit, is, vel cum alio etiam grauiore commutãdus venit, vti iam dictum eſt, vel in illud tempus eius ſedationem, curationem ve reijci oportet, quod fruſtrà quiſquam antecapere

capere suis apud eum precibus studeat. Ita semper reliqui aliquid esse oportet, quod is lucro deputare possit, sed & cætera narrare pergamus. Stephanũ Noachum 16. Madrensem perpetui triennij morbus vsque adeò exercuerat, vt res illi parum abesset ab insania. Ergo desperatus ab omnibus, periclitatisque incassum, quæ solers Medicorum cura suggerere solet, remedijs, tandem ad ariolos animum conuertit. Erat ea tempestate Cranuillæi quidam præ cęteris eius artis fama clarus: Ad illum pręsentem præsens rem omnem defert. Edocetur hoc ipsi malum ab ea muliere confectum fuisse quam domũ reuersus vnà cum vxore colloquentem esset reperturus. Compararet igitur è lento aliquo sarmento vinculum, quod eius collo statim, ac coràm esset, inijceret, minitareturque ferocius se illi animam mox esse interclusurum, ni labefactatam valetudinẽ iamiam restitueret: Ingressus domum vetulam offendit vxori ad focum assidentem, huic nomen erat Parisetæ Nouauillanæ, eam, vti monitus erat, re verbisque quantum potest, perterrefacit. Illicò eius genibus illa aduolui, veniam petere, ac sartam tectam ab omni morbo valetudinem certò promittere, modò in ijs, quæ præscriberet, obsequi vellet. Ea verò esse, primùm ne grauaretur pyrum, quod erat illi præbitura, comedere: Quod enim

16. Castinæi mense Iulio Ann. 1586.

ſilicis inſtar durum primo contactu videri poſſit, id non ita eſſe, manu enim attrecta-tum perinde emollitũ iri, ac ſi benè coctũ, conditumque eſſet. Tum vt ſe ſtatim lecto componeret, futurum enim, vt illicò morbus ingraueſceret penè ad interitũ: Accerſeret ob id è vicinia lectas matronas duas, quæ illi ea nocte vigiliam ſuam traderent: harum peſſima præſentia ſe defendere callidè parabat; ſi quid obijceretur mala arte factum, quo adeò grauis, diuturnuſq; morbus tam facilè, ac citò abceſſiſſet; neque enim huius quod ad id adornabat quicquã palam facere decreuerat. Conditioné nullam reiecturũ ſe declarat Noachus, modò ex tam incommoda valetudine euaderet: Acceptum tamen pyrum primùm negat morſu diuidi poſſe, vt quod planè eſſet ferreum, ſed dum hæc loquitur, ac paululum interim illud contrectat, ſenſit non ſine admiratione in lanæ mollitiem propè abijſſe. Eo igitur deuorato (nam erat guſtu inſuauiſſimum) ſtatim illi ſtomachus tãto ardore conflagrare cœpit, quanto vix maiorem candẽtes carbones excitare potuiſſent. Ergo in cubili properè collocatur agenti animam haud ita diſſimilis: Adhibet trepida vxor, quæ ſecum ea nocte illũ obſeruarent, matronas duas quibus ſe tertiam bona illa vltrò adijcit vultu adeò ad mœſtitiam compoſito, vt præ illa fictæ videri potuiſ-

ſent

sent vxoris ipsius lacrymæ. Iam non indiligens vigilia ad mediam vsq; noctem processerat, cùm venefica clàm aspersas comites Lethæo suo puluere, ceu Mercurius aliquis, arctissimo somno complectitur, ac intereà sublatum ægrum humeris transfert in proximam aream: ibique oblato immani vrso imponit. Tum repetitis spatijs sæpiùs vehit, ac reuehit, ipsa quasi onere iniquiore opprimeretur non cessante ingemiscere bellua, ea verò vox erat dolentis Dęmonis, quod pręter ingeniũ tali valetudinis beneficio operam suam accõmodare cogeretur, sed eius tarditatẽ illa increpans magis, magisque vt viam pergeret istis vrgebat verbis: Agedum ignaua, atque odiosa bellua, nunc factis digna recipis tuis, quę me primùm ad hunc ita mulctandum, vel inuitam impulisti. Hęc à se audita trepidus sessor pòst magna fiducia testatus est. Inter hæc experrectæ, quæ ad cubile pernoctabant, mulieres id vacuum nactæ totam festinanter inuestigant, ac perscrutantur domum, sicubi desideratum hominem reperiant: Ac tandem solum cum sola venefica in area offendũt. Rogãt ecquæ se inscijs ita nudo, ac incomitato secedendi causa fuerit: Occupat illa prior respondere, atque infit: An non aduertitis huc ea gratia à me pertractum, vt oletum faceret? sed nullis cum ea commutatis verbis hoc solum fate-

gerunt, hominem vt tollerent, ac quam citissimè in lectum reponerent. Verùm dum id môliũtur, vix omnes simul magno nixu reportando præstant, quod illa sola nullo negotio asportando perfecerat. Porrò cùm ea lex pacti precipua fuisset, vt Noachus supradictis omnibus defunctus morbo penitus subleuaretur, & adhuc tamen doloris nonnihil superesset, causata est venefica importunum mulierum aduentum, quo impedita fuerat, ne benè incœpta ad exitum perduceret, sed ad summum ferẽdam esse octo dierũ moram, post quos sine vlla frustratione integra futura esset illi valetudo. Quod & euenit. In his atq; alijs multis manifestò deprehensa, tãdem est in carcerem inclusa, cuius tamen ruptis vinculis custo-

17. Leui. ca. 19. vers. 26. & Deut ca. 18. vers. 11.

diæ incuria euasit, atque abijt. Et habet quoque aliqua hæc narratio, quæ non frustra lectoris considerationem intendant.

18. Samuel. ca. 28. vers. 3.

19. Reg. 11. cap. 25. vers. 24.

20. L. 3. de Malef. C.

21. l. Nemo auspicẽ Eod.

22. Cap. 24.

Primùm confidenter, atque impunè inter huius ætatis Christianos versari, atque artẽ suam factitare ariolos, quos tamẽ sua societate prohibuerunt mortales omnes, quorum animos imbuit aliqua veri Dei opinio: Moses 17. Saul 18. Iôsias 19. pœnam vltimi supplicij in eos sanciuerunt, qui in ditione sua deprehenderẽtur arioli: Cõstantinus 20. illũ, qui eos consuleret, deportari; Constantius, & Iulianus 21. gladio vltore feriri voluerũt. Ancyranum 22. Toletanum

23. An-

23. Aurelianense 24. atque alia pleraque
sanctorum patrum concilia è finibus Chri- 23 cap. 28.
stianæ communitatis exterminandos de- 24.
creuerunt. Et Christianorum omnium hîc cap. 32.
consensus est vltimus, non esse in Ecclesia ferendos: Imò disertè qui diebus dominicis conciones habent, illos execrantur, ac Diris deuouent. Et tamen Regum, principumque hic vsitatus, & quotidianus lusus est: Eos quoque non parua mercede ad se accersunt. Horum etiam exemplo, nam talibus authoribus iam tutius peccatur, vulgus adit: qui furto substracta, vel casu amissa indicent ac patefaciant, cribri, aut clauis versatione identidem iterata: distincta in lustralem aquam chartularum immissione quæ nomina eorum, quos furti suspectos habent, contineant: mantilis productione, contractionéue reciproca, atque aliarum id genus rerum damnanda periclitatione; quæ pyromantias, aëromantias, hydromantias, & Geomantias veterum omnes sua impietate etiam adæquare possint. Tum furũ illi manipuli, qui sub AEgyptiorum ementito nomine bonam Europæ partem quasi suo iure prædabundi peruagantur, nulla re se plausibiliores præbent, quàm quod apud imperitam multitudinem profitētur, quæ quemque sors maneat, præmonere. Vt hîc omittã recensere lõgè nequiores: Cranuillæano illo ariolo monachum in Nider-

hauu; mulierem Thermopoli, quæ eſt ad Mirecuriam; militem emeritum Nanceij, alioſque plures, qui palàm etiam, & ſecurè ex ea re quæſtum faciũt. Sequitur in eadem hiſtoria è ſarmento intorqueri oportuiſſe vinculũ illud, quod ſic Maleficę collo adaptandum erat. Et vulgus in ea opinione eſt, verberibus ſagas nullis tam cõmodè caſtigari: quàm quæ vitis adminiſtrat. Cuius rei cauſam, ſi quæ tamen vera eſt, non facilè ſit aſſerre. Et adhuc in ſimili difficultate hærent qui apud Plinium 25. Liuium 26. Plutarchum 27. Macrum 28. & Spartianum 29. quærunt: cur vitis in delictis pœnam eorum tãtùm militum, qui ciues eſſent, honoraret: curq́; eam Centuriones præferrent, quaſi imperij inſigne, & ornamentum. Miles ille legionarius apud Apuleium 30. Centurionę extra præſidium (credo) mentitus, vt eſt eiuſmodi hominum audacia, repertum in via hortulanũ, & ad interrogata ſilentem indignabundus vite, quam tenebat, de aſino deturbauit: eademq; tandem aduerſa de vaſtiore eius nodulo cerebrum eius diffidit. Et certè aliquid ſubeſſe oportet, quod, vti apud Ioſephũ de Elezari annulo, herbiſque Salomonis legimus, Dęmonem, eoſque quos ſemel ſibi addixit præcipuè afficiat. Nam & Cæſaris Traiani illud circumfertur; cùm ſcriptis codicillis Iouis Heliopolitani oraculũ conſuluiſſet, an Ro-

25. Hiſt nat. lib. 14.

26. In Flori cõpendio.

27. In Galba.

28. In li. 2. de re milita, & l. milites. De re milit. D.

29 In Adriani vita.

30. Lib. 9. de Aſin. aur.

nam peracto bello, quod contra Parthos mouebat, esset rediturus, illi respondisse Dęmonem: vt vitem in suam ędem inferret in partes diuisam ac sudario cōditam, eamque perēdiè efferret. Quod etsi ad ea magis quæ militiam spectant imperia, atque auguria pertinere videtur: habet tamē & in quo vitiginei ligni peculiarem quendam, atque alium quàm in quem cætera adhibentur vsum consideremus. Quod quoque & Euphorion obseruauit, qui nisi ex vite non licuisse olim fingere Rheæ Deæ signū prodidit. Et rectè quidē: Nam eam Cybelen aliter appellatam testatur Suidas, id est (vt interpretatur Festus) Deam, quæ homines in furorē ageret. Si quidem Græci κυβιςᾷν, in caput saltare dicunt: Et eius sacerdotes solebant in suis sacris caput circumagere:

Terrificas capitum quatientes numine cristas 31. 31. Lucrc. lib. 2

Quod & sagas in suis tripudijs insanientes vsurpare suprà meminimus. Et AEgyptij vitem ex sparso gygantum sanguinę satam putauerunt: quòd vinum homines in rabiē sæpè accenderet: Moses quoque, & Dauid etiamsi per tropum, vuę tamen sanguinē dixerunt. Et Orphæus vitem, Luna Virginis signum ineunte, serere prohibuit: quasi parum Bacchico furori cùm virginali modestia conueniret. Vetuit etiam Pythagoras ex vitibus, quæ amputatæ non essent, Dijs quicquam litari. Denique non sinę ratione

aliqua

aliqua Sampſonis commentum extitit: cùm Dalidæ importunas, atque inſidioſas percontationes ludificaturus reſpondit, nihilo alijs ſe fortiorem futurum, ſi ſeptenis vitibus flexilibus reuinceretur. Et gallos gallinaceos non canere, ſi circulus è ſarmentis collo addatur dixit Plinius 32. Nam iam tũ vitis aliqua fuit præter inditam à natura facultatem commendatio. Quæ omnia eò redeunt, vt in illa multarum nequitiarum ſemina latere fatendum ſit: non ſolùm ex innata illa vi, & facultate labefactandæ mentis humanæ: vbi, quod ait, ille, vicit vinum quod quis bibit:

32. Li. 29. cap 4

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes
Centauros letho domuit;

Sed & ex ãffectato eius in Magicis artibus vſu, vti ex ſuperioribus apparet. Sequitur quemadmodum in vrſo ſedere Noachum oportuerit, id eſt ſe in fidem, ac poteſtatem Dæmonis, qui ſub vectario illo vrſo latebat, permittere: priuſquam ad ſanitatem rediret: Hoc enim præcipuè, dum nos vult labefactare, ſatagit Dæmon, vt fiduciam illi quàm maximam habeamus: Tum curationibus ſuis ſemper tale aliquid intermiſcet: vt à Deo ad creaturas nos auertat, inq́; terrena penitiùs immergat. Cuius generis etiam eſt quod Agyrtas, & circumforaneos circulatores paſſim videmus vrſos ſecum ducere, ac ijs mercede pueros imponere, vt à lar-

larvarum, lemurumque formidine fiant scilicet in futurum securiores: deridiculaque alia multa iam anteà nobis dicta, & sequenti quoque capite fusiùs, latiusque dicenda. Ad quæ priusquam properamus, ac finem huic disceptationi imponimus, operæpretium quoque est hîc à multis tractatam quæstionem attingere: possit necne citra fraudem animæ capitalem ista à maleficis morborum depulsio peti, ac mendicari. Et forsan id frustra quæri quis dixerit post tot de ea veterum Theologorum sentẽtias
33. recentiorum etiam non contemnendis suffragijs comprobatas: sed eas nunquam tam sanctas existimaui, quin aliquam excusationem admitterẽt. Multum enim interest, vine, an precario aliquid ab alio auferas & consequare: Illud contemptum, & dedignationem habet: hoc admirationem, obtemperationem, animumq; se suppliciter deijcientem, ac demittentẽ. Si quis vel prece, vel pretio à venefica contendat, vt abs Magistello suo morbi quo affligitur sanationem impetrat: perinde opinor facit ac si ipse supplex, venerabundusq; opem à Dæmone imploret: eius se beneficio alligari postulet, munere adoret, ac se ea causa illi obnoxium fore profiteatur. Omnes igitur cruciatus, ipsamq; adeò mortem potius ferendam esse, quàm vt sinamus nos ad tam horrendum sacrilegium adduci. Siquidem clamant

33. D. Tho. 4. dist. 34. q. 1. ar. 3 Bonauent. 16. q. 2. Syluester in verbo (Maleficium) quæst. 8. & DD. super cap. si per sortiarias. 33 q i.

clamant sacræ literæ 34. solum Deum colē-

34. Deutero. 6. vers. 3 Math 4 vers. 10. dum, atq; adorandum esse; Deum, inquam zelotem, qui non sit passurus quicquam de gloria sua decerpi, ac delibari, quod alteri ascribatur. Et hoc esse reor, quod adeò seuerè damnant, ac reprehendunt Theologi illi: Nam & Constantinus Imperator 35. de-

35. in l Nullus de Malef & Math. eo quoque legem sanciēs, disertè facti atrocitatem in hoc constituit: si suasionibus, ac præmijs aruspex esset aduocatus. Et Photius in Nomocone eius legis pœnam ait tantùm intelligi debere: vbi διὰ θυσιῶν, id est per mactationes, ac sacrilega sacrificia eiusmodi negotium peragitur. Quæ etiam omnia huius ætatis sagæ pro more habent facere: Nam primùm rogari, sæpe etiam muneribus donari volunt. tum Diuorum alicuius maiestate læsam, violatamque autumant: quem idcirco votiua ad eius fanum profectione donarijs, sacrificijsque nouendialibus placare conueniat. Nempe hoc eò redit, vt tu valetudinem redimas eius veneratione, munerationeq;, qui illam primùm debilitauit Dæmonis: cuique astutè speciosum illud Diui nomē ideò illæ prętēdunt, vt suam impietatem religionis aliqua simulatione tegant, atque inuoluant. Omnino inexcusabilis est ista curandæ valetudinis, depellendorumque morborum ratio: vel si quæuis prætexatur illi humani cōsilij imbecillitas, cōsequendęq; sanitatis cupiditas,

& de-

desideriũ: Precipua enim sẽper esse debet causa religionis, cui9 sanctitas hîc apertè fœdatur, polluitur, violatur. At si tu veneficã, quam istiusmodi fascinationis non iniuria suspectam habes, minis insequare: verberibus etiam, si minus illam mouent minæ, accipias: volentem, nolentem eò adducas, vt fascinationem repercutiat: quæ hîc, quæso, blanditiæ? quæ imploratio, obtestatio, veneratioque esse potest? Si inde plus habet illa, quod se contemptam, pulsatam ad opitulandum etiam ei qui læsit coactã doleat: quàm gratia, voluptate, commodo aliquo auctam glorietur? Si eius Dæmon se quasi obtorto collo à noxa retractum, amissa preda in fugam versum, derisum, spretum, ac nihili pensum agnoscit? Qui furem persequitur, remque sibi furto ablatam ab eo per vim aufert: quid admittit in quo furi gratiam vllã gratificatus esse videatur? Qui occupatam ab hoste arcẽ armis recuperat, eaque illum violenter deijcit: quid ei aliud relinquit, quàm vt dolens, pudẽsque collectis si datur sarcinis aliò migret, seq; possessione deturbatum meritò lugeat, ac cõqueratur? Qui quoque captum, comprehensumq; aliquem tenet, si hunc è manibus dimittere cogitur, quod fortè is se successu excipiat, minas spiret, ferrum intẽtet, aut vim aliquã aliã afferat: quid ex ea illi cõprehensione superest præter elapsæ prædę desiderium?

rium? Quid se indignum gessit, qui sic constrictum se inuito eo qui constrinxerat expediuit, atq; in libertatem vindicauit? Atqui eam, quæ putatur à maleficis, morborũ curationem non esse remedij alicuius efficacis adhibitionem: sed tantùm à vexatione, cui incumbunt, cessationem, liberationemque, non dubitem cum Abdia Babiloniæ Episcopo asserere: vel ex eo maximè, quod momento, ac sæpè nulla facta medicina ea contingat, quæ à morbo ad sanitatem probabilis esse nequit transitio, ac decursio. Ergo si quis fidenter, atque intrepidè, vti hominem nullius malæ rei consciũ, & Dei nixum præsidio decet, Satanam in malefica muliere adoriatur, vi, minisq; cogat, vt ab iniuria, ac maleficio temperet, lædere cesset, atque abstineat, corpore facessat (eiusmodi enim morbum aliud nihil esse, quàm Dæmonis præsentiã credidit Iamblichus 36.) quid quæso facit ab Exorcistarum more alienum, qui quoque energumenis catenas inducunt, plagas infligunt, terrores inferunt? At, inquies, in hoc non est præcipua salutis fiducia, præsidiũ, sed multo magis in efficacibus sacræ scripturæ verbis: quæ illi certa cõceptione, statisq; ceremonijs vsurpant. Et horum, puto, virtus, atque energia ex fide est in Deũ per Iesum Christum: qua quoq; abundare necesse est, qui sic audent omnibus formidabiles sagas iurgio, mi-

36. In lib. de Myst. Aegy. ca. Quando alia numina aliter agant atque appareant.

gio, minis, verberib. adoriri. Nam aliter periculum ſit, ne laceſſitæ contrà inſurgant, iramq; ſuã, ac virus maiori licentia, & cõtentione in laceſſentem euomant. Vtcumq; res ſit, ſi qui ita morborum liberationem à maleficis per contumeliam extorquent: non omnino culpa vacãt, fortè quia illarũ huic negotio operam, miniſteriumq; vtrobique intercedere conuenit: quę res, dicat aliquis, cauſam impietatis aliquam continere videtur: at certè talis ea eſt, vt expers dici debeat illius, quæ Deum hominib. adeò infenſum reddit cum Dæmonibus pactionis, & commercij aliena ab omni mala mentis, nefarijque voti conſcientia: deniq; non illis pœnis obnoxia, quas leges tum diuinæ 37. tum humanæ 38. in eos conſtituunt, qui ad Magos declinant, eos aduocant, conſulunt, ac in re aliqua ſibi adiutores conſtituunt.

37. Leuit. 19. & 20 Deut. 18.

38. l. nullus aruſpex & l. nemo de malef. & Math.

CVRATIONES DAEMONVM VELO ſemper aliquo religionis obtendi: ſæpe etiam viri, qui rerum potiatur aſcita in ſpeciem ope, ac miniſterio perfici: quo ſcilicet eis maior accedat authoritas. Verùm inter hæc Dæmones nonnunquam ſuam turpitudinem prodere, dum obſcœna etiam fœdaq; adhiberi volunt.

CAP. IIII.

ASTutè Satanas vires religionis ad ſortilegium in ſpeciem adhibet: tum vt homines, quorum mentes ſcit ad eius

cultum esse procliuiores, in superstitionis errorem faciliùs inducat: tum vt prodigiosarum sanationũ, quæ eius opera fiunt, suspicionem aliò à suis transferat: ne si eorum beneficio morbus leuatus videretur, idem & veneficio antè illatus existimaretur. Ergo in Cœlitum aliquem ea noxa reijcienda est, qui fortè violatum suum numen ira vindicandum censuerit:

Namque suæ ignescunt animis cœlestibus iræ.

Tum sequitur auerruncandas esse eiusmodi iras: sed, Deus bone, qua expiatione, ac procuratione! certè cuius etiam pudeat, qui vanissimas religiones ab vltima antiquitate coluerunt. Quod etiam, quo magis miretur lector, vno, atque altero exemplo è penu nostra deprompto hîc operæpretium duxi commonstrare. Fuit Nanceij intra annos decem venefica mulier (Thenotam nomine vocabant:) Ea cùm aliquando rogaretur laboranti morbo vicinæ cuidam medicinam facere (nam & ea causa vulgò adiri solebat: vti in Hispania quos seruatores appellant) à Diuo Fiacro morbum illum esse dixit: cui ob id vouenda esset cum donarijs profectio, quam ipsa, si ita iuberent, lubenter susciperet. Conducta est mercede, vt hanc nauaret operam: AEgram transuerso decussatim lino cerato primùm dimensa est: tum linum in certum numerum complicauit, atque in sinum quasi fouendum

uendum imposuit: Deinde & noctemquæ proximè est insecuta, totam ad ædium, in quibus decumbebat ægra, fores excubauit: ac primo diluculo se in viam dedit cũ perpetuo silentio: Cùmq; ad D. Fiacri fanum peruenisset, id ingressa linum succendit, eiusque stillantibus ceris figuras ad aræ maioris gradus in crucem duxit: ac tandem se foras eijciens ipsum fanum ter oberrauit: lino illo interim flammas edente crepitantes, & cœruleas.

Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum
Fulmine cæruleo, nigroq; bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda sacerdos 1. 1. Claudianus.

Ijsque omnibus sic defuncta se in vrbem recepit. Ecce vt silentia, dimẽsiones, vigilias, murmura, figuras, ignes expiandis scilicet religionibus interponunt: Quæ certè imitatio est manifestissima ariolorum, quos pagana habuit antiquitas: Qui (vt inquit D. Augustinus 2.) circa idolorum aras preces nefarias emittere, & funesta sacrificia afferre solebant: In hoc etiam longè intolerabilissima, quod sæpè admixtas habent sordes, illuuies, excrementa, aliaque multa: quibus nihil fingi potest ab ea puritate alienius quàm in diuino cultu, ac cæremonijs adhiberi par est. Cuius etiam generis est quod sequitur de rustico Vogeso quodã, cui nomẽ fuit Desiderio Financio 3. Is Valentinũ Valerium municipem suum, cum quo ini-

2. In lib de nat. Deum.

3. Sandeodati prid. Idus Iul. 1585.

micitias pridem gerebat, impensiùs vlcisci cupiebat. nec adhuc tamen explendi animi vlla tuta satis, ac oportuna sese obtulerat occasio. Commodum igitur illi viam per sola loca habenti occurrit obscuro loco vmbræ instar, ac apprehensum de equo tãta vi deturbat, vt altero crure prorsus debilitaretur: Sed aliquanto pòst misertus hominẽ vt quem satis diuturno mulctatum infortunio videret, ad eum ceu aliud agens accedit. Rogat vnde id illi accidisset mali: Causam prolixè edocetur, quã ipse multo meliùs sciebat. Tandem remedium pollicetur & certum, & præsens, si dicto audiens esse vellet. Nihil non ea causa se facturũ recipit rusticus, auideq; expectat quid se ille præstare velit: Præcipit igitur vt è nouem stabulis diuersis fimũ equinum precario conquireret, quantum satis esset cõplendo sacco, quo tũ crus cùm labefactaretur erat indutum, eumq; sic confertũ pro donario appenderet D. Benedicto: cuius celebre esset fanum in Berquel oppido Germaniæ: Sic enim futurũ, vt eius anathematis arcana vi, ac potestate illi membrorum recrearetur, ac cõualesceret: Quod vt ab eo posteà rescitũ est, non idcirco suadebat, quasi id illi ad sanationem quicquam profuturum crederet; sed vt eo commento artem suam tegeret. Nam sortilegis mos est curationibus suis istiusmodi religionũ expiationes prætexere:

4. Philast. libr. 8. ca. 3.

5. Libr. 9.

texere: cùm nulla tamen religione tangantur, ac potius eam omnem despectui, ludibrioque habeant. Per quam etiam causam se olim apud Domitianum Imperatorem defendit Apollonius 4. cùm ei Magiæ crimen obijceretur: ob sedatam scilicet, quæ Ephesios inuaserat, pestem: Ab Hercule enim se id beneficium precibus cōsecutum fuisse dixit: atq; adeò ob id templum ei sub Auersoris nomine fuisse dedicatum. nonnunquam & amoto omni religionis fuco alia quædam eáque per absurda adhibent, quo scilicet homines magis, magisque ludibrio habeant. Tale illud fuit, quod de Pherone quodam recitat Herodotus 5. Is ob impietatem (quod scilicet in Nili exundatione sumptum spiculum in medios vortices contorsisset) fuerat excæcatus: rursusq; post vndecimum annum oraculo monitus, vt lotio mulieris, quæ ab vno tantùm viro compressa fuisset, oculos lauaret, visum recepit, quali ante orbitatem vtebatur: Nam quod in lotio muliebri collyrium satis potens esse queat restituendo oculorum lumini: aut quare eius erit magis efficax, quæ virum vnum, quàm quæ multos passa est? Machinæ, doli, fallaciæ, ac præstigiæ sunt meræ: quibus errores hominum aucupatur Satan, suum vt apud eos imperium propaget, stabiliat, ac confirmet. Siquidem is vnicus scopus est, in quem actiones omnes suas

intendit, ac collimat. Ac quo plus ponderis, authoritatiſque habeant Reges, Imperatoreſque, ei negotio ſæpius interponit: quale de Pyrrho memorant: ſplene ſcilicet laborantibus mederi ſolitum fuiſſe, poſtquã reſupinos dextro pede tetigiſſet. Tum de Veſpaſiano, cuius quoniam quæ celebratur in hanc ſententiam hiſtoria, multa obſeruatione digna cõtinet, eam ex Suetonio 6. Tacito 7. Sabellico 8. alijſque non infimæ claſſis ſcriptoribus integram hîc tranſcribere non penituit. Veſpaſianum pro tribunali ſedentem Alexandriæ, vbi ſtatos æſtiuis flatibus dies opperiebatur, duò e plebe viri adierunt opem ſibi orantes à Sarapide demonſtratam: hic oculis captus, ille debili manu: per quietem monitos ſe dicentes fore, vt cæco dies illuceſceret, ſi ipſius oculos ſputo Veſpaſianus inunxiſſet; alterque firmior fieret, ſi calce contingeretur. Cùm vix fides rei eſſet, nec ea vllo modo ſucceſſura crederetur: ne experiri quidem à principio Veſpaſianus auſus eſt. Cæterùm amicis hortantibus, quòd dicerent peracti remedij gloriam penes Cęſarem, irriti ludibrium penes miſeros fore: vtrumque pro concione tentauit. Nec defuit euentus: nam alteri manus ad vſum ſtatim verſa eſt: alteri clara reluxit dies. Verebatur ſcilicet Dæmon ille, quem ſub ſerapidis nomine colebat AEgyptus errorum mater: ne

6. In eius vita cap. 7.
7. lib. 20. ab exceſſu Aug ſub finem.
8. Ennead. 7. lib. 4.

piorum

piorum Ecclesia recèns ibi cõstituta ex vetusto illo se exturbaret domicilio: præuiditq́ue futurum, vt duo ęgri vterq; sua esset defuncturus clade: ac proinde ambos impulit à Vespasiano opem implorare, vt cùm euentus secutus esset eius fauore, qui erat rerum potiturus, oraculi maiestas augeretur: nec ex eo imperij fastigio ad veræ lucis fulgorem animum intenderet. Memorant & simile quiddam de Adriano Imperatore Maximus Marius, & AElius Spartianus: mulierem scilicet quandam fuisse oculis diuinitùs orbatã: quòd Imperatori morbi impatientia durius de se cõsulenti neglexisset ex oraculi pręcepto nuntiare, vt vitam perdere parceret: propediem enim esse ex ea valetudine emersurum. Ac cùm denuò in insomnijs monita fuisset id facere: illata etiam de recuperando visu spe, iam factam suo periculo cautiorẽ ea prouincia sedulò, ac diligenter esse defunctam: sicq́ue oculorum lucem de integro illi esse restitutam, postquam tamen illius Imperatoris genua ex eodem præcepto esset deosculata. Nam hoc demum fabulæ condimentum est.

MVLTA ESSE QVAE SORTILEGI agnoscunt sibi afferre impedimentum: ne aliorum à se afflictam valetudinem, vel restituant, vel subleuent. Quæq; ea sint proprijs ad id rationibus, atque exemplis declaratur.

CAP. V.

VT est semper procliuis via ad damnũ, atque iniuriam; ita ad beneficium, ac salutem nullas non habet difficultates, atq; impedimenta. si de immittendo morbo, aut inferenda morte sagis incessit libido, omnia ad id prona sunt, atque oportuna, venenum multiplex, imprecatio, incantamenta, fascinationes, atque ipse qui nunquam vocatus deest malorum omnium architectus, atq; administer Dæmon: vbi hoc agitur, vt aut restituatur valetudo, aut vita conseruetur: tum numquam desunt, quæ contrà capiantur causæ. Quod à sacris, à Medico, aut alia re quapiam iam sit mendicatũ auxilium: quod ab alio, quam à se morbus sit allatus: quod in vinculis constituti sint ea facultate medendi, quæ sibi erat anteà à Dæmone concessa, penitus destituti: quod hac tantùm lege id illis liceat, si commutato beneficio, damno, atque iniuria maiore afficiant: quòd non sint disertis de sanando verbis rogatæ. Atque id genus alia quibus nusquam non solent afferendis remedijs moras, ac tergiuersationes interponere. Quæ etiam ex ijs quæ sequuntur exẽplis licebit magis dignoscere: Rosa Girardina I. pro comperto recensuit non posse morbum tolli ab alio, quàm ab eo qui illius causam dedisset: Nec cuiquam licere, vt in messem alterius falcem suam immitteret. Ita

9. In agro Stiuensi Non. Non. 1586.

ab ea-

ab eadem manu, & metuenda iniuria est, & expectandum beneficium. Dominica Euræa 2. ait non posse restitui sanitatem ei, cui semel est adempta; quin idem morbus sæpè etiam grauior in alium transferatur; atque ab ipsa veluti permutatiõe semper maius nascatur compendium. Item medendi vires à Dæmone acceptas statim euanescere, vbi sacerdos, aut Medicus ægro sanitatis ergô manus admouerunt. Alexia Drigæa 3 nunquam esse integrum, atque absolutum sanationis beneficium; sed morbi semper aliquid hærere, ac superesse. Catharina Balandræa 4. frustra aut sedationẽ, aut leuationem ægritudinis expectari ab ijs, qui sunt in sortilegij reatu. desijsse enim esse in Dæmonis manu, per quem hæc possunt omnia. Cui consentiens est, quod dicit Nicolaus Morelius 5. is cùm iam vinctus rogaretur, vt medicinam faceret puero Ioannis Chematij, quem non negabat à se in eum, quo tunc laborabat, morbum esse iniectum, respondit eius rei nullam amplius esse sibi relictam facultatem, quando ea qua se ipse induerat criminis confessione Dæmonem penitus à se ablegauerat: Et omnino carceris locum quo minus id fiat sua sanctitate aduersari. Neque enim cùm ipse scelerum sit vindex, sortilegijs quæ ad eam sanationem adhiberi oportebat, conuenire posse. Quod & Damis sensisse vide-

2. Charmesia. 6. Cal. Dec. 1584.

3. Haracuriæ 4. Id. Nouẽ. 1586.

4. Ardemõtij 3. Non. Decem. 1584.

5. Serræ 14. Cal. Febru. 1587.

tur, cùm ex eo Tyanæum magistrum diuina natura fuisse præditũ infert, quod cru pedica nullo negotio exoluisset: Neque enim id, inquit, quod esset in vinculis, ac custodia, arte venefica præstare potuisset. Cathina Gillotia 6 rogata, quid causæ esset, q Canassia Godefreda nõ conualuisset ex eo morbo, quo illam ipsa per veneficium antè debilitauerat, cùm tamẽ ei poma, pruna, aliaque id genus esculenta, quę recuperandæ valetudini alijs administrare solebat, non semel sua manu præbuisset, respondit id ita factum, quod nullæ antè à Godefreda illa ad id adhibitæ essent preces. Balia Basolus 7. & Coleta Piscatrix 8. nouũ aliud impedimenti genus commemorant: Scilicet quòd se inscijs, atque inconsultis, qui eiusmodi valetudine tentabatur, vota Diuorum alicui nuncupasset, ac persoluisset: Hoc enim contemptu pręuentos nihil amplius afferre posse, quod conferat ad laborantium salutem. Verùm id absque suspicione non est affectati quæstus, aut gratiæ, quarum maximè rerũ sunt cupidi, & amantes. Siquidem id sæpè satagunt, vt ipsi eam operam nauent, indeq; quæstum aliquem faciãt, vel certè gratiam ineant, cùm sint vt plurimum mendici, vitamque eleemosynis tolerent. Porrò quæ modò intercedere obstacula dicebantur, ne possent sortilegi morbum à se allatum remouere ea consilio,

6. Nuceriæ 6 Non. Maij 1591.

7 Dombasoli ad Sannicolaum 3 ac prid Non. Mart. 1587.

8. Gerbeuillęi Non. Mart. 1588.

lio, & ratione non carent: Nam primùm temerè non est, quod Dæmon eius operã ad medendũ sibi esse necessariã fingit, qua anteà ad lædendũ vsus est. Siquidẽ nemini dubium est, quin id solus, at suopte (vt aiunt) Marte præstare possit, sed hoc ideò facit, tum vt beneficium coarctet, ac coangustet magis, dum eius conferendi potestatem ad alterius transfert libidinem; tum vt suo pleniore demereatur obsequio, dum illis inuitis, ac incõsultis nihil eorum quorum authores fuerũt mutaturum se ostendit. neque enim in eo parum sibi placent quod vident vitæ, necisque sibi in homines potestatem esse attributam, quodque vlciscendi nisi is quẽ ipsi statuerint finis, modusq; nullus alius sit futurus. Rursus quod nisi re integra, id est nec corpori à Medico, nec animæ à presbytero quæsita adhuc medicina negat se salutem afferre posse, hîc quoque per fraudem, & malitiam fingitur aliquid, neutrum enim probabilem caussam habet eum à tali sanationis officio remunerandi. Id igitur potius à zelotypia eius est, qui veretur ne eius beneficij gratiã extinguat, quæ præcessit curatio, cui fortè accepta referri possit sanitas: Tum cautio est maxima illis eam opinionem ingenerare, qui se fascino in morbum coniectos putant, non esse ad diuina aut humana remedia confugiendum, si velint conualescere,

omnem-

omnemque valetudinis spem iam tum certò deponendam esse, cùm ad illa vel solâ mente, & cogitatione conuertitur. Et omnino semper causa aliqua subest ne suorum miserationi, si quę aliquando eos mouet, accedat atque indulgeat Tertium quod prętexitur ei rei impedimentum est reatus, & in carcerem inclusio: Quod equidem verũ non negauerim, si modò fontes in ea sunt conditione, vt admissorum confessione, ac pœnitentia Dæmonem suum à se amouerint, tum enim fracto fœdere, cuius legibus constabat ea sanandi per alienos à natura modos potestas, certum est & ipsam prorsus elanguisse, atque euanuisse. Cuius rei lõgè maximam fidem facit, quod qui in eo sunt statu, nullam, etiamsi percupiant, incommodandi, nocendique facultatem habeant, non ipsis quidem tortoribus, à quibus quæstionibus exercentur. Tum facto ipso sæpè est comprobatum, si quando experiundæ eius rei gratia Iudices, vel solo nutu, aut voce illos manu sua misissent, auolasse statim, ac stupẽda multa quasi postliminio in Dæmonis familiã regressos edidisse. Quod si peruicaci cõtumacia crimen suum denegare perstiterint, nec disertis adhuc verbis, vti mos est facere, qui resipuerunt Dęmoni societatem, amicitiamque renuntiauerint, vel potius eius imperiũ eiurauerint, iugumq; excusserint, crediderim

equi-

quidem falsum esse quod sic autumāt dedisse se quicquam amplius eius auspicijs posse: maximeque si hoc agitur, vt quem sanitati restituant. Nam & vincti, & in carcerem conditi ab eo sæpè inuisuntur, in spem libertatis eriguntur, consilio iuuantur, officio sustentantur: Et omnino tam fauentē, æquum, indulgentem, opitulantemque in omnibus habent, quàm vnquam anteà habuerunt, sic vt verisimile non sit denegaturum valetudinis curationem, si cuiquam illam postulent; ac adeò tutum sit postulare: Impediri autem vinculis ne adhibere possit, stultum sit dicere, cùm ipse non vinciatur, ac constringatur, sed, cuius ope nihil indiget, sortilegus. Et rei adeò salutari nemo sit Iudicum qui moram, impedimentumq; afferre cogitet, si id eius sit arbitrij. Nicolaæ Noreliæ 9. pater sortilegij reus causam in vinculis dicebat: Ex illius fortè verbis in eius criminis suspicionem adducta est & filia, quam ob id apparitor, qui tū præsens erat, Iudici suadebat vt comprehendi iuberet. De hoc Dæmon Moreliam tum adhuc liberam facit certiorem, atque vt id damno aliquo in apparitorem vindicaret, adhortatur se eius rei prouinciam libenter suscepturū esse, si demandaret: Nec mora vt assensa est, aduolauit is ad apparitoris ędes ac ibi nactus eius vxorem infanti ante focum mammas præbētem, eas pul-

9. Serræ 14. Cal. Febru. 1587.

uere

uere adeò virulento ceu transiens suffudit, vt inde exucca, expersq; lactis prorsus fieret. Cuius rei causam facilè suspicatus apparitor, Moreliam iam tum custodiæ traditam adit, ac placatam libo, & è milio iure condito rogat; vt, si quid ad hanc rem opis afferre posset, id non grauatè faceret, vicissim curaturum se, ne quid illi ad tolerandam vitã deesset, tantisper dum maneret in vinculis, ac deinde foras se eiecit expectãs, ecquid illa super ea re consilij caperet. Succedit confestim Dęmon, multaque cum illa iurgatus propter collatos cum apparitore sermones, tandẽ exorari se sinit eius vxori denuò vbera lacte, vel si vellet ad tędiũ distenderentur: Quod & non multo pòst clàm illato in ea puluere albo pręstitit. Ca-
10. Nancæij. Ann. 1584. tharina Ocrearia 10. aliquando sua fide ampliata; ac denuò tum ex nouis suspicionibus, tũ ex Serenissimi Principis nostri, quẽ præsens de toto hoc negotio haud dissimulanter commonefeceram, disertissimoque mandato ad vincula reuocata, cùm vni ex testibus quibus committebatur brachium, quod illi, antequam in carcerem reuocaretur, mala sua arte perculisse, ac debilitasse ferebatur, manu violentius ceu irata comprehendisset, euenit magna omnium, qui tum aderant, admiratione, vt id momento sanitati restitueretur. Quodque captum ac sine vllo officio plures ante menses fuerat,

at, id statim vegetum ac ad pristinas, soli-
asque omnes functiones promptum, atq;
abile efficeretur. Et certè ei cũ Magistello
uo ad extremum benè conuenisse suspicio
nde fuit maxima, quòd hũc sæpius à se ab-
egare monita id facere detrectasset, cau-
ans nihil esse necesse eijcere quem non an-
è admisisses. Extiterunt & alia quę herbas,
alnea, vnctiones, aliaque id genus præce-
erint, quę ægris administrasse frustra non
uisset. Postremò & minuunt eiusmodi sa-
ationis beneficium vel morbi perpetuæ
eliquiæ, vel eius in alterum sæpè etiã cum
rauiore dolore, ac cruciatibus translatio.
Nempe hoc eò redit, quod iam sæpius di-
tum est, vt integram prædam nunquam
ibi de manibus eripi patiatur Dæmon, sed
elibatum ad minus quid superesse opor-
et, quod ei cedat in nauatæ operæ pre-
ium, ac mercedem: Sic cùm alicui ex pacto
ninisterium suum, atque operas locat,
uam etiam ob causam familiarem, atque
ssiduum vulgus vocat, hoc pręcipuè in le-
e locationis cauet, vt aut certum sit tem-
us, intra quod domino alteri se ille attri-
uat, aut sibi sit in eum quæ velit pro libi-
ine agere. Qua necessitate cùm patrem
llius Germani, de quo ante in Mallotij 11. hi- 11. Cap. 9. lib. 2.
toria memini, præcisè obstrinxisset, nec is
amẽ instante die, quo implenda erat cõdi-
io, reperiret in quẽ se tam lepido famulo

exo-

exoneraret: nouissimè & coactus est cum filio vnico eam pestem, perniciemque communicare, à quo repetendum pactum, ac de nouo ineundum fœdus fuit, sed breuior dies in eius conditione est dictus, ac constitutus: vt eo imminuto temporis spatio, ac deinceps alio qui postremus se in illa retia, plagasque coniecisset, ijs inuolutus periret, prædaque venatori fieret. Quod & ita Germano illi euenit. Nam cũ miser neminem nancisci potuisset, qui eũ ab illa veluti statione, atque excubijs eximeret: ne ipsum quidem Mallotium, qui de ea re spem illi aliquam iniecerat, ad extremum cùm per Italiam vnà cum hero viam haberet, equo nec cespitante etiam vigilans prolapsus atque extinctus momento est.

QVOD EXTREMVM ESSE POTEST *post exactam per omne scelus, impietatemque vitam mors propria accersita manu ad id Dæmones sedulò suos hortari, atque impellere: maximè vbi illis indicij periculum imminere vident. Sed hoc tam crudele mentis consilium Deum sua benignitate, clementiaque sæpè confringere, ac contrà potius ad pœnitentiam salutarem eos adducere.*

CAPVT V.

FAtentur omnes qui se in potestatem Dæmonis permiserunt, adeò sibi esse apud eum inclementẽ, atque iniustam serui-

seruitutem, vt sæpè animum subeat eius iugum excutere, ac ad pristinam libertatem contendere, sed eum sedulò obstare, ne faciat sola ad id relicta illis via, si sibi ipsi manu sua vitam exhauriant. Ergo tum eius tyrannidis tædio, tum scelerum conscientia, sæpè etiam metu grauioris supplicij, quod eius criminis manifestos indubitanter manet, mortem sibi ipsi consciscunt, alij quidem suspendio, alij vulnere, alij in fluuium vel puteum præcipitatione, alij alia aliqua via: quæ certè nunquam non est in procliui, quoties id ita facere in animum suū induxerūt. Imò tam subita, repentinaq; mors eius facinoris molitionem consequitur, vt nullum satis promptum ab occurrentibus impedimentum contrà afferri possit: Adeò Dæmon, quem in hoc adniti certū est, rem totam vrget, atque approperat. Quod & omnino indubitatum facit ipse vix credibilis patrandi eiusmodi facinoris modus: Siquidem memini videre me sontis cuiusdam (ei Sedenario nomen fuit) cadauer, cui collum tantum religatum esset ad ôs in parietem nō adeò tenaciter defixum tenui ex indusio fasciola putrido stamine intertexta, genibus in terrā penè inflexis, ac deuolutis. At id ita positum tam commodè sua anima defunctum fuerat, quàm si è trabe sublimi canabea, validaque reste innexum pependisset, ac carnifex aliquis haud

ſegniter operi manus admouiſſet. Et pleri-que omnes, qui ſic vitam deſerũt, ſimili ce-leritate, ac facilitate pereunt. Non eſt tamẽ miſeris illis perpetuò idem, qui modò di-ctus eſt, vitæ exitus, calamitatumque finis; ſed vt eſt diuini paſtoris ineffabilis benig-nitas, & clementia, abductas à lupo oues ſę-pè ad ouile reuocat, denuoque cœleſti gra-mine paſcit, ac recreat. Hinc adeò eſt, quod ſimul ac in vincula ſunt coniecti admiſſo-rum confeſſiones non eò vſque differunt, dum tormentis ab eis exprimantur, ſed ſponte & cum magna animi alacritate ex-ponunt, læti, vt aiunt, ſibi oblatam eſſe oc-caſionem, qua poſſint leui miſerrimæ vitæ diſpendio tantam à ſe calamitatem æter-num depellere. Ioanneta Gallæa 1 amplũ de hoc documẽtum reliquit, cùm ſupplex à quæſtore efflagitauit, ne meritas à ſe pœ-nas longiùs traheret, ſe enim eas æquiſſi-mo animo paratam dependere, vt eam im-pietatem, quam ſummam in Deum admi-ſerat citiùs poſſet expiare. Nicolæa More-lia 2. ab eo tempore, quo crimen ſuum Iu-dici retexit, non ceſſauit ſe beatam prædi-care, quæ ſic ſe vt vt anteà poſſet Deo aſſe-rere ab omni Dæmonis ſeruitute liberam: Iamque triennium perpetuum hoc ſibi in animo fuiſſe facere, ſed non quiuiſſe, ne at-tentare quidẽ, adeò tenax eſt ſuæ prędę ar-chiplanus ille. Catharina Latomia 3 Mar-chenſis

1. Sandomi-nicis Id. Nou. 1586.

2. Serræ, 14. Cal. Febru. 1587.

3. Maracuriæ 3. Non. Febr. 1587.

chensis nõ negabat, quin esset pro tãtis suis flagitijs extremas pœnas merita, tum Iudicis etiã summã indignationẽ: si quis tamen gratię locus superesset, hoc solum sibi adijci postulabat, ne mors vlteriùs differretur; quo se quàm citissimè sistere posset pro eius Iudicis tribunali, in quo spem suam omnẽ positam habebat: Sibi enim vel grauissimo operi iam esse animam. Idatia Miremontana 4. obnixè Iudicem rogabat, vt se quàm citissimè morti addiceret, neque enim etiã si vinculis absolueretur, liberum vnquam futurum, vt resipisceret, ac ad meliorem frugem se recipert, quod Dæmoni fidem suam obstrinxisset, quam vti importunissimo creditori quin exolueret, defugere nõ posset, quamdiu in vita maneret. Apollonia à Freissen 5: morte sibi gratius nihil contingere posse aiebat, quo tandem sceleratissimæ suæ vitæ finem aliquẽ inueniret: Neque enim ab iniuria & maleficio quoad viueret, temperare posse, quòd ad ea Dęmonem assiduum hortatorem haberet, cuius etiam mandatis, atque imperio nisi morte se exoluere non posset: Crastinus igitur illi dies priusquam alius eas omnes miserias clauderet, viamque ad cœlestem patrem aperiret, ac patefaceret. Antonia Mercatrix 6. nihil se iam ęquè cupere, quã vt citissimè viua in ignem ponatur, quòd id sit se etiam iudice pridem merita. Non desunt

4. Prænæij prid. Cal. Aug. 158[illegible]

5. Freſſenij 3. Id. Aug. 1586.

6. Emelij 8. Cal. Iunij 1582.

& qui se iterum sacramento initiali expiari postulent, rati se ea ratione in Christi familiam rursus cooptari posse. Ea de re memini me videre in Ioánæ Gransanctæ 7. per-
7. Condæij mense Iul. 1582.
contationibus efflagitationes satis multas; sed quas pius Iudex meritò derisit, ac reiecit. Quæ enim (malum) insania est id postulare repeti quod & omnes sciunt ab Ecclesia semper damnatum, ac prohibitum fuisse? Reperit tamen is error nostra etiam ætate suos defensores, quos meritò confutatione dignos nemo adhuc, quod sciam, existimauit.

EIVSDEM ARGVMENTI CVM SVperioribus alia quædam exempla.

CAPVT VII.

ISTius tam nefandi criminis summa sæpè in eo consistit, sicut superiore capite dictum est, vt postquam ætatem ferè omnem per tot impietates, ac scelera traduxerunt Sortilegi, quantulum illius superest, id per vim sibi sua manu præcidant, ac sceleratissimam vitam tandem interitu sempiterno abrumpant, sic vt quos viuos flagitijs, eos defunctos supplicijs Dæmon indesinenter exerceat. Id adeò ostédit quod
1. Sandeodati prid. Id. Iul. 1581.
sequitur Desiderij Financij 1. Mandrensis facinus: Eum forcipibus candentibus inurendum, ac deinde in ignem viuum dedendum Duumuirû Nanceianorum collegiû, ob cu-

ob cumulatum parricidio ſortilegiũ grauiore ſententia pronuntiauerat. Id igitur ſiue per Dæmonem ſuũ reſciuerat, quod alijs quibuſdam eueniſſe pòſt demonſtrabitur, ſiue ipſe tam horridi ſceleris conſcientia præſagiebat, ſtatuit ſpontanea, ac voluntaria morte effugere. Ergo arreptum cultellum, quem fortè cuſtodia incautiùs in ciſta cum pane recondiderat, in fauces quãtum potuit adegit, atque ita perijt. Et hoc atque ſuperiore anno memini plus minus quindecim in Lotharingia fuiſſe, qui ſic duriùs vitæ ſuæ conſuluerunt, vt ſe exẽplo publico ſubducerent. Quorum ego obruere, quàm renouare memoriã ſatius eſſe duxi, ne horrore perfundantur legentiũ animi, ſi hîc tot nefandis, ac furialibus ſpectaculis ſcenam inſtructam habeant. Conuertam igitur, ac traducam orationem ad ea, quæ exitus meliores habuerunt. Neque enim (quod ait quidam) ferit ſemper, quodcumque minatur arcus: Nec ſemper eſt in manu Satanæ, vt homines violẽtia ſua quò vult, impellat; Vt tentet, hoc permittitur, vt præcipitet, non ita. Hinc eſt quod non ipſe deſperabundos, vel in flumina abijcit inuitos, vel laqueis trabi annectit, vel cultris trucidat; ſed tantùm hortatur, vt id malè ſani exequãtur: His autem omnibus ſæpè intercedit, qui imbecilitatẽ hominũ miſeretur, Deus, modò hoc, modò illud

præsidium pro sua sapientia opponens, vti sequẽtibus exemplis magis fiet manifestũ. Ioanna à Banno testatum spontanea confessione reliquit, nulla in re adeò importunum suasorem habuisse Dæmonem, quã vt se aut in puteũ deijceret, aut in profluentem mergeret, aut reste implicaret, aut omnino quauis alia ratione perderet. Dicique non posse, quam in eo frequens esse cœperit, vbi præsensit illam iamiam comprehensione esse deuinciendam, vt qui videret bolum sibi è faucibus eripi: Ac ne post quidem ab incœpto destitisse, sed acrius, & maiori etiam studio, ac importunitate post ipsam comprehensionem vrsisse id vt perficeret: Quoque factum minus defenderet difficultatis excusatione, ostendisse in carceris obscuro angulo neglectam catenam, quam si vellet posset collo aptare, atque illa fauces sibi frangere. Eoque iam res processerat, vt placeret consilium, sed hoc ad consummationem defuisse, quod nihil sese offerret, vnde catena religaretur. Annæ
2. Haraeuriæ 4. Id. Nou. 1585. Drigææ 2. idem etiam persuadere conatus erat: Nam cùm flammarum, quarum erat cruciatibus interficienda, horrorem, simul & exempli, quod editura erat, dedecus atque infamiam ob oculos posuisset, tum facilè obtinebat, vt hæc morte volũtaria præuerteret, sed contra præsentis mali fuga,
atque

atque auersio quæ omnibus naturaliter inest, tum fortè salutis animæ certissima amissio quæ à perditissimis quibusq; etiam metuitur, animum in contrariam sententiam distrahebant. Ergo illud consilium constanter reiecit. Tale autem id erat, vt in carceris superiorem fenestram sese extolleret, vnde paratum ostendebat præcipitiũ. Desiderium Guerardum 3. cum nullis ad eiusmodi facinus rationibus adducere posset, hoc etiam ad suasionis cumulum adiecit futurum, si sic vim sibi afferret, vt euaderet in sibi similem Dæmonem; in cuius potestate futurum esset, quæ vellet agere: sed ne hoc quidem illum labefactare, ac à sententia dimouere potuit. Siquidem tot eius anteà elusus dolis, consilia eius omnia suspecta habebat, in nullaque amplius morem ei gerere certũ erat. Tum hæc illi non placebat ἀποθέωσις tam à Diuorum quæ prædicatur sorte aliena.

3. Venezalij 13. Cal. Nou. 1581.

VALDE PERTINACES ESSE DAEmonum manus, nec facile ijs eripi, quod semel corripuerunt: Inde esse, quòd non modò in vinculis; sed & in tormentis constitutos obnixè retinent: ne sua se confeßione sortilegij, cuius accusantur manifestos faciant: ac tandem admissorum pœnitentia ducti resipiscant: sed sæpè in nihilum illis eos conatus, atque obstacula Deo sic volente recidere.

CAPVT VIII.

PArtam semel in homines potestatem adeò obstinatè tuetur, ac retinet Dæmon, vt ne constitutos quidem in vinculis, ac iam veluti in tutelam Iudicis receptos manu sua mittat, opeque destituat. Quod etsi omnibus, qui hæc tractãt, ita palàm est, vt otiosus videri possit, si quis de hoc instituatur sermo, non pigebit tamen ad detegendas magis, magisq; veteratoris illius artes, propria quædã in hanc sententiam ascribere. Ac primum vt Quirinã Xallæam 1. statim ac in carcerem condita fuit, inuiserit, monueritque non euasuram illinc, nisi quæstionum tormentis durissimè exagitatam, atque examinatam; ferret modò tacita exigui temporis dolores, certam pòst adesse libertatẽ; se interim vbi res postularet; non defuturum. Atque vt is prædixerat, ita illi non multo pòst euenit: Nam dum in tormentis erat, ac validè ijs premebatur, ille se eius reticulo crinali submisit non cessans addere animum, ac spondere iamiam adesse cruciatuum finem. Ac si fortè eos paululum, vt intermitteret tortori Quæsitor innuebat, id ille præuertens ceu à se factum miseræ illi prænũtiabat. Sed cũ iã nullus esset dolorũ modus, & amplius tolerari ne ab obfirmatissimo quidem possent, erumpens illa, Amouete me hinc, ait,

1. Mainuillæ 6. Cal. Mar. 1587.

ſatis verborum hîc mihi meus dedit perfidus: en parata ſum verum fateri: Ac ſic à Dæmone, quem diſertis verbis prius abiurare iuſſa eſt, libera ordine rem omnem ab eo, quo ſe illi addixerat, die recenſuit. Anna Xallæa 2. non abſimile huic factum, totidemq; ferè verbis recitauit: niſi quod non crinibus, ſed imis faucibus Dæmonẽ ſuum cùm torqueretur, occluſum habuiſſe ſe dixit. Nimirum quo faciliùs locuturæ vocem inhiberet, ſi fortè per doloris impatientiam admiſſum fateri vrgeretur. Nec ea res ſuo indicio illos fefellerat, qui tum præſentes affuerant: Aduerterant enim tortæ fauces in eum tumorem excedere, vt mentum ipſum ſua elatione propemodum adæquare viderentur: Tum adeò liuore decolorari, vt facilè intus angorẽ ineſſe maximũ conijcerent. Eandem Franciſca Fellæa 3. neceſſitatem ſilentij ſibi à Dæmone allatam memorauit; ac præterea ita occluſas ad vocem Iudicis aures habuiſſe, cùm is primùm illam interrogaret, vt nihilo plus audiret, quam ſi is nihil omnino loqueretur; ſed tandem ſuperata incantatione, ac veritate à ſe tormentis expreſſa, non ceſſaſſe ab eo tempore Dæmonem de nece illi minas intẽdere: Rogare ob id ne ſe incomitatam relinquant: præſertim de nocte cuius ſolitudo maximè eſſet oportuna illius iniurijs. Anna Morelia 4. atque alij quidã aiunt, cùm in tormen-

2. Blainuillæ 5. Calend. Mart. 1587.

3. Pangæij 5. Id. Nouemb. 1584.

4. Hadonuillæi. 5. Cal. Decẽb. 1581.

tis essent non constitisse propius ad ferendam opem, quàm extremis equuleis, vnde æquè locuturis vocem inhibebat, ac si auribus ipsis sese totum inseruisset. Certè dici nequit, vt semel conquisitam prędam mordicus retineat cõtra Iudicis artes, vel exquisitissimas. Quas etiã tam sæpè solet eludere vt nõ pauci eo adnitente debitas scelerum pœnas sapenumerò effugerent. Multi enim (inquit Iamblichus) 5. admoto igne non vruntur, ignem videlicet repellente Deo intus afflante: vel si vruntur, non persentiũt, neque pungentia percipiunt, vel radentia, vel vlla torméta. Equidem memini videre me qui semel, bisue è carcere pro insontib. dimissi, ac tertiùm comprehensi demum crimen suum faterentur; quo nihilominus ab initio tenebãtur. Ex ijs vnus Franciscus Fellæus 6. nunc succurrit, qui cùm è capitis iudicio bis celata veritate, ac superatis tormentis emersisset: tertiò delatus, ac in noxa deprehensus, seras quidem, sed graues sceleris pœnas confessus tandem depẽdit. Imò nec defuerunt, qui vim quæstionis perferrent inconfessi, ac cùm iam è reis essent eximendi, celatum eo vsque crimen suum detegerẽt. Eius rei fidem fecit annis superioribus Margareta Valtrina: quæ cùm horæ spatium integrum in carnificum acerrimis tormentis mansisset: nec ob id durius in se quicquam esset locuta: tandem iam dimittenda

5. In libr. de myst ęgypt. cap Miracula multa fiunt.

6 Pangæij 14. Calend. Ian. 1587.

enda accersi voluit Iudicem, apud quem primùm obstinationis suæ precata veniam, capite vti eam Dæmon inescasset, ac deinde per omnia flagitiorum genera exercuisset, arcessiuit. Non est & illud memoratu indignum, quod Alexiæ Belhoriæ 7. idem facere cupienti contigit, stupentibus præ admiratione, qui tum aderant omnibus: Cùm enim ad eiusmodi spontaneam confessioné se accingeret, ac à Dominica oratione, vti mos est Christianis, auspicaretur; in murũ, quẽ post se habebat, auersa ruit tãto impetu vt ꝓ enecta iã multis tollẽda videretur; Sed paulatim ad se rediẽs, ac deliquij causam rogata: Nõ videtis, inquit, sub lecto prostratũ carnificem, qui me modò faucibus cõprehensam penè præfocauit? En etiã vt terrorẽ vultu minaciter obijcit, atque quantum potest inhibet, ne de se verbum vllum dicam! Nec me nunc quidẽ primùm à vero dehortari tentat; nam iam cùm torquerer, in aurem sinistram se policis instar intulit, monens sedulò linguam vt temperarem, nec vinci me sinerem exigui temporis non admodum vehementi dolore: sic veluti strenuus pugil non conquiescit, neque defatigatur, dum superest certandi copia, atq; occasio: Nec prius vnquam destituit quos semel habuit obsequentes, quàm ipsi illi, ceu agni lupo, fuerint erepti: Quod etiam cùm præsentit, ac coniectat futurũ: sæpe vel pra-

7. Blainuillæ 17. Cal. Febr. 1587.

nis consilijs, vt cùm ad suspendium, spontaneamque mortem impellit: vel re, ac facto vt cùm collum ipse obtorquet, verberibusue necat: vel aliqua alia via, quæ exitium afferat (si nō Deus auertit) anteuertit: quod proprijs, suisque exemplis alibi fusiùs est demonstratum. Aut si ne hoc quidem licet at ingratum, iniucundumque aliquid si potest facit: ne omnino innocuus abeat. Sic

8. Maracuriæ 4. Non. Feb 1587. Catharina Latomia 8. Marchensis; etsi ea erat adhuc ætate quæ virum ferre nō posset: bis tamen in carcere ab eo compressa est, illius odio, quod paratam videret crimen suum confiteri: ex quo etiam vitio parum abfuit, quin ea moreretur. Hîc mouent quæstionem, an pacti quo primum cum Dæmone conuenit sagas eo inuito pœnitere possit: an potius ea quoad viuant seruare necesse habeant. Et de hoc quidem, si sententiam dicat Iurisconsultus, pacta quæ turpē causam continent negabit esse seruanda.

9. L. Item ei Ex quibus. caus. maio. Sed nunc de iure non ambigitur; hoc modo quæritur 9. an quemadmodum more militari transfugis negatū est postliminiū: ita & ijs qui semel à Deo ad humani generis hostem desciuerunt, præclusus sit omnis aditus misericordiæ Dei: sic vt à partibus in quas semel transiuerunt, nunquam discedere liceat. Et hoc quidem qui affirmant inde esse dicunt: vel quòd pœnitentia, quam peccatorum remissionem precedere oportet 10.

et 10. nulla vnquam ducantur: inhibente 10.
cilicet illam Dæmone, quem omnium sua- Matth. cap. 8
um actionum assiduum monitorẽ habent: vers. 2.
el si quæ animum subeat Iudæ proditoris
ersimillimum esse 11. cui admissum quidẽ 11.
acinus displicuit: nihilominus tamen resi- Matth. cap.
uit, ad Deumq; est conuersus: sed potius 27. vers. 3.
esperatione vltima affectus, mortem dam
atissimam sibi sua manu quæsiuit. Quod &
agæ, vt alibi dictum est 12. sæpè faciunt. Et 12.
oc quidem non sum exagitaturus Theo- Libri huius
ogorum rationibus: sed tantùm id quod cap. 6.
e sagarum peruicacia, pertinaciaque ex
arum quæstionibus non paucis comper-
um habeo lectori communicare. Et certè
lerasque memini me audire, quæ diceret
on semel incessisse se cupidinem amolien
lorum à se suorum Magistellorum: tum
uòd ab ijs data sibi verba iam viderent: tũ
naximè, quòd eorũ intolerabilis esset cru-
elitas, atque sæuitia: non quiuisse tamen
e illis expedire: quòd statim ac ea animum
ubiret cogitatio, adessent coràm, atque id
onsilium verberibus etiam animaduerte-
ent. Ac si ne id quidem facerent. tamen ad
rritum cecidisse, quæ ad eam rem adhibita
essent, remedia omnia. Agathina Francisci
Sartoris vxor 13. cùm eam tam duræ serui- 13.
tutis tæderet; quod multi efficax ad id re- Hess. Pitte-
medium esse, sed impiè putant; eo ipsa tan- langij 12.
dem vti decreuit. Ergo in Saruerden vici- Cal. Octo. 1590.

num

num oppidum proficiſcitur, iter comitan-
te Eua Albentis Vvon Kirchel filia, atque
loci curione ſe iterum baptiſmo luſtrari c-
rat, ea ipſa Eua proparentis in hoc facient-
officium: Nihilo magis tamen deſtitit ne-
quam ille ſpiritus eam pugnis, calcibuſqu-
poſteà impetere; ſordibus vndiquaque ob-
lito ore fœdare, ac quam potuit indigniſſi-
mè habere. Non inculcabo quod villæ ad
14. Lib. 2. ca. 2. Ionam 14. puellulæ cuidam accidiſſe iam
dixi: ſcilicet ſemel à ſortilega matre mali-
artibus initiatam nullis cõtra inſtitutis tam
ſanctè informari potuiſſe: quin in ea ius ali-
quod ſemper ſibi Dæmon retineret, ac ven-
dicaret. Nempe hæc vera pridem querela
fuit, nunquam tam benè deterſum morta-
rium reperiri; quin in eo contuſarum her-
barum odor aliquis ſuperſit. Quod ago, ſic
dictum nõ intelligo: quaſi Chironiũ, quod
aiunt, atq; immedicabile vulnus id eſſe exi-
ſtimem: Nunquid enim qui cadit non ad-
15. Hierem. 8. ijciet, vt reſurgat 15? Et qui auerſus eſt, non
reuertetur? aut quis Dominum impediet,
ne ſoluat compeditos, illumet cæcos, vincu-
la diſrumpat? Sed hoc dico Sagas maximè,
dum ſui ſunt arbitrij, id eſt, nulla vrgentur
diſquiſitione, cuſtodia, equuleis, celatum
quoad earum eſt hoc totum ſemper habe-
re, mordicus tenere: Vt credã illis ab ea quæ
ſic putatur carceris miſeria: etſi ne id ſem-
per quidem, vt modò dictũ eſt, neceſſariũ

rorsus Deo sic permittente, ac culpam ea-
um expiante salutis esse initium. Quemad
nodum ab infensissimo hoste aperta Phe-
æi Iasonis vomica, quam medici sanare nõ
oterant, eum ab imminente, certaq; mor-
e vindicauit: vt hîc quod circumferunt no
rates prouerbium, si alibi vsquam verissi-
nè possit prædicari per infortuniũ, ad fœ-
icitatem commodissimam sæpè viam ape-
iri. Cuius rei vel illud abundè magnum
st argumentum, quod vno ore omnes sagæ
lictitant, illum sibi miseris libertatis diem
rimum illuxisse, quo Iudex vim, terrorẽ,
ruciatus admouisset: Rogare ideò vehe-
nenter ne se iudicio absoluerẽt, ac rursum
yranno illi in seruitutẽ traderent: Vnicũ
upeesse remedium, si interea dum resipis
erent, admissorumq; pœniteret, citissimæ
norti offerẽtur. Alias quas iudicio prodi-
lisset cõpertas, ac confessas, sic mulctarent:
Neque enim aliter finem sceleribus, malefi-
ijsq; suis facturas, vel si id maximè cupiãt:
deò non cessat suis tantisper Dæmon im-
ninere, atq; instare, dum sunt à custodia il-
a liberæ, nec adhuc in iuris ceu asylo cõclu
ę ac constitutæ: sed hæc magis est vt Theo-
ogorum, quod iam diximus, iudicio relin-
quamus, hoc modò cõtenti recensere quod
ic obseruauimus.

*MVLTA ESSE QVAE A NOSTRAE AETA-
tis quæsitorib. cõtra sortilegos, priusquã eos tormẽ-
tis ad-*

tis adhibebant, vsurpari solent ad impedienda, quibus tormentorum vim eludere dicuntur, incantationes: sed parum laudatô more id fieri quod fit, vt est in prouerbiô, clauum clauô extundere, malum malô depellere.

CAP. IX.

1. l. 1. §. in causa De Quæst. D.
2. Institut. orator. lib. 5. cap. 4.
3. Li. Hist. na. 7 cap. 23.
4. Lib. 8. ca. 4.
5. Plutarch. in eius vita
6. Idem in Laconicis apophtegm
7. Li 6. hist. Franco. ca. 35.

PLerique (aiunt Vlpianus 1. & Fabius 2.) sic tormenta contemnunt, vt patientia facile mendacium faciat. Quod & de Leæna meretrice, Anaxarcho, Antiphila Cyrenensi, alijsque multis scriptum reliquerunt Plinius 3. & Valerius 4. quotidianaque adeò experientia iam tritum, vulgatumque est. Verùm cùm vel id à corporis duritia: vel ab animi obfirmatione sæpè proficisci cõstet: minus iam mirum, nouumq; videri debet: siquidem eo progredi posse humanam tolerantiam. Et Marius 5 qui incisi cruris vehementissimos, diuturnosque dolores tacitus tulit: & Lacon 6. puer, cui celata sub veste vulpecula nulla viscerũ laceratione, dilaniationeque, vel minimam doloris vocem exprimere potuit, satis, superque demonstrant. At quod distorta, contenta, per vim adducta brachia; & quod de Mummolo præfecto sub Chilperico refert Gregorius Turonensis 7 post tergum è trabe reuincta: vel ad trocleas extensa: subterfixi etiam sudibus vngues nullo doloris sensu afficiantur; somnumque, qui nisi in quieti capi po-

pi poteſt, contra ſæpè concilient: hoc certè omnium fidem longè vincit, ac ſuperat. Et tamẽ res eſt ſic nota, ac perſpecta ijs, qui ſontes, maximeque ſortilegij delatos iſtiuſmodi tormentis exercent: vt in hoc præcipua cura incumbant, qua ratione artem arte deludant, clauum clauo extrudant. Ergo alijs cautio eſt, vt à lictoribus ſublimes de domo tollantur, ac abrepti à terra, Anthei inſtar, in carcerem deportentur. Quem morem in vſu preſertim habent Germani, qui vaſtum regnum incolunt: ſimili puto ratione, qua Vogeſi noſtrates, præſertimq; ruſtici nupturas, atque ad ſacra connubialia properantes virgines validiſſimorum duorum hominum implicatis, atque innexis brachijs in ipſo domus limine imponunt, atque ita ſedentes in ædem ſacram efferri curant: rati omnem carminibus, incantationibuſque, ſi quæ fortè ad impediendum matrimonium poſteà intercedant, ea re præcludi viam, atque aditum: Alijs hoc curæ eſt, vt detracta omni veſte tunica interiore induant, quam vno die neuerint, texerint ac conſuerint: Namque operoſum, & difficile eſſe conuenit, quod tantam difficultatem vincere, atque expugnare queat. Sunt & qui ab imis plantis pedum ad verticem capitis vſque depilatos, ac deraſos tormentis exhibeant: quòd Dæmonem in crinibus, ac pilis receptum habere credant. Quod

iám olim Domitiani Imperatoris iussu in
8. Apollonium Thyanæum vsurpatum testa-
In Apollonij vira ca 3 Lib. 8. & lib. 7. cap. 14. tur Philostratus 8. Nam & is sibi à crinibus visiones nasci non semel antè dixerat, ferrumque ob id ijs admoueri valdè metuebat. Et non ita pridē Alexia Gallæa Betun-
9. Mirecuriæ 7. Id. Decēb. 1583. curiana 9. cùm maximè cuperet maleficia sua quæstori palàm facere, nec tamē id posset per præsentem, vt aiebat, Dęmonem: rogauit sibi crines abscindi, ac in ignem poni. Quo facto cœpit statim omnia numerando percēsere, quæ eius ductu, atq; auspicio admisisset. Sic fortè operum Dei vbiq; æmulator improbus Dæmon hoc illius effingere voluit: quod de Sampsone in Biblijs le-
10. Iud. 16. gitur 10. comæ tonsurā illi interdictā fuisse oraculo, si vires sibi fato attributas incolumes, ac saluas habere vellet: quod earum sedes in capillitio esset cōstituta. Non desunt & qui iniecta in os frigida inde putēt deturbari Dæmonem. Rosa Gerardina 11. fatetur
11. In agro Stiuensi Non. Nouem. 1586. hac vna re adductam se, vt verū fateretur, aliasq; oēs premendi rationes se pro nihilo habuisse. Quod sequitur iam multorum opinionē sua experientia obtinuit, eaq; adeò quę magni nominis principē hoc ipso anno Serræ, qui pagus in ditione est D. Ioannis à Lenuncuria testem, spectatoremq; habuit. Quadrupedes constringuntur, ac in lacum frigida oppletum immerguntur; si incolumes enatant, pro manifestis: sin submerguntur,

guntur, pro insontibus habentur. Quod etiam Desiderius Gandonius 12. inter alia, quæ affirmabat sortilegorum propria pro indubitato enarrauit. Qui mos à Saxonia 13. Occidentali, maximeque à Vvestphalia ad nos primùm peruenisse creditur: Et anteà ij fortè illum acceperant ab Illyrijs, ac Triballis. Nam & apud eos mulieres fascinatrices fuisse, quæ ne veste quidem degrauatæ mergi possent, refert ex Isigono Plinius 14. Spranger 15. & Institoris aliud à se obseruatum memorant: vt scilicet auersæ ad quæsitorem rapiantur. Quæsitoris siquidem animum illas miseratione occupare: imo potius fascinare, si eum vel tantillum aspectu præuertere queant. Non minus 16. quàm qui hominem videre prior occupat basiliscus, aut etiam lupus:

—lupi Mœrim vidêre priores 17.

Quarum omnium rerum causam si quis studiosiùs exquirat, non aliam puto probabiliorem reperiet, quàm quod Dæmon talibus experimentis occasionem cõsulto præbet: materiamq; veluti subministrat, qua homines ad tentandum Deum procliuiores efficiantur: dum scilicet ea omittunt, ac negligunt, quæ ad manum sunt remedia aliena, insolentia, & quæ Dæmonem authorem, monitoremque potius habent, sectantur, ac probãt 18. Quę longè maxima in illis

12. Salsuriæ ad Barisium Non. Mart. 1588.

13. Lex prima constitut. Neapol.

14. Hist. nat. li. 7. cap. 2.

15. Tertia partis Quæst 15

16 Plin. Hist. nat lib. 29. cap. 4.

17. Virgil.

18. 1. ad Corint. 10 c vers. 9. & Nume. 21.

est impietas: quamque Deus olim dipsadū venenatis morsibus in Israëlitas vindicandam censuit: idem nisi ab ea nobis temperamus in nos exemplum editurus Satanæ,
19. Apocal. cap. 12. vers. 9. qui serpens antiquus est 19, paratumq; semper habet, quo inficiat, venenum nos permittendo, ac condonando. At, inquiet aliquis, isto aquæ periculo, imo laminæ candentis, ignotorumq; vomerum, quod longè sæuius est, olim vsos fuisse Christianos
20. ca. Mennā. 2 q. 4. testantur sacri canones 20. Et iam anteà Moses potionem cum execratione, & deuotione ijs mulieribus dari iusserat, quæ stupri essent insimulatæ; quo rei veritas, quæ alioqui in occulto erat, mansura lucem suam obtineret: Neque tamen quisquam eo zelotypiæ sacrificio (sic enim vulgo appellabant) tentatum fuisse Deum dixit: cùm id
21. Lib. 5. ex eius præcepto esset: vti in Numerorum libris 21. perhibetur. Sed hoc eius ætatis proprium fuit exemplū duræ ceruicis populo in adulterium; cuius tum frequentissimæ erant occasiones, pro tempore id concessit Dominus, qui (vt inquit D. Augusti-
22. In li. Quæst. Exod. nus 22.) nouit quid quemque pati, ac ferre oporteat. Neque tamen nunc rectè in argu-
23. Can. Ex tuarū de purg c. si de purg. vulgari d. can. Mennā. 2. q. 4 & can. cōsuluisti eo mentum adduci potest, cùm peregrina eiusmodi iudicia Christianis prohibita sint, atq; interdicta 23. Euangelij siquidē disertis verbis monemur occulta, incognitaque illi relinquere: qui solus nouit corda filiorum homi-

hominũm, nec ea aliter rimari, atque indagare, quàm iudiciorum ordo postulat: voluntaria scilicet, aut expressa à reis cõfessione, testiumque non iure refutatorum manifestis, ac indubitatis elogijs: Nemo enim (inquit D. Augustinus 24) qui quod rationabili consilio fiat habet, Deum suum ten tare debet. Facessant igitur è nobis istæ inquisitiones illegitimæ, illicitæ, ac damnatæ, ne meritò audiamus, quod olim à Pharisæis Christo per summam iniuriam obiectum est: Nos scilicet nõ eijcere Dæmonia, nisi per Beelzebub principem Dæmoniorum 25. aut quod Eusebius ad Hieroclem scribens de quodam loquitur δαίμονα: ἀπελαυνύει ἄλλον ἄλλῳ δαίμονι, nos itidem illis artibus, quas in sortilegis damnamus, accusamus, ac reprehendimus: ipsos tamen aggredi, tentare, ac ad pœnam, suppliciumque rapere: Et quod facti indignitatem etiam auget legis, iudiciorumq; specie adumbrare: authoritate defendere, atq; adeò posteritati exemplum, documentumq; relinquere. Nam certè more hominum euenit, vt qui in eorum animos publicè inuasit error, hunc posteriores mordicus teneant, ac, quod loquũtur iuris doctores, pro veritate habeãt. Recti apud nos locum tenet error (inquit Seneca 26.) vbi publicus factus est.

24. Li. 1. Quæst. Genes. q. 26

25. Matth. ca. 4. vers. 24.

26. Epist li. 22. Epist. 124.

FVTVRORVM SCIENTIAM DEI ESSE propriã: si qua porrò Dæmones præditi esse viden-

tur, vel præsensionē tantùm esse, & coniecturam ex præteritorum sagaci inductione: vel eorum, quæ ipsi aliquando constituerunt facere, prædictionem affectatam: vel deniq; eorum, quæ è longinquis, variísque regionibus maxima celeritate conquisiuerunt, præoccupatam nuntiationem.

CAP. X.

1. D. Io. Chrisosto ho. mel. 18. in Ioan. Isaiæ. 41, Daniel. 2.

2. Act. Apost. cap. 1.

3. Xenophon. lib. 4 de dict & fact. socra.

PEnes vnum Deum esse rerum futurarum cognitionem, ac prouidentiā loquuntur omnes, qui pietatem aliquā colūt, ac retinent 1. Et Christus 2. id se suos ambitiosius de instaurandi regni Israëlitici tempore quæstionē afferentes coërcuit; inquiēs non esse illorum scire tempora, quæ pater in sua potestate posuisset. Οὔτε γὰρ (inquiebat Socrates 3.) χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζητοῦντα ἃ ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν. Pindarus quoq; etsi ea vixit ętate, quę mortalium menses prauis Dæmonū erroribus adhuc implicatas habebat: cæcam tamen futurorum scientiā apud homines esse dixit, ad eaq́; solam diuini luminis perspicacitatē atque acumen penetrare posse idem sentit Pacuuius 4.

4. Apud Gellium Noct. Atti. lib. 4. cap. 1.

Si qui (inquit) *quæ euentura sunt præuideant,*
Æquiparent Ioui.

5. Apud Philostr. libr. 3. cap. 13.

Apollonius Tyanæus 5. qui nihil eorū, quæ scire possent homines, ignorare se professus est: diuinandi tamen artem omnem humanæ naturæ metas excedere, & vtrū quispiam verè ipsam noscet, se nescire dixit: Imò

Imò etiam 6. se perhorrescere, tanquam de Dijs malè sentientes, qui quæ Deorum sunt sese prænoscere audent asserere. Iulianus quoque cognomento Apostata: quamuis (inquit Ammianus 7.) præsagiorum sciscitationi esset deditissimus: futurarum tamen rerum euentus superas potestates solas prædicere posse. Et tamen oppleuit hęc opinio non tantùm Ethnicos, quorum Dij sunt Dæmonia: sed & Christianos, qui in vero Deo πρόγνωσιν καὶ προαίσθησιν agnoscunt, vaticinijs, ostentis, oraculis, somnijs, ac diuinationibus futura præsentiri posse: Dæmonibusque, qui ijs vulgo præesse creduntur, fatidicam vim inesse, quæ rarò coniectura aberraret. Diserta est (inquiunt qui has tuentur partes) in eam sententiam D. Basilij oratio 8 Dæmones plerunque futura prædicere. Item D. Augustini 9 eos multo antè cognita prænuntiare, quàm eueniant: vti aliquando Serapis fecit, qui sui simulacrum intra certum tempus euertendum, omnemque de cætero sui cultum, ac religionem cum detestatione abolendam prædixit. Et Pythonissæ Dæmon Samuelis assimulata persona Sauli nunciauit futurum, postridie vt regnum, liberosque vnà cum vita amitteret 10. Cimoni canis 11. id est Dæmon canina specie, ac forma conspicuus, humana voce inter latratus loquutus certissimum præsignificauit interitum:

6. In oratione quam ad Domitianũ habuit.

7. Rerum gesta. lib. 25.

8. In cap. 8. Esaiæ.

9. Cap. 3 lib. de diuinat. Dæm.

10. 1 Reg. 28.

11. Plutarch. in Cimone.

Dęmō alius habitu iuuenis flaua cæsarię apparentis Iuliano 12. de quo proximè mentio habita est, prædixit illi in Phrygia moriendū esse; quod & nō multo pòst euenit. Alia itidem, si ad recentiora deueniendum est, Guntchrammū 13. Aureliæ, ac Burgundionum regem certiorem fecit non modò anni aç diei, verùm etiam horæ, qua Charibertus, è viuis esset abiturus. Et nunc nuper Ianę Nicolai Michaëlis 14. vxori quatriduo, antequā in vincula cōijceretur, causā veneficij dictura à Magistello suo id ita sibi euenturū certò admonita est: abundantq; omnino tū veterum, tū recentiorū historię istiusmodi exemplis, in quibus Dæmonū prædicta, re atq; euentis cōprobata, confirmataq́ reperiuntur. Quid ergo? nosne in eas angustias istis argumentis, atq; exemplis conijci patiemur: vt concedamus Deum nequissimæ omniū, quas vnquam condidit, naturæ id communicare, quod eius in rerum humanarum dispensatione prouidentiam præcipuè ostendit, ac demonstrat? Minimè verò: sed quemadmodū cæterarum, quæ in Deo elucent virtutum vbique æmulator, atque adumbrator est Diabolus: ita & hic strenuè, si vsquam vires suas effundit, atque explicat: quòd nulla adeò re magis capiantur homines, quàm eorum, quæ impendent, siue bona, siue mala sint, anticipata, ac præcepta cognitione: Tum facilis, & expedita est

12. Zonara Annal. tomo 3.
13. Aimonus Monach. de gest. Franc. libr. 3 cap. 22 & Greg. Turo. lib. 5. ca. 14.
14. In agro Stiuesi. 4. Non. Iun. 1590.

dita est illi ad hæc omnia natura. Primùm ab vltima antiquitate vnde incœpit rerum omnium memoria: quarum (vt inquit D. Basilius) comparatione, ac collatione futuras coniectura nos etiam sæpe assequimur. Præterea sensus quo præditus est, acumen, & subtilitas, motus quo fertur pernicitas, ac velocitas: Et ipsa in mutandis, variandisque reb. prompta facilitas. Siquidem eum morbos immittere, aërem ipsum vitiare, ac corrumpere; homines in suam sententiam illicere; nouas rebus facies inducere multaq; alia, vel ad prodigium facere posse author est idem D. Augustinus, ad eorum, quæ iam extant maturam renuntiationem, vel quæ impendent, ac ventura sunt occupatam prædictionẽ pronum iter, facilemque viam illi expediunt. Vitæ diuturnitas primis hominib. otium fecisse dicitur obseruandarum rerum, vnde manauit Astronomia, per quam regnorum euersiones, prælia, fructuum prouentus, morbi, atque ijs similia prænosci creduntur. Quid igitur mirum, si, qui post conditum orbem perpetuam, integram, omnisque adeò somni expertem ætatem traduxerunt, Dæmones aliquam sibi recordatione adeò vegeta, ac ratiocinatione libera facultatẽ coniectandi comparauerunt? Medici impendentes morbos ex ciborum satietate, & fastidio, membrorum lassitudine, nocturna inquie-

te alijsque prognosticis præsagunt, eorundem, vbi incesserunt, vel pertinaciam, vel curationem ex sudoribus, deiectionibus, multisq; id genus signis κρισίμοις augurantur. Et hæc non multo cõfidentius, certiusque iudicabunt Dæmones, quibus interiores, ac reconditiores quæq; naturæ latebræ magis patent, quàm dies ipse mortalibus appetente meridie. Exterarum gentium res gestæ per equos dispositos, aliaque viarum compendia ad potẽtiorum aures tam citò sæpè perueniunt, vt incredibilis tenuioribus videri possit tanta celeritas, nisi eius fidem pridem confirmasset experientia. Et iam dubitamus fateri illa, quæ in remotis procul oris, ac regionibus eueniunt, eo ferè quo fiunt momento renuntiari à Dæmonibus posse, quæ deinde homines pro sensus sui tarditate mirentur, ac tanquam prognostica arripiant? Nam certè illos minimo temporis spatio maxima locorum intervalla trãscurrere posse, alibi proprijs ad eam rem exemplis sic est demõstratum, vt nihil nunc sit necesse idem dolium voluere. Quanquam si quis quicquam præterea desideret, huic abundè satisfacere debeant, quæ tum Græci, tum Latini authores in eam sententiam meminerunt: Castorem, & Pollucem Romę Latinorum stragem eo ipso die nuntiasse, quo in agro Tusculano est edita: Et Locrensium 15. in Crotoniatas

15. Iustin li. 20.

ad Sa-

ad Sacram fluuium victoriam Lacedæmo-
nem Corinthum, atque Athenas, simul atq;
Sparta fuit, esse perlatam. Apollonium, cùm
in AEgypto esset, nouisse tamen quæ Ro-
mæ fiebant in exercitu contra Vitellium
imperatorem. Rursus 16. cùm Ephesi me- 16.
ridie disputaret, ac id temporis Domitia- Volaterr.
nus Romæ occideretur, rem totam quasi Anthro.
præsentem, atque ante oculos positã mul- lib. 13.
tis particulatim narrauisse: Et atauorũ no-
strorum memoria Ludouico Galliarũ re-
gi eius nominis Vndecimo pro certo nun-
tiatum, vti Carolus Dux Burgundiæ cum
vniuerso exercitu ad hanc vrbem cęsus de-
letusque esset. Licèt enim nõ minus decem
dierum itinere abesset, tamen pòst comper
tum est ea ipsa hora ad internecionem cæ-
sum Burgundionem, qua illi id nuntiatum
fuerat. vt alia tam multa omittam, quæ pas-
sim superiorum temporũ res gestas legen-
tibus occurrunt. Hæc igitur coniecturis,
obseruationibus, occupatione rumoris, vię
acceleratione, alijsque alienioribus mo-
dis tota nititur rerum futurarum præsig-
nificatio. Non inest certa, constans, indubi-
tata, stabilis, firma, atque perpetua, qualem
in vno Deo (cui aliud nisi præsens tempus
nullum est) fas est agnoscere. Porrò adeò
obnixè hæc fiunt à Dæmone, vel vt inde ad-
mirationem, beneuolentiamque apud
suos conciliet, vel vt aduersus defectionem
præ-

præmonitos, atque obfirmatos habeat, vbi scilicet ex vinculis de se respondere coguntur. Nam certè plerique omnes, qui in ea sorte, ac conditione fuerunt, id ita sibi euenisse recensuerunt. Ianæ Gerardinæ 17. cùm illi ceu indignabundus in carcere vittā detraxisset, ac capillos disiecisset, nuntiauit futurum, vt postridiè ad quæstionem ac cruciatum abriperetur. Idem fecit Francisco Fellæo 18. cùm se in coruum effinxisset, atque ea forma illi in carcere apparuisset. Tum etiam Annæ Moreliæ 19 cui præterea grauiter est interminatus, ne se, consciósue iudicio proderet. Alexiæ Belhoriæ 20. pridie eius diei, quo erat torquenda, significauit adesse ex vrbe carnificem, qui illam quidem indignissimè esset accepturus, sed caueret, ne dum se exigui tēporis cruciatibus vult exemptam, in sæuissimū, certissimumque supplicium incurreret. Ac ne hoc quidem sic inultum laturam, se enim præterea grauissimè in illam linguæ hanc leuitatem, facilitatemque vindicaturum. Ioannes Rotarius 21. cùm eius diei summa luce, quo die erat vltimo supplicio afficiendus, à custodia de more inuiseretur, ac rogaretur ecquid animi haberet: Satis equidem pro tempore, respōdit ille, sed si quid adhuc cupis de me promereri, id age properè, nam hodie postremum me vides. Ac cùm custodia, vt hunc illi metum adimeret, ni-

17. Pangæij 11. Cal. Dec. 1584.

18. Ibidem 14. Cal. Ianu. 1594.

19. Hadonuillę 3. Cal. Dec. 1581.

20. Blainuillæ ad aquas 14. Cal. Ianu. 1587.

21. Hucuriæ mense Sept. 1586.

et, nihildum se intellexisse diceret, quin integra, saluaque deberent illi esse omnia. Hæ tu, insit ille, incassum verba mihi dare conaris, qui rem omnem à Magistello meo hac nocte didicerim, simulq; ea, quasi præsens omnibus affuisset, prolixè recensuit. Eademque ipsa, cùm aliquot post horas capitaliter damnandus ad subsellia consisteret, iudicibus suis enarrauit. Hoc etiam adiciens Magistellum illum suum superiori nocte non desijsse secum versari, adeò pusillo corpore, vt à solo digitos octo vix exstare videretur, talem Tagetem, quem haud dubiè Dæmonem aliquem fuisse credi par est, cùm in agro Tarquiniensi terra araretur, & sulcus altius esset impressus, de repente apparuisse refert Cicero 22. Nihilominusque gladio tam oblongo succinctum fuisse, quàm si vir esset athletico aliquo habitu præditus. 22. Lib. II De diuinitio.

QVOD DICTVM EST DAEMONES *suis adesse, etiam inter ipsos Iudicum consessus, nemini mirũ videri debere: cùm & in interioribus sacrarijs, locisque adeò præsentis Dei maiestate venerabilibus aliquando interfuisse reperiantur. Tum obiter recitata de ea re memorabili historia: Et disputata quæstio, an poßint Dæmones se ijs tantùm, quibus videtur, alijs etiam multis præsentibus, conspiciendos præbere.*

CAPVT

CAPVT XI.

NVlla adeò ſancta, atque auguſta loci cuiuſquam religio eſt, quā Dæmon violare non tentet, ita audax, & temerarius perrumpit omnia, dum prædam ſuam ſectatur, mortalibuſque inſidias inſtruit: In templorum ſacratioribus adytis, in concionibus ſacris, in Anachoritarum cellis in eorum qui mundum eiurauerunt ſodalitijs, & frequens, & aſſiduus: vti quæ eius ductu, auſpicioq́; ibi patrantur facinora ſatis indicant Imò & auſum ſe inferre ei, quem olim ſuorum Deus celebrabat, conuentui teſtatur Iobi 1. hiſtoria, vt iam mirum videri nō debeat, ſi in ipſo iuris ſacrario inter medios iudicum cōſeſſus cum ſuis conſiſtere, ac veluti vadimonium obire audeat. Et ea quidem, priuſquam forum, iudiciaque attingerem, ſæpè audiueram contigiſſe: nihilque magis me afficiebant, quàm quos nutrices vagientibus infantib. de lemurum, laruarumque occurſationibus terrores afferre ſolēt: Nunc poſtquam præſens attentiùs obſeruaui omnia, exque manifeſtiſſimis argumentis rem totam certiùs cognoui, iam factus cōfirmatior, haud dubitaui eam quoque alijs prodere, nihil me tamen iniquiorem, ſi nō credant, habituris, quàm habere eos voluiſſem, qui mihi inexperto olim talia narrabant. Ex multis

Cap. 1.

igitur

gitur vnum fide mea lector tibi exponam,
ui id dum quæsitoris officio fungor ipse
culis meis viderim. Veneficam quan-
am (ei Asinariæ nomen vulgus ab Asina-
o marito fecerat) sic premebam dictis te-
iium, vt iam effugio, aut tergiuersationi
ocus nullus ei relinqueretur: Itaq; obse id
omparauerat, vt admissa omnia sua velle
refacere videretur, cũ illi in vultu color
ubitò immutari, oculi in aduersum carce-
s angulum cum stupore defigi, oratio,
ens denique ipsa cœpit excidere. Rogo
quis ipsam morbus adeò repente inua-
sset: Respondet ex illius anguli superiore
rte videre se Magistellũ suum manus si-
i ferociter ostentantẽ, quales habent can-
i bifurcas, ac dentatas: iamque inuolatu-
similem apparere. Eo oculos conuer-
: Pergit illa obnixè intento etiam digito
emonstrare: Nihil aduerto. Iubeo ta-
en præsenti esse animo, multa & securè,
confidenter in Magistelli illius contem-
um, fastidiumque præfatus. Ex eo igi-
r timore iam se collegerat, ac pergebat
se narrare, quæ antè occeperat: cùm de-
iò ex alio angulo prominentẽ illũ enor-
iter aduertit mutata iam persona, vti qui
enæ alicui seruiunt, ac rectis cornibus in-
ructa fronte, quasi eam illicò ijs esset im-
titurus, sed rursum derisus, ac etiam con
tijs proscissus abijt, nec ab ea deinceps

visus

visus est: vti ipsa iamiam ad rogum profe-
ctura declarauit. Idem Vici Mediomatri-
cum non multis antè annis contigisse audi-
ueram. Et hic quidem sese offert quæstio
sua quoque digna agitatione. Cuiquamne
cæteris, qui sunt etiam præsentes, nihil ad-
uertentibus Dæmones se videndos prębe-
re possint? Nam certè nec ego tum, cùm A-
sinaria illa Magistellum suum adeò obnixè
conspiciendum mihi demonstrabat, quic-
quam ipse vel intentissimus vidi: Et extitit
adhuc nemo quod audiuerim me in hoc
perspicacior, quantumcumque oculorum
aciem ipse intenderit. Quæ res aut affecta-
tum in sagis mendacium arguit, fortè ge-
stientibus ex eo quæstoribus suis metum
aliquem, vt est sæpè illarum malitia, inijce-
re, aut in Dæmonibus facultatem, vti dictū
est, quibus velint sese ostendendi, cæteris
quaquauersum adsint nihil quicquam cer-
nentibus. Illud neutiquam mihi persuade-
re possum; qui intellexerim, imò viderim
ipse sic eo casu commoueri, ac percelli sa-
gas, vt anima illas iamiam defectura vide-
retur: Tãtus in verbis stupor, in vultu hor-
ror, in toto deniq; corpore tremor inerat.
Quorum certè illæ nihil tam bellè fingere
poterãt, quin facilè fucus appareret, vt hic
omittam dicere quàm omni asseueratione
id perstiterint affirmare inter ipsas flam-
mas, ac carnificum manus. Hoc magis cre-
diderin

diderim præstigias esse Dęmonum, quibus
eorum tantùm, quorum velint aspectum
præstringant; cæterorum liberum, atque
inoffensum relinquant. Nam si, quemad-
modum Opticis placet, ita mouetur sensus
oculorum, vti aër, qui intermedius est, vel
luce, vel tenebris, quam eius ἐντελέχειαν esse
dicunt afficitur; vtrumque autem Dæmo-
nibus promptum est pro libidine variare
2. si quidem ijs à Deo aëris potestas est attri 2. Ad Ephes.
buta; iam dubium nemini esse debet, quin ca. 2. vers. 2.
quoque se videndi, aut nõ videndi, quibus
velint, copiam facere possint: Nam & quod
studendum magis est, hoc pręterea efficiũt
(inquit Lactantius 3.) vt quæ non sunt, sic
tamen quasi sint, conspicienda hominibus 3. Lib. II. de
exhibeant. Quam ob causam non ineptè Origi erro.
quidam 4. illos oculorum appellauit ludi- cap. 15.
bria: Et puto inde incœpisse de Gygis an- 4. Plato lib. 2.
nulo, Orci galea, ac virgula diuina fabu- de rep. Lu-
las, quas tam sæpè boni etiam authores v- cian. in vo-
surpauerunt: Imò & omnes omnino ra- tis. Cice. li.
tiones, quas Albæ, vt vocant, Magiæ magi- offic 3
stri in eum vsum à natura se mutuari pro- Homer.
fitentur: Quale illud est, quod Plinius 5. ex Iliad 5. Ze-
Democriti sententia refert, de pede Cha- nodotus
mæleontis sinistro, qui si in furno vnà cum Aristop. ἐν
Chamæleontis herba torreatur, ac in pastil ἀχαρνεῦσιν.
los conficiatur, gestanti hoc sit pręstiturus, 5. Lib. 28. ca. 8.
ne à quoquam conspici possit. Nam quod
Gellius 6. hoc reprehendit, & deridiculam 6. Lib. 10. noc.
cap. 12.

vanitatem appellat, vix in eo excusari potest, quin derideatur ipse, qui ignorauerit Dæmones, eorumque sectatores hunc morem semper tenuisse in suis præstigijs, atq; incantationibus; vt ijs externum quid, ac quod visum feriret, ad deludendos homines obtenderent. Tum nemini fraudi esse debet, si quid fortè insolentius scribit, modò grauem aliquem laudet authorem, qualem certè pluribus in locis fuisse Democritum ait Cicero 7. Et plus etiã puto in eum superiora illa rectè admodum conuenire, qui non alienus fuisse feratur ab eiusmodi recõditarum artium cultu, ac studio. Nam & tantum (ait idem Cicero 8.) extorum inspectioni tribuere solitus est, vt ex solo eorum habitu ac colore rerũ, quas terra procreat, vbertatẽ tenuitatemve aëris, qui nos ambit, salubritatem, aut pestilentiam significare existimauerit. Imò nutauerit in ipsa Deorum natura, quæ prima, præcipuaque est apud Dæmones sortilegis schola, ac disciplina: Tum illud nequaquam affirmat Plinius quasi certum, atque indubitatum, sed magis ostendit se pro fabula, ac menda cio habere istis addubitandi verbis, *Si credimus*. Vt vt res sit, eo nos quotidiana ducit experientia, & confirmant quæ scriptis amplissimis tradunt plerique authores: Dæmones, cùm se in corpus aliquod induunt, sui tamen videndi copiam in quantumuis magna

7. Libr. 1. de nat. Deor.

8. De diuinat. lib. 2.

magna hominũ frequentia ijs tantùm, quibus velint, facere. A Catoptromanteia 9. ac Gastromanteia, id est diuinationibus, quæ fiunt per inspectum quid à puero ad id ex artium illarum præceptis adhibito, vel in aquæ ventricosa amphora, vel in obiecto speculo, vti Didium Iulianũ aliquando fecisse scribit Spartianus 10. Nónne solus is puer illo etiam, qui sortes mouet, ac fatigat nihil quicquam vidente apertissimè cernit, designat, enuntiatque omnia? Contrà verò ἀγύρται, ac circumforanei impostores nónne in frequenti hominũ corona multa ostentant, quæ astantium quisque certo se videre putat, cùm illis nihil quicquam tale appareat? Circulatorem equestrem (inquit quidam apud Apuleium 11.) inspexi spatam præcutã mucrone infesto deuorare: Illabebatur ferrũ in eius fauces, quantum putabant, qui oculos in eum intentissimè etiam defixerant: At non id credebat ipse, qui sic alijs credendum exhibebat, sed ferrum sciebat se in manibus suis cõtinere, nec alio quoquam esse dilapsum: Id quidẽ multi fieri putant agilitate, dexteritateque manuum, qua facilè, vel minus intentis, vel locorum aliqua intercapedine distantibus imponitur. Sed sæpè nisi Dęmonum artificio illud effici non posse alibi ostendimus, maximeque si quid fit à naturalium sensuũ fide alienius. Quale est illud, quod antè

9. Volater. philolog. lib. 30. c. de diuinatiõe.

10. In eius vita.

11. Lib. de Asin. aur.

diximus, de Germano, qui integrum fœni plaustrum vnà cum auriga, atque equis visus est deglutire. Quod certè nisi cum insigni sensuum corruptela, ac deprauatione fieri non potuit. Plato 12. γοητεύσειν, id est stupore, ac maleficio afficere, stuporeq; affectum decipere dixit (vti Budęus in commentarijs linguæ Gręcę interpretatur) nostri (*engigner*) quasi ingeniosè, ac solerter imponere. Nam quemadmodũ lumen lucernæ, vel luce Solis clariore, ac splendidiore, vel densi, atq; opaci corporis oppositione obscuratur, sic plerunq; aëris διάφανον Dæmonum arte, quæ cuiuslibet rei speciem facilè adumbrat, in tantum obtenebratur, vt omnem omnino aspectum intentissimis etiam tollat, atque auferat. Tenebræ (inquit Plutarchus 13.) cogunt, aggregantque visum, eumque ob id hebetant, atq; obtundunt, contrà lumen dissipat, ac disgregat. At si sui generis visus nanciscetur aërem, id est temperatum, ac moderatum, tum liber suum facit, atque exequitur officium. Quæ cum, quemadmodum nunc dictum est, Dęmonibus sæpè sint ad manum; mirum cuiquam esse nõ debet, si ἐπιφάνειν, καὶ κρύψις illorum veluti ἀποτελέσματα quædam arbitrio quasi suo moderantur, ac temperãt. Et ijs quidẽ, quibus tantùm visum est, eam cęcitatem inferunt illi, nõ secus, ac qui speculo exceptos solis radios contorquent, ac dirigunt

12. Lib. 3. De Rep.

13. Lib. 4. de plac Phil. cap. 15.

rigunt in quos volunt, atque ita in eis oculorum vim sic infringunt, vt non magis quã cæci videant, atque intueantur. Istis ita positis hoc modo dubitationem relinquit, ꝙ nec fulgor, nec caligo tum, cùm hæc eueniunt, intercedere vlla videtur, sed vtrobiq; aër expeditus, ac nulla re interceptus apparet, vt iam minus rationes istæ huic, de quo quæritur, facto conueniant. Sed aliter nos afficere Dæmones, ac commouere aliter causas, quæ à sola natura sunt comparatæ certum est. Vnumquodque eorum, quæ nobis insunt (inquit Proclus 14) propria quadam conditione à Dæmonibus mouetur, atque afficitur, id est (vt interpretor) non eodem cũ illo, quem natura in rebus suis tenere consueuit, modo, atque ordine. Et Psellus 15. Dæmones Plutonis galeã inducentes animas hominum arte quadam perturbant, & Sophistica fraude figuras, colores, ac quascunque voluerint formas in eorum phantasiam transmittũt, visaque, atque imagines ijs obijciunt. Frustra igitur quis in hoc certam aliquam causarum naturalium seriem desiderauerit, sed fateatur necesse est multa à Dęmonibus quoties (ait Porphyrius 16.) prodigiorum suorum machinas admouent, fieri à naturæ consueto ordine alienissima: Quę quoq;, puto, causa fuit Iamblycho 17. vt eos Deorum pedisequos appellaret, quòd scilicet in ad-

14. In lib. de anima & Dęmon. ca. vbi tria de dæmone Socratis refert.

15. De Dęmon.

16. De sacrificijs cap de speciebus. Dęm bon. atq; malo.

17. De myst. Ægypt c. I.

umbrandis rebus Deos vestigijs proximè consequi videantur: Est & aliud superioribus non minus validum, ad asserendam argumẽti huius veritatem: Si enim Dęmones (vt idem Psellus asserit) possunt se in hominum corpora inferre, atque insinuare, eorum spiritui phantastico se vel immiscere, vel adiungere, vtpote qui & ipsi sint spiritus, cui iam id fide indignum videbitur sui imagine, quasi fortè libet posse quoque illorum, quos occupant, phantasiam ferire, ac pulsare: Nam & sensa sua adeò commodè inculcant, vt ea verbis etiam disertissimis in aurem insusurrasse videantur. Socrati (inquit Plutarchus 18.) familiaris fuit genius, cum eo qua summa cõiunctus erat amicitia colloquens: At nõ extrinsecus vox ad eum accedebat (ait Proclus 19) sed ex intimis inspiratio procedens, acvsque ad sensuum instrumenta progrediens: Vocem tamen viuam, ac quasi tinnientem auribus suis haurire se fortè putabat Socrates, cùm ne auritissimus, attentissimusque quilibet alius, vel si ei adhæsisset, quicquam exaudire potuisset. Quæ si in fallendis auribus valet ratio; in decipiendo quoque oculorum sensu, cui longè omnium facillimè illuditur, non erit minus potẽs, atq; efficax: Siquidem sensuum omnium eadem imbecillitas est, vbi fallaciæ intenduntur, præstigię adhibentur. Postremò & hoc Dęmonibus

18. In lib. Iucũdè ex Epicuri doctrina vitam transigi non posse.

19. In lib de anima & Dęmon ca. vbi tria de dæmone Socratis refert.

nibus in promptu est, vt simul ferè apparere ac latere possint, adeò vt qui se modò huic videndũ præbuit, alteri iamiam oculos vel promptissimè intendenti nullus videatur: Sicut in aere, & aqua (inquit Iamblychus 20.) contingere cõsueuit; vbi, siue colorẽ infundas, siue figurã imprimas, mox diffunditur, atque dissoluitur, ita & in Dęmonibus simile quiddam accidere solet: Nam & in his figura, colorque, & species rerum quarumlibet citò dilabitur: Vnde puto satis manifestum est nihil sagas imponere, cùm sic se suos Magistellos, cæcutientib. etiam, qui adsunt, omnibus, certò videre asseuerant, nec temerè esse, quod eos affirmant, ceu aduocatos officij causa sibi adesse in iudicio, nec ab alio quoquam, quàm à se videri, aduerti, atque exaudiri. 20. De myst. Ægypt. c.2

PERPERAM SENTIRE QVI NEgant pœnas vllas de sagis esse expetendas: Tum sigillatim confutata rationes, quibus illi vulgò sententiam suam tuentur, ac defendunt.

CAPVT XII.

EXtiterunt qui ad periclitandas ingenij vires magis, quàm ad aliquã veritatis opinionem inferendã, res summa vituperatione dignas, maximis tamen laudibus efferrent. Sic Glauco apud Platonem 1. iniustitiam: adolescẽs quidam apud Philostratum podagram, cæcitatẽ, surditatem 21. Lib. 4 de vita Apol c.9.

tem: Polycrates Busyridem: Phauorinus quartanam febrim: Lucianus Parasiticam: Et tandem Erasmus stultitiam in ea commendatione posuerunt, vt ipsa veritas nulla pleniore, ac luculẽtiore oratione fidem confirmare potuerit. Sed qui ex animo id fecerit, quo sententiã suam legentibus probaret, tum apertè adhuc ostendit nemo, quàm qui lamiarum patrocinium contentione etiam, quàm in aliena re fieri soleat, studio non ita pridem suscepit. Sed quoniam & bonis exemplo nocet, & malos trahit ad peccandum impunitatis defensione, atque illecebra, tum etiam aduersatur ei, quod toto hoc opere interponimus de tam infesto, atque immani scelere iudicio, pauca hęc cum bona illius, & si qui sunt qui cum eo sentiant, venia attingenda esse putaui. Ac primùm quod Apologiæ suæ præcipuum fundamentum in eo ponit, multa sortilegis affingi, quæ ipsi per rerum naturam nullo modo queant excitare: vti sunt tonitrua, nimbi, procellę, turbines, reliquæq; tempestates, quæ manifestè suã habent à naturalibus causis originem, contrarium non vtiq; adeò inauditum, insolensque est, quin commodè defendi possit scriptorum, nec paucorũ, nec vulgariũ à multis laudata authoritate, & sententia. Memoratur Apollonius 2. vidisse in India Brachmanes, qui arbitratu suo pluuias, & sere-

2. Philostr. in eius vita.

nitates

nitates inducerent: Habuerunt & Assyrij 3. inter suos Chaldæos Iulianum quendam (Is Theurgica scripsisse dicitur) qui laborante siti Romanorum exercitu sub Marco Antonio cōtra Marcomānos 4. nubes prouocauit, vnde imbres statim deciderent: Arnuphus Magus AEgyptius in eo bello, quod Romani cum Quadis gesserunt impetrasse dicitur Magicis suis vocibus à Mercurio, alijsque Dæmonibus, qui sunt in aëre, vt pluuiam immitterent: quæ sic Quados exagitauit, vt victoriam Romanis cedere cogerentur. Idem de Biarmensibus post Saxonem Grammaticum refert Olaus Magnus 5. Ij, inquit, cùm Regneri Danorum Regis impressionem amplius ferre non possent, resque iam, quod aiunt, ad triarios redijsset: cælum tandem carminibus aggressi tantam inde copiam imbrium elicuerũt, atque in aduersos hostes impulerunt; vt eorum exercitum omnem disijcerent, ac dissiparent. Lucius Piso recenset 6. Numam sæpè cantibus fulmen elicuisse, ac Tullum Hostilium, quod idem tentando ritus, cæremoniasque minus seruasset, eo ictum perijsse. Paulus Venetus author est Tartaros, quæ gens veterẽ Parthiam, Scythiamq; nũc occupat, tenebras terris cùm volunt, suis incantamentis inducere: parumque abfuisse, cùm fortè apud eos versaretur, quin à latronibus eo pacto circumueniretur, ac spoliaretur.

3. Suidas.

4. Dion Nicæus & Xiphilinus in vita Antonini Philosophi. Suidas, & Eusebius.

5. lib. 4. 6. [illegible]

6. Apud Plin. lib. 2. ca. 54.

liaretur. Cui germanũ eſt quod Haitonus in Sarmatarum hiſtoria ſcriptum reliquit ex ijſdem Tartaris vexillarium quendam, cùm ſuorum aciem inclinatam, ac penè diſiectam videret, hoſtes tali aëris opacitate, denſitateque inuoluiſſe ac pene ad internecionem cecidiſſe. Conſtantinus Imperator
7. vir 7. teſte Zonara inter Orthodoxos pijſſimus credidit Magicis artibus adhiberi poſſe ſuffragia; ne maturis vindemijs metuerentur imbres, aut ventis grandiniſq; lapidatione ipſæ quaterentur. Quod poſteà dãnatum nominatim reperitur in libris βασιλικῶν: quia, vt notat Theodorus Balſamo in Nomocanone, legibus puniuntur, qui eiuſmodi Magica faciunt: tametſi boni alicuius conſequendi gratia, ac propter vbertatẽ fructuũ id præſtẽt. Si igitur ſic auerti poſſunt, certe etiam excitari contraria ratione poſſe nõ vtiq; ita abſurdũ videbitur. Quod
8. & Cõſtantius 8. Conſtantini illius filius nõ obſcurè teſtatus eſt, cùm illos, qui Magicis artibus elementa turbant, ferali peſte abſumendos ſtatuit. Nec ab ea etiam ſententia
9. alienus fuit D. Auguſtinus 9. cùm Dei permiſſu elementa à Magis concuti poſſe perhibuit: Et ei ſubſcripſit D. Thomas 10. aſſerens tũ cogi à Dæmonib. nubes in aëre: tum vento impelli, ac etiam inde ignes deijci. Quod doctè vt omnia alia quę attigit interpretatus eſt in ſuis cõmentarijs συνλάξεως ar-

7. l. eorum de Malefic & Mathem.

8. l. Multi co.

9. In pſal. 77. verſ. 49.

10. In poſtil. ſua in Iob.

tis mi-

ris mirabilis D. Petrus Gregorius 11. Tolosas Iurisconsultus ipse mirabilis: Et nunc 11. Lib. 4. ca. 48 num. 3.
Planta ferax nostris maturè intersita sulcis.
Concitant (inquit de Dæmonib. loquens) pluuias, ventos, ac tẽpestates in aëre ex coactis fumantis terræ, sudantisq́; maris vaporibus (nam alioqui ipsi nihil gignunt) atq; inde componunt, eiaculanturq́; ἐχνεφίας, τυφῶνας πρηστῆρας, multaq́ue φάσματα, καὶ εἴδωλα, in quorum compositione miros, vbi sic materia subest, se præbent artifices. Sed hæc omnia vel rudis antiquitas crediderit; vel recẽtiorũ illi9 adducta authoritate probarit opinio. Sit extremę temeritatis, ac dẽmẽtiæ sic naturã velle Dæmonũ nutu, ac volũtate constrictã tenere; vt illorum arbitriũ ipsa se parare, ac fingerę debeat: ijs fasces sic submittere, vt pluendi tonandiq́; modũ, ac tẽpus ab illis accipere necesse habeat. At nemo (opinior) qui vel mediocriter in Theologorũ libris sit versatus ibit inficias Deo sic volente Dęmones ita eiusmodi tẽpestatibus permiscere: vt eas ceu Adrastiæ quædam Erinnes, ac (quod ait Chrisippus 12 postq; cũ Basili9 13) carnifices, ac diuinę vltionis ministri in hominum perniciem, humanarũq; rerum calamitatẽ impellãt, traducãt atq; etiã decutiant. Notum est illud D. Pauli 14. inquientis Dæmonib. attributam esse aëris potestatem: Et in Apocalypsi 15. memorantur aërię potestates eiusmodi presteres, ac ful-

12. Plutarch. de sera num. vindicta. Id. proble. 51.
13. In cap. 13. Esaiæ, & psal. 78.
14. Ad Ephes 2. ca vers. 2.
15. Cap. 16.

ac fulmina molientes. Empedocli quoque apud Plutarchũ 16. Dæmones cæliuagi dicuntur: id eſt, vt ipſe interpretatur alibi 17 eum aërem, qui cælo ſubditus eſt, occupantes; ſumma (vt ait Xenocrates 18.) malignitate, & nocendi tum cupiditate tũ audacia. Hæc igitur ſi ſic illis demandata eſt cura, & veluti commiſſa procuratio exercendę Dei in homines iræ per ipſamet naturæ inſtrumenta: iã hoc quidẽ minus durum, minuſq; incredibile videbitur, ſi quis illis in ea re comites ſagas adhibeat: nõ vt adiutrices operis, ad quod patrandum, aut promouendũ nemo neſcit nihil omnino ab illis adiumenti afferri poſſe: ſed vt illas Dęmon propenſę ad damna, atque iniurias voluntatis conſcientia magis, magiſq; affines ſceleri reddat: illis ſuas licet falsò in tam ardua, atque admiranda re vires, ac potentiam oſtentet: eas vſque, & vſque defatiget, exagitet, ac ingrato aliquo opere faciendo exerceat. Nam ſic ſuos beare ſolet perpetuis ærumnis, laboribus, ac moleſtijs beneuolus ille Magiſter. Nec eius rei fidem quicquam imminuere debet illud, quod in natura abſurdum, atque incredibile cenſetur: contra innatam grauitatem ſublime efferri homines, atque aëra ſurſum verſus perrumpere. Nam hoc primum ingenuè fatemur, naturæ ex ſeſe in hæc omnia nihil iuris eſſe: ſed ipſa etiam inuita, ac ſtupentę eiuſmodi prodigia, ac

16. In tract. de vitanda vſura.
17. Problem. 39.
18. Apud eundem Plutarch. in Iſide & Oſiride.

portenta se ostendere: vt qui velit ea ex causis naturalibus æstimare nihilo plus agat, quàm si conetur digito ipsum cœlum attingere. Neque enim par est humana ratione, atque iudicio ea censere, quæ palàm est fieri præter omnem ordinem, atque modũ à natura constitutum. Simon Samaritanus (quemadmodum Ambrosius in Hexamerone, & Clemens Pontifex in itinerario testantur) hoc inter alia miracula, quibus cũ Petro Apostolo certabat, efficiebat vt pennis sublime in volantis speciem efferretur. Quod spectãte Nerone factũ scribit Egisippus 19. ipsumq; prætereà Apostolorũ preci- 19.
bus decidisse, & iuxta Ariciam crus alterum lib.3. ca.2.
fregisse. Mitto quod Pausanias in Atticis de Musęo poëta narrat, illum Boreæ dono volitasse: Quod de Pegaso Argiuo Basilius 20. 20. In oratione
de Abari Scytha Herodotus 21. ac post eũ funebri
Gregorius Theologus 22. meminerunt: so- Grego. Nanz
litum videlicet fuisse iaculari sagittã dono zian.
ab Apolline acceptam, cũ qua simul perni- 21. In Melpo-
cissima velocitate transferretur. Nam fabu- mene.
læ commentum potius, quàm historiæ ve- 22. Epist. 22. ad
ritatem hęc habere videntur. Et si sic quidẽ Basilium Ma-
contingere potuerunt Cacodæmonis astu, gnum.
atq; opera, quẽ impio errore delusam gentilitatẽ sub Apollinis, AEoli, aliorumque Deorũ nomine coluisse nemo ignorat. Neque enim id magis à veritate laborat, quàm illud quod de Antidio Turonensi Antistite

recen-

23. Marul. lib. 6 ca. 2. recentiores scripserũt 23. cum vectore Diabolo vsum, quo Romã celerius perferretur atq; ibi pontificem à nefando aliquo incœpto prõptissimè reuocaret. Et vt hæc non sint, quid amplius quærendũ videtur, postquam scimus hominem spiritui immundo obnoxium 24 discerptis catenis, comminutisq; compedib. quibus vinctus erat, in sola loca à Satana deferri solitum: Imò Iesum ipsum assumptum ab eo fuisse in sanctam ciuitatem 25. & statutum super pinnaculum templi. Etsi enim cõsultum non est pijs inquirere, qua ratione id sit factum: de facti tamen veritate impium sit disputare, quando ea tam diserto Euangelij elogio consignata reperitur. Si igitur id ei aliquãdo euenit, qui ipsius Satanę victor, atque expugnator fuit, vt ab eo per aërem deportaretur: quæ iam ad credendum tanta erit tarditas, quæ homines illius iniurijs sæpè obnoxios, maximeq; qui se volẽtes eius potestati permiserunt, non admittat ab eo pro nutu, ac libidine sursum, deorsum volutari, ac trãsferri posse? Denique si ad rationem eorum, quæ non modò ex annalium vetustate, sed etiam ex recenti hominum sermone, atque memoria constant, hæc exquirere placet: quid nostris temporib. vulgatius, quã sunt tum frequentes, ac assiduæ sagarum de ea re assertiones; tum ijs consentanea hominum testimonia, qui non per somnium, aut Magicis

24. Lucæ 8. Marci 5.

25. Matth. 4.

gicis actibus auersos sensus, sed oculis suis vidisse se illas nubibus excussas, vel summis arborib. ac tectis perplexas hærere, vel humi attonitas iacere constanti sermone affirmauerunt? Nec id quidem in triuio consabulātes, sed in iure sacramento sanctissimo rogati, atque adacti, vti in superiore disceptatione non semel est demonstratum. Facessant igitur, qui sic naturam rerum omnium normam, ac regulam constituunt: vt nihil præter eius modum, ordinemque fieri posse putent: Sic Dei, qui etiam

Legem pati sydera cogit 26. 26. Boet. metr. 5. lib. 1.

manus constringunt, potentiamque coarctant: vt nihil plus facturum credāt, quàm quod secūdum naturam credibile est. Hoc enim nimium malignè, ac stolidè est sentire de eius operibus: ac, quod aiūt. Ioué prorsus orbum facere. Ego (inquit Lucius apud Apuleiū 27.) nihil impossibile arbitror: sed vtcunque fata decreuerint, ita cuncta mortalibus prouenire. Nam cunctis hominibus multa vsuuenire mira, & penè infecta: quæ tamen ignaro relata fidē perdāt. Iam quod cogitationem, cuius pœnam 28. nemo pati debet solam afferri à sagis ad eiusmodi elementorum affectiones causantur: idq; pro alio veniæ, atque impunitatis fundamento statuunt, quasi euentus rerum (quod ait Cicero 29) non etiam hominū consilia vindicari debeant: id quidem apertè est cęcas,

27. lib. 1. de Asino aur.

28. l. cogitationis, De pœn. D.

29. In Miloniana.

atque

atque impuras animi affectiones contra ipsius Euangelij authoritatem defendere: cuius disertissimo testimonio 30. scimus malas cordis cogitationes peccatum esse coram Deo grauissimum: vti etiam nominatim postremo Decalogi sermone cauetur 31. eosque qui mente cupida, propensoq; studio facinus aliquod agitauerunt, etiamsi nihil promouerint: tamen perinde habere excusatos, ac si ipsi nunquam quicquam animo incœptauissent. Et omnino pari iure conscios, atque insontes censere. Ac ne quis hic distinguat, nihil se pœnas illas morari, quas Theologorũ scholæ relinquũt secretæ Dei vindictæ (irregularitates vocant) de illis nunc tantùm quæri, quas leges humanæ 32. ad exemplum trahant (sanguinis pœnas vulgò appellant) quibus omnino sint indigni, qui nihil admiserunt ipsi, quod in eos vt authores verè possit reijci: cogitationem enim solam nihil nocere, nisi & factũ secutum sit 33. nec conatum ipsum, si nihil obest vnquam imputari iniuriæ. Esto, sit aliquid humano iure 34. licitum: quod tamen diuino damnetur, atque improbetur. At nec desunt in istis sanctiones disertissimæ 35. quæ eadem seueritate voluntatẽ sceleris, qua effectum puniant, Edicto Gratia. Valent. & Theod. grauissimè mulctatur: qui occasione potestatis nuptias contrahere cum aliqua, inuitis quorum interest, voluerit:

30. Matth. 9.

31. Exod. 20.

32. Glos. & DD. in c. significasti 2. vers. de homicid.

33. l. sæpe. De verb. signif.

34. l. 1. §. hæc. autem verba. Quod quisque

35. l. Quisquis Ad leg. Iul. Maiest. C.

luerit:

fuerit: licèt eas non peregerit 36. Qui emit venenum, vt patri daret, quamuis non potuerit dare: pœna nihilominus tenetur, quę est legis Corneliæ de sicarijs 37. Solicitatores alienarum nuptiarum 38. itemq; matrimoniorum interpellatores; etsi effectu sceleris potiri non possunt, tamen propter voluntatem perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur 39. Qui attentauit, nō etiam rapuit sacratam virginem: hoc facinus luere damnatur 40 Et omnino in grauibus, atque atrocibus satis est ipso facto initiū criminis mente deduxisse, vt subsit pœnæ aliqua occasio Quæ causa fortasse fuit ob quā ætate nostra Senatus Parisiensis summo suo iudicio de Maiestate damnauit virum alioqui nobilitate insignem, quòd de interficiendo rege consilium apud se tantùm inijsset: cuius etiam pœnitentia statim ductus, ipse de se fuisset indicio. Quod verò tantùm esse potest sceleratæ mentis incœptum aut cogitatio, quæ tanta humani cordis nequitia, atque improbitas, quam nō dicam animo agitare, concupiscere, atque expetere quod cæteri oēs mortales horrent, ac pertimescunt: aëris sonitus, atque ardores: satorum stragem. ac calamitatem: arborum extremam verberationem, ac sæpè euulsionem: ipsamque adeò latissimorum finium, atque amplissimarum regionum deuastationem, atque exitium: sed etiam manibus

36. l. vnica. si qua prædię potest. ca.

37. l. 1. ad leg. Pomp de parricid. D.

38. l. 1. de extraord crimin. D.

39. Si quis non dicam ce Episcop & cleric.

40. l fugitiuus de verb significat. D.

pedibus noctes, & dies conari vt hæc fiant, adesse, adniti, atque subuenire: quantum in se est ijs, quos putant hæc omnia excitare, Dæmonibus; & toto deniq; impetu, ac studio in hoc incũbere, vt illis solis quam maximè placeant: vel si infensum Deum, atq; homines oẽs habituros se sciant. Hæc sunt illa cogitationis peccata, quæ D. Basilius 41. non vt phantasias simpliciter; verùm vt consummata opera in anima iudicanda esse cẽset: quæq; simul, ac se vti ignis fumo prodiderunt sopienda, atq; extinguenda veniũt: tanto etiam grauiore pœna, quanto sępe tacita plus habent in celando, quàm aperta in committẽdo malitiæ. Aut si nihil omnino nuda conscientia luere debet: & satis est ad innocentiam

41. In li. de vera virginitate.

Cæcum versare in pectore vulnus:

valeant iam omnes legum sanctiones, quæ prauas de Deo, deque religione opiniones, sola etiam linguę professione denudatas, ac retectas, sæuissimis flammarum cruciatibus puniunt. Sit illa Imperatorum, Iuriscõsultorumque 42. furialis, & sanguinaria vox, quæ non modò fautores scelerum, sed etiã conscios eadem pœna, supplicioq; qua perpetratores plectendos prædicauit, Rursus quod obtendunt ætatis, sexusque imbecillitatem: quæ in censendis cuiusque vitijs æquabiliter, moderateq; attendi debeat, huiusque quale est criminis odium eorũ, quæ nobis

42. l. 1. §. occisorum. Ad Sc. Syllanian l. vtrũ: Ad leg. Põpeiam. de parric. §. alia. de publ. Iud. in Institut.

nobis natura tribuit, excusatione deprecantur: quasi ipsa peccandi procliuitatem, propensionemque vnà cum annis, muliebriq; conditione attulerit: id quidem illi viderint, qui hanc naturæ, quæ tamen omnia sapienter agit, dicã tam grandem impingunt. Certè nec omnes, qui hac sortilegij labe inficiuntur, fœminæ sunt & ætatis exactæ, ac decrepitæ, sed & mares: licet id infrequentius quidẽ æquè sibi in hoc obsequij genere deuotos, addictosque habet Dæmon. Et si quæ, vt certè complures extrema senecta in hoc facinore deprehenduntur: inueteratum hoc malum est, & plerumque ab ipsa iam adolescentia admissum, & contractum. Et vt hæc ita sint vti ipsi volunt, quis nescit nullam neque sexus, neque ætatis omnino esse excusationem aduersus legum præcepta 43. delictumque nullum innoxiũ prætextu humanæ fragilitatis haberi 44? Diserta, atque aperta Domini vox est: Vir siue mulier 45. in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur: Et incantatrix in Endor 46. mulier Saulis leges reformidat, quæ capitali supplicio Magicas artes persequebantur, artisq; negat vllam experientiam ob id dare velle. Ecce vt nullo nec ætatis, nec sexus discrimine, ac delectu supplicium est in eos diuina lege constitutũ: qui eiusmodi veritas, illicitasq; artes exercẽt. In nouo instrumen. quod iam

43. l Auxiliũ. §. in delictis De minorib. 25. an.

44. c. Illud 2. q. 1.

45. Leuiti. 20.

46. 1. Reg. 28.

mitiorem, moderatioremque doctrinam continet, tamen grauissima sententia pronũtiatur 47.eum palmitem, qui in Christo
47. Ioan. 15. non manserit, foras eijciendum esse, atque in ignem mittendum. Omnimodo id dicitur, & sine exceptione. Quod si ius ciuile 48
48. l depretio de publ, in rem act. vetat nos distinguere, vbi lex ipsa non distinguit: quid faciendum tandem putabimus in Euangelio, cuius maiestas est supra
49. Deuter. 4. Apoc. 22. legẽ: cuiq; quicquam 49.vel addere, vel detrahere piaculũ est sempiternis luendũ flãmarum incendijs? Ipsæ Romanorum leges antiquissimæ capitali pœna animaduertendum censuerunt: non modò in homines,
50. Li. 2. Annal. qui eo crimine tenerentur (vti Tacitus 50. factum memorat in Pub. Martium, & Pituanium: quorum illum consules extra portã Exquilinã necari, hũc de saxo deijci, quòd essent sortilegi cõperti, iusserunt: Et Am-
51. Lib. 26. rerum gesta. mianus Marcellinus 51.in Hilarium aurigã, qui quòd filiũ nefarijs artib. erudiendum Mago cuidã tradidisset, capite iussus est ab Aproniano vrbis prætore id facinus luere: ac cùm etiã è lictoris à quo fuerat negligentiùs colligatus manib. in proximũ delubrũ euasisset, in eum nihilominus inde retractũ lege actum fuisse) sed etiã in ipsas mulieres:
52. L. b. 6. ca. 3. quẽadmodum recenset Valerius 52.de Publicia, & Licinia: quibus ob eiusmodi maleficium cum Septuaginta Romanis gulæ laqueis fractę fuerunt. Nec equidẽ animaduersionis

uersionis seueritaté soli illi in fœminas adhibuisse reperiuntur : Sed Atheniensium quoque celebratur in Lemniã sortilegam iudicium 53. præproperum quidem illud, at odij quo tum in eam pestem summo flagrabant, non obscuram habens significationem. Nam ad solã ancillæ delationem, nec causa disquisitionem vlterius adducta, ipsam crudelissimæ morti dediderunt. Quid Eriphila : Mycale, Canidia, Erictho, Sagana, Dipsas, relinquaq́ue maleficarum mulierum, quæ fuit priscis illis temporib. turba : num ex tot Scriptoribus, qui earũ memoriam ad hanc nostram ætatem propagauerunt, quisquam extitit adeò indulgens, qui muliebrem, anilemq́ue imbecillitatem earum pestiferæ, ac sceleratæ vitæ vnquam prætenderit? Agè verò demus illis hanc veniam : quod in lubrico humanæ fragilitatis constitutæ sustinere se nullo modo potuerunt, quin laberentur : Quæ tandem insania est, id illis flagitium condonare, quo sint quoad viuent seipsas cũ maxima in Deum, atque homines contumelia contaminaturæ? Nimirum hoc est rabidis canibus, quas alioqui insanabiles nemo nescit, idcircò vitam dare : quia nulla sua culpa, ac vitio in eam rabiem incurrerunt. Sapientis est (inquit Seneca 54) non sanos quidem, sed sanabiles seruare. Neque enim bonus agricola adminicula supponit ijs arborib. quas scit

53. Demosth. in prima cõtra Aristogit. orat.

54. Lib. 2 de clementia ca. vltimo.

nulla cura deprauationem, distortionemq́; suam esse relicturas. Hanc verò labē, postquam semel adhæsit, vix elui posse, eiusque durare sæpiùs ad extremum causam non vno loco superius est demonstratum. Et certè adhuc quod sciam auditus est ex tot millib. quos sortilegij laqueis irretitos habuit Satan, nemo, qui se aliter ijs expediuerit, explicaueritque, quàm culpæ vel coacta, vel libera apud Iudicem professione, ac deinde eius morte luitione: adeò ille sui iuris tenax est dominus. At Imperatores 55. remissionem pœnę fieri vetuerunt ijs, qui impunitatem veteris admissi non emendationi potius, quàm consuetudini deputarent. Et Plato in Protagora ait non solere exigi à sontibus pœnas ad vindicanda, quę iā ab eis sunt admissa peccata: (quis enim id infectu reddere possit, quod factū est) sed demū id fieri, vt in futurū caueatur, ne denuò is delinquat, qui iam deliquit. Quæ igitur satis probabilis causa iā afferri potest, quin eiusmodi χαθάρματα, & qui sic se Dæmonibus æternū deuouerūt, dicaruntq́;, ipsi statim ac dignoscuntur, omnib⁹ supplicijs non interficiantur? Nam certè si quid est, quod publicè solicitos habet ciuium animos: quamuis sine eius fraude, ad quem ea res pertinet, tolli ipsa non possit, tamen par est hanc illū iacturā potius ferre, dum cæteris in cōmune consulit, pręcipuaque semper debet esse

55. Libr. 3. de Episcop. audientia.

causa

causa publica trãquillitatis. Hanc proprijs ædibus diruendis, atque solo adæquandis occasionem volens arripuit Publicola 56. Multi etiam magistratu alioqui honorificentissimo ante tempus abiêre: quòd eum scirent apud suos inuidiosum: vti de Scipione, & Figulo recenset Cicero 57. Et Ostracismo 58. virtutem, potentiamq; suam luerũt nõ pauci: quòd aliter populo sua quies, securitasque constare posse non videretur. Et reperiuntur tamẽ, qui vetulas quotidiana minarũ iactatione terribiles, veneficiorum, quæ deinde sequuntur, certissima noxa formidabiles: Et ipso tandem sanationis, cuius solę facultatem habere dicuntur, miraculo venerabiles defendant: nullam ob tot, tantaque scelera, atque flagitia animaduersionem, suppliciumq; mereri. Hoc autem quid est aliud, nisi si est (quod dicũt) luporum in medio ouili arcem, præsidiũque statuere? Certè memini videre me totos pagos, qui de alio migrando cogitarent, nõ alia causa, quàm quòd impunitam, inultámque nimia Magistratus indulgẽtia viderent istam in maleficis mulieribus alias diuexandi licentiam. Sed non habeant hęc satis idoneam causam ad statuendum aliquem iudicijs de re adeò graui modum. Sit contra fas, legésque conceptum apud vulgus ex incerto rumore metum eo trahere: vt eius adimendi occasione necesse

56. Plutarch. in eius vita.

57. Lib. 2. diuinat.

58. Plutarch. de Pericle & Aristide.

ſit cuiquã vitam per ſummum dedecus eri-
pere. At hîc iam quieſcat omnis calumnia
neceſſe eſt: quòd adhuc ad pœnam raptum
neminem quiſquam audiuit, quem malefi-
ciorum indubitatus euentus teſtiũ planiſſi
ma elogia, ipſaque adeò ad vltimum perſe-
uerans cõfeſsio tanti criminis manifeſtum
ante non reddidiſſet. Sed iam inſurgit lon-
gè firmiſſimum eius defenſionis propugna
59. l. ſæpè. De verb ſignif. l 1 Ad leg. Cornel. de ſic. cum: legibus 59 nihil in quemquam vindi-
cari ſolere, quod non ipſe voluntate, conſi-
lioq́; admiſerit. Cui r ei nihil æquè repug-
net, atq; illa, quę à Dęmone affertur, vis e o-
rum libertati, quos ſic in ſeruitutẽ abducit.
Neq; enim obſcurum eſſe quibus ille dolis,
machinis, fallacijs, ac præſtigijs ingruat, vbi
hoc molitur. Adeò vt vix ſit in cuiuſquam
poteſtate, maximeq́; vbi ætas, ſexus, ac ru ſti
citas conſilium impediunt, eius ſtudijs, co-
natibuſque obſiſtere, Ehodum dic mihi;
vllumne niſi illo authore, atq; impulſore
committitur flagitium 60.? Audituſne eſt
60. Sap. 2. ob id quiſquam abſolutus iudicio, quòd di
ceret ſe in eã cuius reus ageretur fraudem
eſſe à Diabolo illectum? Vno equidem no-
mine hoc eſt euertere omnem à fundamẽ-
tis doctrinam Chriſtianam: qua monemur
61. 1 Cor 10. 61. ſemper in Deum ſperare: quòd is ſit fi-
delis, nec vnquam permiſſurus, vt tẽtemur
ſupra id quod poſſumus. Verùm ne quid
otioſi ceſſemus, quaſi ſit ille hãc pro officio
ſecurita-

ſecuritatem nobis etiam incogitãtibus pręſtiturus, Imperatoris ſe in hoc munus tantum exequi velle oſtendit, vbi viciſſim à nobis poſtulat, vt eius nutu, voluntateque pendeamus: fidei inconcuſſæ arma capeſſamus, intrepidi hoſti obſiſtamus 62. & quantum in nobis eſt rem ſtrenuè, gnauiterque geramus. Ac quoniã ignoratione eius, cum quo committimus, multa ſæpè peccantur, quòd victoriæ initium ab eius perſpectis viribus, conſilijſque ſæpè oriatur, monet etiam diligẽter quali cum hoſtę nobis pugna futura ſit: Nimirum cum eo qui maleuolentia, nocendiq; cupiditate, virib. vigilantia, aut vllo belli apparatu nunquã deficiatur, quiq; inſtar leonis rugientis famelici, atque oberrantis ſemper quærat, quod deuoret 63: Ac qui etiam, ſi quando vires minus proficiant, leoninæ pelli vulpinam aſſuat: Eudęmonis perſonã, quo facilius imponat, adumbrans, quaſi qui hoſtium teſſeras ad eos ipſos deludendos aſſimulant. Ecce vt tali Imperatore, tamq; fidelibus monitis, ac conſilijs res hoſti, & immani, & verſuto longè à victoria abfutura eſt, ſi nos nobis ipſi nõ deſimus. Etſi enim is non dormit 64. ſic nec dormitat, aut ſopore languet, qui cuſtodit Iſraël 65 Quo magis mirum eſt reperiri ea diffidentia, ne dicam impietate homines, qui dimicatiõis exitum ad eius qui laceſſit nutum, atque ar-

62. Ad Epheſ. 6. 1. Petr. 5.

63. II. Cor. 11.

64. 1. Petr. 5. ca.

65. Pſalm. 120.

bitrium conferant, quasi necesse sit qui appetuntur illicò omnes succumbere, victasque manus dare, ac nõ potius credere fas sit Christianos oẽs Satanę telis esse impenetra-
66. D. Greg. 29. biles 66. nisi ipsi spõte relicto præsidio, abiectoq; clypeo nudi in eius arma proruerint, aut nisi potius volẽtes in eius castra ꝓfugerint.
67. Matth. 4. Quorsum enim Seruator 67. dum nobis exemplo præit, Satanã impia suadentẽ abire iubet, nisi vt certa fiducia idẽ facere audeamus, persuasum habẽtes parẽ pugnæ exitũ esse nacturos, si eius ductu atq; auspicio rem geremus? siq; cũ Propheta 68. ho-
68. Ierem. 20. sti dicemus: Vade homicida, dominus mecum bellator fortis! sic. n. toties exclusus abibit, quoties insultus repetet, prœliumque redintegrabit, vti non semel euenisse memorant historiæ 69. cùm pios illos patres,
69. D. Hieron. in vita D. Hilarionis & Pauli. Palladius. qui in solitudinibus religionis ergò considebant, eius technis, & sæpè, & frustra adortus est. Sed nihil mirum est, si quos iam habet aliqua ratione obæratos, tandẽ longa fœnoris accessione, veluti obrutos neruo, compedibusque arctissimè vincit, ac constringit. Nam ferè stupris, libidinibus, furtis, cædibus, alijsq; flagitijs delibutos, ac delibatos 70. demum hoc sortilegij corol-
70. Actor ca. 1. Exodi 10. Isaiæ 6. Ad Rom. 9. lario nobilitat, fabulaque (quod aiunt) fabulam trahit, sic permittente Deo, qui peccatum peccato, cæcitatẽ cæcitate, ignorantiam ignorantia punire solet. Vt enim sibi

mili-

militem (quod ait D. Ambrosius 71.) elegit 71. In libro. de beata vita.
Christus: itidem Diabolus voluntarium
seruum auctionatur, & suo iuri acquirit,
neminemq́; iugo seruitutis astrictum pos-
sidet, qui se ei prius peccatorũ ære non ven
diderit. Imputent igitur sibi, quod sic vo-
lentes Dæmonum implicantur erroribus,
cùm antè à Deo deflexerint ipsi, quam is il-
lis tergum obuerteret 72. agnoscantq́ue se
iusto eius iudicio Satanę in tam duram ser- 72. Hoseæ 9.
uitutem esse condonatos, ac traditos 73.
Neque etiam iam ad illud, quod in vltima 73. Rom. 5.
legitimarũ defensionũ inopia vsurpari so-
let, confugiant, calamitosos potius esse eri-
gendos, ac recreandos, quàs vexandos, aut
damno aliquo augendos, cum hæc miseri-
cordia in eos non conueniat, qui in mise-
riam volentes inciderunt, quiq́; (ꝙ aiunt)
asciam crurib. suis ipsi eliserunt. Iam quod
autumãt pactum nullum inter hominem,
& Dæmonem rectè intercedere posse: quia
nimirũ nec iuris, nec orationis alteri cum
altero vlla esse queat communio, atq; socie-
tas. Tum si quod intercedere possit tantam
esse earum rerum, quæ in stipulatũ dedu-
cuntur, difficultatẽ, absurditatẽ, iniquitatẽ;
vt inde nulla possit valida satis oriri obliga
tio. Istę quidẽ ratiões cõuenirent, si de hoc
in iure ex edicto esset disceptandũ: Quod
videlicet ad publicam lęsionem pertineat,
quòd turpem causam contineat, ꝙ ad cir-
cumscri-

circumſcriptionem ſic malitiosè excogitatum, quòd nemo vel ſi maximè cupiat, id præſtare, atque efficere queat; & alia id genus, quibus ijs ſubuenitur, qui in captioné aliquam inciderunt. Nam excludendæ actioni puto prodeſſent, ſiquam fortè Dæmon inſtitueret, vti apud Bartolum 74. cótra Virginem matrem. Sed cum tentationis, impulſioniſque via, in qua ridiculum ſit neceſſariam ad legitimos actus perſonarum habilitaté conſiderare, hoc totum aggrediatur facere fruſtra, atque otiosè mihi videntur agere, qui diſſentanea illa, repugnantia, ac difficilia in argumétum trahere, atque adducere conantur. Et, vt hęc Iuriſconſultorum placitis, ac legibus dimetiri oporteat, ſatis anteà eſt demóſtratum 75. ſermonis vſum ineſſe, Dæmonibus, quo idoneè voluntatem ſuam ſignificant, ac interrogando, reſpondendoque ſtipulatione conſtituant. Tum ſi quæ ſunt, quæ vires eius, qui ea ſpondet, hominis vincant, ac ſuperent; quaſi ſupra modum, ac naturá conſtituta in ijs præſtandis! Dæmonem ea qua eſt maxima poteſtate adniti, atque vltro opem ſuam prębere. Turpium porrò, atque inhoneſtorú cauſam nihilo magis hoc negotium impedire, quàm latrones, meretriceſúe à præda, & quæſtu reuocant facinoris atrocitas, famæque pudor, ac verecundia. Væ igitur illis (vt cum Eſaia loquar 76) qui ſic fœ-

74. In qu. ventilata corã D.N. Ieſu Chriſto.

75. Conf. 5.

76. Cap. 28.

ſic fœdus cum morte percuſſerunt, & cum
inferno pactum fecerunt. Pactum (inquit
D. Auguſtinus 77.) conſtitum ex peſtifera
ſocietate hominum, atque Dæmonum, pa- 77. Lib 2. de
ctum infidelis, & doloſæ amicitię. Vę quo- doctrina
que illis, qui adeò horrendi, atq; execran- Christianæ.
di criminis odium deprecantur, pęnaſque
minuunt excuſatione metus, ætatis, ſexus,
imprudentiæ, atque aliarum id genus re-
rum, quas ne in leuioribus quidem præte-
xere quiſquam ſanæ mentis audeat. Quid
enim hoc eſt, ſi non eſt (vt inquit D. Paulus
78.) apertè Deum prouocare, atque impe- 78.
tere. Siquidem impium eſt (ait Caſſiodorus 1. Cor. c. 10.
79.) Iudices illis eſſe indulgentes, quos cæ & ad Rom.
leſtis pietas non patitur impunitos. Obſta- cap. 13. 79.
re ne eius regnum veniat, neque enim id Libr. 9. in
ſtabiliri, ac confirmari melius poteſt, quàm edict. Ala-
cùm hoſtes eius vnà cum Satana ipſorum rici regis.
Imperatore proſternũtur, perduntur, ob-
terũtur. Vbi impius (inquit D. Ambroſius
80.) interficitur, Chriſtus infunditur, vbi 80.
abominatio aboletur, ſanctificatio conſe- In lib. 1. de
cratur. Hominum ſecuritati, tranquillita- Paradiſo.
tiq́ue peſſimè conſulere: Nam (ait Pytha-
goras 81.) οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς βούλον- 81.
ται ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς. Denique malum Stobęus ſer
bonum (quod ait Eſaias 82.) & tenebras lu- mone 44. 82.
cem dicere, omnemq́ue omnino virtutis, Cap. 5.
vitij, præmiorum, pœnarum delectum, iu-
diciumq́ue tollere. Equidem non verebor

quiſim

qui ſim tam longo, ac diuturno maleficorum examinandorum vſu exercitatus, ac confirmatus, palàm, atque ingenuè de ijs ſententiam meã oſtendere, ac ipſam quantum potero proferre lucem veritatis. Videlicet tot impietatibus, veneficijs, portentoſis libidinibus, flagitioſiſque facinoribus vitam illis apertè eſſe inquinatam, ac contaminatam, vt è iure eſſe non dubitem omnibus tormentis excruciatos igni interficere, tum vt debitis pœnis ſua expient ſcelera, tum alijs ſint documento, ac magnitudine ſupplicij eos deterreant.

FINIS.

COLONIAE AGRIPPINAE.
Typis Lamberti Andreæ.
ANNO M. D. XCVI.

